

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τριμηνιαία Έκθεση

01/25

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Οι Συγγραφείς

Η ανάλυση της πορείας της Ελληνικής Οικονομίας αποτελεί προϊόν συλλογικής εργασίας των ερευνητών του IOBE. Οι απόψεις που εκφράζονται εδώ δεν ανταποκρίνονται κατ' ανάγκη προς αυτές των οργανισμών που υποστηρίζουν, χρηματοδοτούν ή συνεργάζονται με το Ίδρυμα.

Το IOBE

Το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωφελής ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε με σκοπό να προωθή την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής.

Copyright © 2025 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

ISSN 1106 – 4315

Χορηγός τεύχους

Απαγορεύεται η με οιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE)
Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ. (+30210 9211200-10)
Email: info@iobe.gr, <http://www.iobe.gr>

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
1 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	15
2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	23
2.1 Τάσεις και προοπτικές της διεθνούς οικονομίας.....	23
Α. Το παγκόσμιο περιβάλλον	23
Β. Οικονομίες της ΕΕ και της Ευρωζώνης.....	34
2.2 Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα	45
Α. Οικονομικό κλίμα	45
Β. Δημοσιονομικές εξελίξεις.....	52
Γ. Χρηματοπιστωτικό σύστημα	62
3 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.....	75
3.1 Συνιστώσες του ΑΕΠ.....	75
Α. Πρόσφατες εξελίξεις	75
Β. Παραδοχές και προβλέψεις	79
3.2 Τάσεις σε βασικούς τομείς.....	89
3.3 Εξωτερικό ισοζύγιο.....	97
Α. Ανάλυση εξαγωγών και εισαγωγών από εθνικούς λογαριασμούς	97
Β. Ισοζύγιο πληρωμών	102
3.4 Αγορά εργασίας	111
3.5 Τιμές καταναλωτή και παραγωγού.....	120
4 ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ	133
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	145

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το ΙΟΒΕ εκδίδει την έκθεσή του για το πρώτο τρίμηνο του 2025, στο πλαίσιο των περιοδικών επισκοπήσεων της ελληνικής οικονομίας. Η έκθεση αναπτύσσεται σε τέσσερις ενότητες, ενώ συνοδεύεται από ένα παράρτημα μακροοικονομικών δεικτών, συγκρίνοντας την επίδοση της Ελλάδας με τις υπόλοιπες χώρες στην Ευρωζώνη. Προηγείται εισαγωγικό κείμενο στο οποίο επισημαίνεται η ενίσχυση επενδύσεων για ανάπτυξη μέσα σε ταραχώδες εμπορικό πεδίο. Οι υπόλοιπες ενότητες περιλαμβάνουν τα εξής.

Η πρώτη ενότητα αποτελεί τη συνοπτική επισκόπηση της έκθεσης, στην οποία παρουσιάζονται τα βασικά σημεία της, που αναλύονται λεπτομερώς στις επόμενες ενότητες. Η δεύτερη ενότητα εστιάζει στο γενικότερο οικονομικό περιβάλλον και περιλαμβάνει: α) την ανάλυση του διεθνούς περιβάλλοντος στο τέταρτο τρίμηνο του 2024, καθώς και τις εξελίξεις και προοπτικές για το 2025, β) την αποτύπωση του οικονομικού κλίματος στην Ελλάδα στο πρώτο τρίμηνο του 2025, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερευνών οικονομικής συγκυρίας του ΙΟΒΕ, γ) την εξέλιξη του ισοζυγίου του Κρατικού Προϋπολογισμού το 2024 και στην περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2025 και δ) τις τάσεις στο εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα έως και τον Φεβρουάριο του 2025.

Η τρίτη ενότητα εστιάζει στις μακροοικονομικές επιδόσεις και προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Καταγράφονται οι πρόσφατες μακροοικονομικές εξελίξεις με έμφαση στο τέταρτο τρίμηνο και το σύνολο του 2024, ενώ παρουσιάζονται προβλέψεις για το 2025, στη βάση παραδοχών και λαμβάνοντας υπόψη τα πλέον πρόσφατα στοιχεία. Καταγράφονται οι εξελίξεις σε βασικούς παραγωγικούς τομείς στο σύνολο του 2024, ενώ παρουσιάζονται οι εξαγωγικές επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας την ίδια περίοδο, μέσα από στοιχεία τόσο εθνικών λογαριασμών όσο και ισοζυγίου πληρωμών. Κατόπιν, αναδεικνύονται οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2024. Εν συνεχεία, αναλύεται η τάση του πληθωρισμού στο πρώτο τρίμηνο του 2025.

Η τέταρτη ενότητα περιλαμβάνει την παρουσίαση των βασικών ευρημάτων από πρόσφατη έκθεση του ΙΟΒΕ, σχετικά με τις τάσεις σε επιλεγμένους οικονομικούς και κοινωνικούς δείκτες στο επίπεδο των ελληνικών περιφερειών. (Κεφάλαιο 4). Η τρέχουσα έκθεση περιλαμβάνει τέσσερα ειδικά πλαίσια. Το πρώτο καταγράφει τα δασμολογικά ποσοστά που ίσχυαν έως πρότινος στο διεθνές εμπόριο αγαθών μεταξύ των ΗΠΑ και βασικών εμπορικών τους εταίρων (ενότητα 2.1Α). Το δεύτερο αναδεικνύει ορισμένες σύγχρονες προκλήσεις ανταγωνιστικότητας που αντιμετωπίζει η Ευρωπαϊκή οικονομία (ενότητα 2.1Β). Το τρίτο παρουσιάζει τη χρονική εξέλιξη της αξιολόγησης των ελληνικών κρατικών ομολόγων από διεθνείς οίκους την περίοδο 2010-2025 (ενότητα 2.2Γ). Στο τέταρτο παρουσιάζονται οι κύριες διμερείς εμπορικές ροές μεταξύ Ελλάδας-ΗΠΑ, καθώς και μεταξύ ΕΕ-ΗΠΑ (ενότητα 3.3).

Σε μεθοδολογικό επίπεδο, η έκθεση αναφέρεται και στηρίζεται σε στοιχεία που ήταν διαθέσιμα μέχρι και τις 10/4/2025.

Η επόμενη τριμηνιαία έκθεση του ΙΟΒΕ για την ελληνική οικονομία θα εκδοθεί τον Ιούλιο του 2025.

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕΣΑ ΣΕ ΤΑΡΑΧΩΔΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

Το κυριότερο ζήτημα για την ελληνική οικονομία αυτή την περίοδο είναι η αναταραχή στο ευρύτερο πλαίσιο της παγκόσμιας οικονομίας και οι κίνδυνοι που προκαλούνται από αυτή. Για μια οικονομία, όπως η δική μας που ακόμη δεν έχει ισχυροποιηθεί στον επιθυμητό βαθμό, ένα δυσμενές ευρωπαϊκό και παγκόσμιο περιβάλλον μπορεί να υποβιβάσει μεσοπρόθεσμα τις προοπτικές της σε χαμηλότερη τροχιά. Η απειλή εδώ είναι διπλή και αφορά τόσο τις εξαγωγές, προϊόντων και υπηρεσιών, όσο και τις επενδύσεις που είναι αναγκαίες ώστε ο ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας να παραμείνει ικανοποιητικός.

Το κέντρο της προσοχής σε παγκόσμιο επίπεδο αποτελούν, ασφαλώς, οι έντονες μεταβολές στη δασμολογική πολιτική των ΗΠΑ που ανακοινώνονται, αποσύρονται ή επαπειλούνται για το μέλλον. Το ζήτημα έχει τρεις σημαντικές διαστάσεις. Η πρώτη αφορά την ενδεχόμενη εξισορρόπηση της αρχιτεκτονικής του διεθνούς εμπορίου μεσοπρόθεσμα σε υψηλότερο επίπεδο δασμών. Εφόσον αυτό συμβεί, το κόστος παραγωγής θα αυξηθεί κατά μέσο όρο παγκοσμίως, κατά τα επόμενα λίγα χρόνια, με αποτέλεσμα αύξηση των τιμών προϊόντων και υπηρεσιών και μείωση των πραγματικών εισοδημάτων των νοικοκυριών. Επιπλέον, η βλάβη στη διασύνδεση επιχειρήσεων και παραγωγικών κλάδων αναμένεται να οδηγήσει, δευτερογενώς, σε επιβράδυνση της καινοτομίας.

Έντονες,
αλλεπάλληλες
μεταβολές στη
δασμολογική
πολιτική των ΗΠΑ

Η δεύτερη διάσταση αφορά την αβεβαιότητα η οποία κυριαρχεί το τρέχον διάστημα για το επίπεδο των δασμών που θα εφαρμοστούν ανάμεσα στις διάφορες οικονομίες, όπως και για την επίδραση που αυτοί μπορεί να έχουν. Η ίδια η αβεβαιότητα παγώνει σε μεγάλο βαθμό τις επενδύσεις, ιδίως τις περισσότερο παραγωγικές και μεσομακροπρόθεσμες, μέχρις ότου επιχειρήσεις και επενδυτές αξιολογήσουν τη διαμόρφωση του νέου τοπίου. Στο ύψος του παγκόσμιου εμπορίου δεν έχει ακόμη καταγραφεί μείωση, εκτός των άλλων γιατί υπάρχει σημαντικός όγκος εισαγωγών από όσους προσπαθούν να προλάβουν μια σημαντική αύξηση των σχετικών δασμών.

Η τρίτη διάσταση αφορά την ευρύτερη αναταραχή που μπορεί να υπάρξει στο παγκόσμιο οικονομικό πεδίο, με ανακατατάξεις στη σχετική ισχύ και πορεία μεγάλων οικονομιών. Σταθερές της παγκοσμιοποίησης για τις διασυνδέσεις περισσότερο και λιγότερο αναπτυγμένων οικονομιών αμφισβητούνται και στο πλαίσιο αυτό θα αναζητηθεί νέα στρατηγική για την Ευρωπαϊκή Ένωση, με άξονες την αύξηση της ανταγωνιστικότητας, της στρατηγικής αυτονομίας και της άμυνας.

Περισσότερο αναλυτικά, οι πρόσφατες ανακοινώσεις του Προέδρου των ΗΠΑ δεν θα έπρεπε να προκαλούν έκπληξη, άλλωστε είναι συνεπείς με τις προεκλογικές του δεσμεύσεις και εξαγγελίες. Αυτό δεν σημαίνει, όμως, ότι το μέγεθος της παρέμβασης και το ύψος των δασμών που ανακοινώθηκαν δεν αποτελούν λόγους ανησυχίας. Τόσο οι επιπτώσεις που αναμένεται να έχουν οι νέοι δασμοί στο διεθνές εμπόριο, εφόσον εφαρμοστούν, όσο και οι διαδικασίες που ακολουθούνται για αυτές τις νέες πολιτικές, αλλάζουν δραστικά τους κανόνες της διεθνούς οικονομίας, αυξάνοντας εκθετικά τις αβεβαιότητες και δημιουργώντας ένα ιδιαίτερα θολό τοπίο. Σε αυτό, επιχειρήσεις καλούνται να προσαρμόσουν τις στρατηγικές τους και κράτη τις πολιτικές τους. Κρίσιμα λάθη που μπορεί να επιδεινώσουν το πρόβλημα ασφαλώς δεν αποκλείονται.

Εφόσον οι εμπορικοί δασμοί που ανακοινώθηκαν από τις ΗΠΑ εφαρμοστούν, θα αλλάζουν τις βασικές τάσεις που κυριάρχησαν στην παγκόσμια οικονομία για σχεδόν τέσσερις δεκαετίες, με άγνωστες συνέπειες. Ήδη από τη δεκαετία του 1980, η ανάπτυξη των οικονομιών, τόσο στη Δύση όσο και στις τότε αναπτυσσόμενες χώρες, στηρίχθηκε στην συστηματική αύξηση του εμπορίου ανάμεσα σε διαφορετικές οικονομίες και την ενσωμάτωση τεράστιων περιοχών στην παγκόσμια οικονομία, όπως την Κίνα, την Ινδία και άλλες μεγάλες οικονομίες της Ασίας και φυσικά τις οικονομίες της πρώην Ανατολικής Ευρώπης.

Η μείωση των περιορισμών στο εμπόριο, στην κίνηση κεφαλαίων και, κατά περίπτωση, ανθρώπων, επέτρεψε την ολοένα μεγαλύτερη εξειδίκευση στην παραγωγή και την ανάπτυξη και διάχυση νέων τεχνολογιών. Η αντιστροφή αυτής της πορείας χωρίς ισχυρή

Αλλάζουν δραστικά οι κανόνες της διεθνούς οικονομίας

Μια πλήρης αντιστροφή του ελεύθερου εμπορίου θα έχει κόστος σε όρους ευημερίας

οπισθοχώρηση της ευημερίας είναι σήμερα αδύνατη. Άλλωστε, η παραγωγή των τελικών προϊόντων πλέον ενσωματώνει σε πολύ μεγάλο βαθμό ενδιάμεσα προϊόντα από άλλες οικονομίες. Το εμπόριο γίνεται όλο και περισσότερο παράλληλα με τη λειτουργία πολυεθνικών ομίλων, στο πλαίσιο της αναζήτησης συγκριτικών πλεονεκτημάτων, και την κατανομή ανάμεσα στην έρευνα και ανάπτυξη προϊόντων και στην εξειδικευμένη ή ανειδίκευτη εργασία.

Ήδη, υπάρχουν ισχυρές παλινδρομήσεις όσον αφορά τις επιλογές των δασμών, καθώς μετά την αρχική ανακοίνωση γενικευμένων και υψηλών δασμών, ανακοινώθηκε αναβολή της επιβολής των υψηλών δασμών από τις ΗΠΑ προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, και πιο πρόσφατα άρση ή αναβολή των δασμών σε πολλά ηλεκτρονικά είδη. Παραμένει όμως, επί του παρόντος τουλάχιστον, ένα εξαιρετικά υψηλό επίπεδο δασμών από τις ΗΠΑ προς την Κίνα η οποία αντεπιτέθηκε με αντίστοιχα υψηλούς δασμούς.

Το πιθανότερο ενδεχόμενο είναι πως, μετά από μια αρχική περίοδο μηνών, διαδοχικές διαπραγματεύσεις θα μειώσουν τους δασμούς που μόλις ανακοινώθηκαν και μια νέα ισορροπία θα βρεθεί, που θα οδηγήσει σε κάποια μερική αναδιάρθρωση της παραγωγής στην παγκόσμια γεωγραφία. Όμως, μέχρι αυτό να συμβεί θα κυριαρχεί αβεβαιότητα που θα παγώσει πολλές επενδύσεις. Το μείγμα αβεβαιότητας, ασθενών επενδύσεων και της αναπόφευκτης υποχώρησης της ανάπτυξης που προκαλείται, μπορεί να πυροδοτήσει μια παροδική ή και βαθύτερη κρίση στις παγκόσμιες χρηματαγορές.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Ένωση και μέσα σε αυτήν η Ελλάδα έχουν τη μεγάλη πρόκληση της συνδιαμόρφωσης των νέων κανόνων εμπορίου, ταυτόχρονα με την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της παραγωγής μας. Για την ελληνική οικονομία, η πρόσφατη αναβάθμιση του αξιόχρεου από την Moody's, σε συνέχεια των άλλων επενδυτικών οίκων που είχαν προηγηθεί, κλείνει έναν επώδυνο κύκλο που ξεκίνησε το 2010, όταν διακόπηκε η ομαλή χρηματοδότηση του ελληνικού δημοσίου από τις αγορές του εξωτερικού. Δεκαπέντε χρόνια μετά, οκτώ μέσα στα διαδοχικά προγράμματα διάσωσης και προσαρμογής και επτά στη συνέχεια, όλοι οι σημαντικοί οίκοι αξιολόγησης τοποθετούν την ελληνική οικονομία σε επενδυτική βαθμίδα. Εξίσου σημαντικό, το διαφορετικό κόστος δανεισμού της Ελλάδας, σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες, είναι πλέον πολύ χαμηλό και δεν αποτελεί τόσο πρόβλημα.

Σε επιμέρους πλευρές της ελληνικής οικονομίας, καταγράφεται επιστροφή σε επίπεδα παρόμοια με αυτά πριν την κρίση. Η ανεργία υποχωρεί κάτω από το 9%, προς τον μέσο όρο της δεκαετίας του 2000. Η αγορά ακινήτων έχει ανακάμψει, με τις τιμές και τα ενοίκια, που σε ορισμένες περιοχές είχαν υποχωρήσει κατά 50%, να επανέρχονται

Ανάγκη νέας στρατηγικής για την Ευρώπη, με άξονες την ανταγωνιστικότητα, στρατηγική αυτονομία και άμυνα

Η ελληνική οικονομία ανακάμπτει στα προ κρίσης επίπεδα

γρήγορα στα προ κρίσης επίπεδα. Το χρηματιστήριο Αθηνών έχει επιστρέψει σε υψηλά επίπεδα, ενώ ικανοποιητικά κινείται το κόστος δανεισμού προς το δημόσιο μέσω ομολόγων και εντόκων γραμματίων. Ο νέος δανεισμός από τράπεζες προς επιχειρήσεις ανακάμπτει και το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων αμβλύνεται.

Καθώς το επενδυτικό κενό και η ανεργία μειώνονται, τα ουσιαστικά ερωτήματα είναι δύο. Πρώτον, είναι η ελληνική οικονομία αρκετά ισχυρή μπροστά στις αναταράξεις του διεθνούς περιβάλλοντος; Άλλωστε, το δημόσιο χρέος της χώρας μας είναι ακόμη εξαιρετικά υψηλό και στις ίδιες τις εκθέσεις των επενδυτικών οίκων υπάρχει μεγάλη απόσταση μέχρι την επιθυμητή αξιολόγηση, που απολαμβάνουν άλλες χώρες στην περιφέρεια της ευρωζώνης. Δεύτερον, έχει δημιουργηθεί εγγενής δυναμική που θα επιτρέψει σταθερά υψηλή ανάπτυξη τα επόμενα χρόνια; Σχετικά, δεν καταγράφεται ακόμη σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας, ενώ σειρά αναγκαίων διαθρωτικών αλλαγών εκκρεμούν.

Η ουσιαστική περαιτέρω αναβάθμιση της οικονομίας μας και η προετοιμασία της για το νέο διεθνές περιβάλλον είναι σήμερα ένα μεγάλο στοίχημα. Η σταθεροποίηση μετά τη βαθιά και παρατεταμένη κρίση, όχι μόνο στενά οικονομική αλλά και ως προς τις κοινωνικές διαστάσεις που την περικλείουν, είναι μια σημαντικά θετική εξέλιξη. Οι άμεσες αβεβαιότητες έχουν περιορισθεί, οι πληγές στο μεγάλο τμήμα των νοικοκυριών σταδιακά επουλώνονται, ενώ υπάρχουν περιοχές της οικονομίας που αποδίδουν αξιόλογα εισοδήματα. Η πορεία αυτή αναμένεται ότι θα συνεχιστεί κατά την επόμενη διετία, όταν κορυφώνεται και η συμβολή των πόρων του ταμείου ανάκαμψης.

Μαζί με την αξιοσημείωτη σταθερότητα, βέβαια, οι προκλήσεις στην οικονομία παραμένουν. Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είναι έντονα αρνητικό, παρά τη βελτίωση στις εξαγωγές ορισμένων κλάδων. Είναι καθρέφτης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, έμμεσα αντανακλώντας την ποιότητα της επενδυτικής βάσης αλλά και τους κανόνες λειτουργίας της και παράλληλα το επίπεδο της αποταμίευσης. Συνεπώς, η ανάπτυξη τα επόμενα χρόνια δεν θα προκύψει αυτόματα. Αυτό καταγράφεται και στις έρευνες οικονομικού κλίματος όπου πολλά νοικοκυριά, παρά τη σταθεροποίηση, δεν εκφράζουν αισιοδοξία.

Αν και οι χρόνιες αδυναμίες είναι δεδομένες, και παρά τις αναταράξεις στο διεθνές περιβάλλον, μια έντονη κρίση χρηματοδότησης στο ορατό μέλλον είναι πολύ χαμηλής πιθανότητας. Πλέον υπάρχουν, ως δικλίδες ασφαλείας, πολιτικές συντονισμού και αμοιβαίας στήριξης που δημιουργήθηκαν στην Ευρωζώνη μετά την κρίση χρέους, αλλά και κοινά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δημιουργούν ασπίδα για τις

Πόσο ανθεκτική είναι η ελληνική οικονομία μπροστά στις διεθνείς αναταράξεις;

Έχει δημιουργηθεί εγγενής δυναμική για υψηλή εγχώρια ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα;

μικρότερες οικονομίες, όσο τουλάχιστον αυτές ακολουθούν συνετές δημοσιονομικές πολιτικές.

Αν όμως ο κίνδυνος μιας έντονης κρίσης είναι πολύ μικρός, δεν ισχύει το ίδιο για το ενδεχόμενο στασιμότητας στην οικονομία. Οι ρυθμοί μεγέθυνσης που σήμερα υπερβαίνουν τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους, οφείλονται κυρίως στην αύξηση των επενδύσεων και της απασχόλησης, από ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα. Εάν, όμως, δεν υπάρξει αύξηση της παραγωγικότητας, εξέλιξη που προϋποθέτει ουσιώδεις παρεμβάσεις στη δομή της οικονομίας, η σημερινή τάση αναπόφευκτα θα γίνει φθίνουσα, μιας που η μεγέθυνση στη χρήση παραγωγικών συντελεστών σταδιακά φτάνει προς ένα όριο και δεν θα υπάρχει άλλο περιθώριο για ανάπτυξη στο πλαίσιο του σημερινού υποδείγματος. Καθώς λοιπόν κλείνει ο κύκλος μετά την κρίση χρέους, η σταθερή πολιτική στόχευση και η κοινωνική στήριξη για αλλαγές που θα αναβαθμίζουν συστηματικά την παραγωγή και τα εισοδήματα των πολιτών είναι το νέο ζητούμενο.

Κρίσιμη η πολιτική και κοινωνική στήριξη αλλαγών που αυξάνουν την παραγωγικότητα

Σχετικά, τα ζητήματα που κυριάρχησαν στην εγχώρια οικονομική επικαιρότητα το τελευταίο διάστημα αφορούσαν ρυθμιστικές παρεμβάσεις που άμεσα ή έμμεσα επηρεάζουν τα εισοδήματα, από τον κατώτατο μισθό έως τους μισθούς στον δημόσιο τομέα και τις συντάξεις. Ασφαλώς, κύριο ζητούμενο της οικονομικής πολιτικής είναι η αύξηση των εισοδημάτων των πολιτών. Ιδίως σε μια χώρα όπου αυτά υποβιβάστηκαν βίαια κατά τη δεκαετή κρίση χρέους. Σχεδόν αυτονόητα, ο στόχος της ανάπτυξης δεν μπορεί να είναι άλλος από τη συστηματική αύξηση των μέσων εισοδημάτων, συνοδευόμενη από δύο άλλες συνθήκες: ενίσχυση του πλέγματος ασφαλείας για όσους συστηματικά ή παροδικά δεν έχουν επαρκή εισοδήματα, καθώς και συνθήκες για οικονομική κινητικότητα, ώστε όλοι να έχουν πρόσβαση στις απαραίτητες ευκαιρίες. Συνεπώς, ο στόχος για περαιτέρω αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων κατά την επόμενη διετία είναι θεμιτός αλλά και κομβικός.

Εξίσου αυτονόητο είναι πως η τάση αύξηση των εισοδημάτων δεν μπορεί να ξεφεύγει από τα θεμελιώδη μεγέθη μιας οικονομίας. Αυτό ισχύει ασφαλώς για μια οικονομία σε αναζήτηση μακροπρόθεσμης δυναμικής, όπως η δική μας, ιδίως όταν το εξωτερικό περιβάλλον επιβαρύνεται απότομα. Αυτό μπορεί να το δει κανείς κατά μέσο όρο, γιατί σε μια οικονομία η αύξηση των εισοδημάτων δεν μπορεί να τρέχει συστηματικά πιο γρήγορα από την παραγωγικότητα, και στις διαδικασίες, γιατί είναι σημαντικό οι αμοιβές να είναι ανάλογες της πραγματικής προσπάθειας και της προσφοράς των εργαζόμενων.

Ειδικότερα, μόνο πολύ πρόσφατα, στη δημόσια συζήτηση υπήρξαν ερωτήματα για το πώς ο κατώτατος μισθός θα μπορούσε να αυξηθεί γρηγορότερα, ποια επιδότηση θα μπορούσαν να λάβουν παλαιότεροι

συνταξιούχοι που μπορεί να βρίσκονται σε καθεστώς προσωπικής διαφοράς, αν θα πρέπει να επιστραφεί στους δημόσιους υπαλλήλους μια αύξηση με το καθεστώς του 13ου και 14ου μισθού και αν η αύξηση των αποδοχών στο ένστολο προσωπικό του υπουργείου άμυνας θα μπορούσε να επεκταθεί και σε άλλους συγγενείς κλάδους. Σε μια χώρα που ουσιαστικά πτώχευσε πριν λίγα χρόνια, οι όποιες διοικητικές αποφάσεις για απολαβές πρέπει να είναι προσεκτικές. Δύο ακόμη σχετικές παρατηρήσεις είναι κομβικές. Πρώτον, η ανάκαμψη της οικονομίας, μετά και την πανδημία, σε όρους ΑΕΠ συστηματικά υπερβαίνει τους μέσους ευρωπαϊκούς όρους - ωστόσο στηρίζεται πρωτίστως σε μεγέθυνση της απασχόλησης και των επενδύσεων, χωρίς όμως ακόμη να καταγράφεται σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας. Δεύτερον, το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, που είχε ουσιαστικά μηδενιστεί μετά τα μνημόνια, έχει επιστρέψει σε υψηλά επίπεδα, σηματοδοτώντας πως η αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων εφεξής δεν μπορεί να είναι αυτόματη.

Το κλειδί για την αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων στη χώρα εξακολουθεί να είναι οι επενδύσεις. Τόσο όσον αφορά το επίπεδό τους, που αν και ανερχόμενο υπολείπεται σημαντικά αυτού που απαιτείται για γρήγορη σύγκλιση στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές οικονομίες όσο και ποιοτικά με μετακίνηση σε κλάδους και επιχειρήσεις που παράγουν υψηλή αξία. Το ζήτημα σχετίζεται με τουλάχιστον τρία αλλά επιμέρους ερωτήματα. Πρώτον σε ποιο βαθμό αποσύρονται ρυθμιστικά και γραφειοκρατικά εμπόδια που καθιστούν τις επενδύσεις στη χώρα περισσότερο επισφαλείς και δύσκολες στην πραγματοποίησή τους. Δεύτερον, κατά πόσο η ελληνική παραγωγή γίνεται περισσότερο εξωστρεφής, καθώς η εσωτερική ζήτηση δεν αρκεί για την προσέλκυση σημαντικών επενδύσεων υψηλής αξίας και η πρόοδος στις εξαγωγές έχει καλύψει μέρος μόνο του σχετικού κενού. Τρίτον, ποια είναι η εξέλιξη της εγχώριας αποταμίευσης και κατά πόσο διευκολύνεται η διασύνδεση της με παραγωγικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες στη χώρα, είτε μέσω της ανάπτυξης της κεφαλαιαγοράς είτε μέσα από τις τραπεζικές λειτουργίες. Στον βαθμό που οι επενδύσεις στη χώρα θα αυξάνονται, ειδικότερα αυτές που υποστηρίζουν εργασία υψηλής αξίας, θα μπορεί να υποστηριχθεί μια συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και των εισοδημάτων των εργαζομένων.

Όσα συμβαίνουν σήμερα στην παγκόσμια οικονομία επιτάσσουν επιφυλακή και προσαρμογές. Οι εξελίξεις αναμένονται ταραχώδεις, στις πραγματικές αγορές και στις χρηματοπιστωτικές. Οι οικονομίες που θα κερδίσουν είναι όσες θα ενισχύσουν τις επενδύσεις σε τομείς υψηλής αξίας και τη θεσμική τους λειτουργία. Δημοσιονομικά, στη χώρα μας, σαφής προτεραιότητα πρέπει να είναι η μείωση της φορολογίας των μισθωτών, μετά τα χαμηλά κλιμάκια, που έχει αυξηθεί σε πραγματικούς

Οι επενδύσεις αποτελούν κλειδί για την αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων

όρους λόγω του πληθωρισμού. Στον δημόσιο τομέα, οι αποδοχές είναι γενικά χαμηλές και πρέπει να αυξηθούν, αλλά σε συνάρτηση με την αναδιοργάνωση υπηρεσιών και την αλλαγή προτεραιοτήτων, που θα υποβοηθολυνται και από ψηφιακές υποδομές. Η οικονομία μας έχει ανακάμψει ισχυρά, έχει ακόμη όμως δρόμο να καλύψει στην παραγωγικότητα και την απασχόληση που δημιουργεί υψηλή αξία. Μπροστά στις νέες παγκόσμιες αναταράξεις θα είναι κρίσιμο να τοποθετηθεί σε θέση άμυνας και ταυτόχρονα να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες που θα είναι μεγάλες.

1 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Διεθνές περιβάλλον: Εμπορικός πόλεμος προ των πυλών

Η παγκόσμια οικονομία συνέχισε να μεγεθύνεται το τέταρτο τρίμηνο του 2024, με ετερογένεια μεταξύ γεωγραφικών περιοχών, ως συνέπεια πολλαπλών εστιών αβεβαιότητας. Οι οικονομίες των χωρών του ΟΟΣΑ αναπτύχθηκαν με ετήσιο ρυθμό 1,9% το τέταρτο τρίμηνο του 2024, ελαφρώς υψηλότερο σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο (1,7%) και το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023 (1,8%). Από τις αρχές του 2025, ωστόσο, η νέα εμπορική πολιτική των ΗΠΑ της αύξησης δασμών εγείρει πρωτοφανή αβεβαιότητα, σε συνδυασμό με έντονη μεταβλητότητα στις διεθνείς αγορές κεφαλαίου και ενέργειας. Διεθνείς τραπεζικοί οίκοι εκτιμούν ότι η πιθανότητα ύφεσης στην αμερικανική οικονομία έχει αυξηθεί σημαντικά. Οι διεθνείς οργανισμοί αναθεώρησαν πρόσφατα τις προβλέψεις τους για την παγκόσμια ανάπτυξη (προς τα κάτω) και τον πληθωρισμό (προς τα πάνω), με το μέγεθος των αναθεωρήσεων να είναι ακόμη μικρό. Βάσει των πλέον πρόσφατων προβλέψεων του ΟΟΣΑ (Μάρτιος 2025), εκτιμάται χαμηλότερη ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας το 2025 σε σχέση με τις προβλέψεις Δεκεμβρίου (3,1% από 3,3%).

Ο πληθωρισμός διατηρείται σε υψηλότερα από τα επιθυμητά επίπεδα, παρά τη σημαντική αποκλιμάκωση που έχει καταγραφεί, ενώ και ο δομικός πληθωρισμός αποδεικνύεται επίμονος σε πολλές οικονομίες. Ενδεικτικά, τον Φεβρουάριο του 2025 ο πληθωρισμός στις 38 χώρες του ΟΟΣΑ άγγιξε το 4,5%, ενώ ο δομικός πληθωρισμός (εξαιρώντας δηλαδή ενέργεια και τρόφιμα) υποχώρησε στο 4,7%. Ταυτόχρονα, οι τιμές της ενέργειας ενισχύθηκαν κατά 3,6% και των τροφίμων κατά 4,4% τον ίδιο μήνα. Οι κεντρικές τράπεζες των μεγάλων οικονομιών συνέχισαν να χαλαρώνουν σταδιακά τη νομισματική πολιτική τους καθώς οι πληθωριστικές πιέσεις μετριάζονται. Ωστόσο, οι ιαχές ενός «παγκόσμιου εμπορικού πολέμου» τον Απρίλιο του 2025 οδηγούν τις κεντρικές τράπεζες των μεγάλων οικονομιών σε στάση αναμονής καθώς ο βαθμός επαναφοράς του εμπορικού προστατευτισμού ενδέχεται να οδηγήσει σε διαταραχές στις αλυσίδες παραγωγής και αυξήσεις τιμών, περιπλέκοντας την εύρεση κατάλληλης ισορροπίας στην άσκηση νομισματικής πολιτικής. Εκτενέστερη ανάλυση παρουσιάζεται στην ενότητα 2.1Α καθώς και σε σχετικό Ειδικό Πλαίσιο για τους έως πρότινος δασμούς μεταξύ ΗΠΑ-ΕΕ.

Ευρωπαϊκή οικονομία: Προκλήσεις για ανταγωνιστικότητα και ρυθμούς ανάπτυξης

Το τέταρτο τρίμηνο του 2024, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ σε ΕΕ-27 και Ευρωζώνη επιταχύνθηκε σε 1,4% και 1,2% αντίστοιχα, από 1,0% και 0,9% το προηγούμενο τρίμηνο. Σε ετησιοποιημένη μορφή, σε 5 από τις 20 χώρες μέλη της ΕΖ εξακολουθεί να καταγράφεται αρνητικός ετήσιος ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ, μεταξύ αυτών η Γερμανία. Το οικονομικό κλίμα επιδεινώθηκε στην Ευρώπη τον Μάρτιο του 2025, καθώς εντάθηκε η αβεβαιότητα σχετικά με την εμπορική πολιτική των ΗΠΑ.

Ο ρυθμός πληθωρισμού σε ΕΕ-27 και Ευρωζώνη κυμάνθηκε το πρώτο τρίμηνο του 2025, σε 2,7% και 2,3% αντίστοιχα, σε παρεμφερή επίπεδα με το σύνολο του 2024 (2,6% και 2,4%). Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΚΤ προέβη το πρώτο τρίμηνο σε δύο ακόμα διαδοχικές μειώσεις των βασικών επιτοκίων, σωρευτικά κατά τουλάχιστον 150 μονάδες βάσης από τα μέσα του 2024. Οι αγορές προεξοφλούν βραδύτερη, περαιτέρω υποχώρηση των βασικών επιτοκίων το 2025, παραμένοντας ωστόσο σε επίπεδα υψηλότερα από τις αρχές του 2022.

Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Μάρτιος 2025), η οικονομία της Ευρωζώνης προβλέπεται να αναπτυχθεί με ρυθμό +0,9% το 2025 και +1,2% το 2026, 0,2 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερο των προβλέψεων του προηγούμενου τριμήνου. Ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη αναμένεται να ανέλθει στο 2,3% το 2025 και να υποχωρήσει στο 1,9% το 2026.

Η νέα δασμολογική πολιτική και η μεταβλητότητα αυτής εκ μέρους της κυβέρνησης των ΗΠΑ αναμένεται να επιβαρύνει τις Ευρωπαϊκές εξαγωγές και τις επενδύσεις με σημαντικές συνέπειες για την Ευρωπαϊκή και την παγκόσμια οικονομία. Επιπλέον, ο συνεχιζόμενος πόλεμος σε Ουκρανία και Μέση Ανατολή, ενδεχόμενες διαταραχές στον ενεργειακό εφοδιασμό, καθώς και τα υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα σε χώρες του πυρήνα της Ευρωζώνης, αποτελούν κινδύνους για την ανάκαμψη της Ευρωπαϊκής οικονομίας και την ομαλή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού.

Κρίσιμη σημασία έχει η περαιτέρω εμβάθυνση των θεσμών της Ευρωζώνης, καθώς και μεταρρυθμίσεις που θα μειώσουν το «κενό» παραγωγικότητας και καινοτομίας σε σχέση με τις ΗΠΑ (Ειδικό πλαίσιο ενότητας 2.1B), καθώς η Ευρώπη έχει θέσει φιλόδοξους στόχους για την πράσινη μετάβαση, ενώ παράλληλα υπολείπεται σε αμυντικές δαπάνες σε σχέση με άλλες ανεπτυγμένες οικονομίες. Οι τάσεις στην Ευρωπαϊκή οικονομία παρουσιάζονται αναλυτικά στην ενότητα 2.1B, ενώ σε σχετικό ειδικό πλαίσιο περιγράφονται οι σχετικές προκλήσεις που αναδεικνύονται σε πρόσφατα κείμενα της ΕΕ, όπως η έκθεση Ντράγκι (2024), η «πυξίδα» ανταγωνιστικότητας (2025), η «καθαρή» βιομηχανική συμφωνία (2025) και το πρόγραμμα ReArm (2025).

Επιτάχυνση της οικονομικής μεγέθυνσης στην Ελλάδα στο τέταρτο τρίμηνο

Επιταχύνθηκε ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ στο 2,6% το τέταρτο τρίμηνο του 2024 (από 2,3% στο προηγούμενο τρίμηνο). Σε εποχικά διορθωμένα στοιχεία, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 0,9% σε σχέση με το τρίτο τρίμηνο. Η αύξηση του ΑΕΠ προήλθε κυρίως από την αύξηση των συνολικών επενδύσεων, οι οποίες ενισχύθηκαν ετησίως κατά +24,4%, τόσο χάρη στην αύξηση των αποθεμάτων, όσο και λόγω αύξησης των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου κατά +9,0%. Την ανοδική πορεία της συνέχισε η ιδιωτική κατανάλωση, η οποία μεγεθύνθηκε ετησίως κατά

+0,8%, καταγράφοντας ωστόσο επιβράδυνση (από +2,5%). Αντίθετα, η δημόσια κατανάλωση μειώθηκε κατά -3,4%, με αποτέλεσμα η συνολική κατανάλωση να συρρικνωθεί κατά 0,3%.

Θετική επίδραση στον εγχώριο ρυθμό μεγέθυνσης είχε η μεταβολή των συνολικών εξαγωγών, οι οποίες μεγεθύνθηκαν κατά +3,6% (από +3,3% ένα τρίμηνο νωρίτερα). Οι εξαγωγές αγαθών αυξήθηκαν ετησίως κατά +1,6% (από +0,9%), ενώ οι εξαγωγές υπηρεσιών ενισχύθηκαν ετησίως κατά +5,9% (από +4,8%). Η θετική συμβολή των εξαγωγών αντισταθμίστηκε μερικώς από την αρνητική επίδραση της αύξησης των εισαγωγών, κατά +2,4% σε ετήσια βάση, έναντι +5,4% στο προηγούμενο τρίμηνο. Η αύξηση οφείλεται τόσο σε ενίσχυση του ετήσιου ρυθμού μεγέθυνσης των αγαθών (+2,0%), όσο και κυρίως των υπηρεσιών (+4,8%). Ως αποτέλεσμα το έλλειμμα του εξωτερικού ισοζυγίου σε εθνικολογιστικούς όρους, βελτιώθηκε κατά περίπου €122 εκατ. σε σύγκριση με το αντίστοιχο περσινό χρονικό διάστημα.

Στις θετικές εξελίξεις κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2024, συνεχίζεται η επίδοση υψηλότερου ρυθμού εγχώριας ανάπτυξης σε σχέση με τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη (βλέπε Παράρτημα), η ανάκαμψη των παγίων επενδύσεων, καθώς και η διατήρηση της υψηλότερης εξωστρέφειας της οικονομίας (άθροισμα εξαγωγών και εισαγωγών περί το 80% του ΑΕΠ). Στις αρνητικές εξελίξεις συγκαταλέγεται το επίμονο αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο και ο υψηλότερος ρυθμός πληθωρισμού από τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη. Αναλυτική παρουσίαση των μακροοικονομικών επιδόσεων το τέταρτο τρίμηνο του 2024 περιλαμβάνεται στην ενότητα 3.1Α.

Δυναμική σε Κατασκευές και Τουρισμό, καμπή στη Βιομηχανία, αδύναμο το Λιανεμπόριο

Η Βιομηχανική παραγωγή ενισχύθηκε στο σύνολο του 2024, κατά 5,2%, υψηλότερα σε σύγκριση με 2,3% το 2023, ωστόσο παρουσιάζει σημάδια κόπωσης το πρώτο δίμηνο του 2025. Οι Κατασκευές ενίσχυσαν τη δυναμική τους στο σύνολο του 2024, με ετήσια αύξηση δραστηριότητας κατά 19,5%, σε σχέση με 10,3% το 2023, με μεγάλη αύξηση σε νέες οικοδομικές άδειες. Αύξηση στον κύκλο εργασιών στους περισσότερους κλάδους των Υπηρεσιών καταγράφηκε το 2024, αν και οι δείκτες προσδοκιών καταγράφουν μεικτή εικόνα. Στον Τουρισμό, καταγράφηκε αύξηση στους δείκτες κύκλου εργασιών σε καταλύματα και εστίαση. Τέλος, στο Λιανικό Εμπόριο συνεχίστηκε η μείωση του όγκου κατά 1,5% στο σύνολο του 2024, έναντι εντονότερης κάμψης κατά 3,3% ένα έτος νωρίτερα. Οι προσδοκίες στο Λιανικό Εμπόριο το τέταρτο τρίμηνο του 2024 κατέγραψαν αρνητικές τάσεις. Οι βραχυχρόνιες τάσεις σε βασικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας αναδεικνύονται στην ενότητα 3.2.

Παραμένει υψηλό το έλλειμμα στο εξωτερικό ισοζύγιο

Στην πλευρά των εξαγωγών προϊόντων στους εθνικούς λογαριασμούς, καταγράφηκε μείωση σε ονομαστικούς όρους, στο δωδεκάμηνο του 2024, με ρυθμό -2,4%, ενώ εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών και πλοίων καταγράφηκε άνοδος κατά 1,9%. Στην πλευρά των εισαγωγών προϊόντων, καταγράφηκε αύξηση την ίδια περίοδο σε τρέχουσες τιμές, με ετήσιο ρυθμό 1,8%. Ως αποτέλεσμα, αυξήθηκε το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου κατά €2,6 δισεκ., σε €33,2 δισεκ. στο δωδεκάμηνο. Στα θετικά, διατηρήθηκε υψηλός ο βαθμός εξωστρέφειας (σύνολο εμπορικών ροών προς ΑΕΠ) για την ελληνική οικονομία στις αρχές του 2025.

Από την πλευρά του Ισοζυγίου Πληρωμών, στο σύνολο του 2024, καταγράφηκε διεύρυνση του ελλείμματος στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών στα €15,1 δισεκ. (6,4% του ΑΕΠ), έναντι €13,9

δισεκ. (6,2% του ΑΕΠ) το 2023. Επιδείνωση του ελλείμματος καταγράφηκε στο ισοζύγιο αγαθών και στο ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων, ενώ βελτίωση σημειώθηκε στο ισοζύγιο υπηρεσιών και στο ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων, στο οποίο καταγράφονται και οι εισροές από το Ταμείο Ανάκαμψης. Σημειώνεται ότι το έλλειμμα του Ισοζυγίου Αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία διαμορφώθηκε το 2024 στα €5,2 δισεκ. από €4,0 δισεκ. το 2023. Αναλυτικότερα οι εξελίξεις στο εξωτερικό ισοζύγιο περιγράφονται στην ενότητα 3.3.

Το Ειδικό Πλαίσιο στο τέλος της ενότητας αναλύει τη διαχρονική εξέλιξη των διμερών εμπορικών ροών μεταξύ Ελλάδας και ΗΠΑ, καθώς και μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ.

Μείωση ανεργίας το τέταρτο τρίμηνο, αύξηση της συμμετοχής

Το τέταρτο τρίμηνο του 2024 καταγράφηκε πτώση του ποσοστού ανεργίας στο 9,5% από 10,5% το ίδιο τρίμηνο του 2023. Η μείωση του ποσοστού ανεργίας ήταν αποτέλεσμα της μείωσης του αριθμού των ανέργων (-39,6 χιλ.) και της ταυτόχρονης αύξησης του αριθμού των απασχολούμενων (+95,6 χιλ.). Αντιθέτως, αρνητικό ήταν το τέταρτο τρίμηνο το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων στον ιδιωτικό τομέα, κατά 232,4 χιλ. άτομα, συγκριτικά με μικρότερα αρνητικό ισοζύγιο για το ίδιο τρίμηνο του 2023 (-195,5 χιλ.).

Οι τομείς με τη μεγαλύτερη ετήσια άνοδο στην απασχόληση ήταν οι Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες (+36,7 χιλ. απασχολούμενοι), Εκπαίδευση (+31,5 χιλ. απασχολούμενοι), και Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσικλετών (+29,7 χιλ. απασχολούμενοι). Αύξηση επίσης κατέγραψε το μερίδιο της πλήρους απασχόλησης έναντι της μερικής. Επιπλέον, άνοδο κατέγραψε ο εποχικά διορθωμένος δείκτης μισθολογικού κόστους το δ' τρίμ. του 2024 κατά 4,9% συγκριτικά με το ίδιο τρίμηνο του 2023.

Στις θετικές τάσεις, το ποσοστό απασχόλησης του ηλικιακά ενεργού πληθυσμού αυξήθηκε σε ετήσια βάση το δ' τρίμηνο του 2024, μειώνοντας την απόκλιση από τον μέσο Ευρωπαϊκό όρο σε 6,9 π.μ. Άνοδο επίσης σημείωσε το ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας το δ' τρίμ. του 2024 (52,5% για τους άνω των 15 ετών), κατά 1,5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με πέρυσι.

Καθώς η χώρα επανήλθε σε μονοψήφιο ποσοστό ανεργίας, περαιτέρω μειώσεις κατά τα επόμενα τρίμηνα θα είναι βραδύτερες, καθώς διαφαίνονται αναντιστοιχίες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας λόγω της υψηλής διαρθρωτικής ανεργίας. Η απασχόληση αναμένεται να ενισχυθεί, αν και ηπιότερα, το 2025, κυρίως λόγω της ανοδικής τάσης σε επενδύσεις, εξαγωγές και σε επιμέρους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών. Το ποσοστό ανεργίας για 2025, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του IOBE, αναμένεται να διαμορφωθεί στην περιοχή του 9,3%. Αναλυτικότερα οι εξελίξεις και προσδοκίες για την τάση στην αγορά εργασίας περιλαμβάνονται στην ενότητα 3.4.

Σταθεροποίηση του πληθωρισμού, υψηλότερα από την Ευρωζώνη

Ο πληθωρισμός καταγράφηκε στο 2,6% (ΔΤΚ) και 3,1% (ΕνΔΤΚ) στο πρώτο τρίμηνο του 2025, έναντι πληθωρισμού 3,1% (ΔΤΚ) και 3,2% (ΕνΔΤΚ) το ίδιο διάστημα του 2024. Ο εγχώριος ρυθμός πληθωρισμού παραμένει υψηλότερος του μ.ό. της ΕΖ (Παράρτημα, διάγραμμα 4). Σημαντικό μέρος της πίεσης στις τιμές το 2024 και τις αρχές του 2025 αφορά τα μη ενεργειακά αγαθά και κυρίως τις υπηρεσίες. Ενδεικτικά, ο ρυθμός μεταβολής του ΕνΔΤΚ με σταθερούς φόρους και χωρίς την ενέργεια ήταν στο 2,8% το πρώτο δίμηνο του 2025, από 3,9% ένα έτος πριν, αλλά και σε σύγκριση με 2,4% στην Ευρωζώνη την ίδια περίοδο.

Βασικές υποθέσεις για την πρόβλεψη του πληθωρισμού αποτελούν: (α) η εξέλιξη της τιμής του πετρελαίου Brent αποτιμημένη σε ευρώ, η οποία αναμένεται ετησίως μεσοσταθμικά να καταγράψει κάμψη το 2025, με τις εξελίξεις αναφορικά με τα μέτρα προστατευτισμού να ασκούν περαιτέρω καθοδικές πιέσεις στην αγορά ενέργειας (β) η εξέλιξη της καταναλωτικής ζήτησης, η οποία αναμένεται να καταγράψει ηπιότερη άνοδο το 2025, κατά περίπου 1,2%. Σε αυτό το πλαίσιο, και υπό την επίδραση πληθωριστικών πιέσεων που αναμένονται λόγω των νέων δασμών στο παγκόσμιο εμπόριο, προβλέπεται πως ο εγχώριος ρυθμός πληθωρισμού θα κυμανθεί στην περιοχή του 2,8% το 2025. Η ενότητα 3.5 περιγράφει αναλυτικότερα τις πρόσφατες τάσεις στις τιμές καταναλωτή και παραγωγού, καθώς και προσδοκίες για την εξέλιξή τους το 2025.

Μικρή βελτίωση στο εγχώριο οικονομικό κλίμα το πρώτο τρίμηνο του 2025

Οριακή βελτίωση κατέγραψε ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα κατά το α' τρίμηνο του 2025 σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο (107,7 μον. από 107,1 μον.). Ήπια βελτίωση καταγράφηκε σε σύγκριση και με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο (106,7 μον.). Οι επιχειρηματικές προσδοκίες ενισχύθηκαν ήπια στο πρώτο τρίμηνο σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο στις Υπηρεσίες και στη Βιομηχανία, εντονότερα στις Κατασκευές, ενώ εξασθένησαν αισθητά στο Λιανικό εμπόριο. Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης ενισχύθηκε ήπια την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου έναντι του προηγούμενου τριμήνου, στις -43,1 (από -47,1) μονάδες. Παράλληλα, κινείται αισθητά υψηλότερα σε σχέση με ένα έτος νωρίτερα (-46,1 μον.). Αναλυτική περιγραφή των τάσεων στις συνιστώσες του οικονομικού κλίματος περιλαμβάνεται στην ενότητα 2.2Α.

Δημόσια οικονομικά: υπέρβαση ταμειακών στόχων και στις αρχές του 2025

Στο σύνολο 2024, η εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού κινήθηκε ταμειακά καλύτερα από τον στόχο, αφού καταγράφηκε πλεόνασμα €369 εκατ. (0,2% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για έλλειμμα €3.601 εκατ. στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2025 και ελλείμματος €3.760 εκατ. (1,7% του ΑΕΠ) το 2023. Παράλληλα καταγράφηκε ταμειακό πρωτογενές πλεόνασμα ύψους €8.698 εκατ. (3,7% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα €4.635 εκατ. και πρωτογενούς πλεονάσματος €3.920 εκατ. (1,7% του ΑΕΠ) το 2023. Η βελτίωση του ταμειακού ισοζυγίου σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται στη μεγαλύτερη αύξηση των καθαρών εσόδων (+10,6% ή +€7,11 δισεκ.) σε σχέση με τις δαπάνες (+4,2% ή +€2,98 δισεκ.).

Το πρώτο δίμηνο του 2025, η εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού συνέχισε να κινείται ταμειακά καλύτερα από τον στόχο, αφού καταγράφηκε πλεόνασμα €709 εκατ. (0,3% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για έλλειμμα €51 εκατ. στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2025 και πλεονάσματος €1.437 εκατ. (0,6% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2024. Παράλληλα καταγράφηκε ταμειακό πρωτογενές πλεόνασμα ύψους €2.802 εκατ. (1,1% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα €2.029 εκατ. και πρωτογενούς πλεονάσματος €3.378 εκατ. (1,4% του ΑΕΠ) το πρώτο δίμηνο του 2024. Η επιδείνωση του ταμειακού ισοζυγίου σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται στη μείωση των καθαρών εσόδων (-7,2% ή +€905 εκατ.)

Η αποτύπωση των εξελίξεων στα δημόσια οικονομικά παρουσιάζεται στην ενότητα 2.2Β.

Σε νέο ιστορικό χαμηλό τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) στους τραπεζικούς ισολογισμούς

Μεταξύ των θετικών τάσεων στα θεμελιώδη μεγέθη των τραπεζών ξεχωρίζουν η μείωση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων στους ισολογισμούς των τραπεζών σε νέο ιστορικά χαμηλό ποσοστό (3,8% το 8^ο τρίμηνο του 2024), η ισχυρή πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις, η αύξηση της ζήτησης για στεγαστική πίστη, η βελτιωμένη κερδοφορία και ρευστότητα.

Στις αρνητικές τάσεις, συγκαταλέγονται η υψηλή έκθεση των τραπεζών σε κρατικά ομόλογα, το υψηλό μερίδιο αναβαλλόμενης φορολογίας στα ίδια κεφάλαια, το υψηλό περιθώριο επιτοκίου, το υψηλότερο ιδιωτικό κόστος χρηματοδότησης από άλλες χώρες, και το υψηλό απόθεμα «κόκκινων» δανείων εκτός τραπεζικών ισολογισμών. Η έγκαιρη εφαρμογή του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποτελεί προτεραιότητα για τη χρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων με ευνοϊκούς όρους.

Εν μέσω διεθνούς ανόδου των αποδόσεων κρατικών ομολόγων τον Μάρτιο του 2025, αυξήθηκε το κόστος νέου δανεισμού του δημοσίου τομέα, χωρίς ωστόσο να διευρύνεται η απόκλιση του από το αντίστοιχο κόστος του Γερμανικού δημοσίου. Τον ίδιο μήνα, ανακοινώθηκε η αναβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης του ελληνικού δημοσίου σε «επενδυτική βαθμίδα» και από τον πέμπτο οίκο αξιολόγησης που αναγνωρίζει η EKT (Moody's), έπειτα από 15 έτη, όπως αναδεικνύει τη σχετική χρονική εξέλιξη, ειδικό πλαίσιο στο τέλος της ενότητας.

Οι πρόσφατες τάσεις και προκλήσεις για το εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα περιγράφονται αναλυτικά στην ενότητα 2.2Γ.

Μακροοικονομικές προβλέψεις για το 2025

Ο ηπιότερος ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας της Ευρωζώνης το 2025, η αβεβαιότητα σχετικά με το βαθμό επαναφοράς προστατευτισμού στο διεθνές εμπόριο, η γεωπολιτική αστάθεια, η σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και των επιτοκίων, καθώς και η έγκαιρη εκτέλεση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, είναι οι πλέον καθοριστικοί παράγοντες της εξέλιξης του ΑΕΠ το 2025.

Οι παραδοχές του βασικού σεναρίου παρουσιάζονται αναλυτικά στην ενότητα 3.1B, ενώ περιλαμβάνουν (α) ανάπτυξη στην Ευρωζώνη κατά 0,9% και πληθωρισμό στο 2,3% το 2025, σύμφωνα με το βασικό σενάριο της EKT (Μάρτιος 2025) (β) όξυνση της εμπορικής αβεβαιότητας βραχυχρόνια, αλλά αποφυγή κλιμάκωσης ενός παγκόσμιου εμπορικού πολέμου, υποθέτοντας ότι είτε θα επιτευχθεί εμπορική συμφωνία μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ είτε η απόκριση της ΕΕ ως προς νέους δασμούς θα είναι μετριοπαθής και στοχευμένη. (γ) σταδιακή αποκλιμάκωση της γεωπολιτικής έντασης στην Ουκρανία, (δ) οι διεθνείς τιμές των ενεργειακών αγαθών ακολουθούν το βασικό σενάριο της ΕΙΑ, με σταθεροποιητικές τάσεις το 2025, χαμηλότερα από το επίπεδό τους το 2024, (ε) τα επιτόκια ακολουθούν την τάση των σημερινών προθεσμιακών συμβολαίων, δηλαδή το Euribor σταδιακά υποχωρεί στην περιοχή του 2,0% στα τέλη του 2025 (στ) έγκαιρη εφαρμογή του αναθεωρημένου σχεδίου «Ελλάδα 2.0» το 2025, (ζ) επίδοση εσόδων από τουρισμό το 2025 παρεμφερής με το 2024 σε πραγματικούς όρους.

Αναλυτικά οι προβλέψεις ανά συνιστώσα του ΑΕΠ περιγράφονται στην ενότητα 3.1B. Για το 2025, το IOBE προβλέπει οριακή επιβράδυνση της ετήσιας ανάπτυξης, σε 2,2% (αναθεώρηση προηγούμενης πρόβλεψης για 2,4%), σε σταθερές τιμές, με αβεβαιότητα σχετικά κινδύνους που

απορρέουν από το διεθνές περιβάλλον, όπως ο εμπορικός προστατευτισμός και η γεωπολιτική αστάθεια. Ως προς τις συνιστώσες της ανάπτυξης το 2025, αναμένεται σημαντική ενίσχυση των πάγιων επενδύσεων (+9,5%) και επιβράδυνση της ιδιωτικής κατανάλωσης (+1,2%). Στον εξωτερικό τομέα, αναμένεται μικρή βελτίωση στο εξωτερικό ισοζύγιο, με τις εξαγωγές να αυξάνονται ετησίως κατά 2,2% και τις εισαγωγές να αυξάνονται ετησίως κατά +1,5%. Ο μέσος πληθωρισμός για το 2025 αναμένεται ελαφρά υψηλότερος από τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη, στην περιοχή του 2,8%, ενώ η ανεργία εκτιμάται ότι θα μειωθεί περαιτέρω, στην περιοχή του 9,3%.

Η πρόβλεψη στο βασικό σενάριο μακροοικονομικών προβλέψεων του IOBE (Πίνακας 1.1) εγκυμονεί θετικές προοπτικές αλλά και κινδύνους για το 2025, οι οποίοι και αναφέρονται αναλυτικά στην ενότητα 3.1B. Συνοψίζοντας, αναθεωρείται οριακά προς τα κάτω η προηγούμενη εκτίμηση για ανάκαμψη της εγχώριας οικονομίας σε +2,2% το 2025 (από 2,4%), με αρνητική προοπτική, κυρίως λόγω των προαναφερθέντων κινδύνων, με κυριότερους το ασταθές εξωτερικό περιβάλλον και το έλλειμμα του εξωτερικού ισοζυγίου.

Πίνακας 1.1

Μακροοικονομικές προβλέψεις IOBE (Απρίλιος 2025)

(σε σταθερές αγοραίες τιμές, ετήσιες % μεταβολές, εκτός αν αναγράφεται διαφορετικά)

	2023 (πραγμ.)	2024 (πραγμ.)	2025 (πρόβλεψη)
ΑΕΠ	2,3%	2,3%	2,2%
Κατανάλωση	1,8%	0,7%	1,1%
Ιδιωτική Κατανάλωση	1,7%	2,1%	1,2%
Δημόσια Κατανάλωση	2,5%	-4,1%	0,6%
Ακαθάριστες Επενδύσεις	1,3%	23,1%	6,0%
Ακαθάριστες Πάγιες Επενδύσεις	7,0%	4,5%	9,5%
Εξαγωγές	1,9%	1,0%	2,2%
Εισαγωγές	0,9%	5,5%	1,5%
Ρυθμός πληθωρισμού (ΕνΔΤΚ)	4,2%	3,0%	2,8%
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	11,1%	10,1%	9,3%

Ειδική μελέτη: Οικονομικές και κοινωνικές τάσεις στις ελληνικές περιφέρειες

Η περιοδική έκθεση, στο πλαίσιο συνεργασίας του IOBE με το Παρατηρητήριο Περιφερειακών Πολιτικών, έχει ως στόχο τη συστηματική παρακολούθηση, ανάδειξη και ερμηνεία κοινωνικών και οικονομικών δεικτών στις Περιφέρειες της Ελλάδας. Το δεύτερο τεύχος εστιάζει στις εξής θεματικές ενότητες: (α) δημογραφικές τάσεις, (β) οικονομική δραστηριότητα, (γ) επιχειρηματικότητα, (δ) χρηματοπιστωτικό τομέα, (ε) αγορά εργασίας, (στ) κοινωνικές υπηρεσίες και κοινωνική ένταξη, (ζ) τέχνες και τουρισμό και, (η) περιβάλλον και χωροταξία. Μεταξύ των βασικών ευρημάτων προκύπτει ότι υπάρχουν ευκαιρίες για πρόοδο και σύγκλιση σε μια σειρά από τομείς. Μια περίληψη του δεύτερου τεύχους της Έκθεσης παρουσιάζεται στο Κεφάλαιο 4.

2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

2.1 Τάσεις και προοπτικές της διεθνούς οικονομίας

A. Το παγκόσμιο περιβάλλον

- Βάσει της έκθεσης Μαρτίου του ΟΟΣΑ, για το 2025 προβλέπεται ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας κατά 3,1% και μικρή επιβράδυνση σε 3,0% το 2026.
- Ο πληθωρισμός συνεχίζει να υποχωρεί, αλλά με πιο αργό ρυθμό, παραμένοντας ακόμη υψηλότερα από το επιθυμητό επίπεδο.
- Η επαναφορά πολιτικών προστατευτισμού από τη νέα αμερικανική διοίκηση δημιουργεί αβεβαιότητα στο διεθνές εμπόριο, που απειλεί να εκτροχιάσει τόσο τους ρυθμούς ανάπτυξης όσο και τον πληθωρισμό παγκοσμίως.
- Αν και οι κεντρικές τράπεζες στις περισσότερες μεγάλες οικονομίες διατηρούν περιοριστική νομισματική στάση για να διασφαλίσουν ότι ο πληθωρισμός θα συνεχίσει να υποχωρεί με βιώσιμο τρόπο, ταυτόχρονα παρακολουθούν προσεκτικά τις επιπτώσεις ενός επαπειλούμενου παγκόσμιου εμπορικού πολέμου.

Η παγκόσμια οικονομία συνέχισε να μεγεθύνεται το τέταρτο τρίμηνο του 2024, με ελαφρώς ταχύτερο ρυθμό. Οι οικονομίες των χωρών του ΟΟΣΑ αναπτύχθηκαν με ετήσιο ρυθμό 1,9% το τέταρτο τρίμηνο του 2024, ελαφρώς υψηλότερο σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο (1,7%) και το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023 (1,8%). Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ στις πλέον αναπτυγμένες οικονομίες (G7) υποχώρησε ελαφρά σε 1,7%, από 1,8% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023 ήταν 1,9%. Οι 20 μεγαλύτερες οικονομίες του ΟΟΣΑ αναπτύχθηκαν με ρυθμό 3,3% το τέταρτο τρίμηνο του έτους, από 3,5% το προηγούμενο τρίμηνο, και κατόπιν ανάπτυξης 2,6% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023.

Ο πληθωρισμός διατηρείται σε υψηλότερα από τα επιθυμητά επίπεδα, παρά την σημαντική αποκλιμάκωση που έχει καταγραφεί, ενώ και ο δομικός πληθωρισμός αποδεικνύεται επίμονος σε πολλές οικονομίες. Τον περασμένο Φεβρουάριο, ο πληθωρισμός υποχώρησε στις 38 χώρες του ΟΟΣΑ φτάνοντας στο 4,5%, ενώ ο δομικός πληθωρισμός (εξαιρώντας δηλαδή ενέργεια και τρόφιμα) υποχώρησε στο 4,7%. Ταυτόχρονα, οι τιμές της ενέργειας ενισχύθηκαν κατά 3,6% και των τροφίμων κατά 4,4% τον ίδιο μήνα.

Οι κεντρικές τράπεζες των μεγάλων οικονομιών συνεχίζουν να χαλαρώνουν σταδιακά τη νομισματική πολιτική τους καθώς οι πληθωριστικές πιέσεις μετριάζονται, ενώ διατηρούν τα επιτόκια σε περιοριστικά επίπεδα για να διασφαλίσουν τη βιώσιμη συγκράτηση του πληθωρισμού. Ενώ ο γενικός πληθωρισμός έχει μειωθεί και πλησιάζει τους στόχους των κεντρικών τραπεζών σε πολλές χώρες, ο δομικός πληθωρισμός παραμένει αυξημένος, αντανακλώντας τις επίμονες πιέσεις στις τιμές των υπηρεσιών και της στέγασης. Ο περιοριστικός νομισματικός προσανατολισμός έχει μετριάσει την ανάπτυξη και έχει επηρεάσει τις χρηματοπιστωτικές συνθήκες, με εμφανείς επιπτώσεις τόσο στη δυναμική του πληθωρισμού όσο και στην οικονομική δραστηριότητα. Καθώς ο πληθωρισμός συνεχίζει τη σταδιακή υποχώρησή του, οι κεντρικές τράπεζες αντιμετωπίζουν την κρίσιμη πρόκληση του συγχρονισμού και της βαθμονόμησης των προσαρμογών των επιτοκίων ώστε να στηρίξουν την οικονομική ανάκαμψη χωρίς να διακινδυνεύσουν την αναζωπύρωση του πληθωρισμού, παρακολουθώντας παράλληλα τις υποκείμενες οικονομικές τάσεις και τις συνθήκες στην αγορά εργασίας. Ταυτόχρονα, η νέα αμερικανική διοίκηση έχει επαναφέρει πολιτικές προστατευτισμού, οι οποίες αυξάνουν τον πληθωριστικό κίνδυνο και περιπλέκουν το έργο των κεντρικών τραπεζών στην προσπάθειά τους να χαλαρώσουν τη νομισματική πολιτική. Οι δασμοί στις εισαγωγές και οι περιορισμοί στο διεθνές εμπόριο αναμένεται να οδηγήσουν σε αυξήσεις τιμών, καθιστώντας πιο δύσκολη τη διατήρηση των επιτοκίων σε περιοριστικά επίπεδα.

Πίνακας 2.1

Διεθνές Περιβάλλον (ετήσια % μεταβολή ΑΕΠ σε σταθερές τιμές, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά)

Οικονομία	2024		2025		2026	
		Πρόβλεψη	Διαφορά από προηγούμενη πρόβλεψη*	Πρόβλεψη	Διαφορά από προηγούμενη πρόβλεψη*	
Παγκόσμια	3,2	3,1	-0,2	3,0	-0,3	
ΗΠΑ	2,8	2,2	-0,2	1,6	-0,5	
Ιαπωνία	0,1	1,1	-0,4	0,2	-0,4	
Καναδάς	1,5	0,7	-1,3	0,7	-1,3	
Ηνωμένο Βασίλειο	0,9	1,4	-0,3	1,2	-0,1	
Ευρωζώνη	0,7	1,0	-0,3	1,2	-0,3	
Γερμανία	-0,2	0,4	-0,3	1,1	-0,1	
Γαλλία	1,1	0,8	-0,1	1,0	0,0	
Ιταλία	0,7	0,7	-0,2	0,9	-0,3	
Τουρκία	3,2	3,1	0,5	3,9	-0,1	
Κίνα	5,0	4,8	0,1	4,4	0,0	
Ινδία	6,3	6,4	-0,5	6,6	-0,2	
Βραζιλία	3,4	2,1	-0,2	1,4	-0,5	
Παγκόσμιο Εμπόριο	1,0	3,5	-	3,6	-	

*Διαφορά σε ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τις προηγούμενες εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ (OECD Economic Outlook, Δεκέμβριος 2024).

Πηγή: OECD Interim Economic Outlook, Μάρτιος 2025.

Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη έκθεση του ΟΟΣΑ, προβλέπεται για το 2025 ανάπτυξη 3,1%, χαμηλότερα κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με την προηγούμενη έκθεση. Ο όγκος του παγκόσμιου εμπορίου αυξήθηκε μόλις κατά 1,0% το προηγούμενο έτος, ενώ στις προβλέψεις του περασμένου Δεκεμβρίου του ΟΟΣΑ προβλεπόταν επιτάχυνση το 2025 σε 3,5% και 3,6% για το 2026. Ωστόσο, η επαναφορά του προστατευτισμού από την νέα αμερικανική κυβέρνηση και η επιβολή αντίμετρων από πολλές χώρες αναμένεται να προκαλέσει αναταραχές στο παγκόσμιο σύστημα εμπορίου. Στον Πίνακα 2.1 περιλαμβάνονται οι ετήσιες μεταβολές του ΑΕΠ το 2024 και οι πλέον πρόσφατες εκτιμήσεις και προβλέψεις του ΟΟΣΑ (Μαρτίου 2025) για τις ετήσιες μεταβολές του τα έτη 2025 και 2026, στην παγκόσμια οικονομία και σε επιλεγμένες αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες.

Στην συνέχεια αναλύονται οι πρόσφατες και αναμενόμενες τάσεις στις οικονομίες των σημαντικότερων κρατών και ενώσεων κρατών για το τρέχον και το επόμενο έτος.

Μεταξύ των πλέον ανεπτυγμένων χωρών, οι ΗΠΑ κατέγραψαν ανάπτυξη το τέταρτο τρίμηνο του 2024, με το ΑΕΠ να αυξάνεται κατά 2,5% σε ετήσια βάση, χαμηλότερα από το 2,7% του τρίτου τριμήνου και έναντι ρυθμού 3,2% στο ίδιο τρίμηνο του 2023. Σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, καταγράφηκε ετησιοποιημένος ρυθμός μεγέθυνσης 2,4% σε εποχικά διορθωμένη βάση. Αυτή η αύξηση αντανάκλα κυρίως αυξήσεις στην καταναλωτική δαπάνη και τη δημόσια δαπάνη, οι οποίες αντισταθμίστηκαν εν μέρει από μείωση των επενδύσεων. Ο πληθωρισμός σημείωσε μικρή υποχώρηση τον περασμένο Φεβρουάριο σε 2,8% από 3,0% τον προηγούμενο μήνα, μετά από διαδοχικές ανόδους τους προηγούμενους τέσσερις μήνες. Η νέα αμερικανική διοίκηση προκαλεί έντονη αβεβαιότητα στο διεθνές εμπόριο, επαναφέροντας πολιτικές ισχυρού προστατευτισμού. Η επιβολή απροσδόκητα υψηλών δασμών στις περισσότερες χώρες του κόσμου στις 2 Απριλίου, επιπλέον των δασμών που είχαν ήδη επιβληθεί σε Καναδά και Μεξικό, στενούς εμπορικούς εταίρους, δημιουργεί ισχυρό σοκ στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα. Παραμένει επίσης ασαφές το τελικό ύψος των δασμών και οι αντιδράσεις των άλλων χωρών. Ο πρόεδρος της FED, Τζερόμ Πάουελ, εξέφρασε ανησυχίες ότι οι δασμοί που επιβλήθηκαν από την κυβέρνηση Τραμπ θα οδηγήσουν σε υψηλότερο πληθωρισμό και βραδύτερη οικονομική ανάπτυξη. Τόνισε ότι η πλήρης επίδραση των δασμών παραμένει ασαφής και η Ομοσπονδιακή Τράπεζα θα παραμείνει προσεκτική μέχρι να υπάρξει περισσότερη ορατότητα για την οικονομία. Καθώς ο στόχος της κεντρικής τράπεζας για πληθωρισμό πλησίον του 2% δεν έχει επιτευχθεί, η FED διατηρεί το βασικό της επιτόκιο στο 4,25%-4,5%, μετά από τρεις διαδοχικές μειώσεις 100 μονάδων βάσης στο δεύτερο εξάμηνο του 2024. Για το σύνολο του 2024, η αμερικανική οικονομία αναπτύχθηκε με ρυθμό 2,8%, ενώ προβλέπεται ότι θα αναπτυχθεί με πιο αργό ρυθμό το 2025 (2,2%), με περαιτέρω επιβράδυνση του το 2026 σε 1,6%.

Η οικονομία της Ευρωζώνης επεκτάθηκε κατά 1,2% σε ετήσια βάση το τέταρτο τρίμηνο του 2024, ξεπερνώντας τις αρχικές εκτιμήσεις για 0,9% και επιταχύνοντας από την αναθεωρημένη ανάπτυξη 1,0% το προηγούμενο τρίμηνο. Ήταν η ταχύτερη επέκταση από τις αρχές του 2023, τροφοδοτούμενη από το χαμηλότερο κόστος δανεισμού και την άμβλυνση των πληθωριστικών πιέσεων. Η κατανάλωση των νοικοκυριών αυξήθηκε κατά 1,5% (από 1,1% το γ' τρίμηνο), ενώ οι κρατικές δαπάνες αυξήθηκαν κατά 2,8% (ελαφρώς μειωμένες από 3,1% το γ' τρίμηνο). Ωστόσο, οι πάγιες επενδύσεις συρρικνώθηκαν κατά 2,1%, επιβραδύνοντας περαιτέρω από τη μείωση κατά 1,6% το προηγούμενο τρίμηνο. Οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 1,1%, ενώ οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 1,2%. Μεταξύ των μεγαλύτερων οικονομιών του μπλοκ, η Ισπανία ηγήθηκε με ισχυρή ανάπτυξη 3,5%, ακολουθούμενη από την Ολλανδία (1,8%), τη Γαλλία (0,6%) και την Ιταλία (0,6%). Αντίθετα, η Γερμανία, η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρωζώνης, παρέμεινε σε συρρίκνωση (-0,2%).

Ο ετήσιος πληθωρισμός στη ζώνη του ευρώ υποχώρησε στο 2,2% τον Μάρτιο του 2025, το χαμηλότερο ποσοστό από τον Νοέμβριο του 2024 και ελαφρώς κάτω από τις προσδοκίες της αγοράς για 2,3%, σύμφωνα με προκαταρκτική εκτίμηση. Ο πληθωρισμός των υπηρεσιών επιβραδύνθηκε σε χαμηλό 33 μηνών (3,4% έναντι 3,7% τον Φεβρουάριο), ενώ το κόστος της ενέργειας μειώθηκε (-0,7% έναντι 0,2%). Ωστόσο, ο πληθωρισμός παρέμεινε σταθερός τόσο για τα μη ενεργειακά βιομηχανικά αγαθά (0,6%) όσο και για τα επεξεργασμένα τρόφιμα, αλκοόλ και καπνό (2,6%), ενώ οι τιμές των μη επεξεργασμένων τροφίμων αυξήθηκαν (4,1% έναντι 3,0%). Εν τω μεταξύ, ο πυρήνας του πληθωρισμού, ο οποίος δεν περιλαμβάνει τις ευμετάβλητες τιμές των τροφίμων και της ενέργειας, υποχώρησε στο 2,4%, ελαφρώς κάτω από τις προβλέψεις της αγοράς για 2,5% και σηματοδοτώντας το χαμηλότερο επίπεδο από τον Ιανουάριο του 2022. Σε μηνιαία βάση, οι τιμές καταναλωτή αυξήθηκαν κατά 0,6% τον Μάρτιο, μετά από αύξηση 0,4% τον Φεβρουάριο.

Η οικονομική ανάκαμψη προβλέπεται να είναι βραδύτερη από ό,τι προηγουμένως, με την ανάπτυξη να αναμένεται στο 1,0% το 2025 και 1,2% το 2026. Οι αξιωματούχοι της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προειδοποίησαν ότι οι δασμοί των ΗΠΑ και τα πιθανά αντίποινα θα μπορούσαν να οδηγήσουν τον πληθωρισμό σε υψηλότερα επίπεδα, ιδίως βραχυπρόθεσμα, σύμφωνα με τον απολογισμό της συνεδρίασης νομισματικής πολιτικής του Μαρτίου. Προειδοποίησαν επίσης ότι οι αυξημένες κρατικές δαπάνες, ιδίως για την άμυνα και άλλα δημοσιονομικά μέτρα, θα μπορούσαν να προσθέσουν πιέσεις στις τιμές, καθυστερώντας ενδεχομένως τη διαδικασία αποπληθωρισμού. Επιπλέον, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής τόνισαν ότι η αναθεωρημένη δήλωση πολιτικής δεν θα πρέπει να ερμηνευθεί ως ένδειξη είτε μείωσης των επιτοκίων είτε παύσης τον Απρίλιο, καθώς αναγνώρισαν την αυξανόμενη αβεβαιότητα σχετικά με το κατά πόσον η νομισματική πολιτική παραμένει περιοριστική, σημειώνοντας ότι τα επιτόκια έχουν ήδη μειωθεί σημαντικά, κρατώντας παράλληλα ανοιχτή την πόρτα για περαιτέρω μειώσεις. Πιο πρόσφατα, η πρόεδρος της ΕΚΤ Κριστίν Λαγκάρντ σχολίασε τον αντίκτυπο των δασμών του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ στην Ευρώπη, εκτιμώντας ότι οι δασμοί αυτοί θα μπορούσαν να μειώσουν την ανάπτυξη της Ευρώπης κατά περίπου 0,3 ποσοστιαίες μονάδες κατά το πρώτο έτος. Εάν η Ευρώπη απαντήσει με αμοιβαία μέτρα, η ανάπτυξη θα μπορούσε να μειωθεί ακόμη περισσότερο, κατά περίπου 0,5 ποσοστιαίες μονάδες. Αναλυτικότερα οι προοπτικές και προκλήσεις για την Ευρωπαϊκή οικονομία παρουσιάζονται στην ενότητα 2.1B.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το ΑΕΠ επεκτάθηκε ετησίως κατά 1,5% στο τέταρτο τρίμηνο του 2024, ελαφρώς υψηλότερα από το 1,4% της αρχικής εκτίμησης και πάνω από το 1,2% του προηγούμενου τριμήνου. Πρόκειται για τον ισχυρότερο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης των τελευταίων δύο ετών. Ανοδικές αναθεωρήσεις παρατηρήθηκαν για τις κρατικές δαπάνες (2,6% έναντι 2,1%) τις πάγιες επενδύσεις (2,2% έναντι 1,7%), λόγω της αύξησης των επιχειρηματικών επενδύσεων κατά 1,8%, έναντι αρχικών εκτιμήσεων για μείωση κατά 0,7%. Από την άλλη πλευρά, η κατανάλωση των νοικοκυριών αναθεωρήθηκε ελαφρώς χαμηλότερα (1,2% έναντι 1,4% στην αρχική εκτίμηση) και αναθεωρήθηκαν τόσο οι εξαγωγές (-3,5% έναντι -4,2%) όσο και οι εισαγωγές (5% έναντι 4,1%). Ο ετήσιος πληθωρισμός στο Ηνωμένο Βασίλειο μειώθηκε στο 2,8% τον Φεβρουάριο του 2025 από 3% τον Ιανουάριο, κάτω από τις προσδοκίες της αγοράς για 2,9%, αν και σύμφωνα με τις προβλέψεις της Τράπεζας της Αγγλίας. Η μεγαλύτερη πτωτική συμβολή προήλθε από τις τιμές των ειδών ένδυσης, οι οποίες μειώθηκαν για πρώτη φορά από τον Οκτώβριο του 2021 (-0,6% έναντι 1,8%). Ο πληθωρισμός υποχώρησε επίσης στον τομέα της αναψυχής και του πολιτισμού (3,4% έναντι 3,8%), καθώς και στη στέγαση και τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας (1,9% έναντι 2,1%),

συμπεριλαμβανομένων των πραγματικών ενοικίων για κατοικίες (7,4% έναντι 7,8%). Αντίθετα, ο πληθωρισμός των τροφίμων παρέμεινε αμετάβλητος στο 3,3% και οι τιμές αυξήθηκαν ταχύτερα για τις μεταφορές (1,8% έναντι 1,7%) και την εστίαση και καταλύματα (3,4% έναντι 3,3%). Ταυτόχρονα, ο πληθωρισμός των υπηρεσιών παρέμεινε σταθερός στο 5%. Ο ετήσιος ρυθμός του πυρήνα πληθωρισμού μειώθηκε στο 3,5% από 3,7%. Η Τράπεζα της Αγγλίας διατήρησε το τραπεζικό επιτόκιο στο 4,5% κατά τη συνεδρίαση του Μαρτίου, καθώς οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής υιοθέτησαν στάση αναμονής εν μέσω του επίμονα υψηλού πληθωρισμού και των παγκόσμιων οικονομικών αβεβαιοτήτων. Η τράπεζα υπογράμμισε ότι, δεδομένων των μεσοπρόθεσμων προοπτικών για τον πληθωρισμό, μια σταδιακή και προσεκτική προσέγγιση για την περαιτέρω απόσυρση των περιορισμών της νομισματικής πολιτικής παραμένει κατάλληλη. Ενώ οι παγκόσμιες τιμές της ενέργειας μειώθηκαν, ο πληθωρισμός αναμένεται να αυξηθεί πάνω από το 3% έως το γ' τρίμηνο του 2025. Επίσης, η Επιτροπή Νομισματικής Πολιτικής σημείωσε ότι οι αβεβαιότητες της παγκόσμιας εμπορικής πολιτικής και οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι αυξήθηκαν, με τη μεταβλητότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών να αυξάνεται. Για το σύνολο του 2024, η οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου επεκτάθηκε κατά 1,1%, από 0,9% στην αρχική εκτίμηση και 0,4% το 2023. Για το τρέχον έτος προβλέπεται μεγέθυνση 1,4%, ενώ για το επόμενο έτος προβλέπεται ανάπτυξη 1,2%.

Στην Ιαπωνία, το ΑΕΠ αυξήθηκε ετησίως κατά 1,2% στο τέταρτο τρίμηνο του 2024, από 0,7% το προηγούμενο τρίμηνο και αύξησης 0,9% ένα χρόνο πριν. Σε εποχικά διορθωμένο ετησιοποιημένο ρυθμό, η ιαπωνική οικονομία επεκτάθηκε κατά 2,2% το 4ο τρίμηνο του 2024 σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, υπολειπόμενη της προκαταρκτικής εκτίμησης για 2,8%, αλλά επιταχυνόμενη από την ανοδικά αναθεωρημένη ανάπτυξη 1,4% το 3ο τρίμηνο. Αυτό σηματοδότησε την τρίτη διαδοχική τριμηνιαία επέκταση, χάρη στη σταθερή ανάκαμψη των κεφαλαιουχικών δαπανών και το τέταρτο διαδοχικό τρίμηνο αύξησης των κρατικών δαπανών. Επιπλέον, το καθαρό εμπόριο είχε ισχυρή συμβολή για πρώτη φορά σε πέντε τρίμηνα, καθώς οι εξαγωγές συνέχισαν να αυξάνονται παρά τις ανησυχίες για τις απειλές του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ σχετικά με τους δασμούς, ενώ οι εισαγωγές μειώθηκαν μετά από δύο συνεχόμενα τρίμηνα αύξησης. Εν τω μεταξύ, η ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε για τρίτο συνεχόμενο τρίμηνο, αν και ο ρυθμός της επιβραδύνθηκε σημαντικά λόγω του αυξημένου πληθωρισμού και του υψηλότερου κόστους δανεισμού. Συνολικά για το 2024 η ιαπωνική οικονομία αναπτύχθηκε με ρυθμό 0,1%, ενώ για το 2025 προβλέπεται ανάκαμψη σε 1,1% και το 2026 επιβράδυνση σε 0,2%.

Στη συνέχεια της τρέχουσας υποεπένδυσης παρουσιάζονται οι πρόσφατες τάσεις και οι προκλήσεις οικονομικής πολιτικής σε τέσσερις αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες παράγουν συνολικά σχεδόν το 1/3 του παγκόσμιου ΑΕΠ.

Αναλυτικά, η οικονομία της Κίνας κατέγραψε επιτάχυνση του ετήσιου ρυθμού ανάπτυξής της στο τέταρτο τρίμηνο του 2024, στο 5,4%, επιταχυνόμενη από 4,6% το προηγούμενο τρίμηνο και ξεπερνώντας τις εκτιμήσεις της αγοράς για 5,0%. Η κινεζική οικονομία επεκτάθηκε κατά 5,4% σε ετήσια βάση το 4ο τρίμηνο του 2024, επιταχυνόμενη από 4,6% το 3ο τρίμηνο και ξεπερνώντας τις εκτιμήσεις της αγοράς για 5,0%. Ήταν ο ισχυρότερος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης εδώ και ενάμιση χρόνο, που ενισχύθηκε από μια σειρά μέτρων τόνωσης που δρομολογήθηκαν από τον Σεπτέμβριο για την ενίσχυση της ανάκαμψης και την ανάκτηση της εμπιστοσύνης. Τον Δεκέμβριο, η αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής επιταχύνθηκε σε υψηλό 8 μηνών, ενώ οι λιανικές πωλήσεις ανήλθαν από χαμηλό 3 μηνών. Ωστόσο, το ποσοστό ανεργίας σημείωσε ανώτατο επίπεδο 3 μηνών. Στο μέτωπο του εμπορίου, οι εξαγωγές κατέγραψαν διψήφια αύξηση τον Δεκέμβριο,

σηματοδοτώντας την ένατη συνεχόμενη μηνιαία αύξηση και φτάνοντας στο μεγαλύτερο ποσό των τελευταίων 3 ετών, καθώς οι επιχειρήσεις έσπευσαν να ολοκληρώσουν τις αποστολές ενόψει των πιθανών αυξήσεων των δασμών υπό την αμερικανική κυβέρνηση. Οι εισαγωγές σημείωσαν απροσδόκητη άνοδο και σημείωσαν την υψηλότερη τιμή των τελευταίων 27 μηνών. Για το σύνολο του έτους, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 5,0%, ευθυγραμμιζόμενο με τον στόχο του Πεκίνου για το 2024 για περίπου 5%, αλλά υπολειπόμενο από την αύξηση 5,2% το 2023. Πέρυσι, οι πάγιες επενδύσεις αυξήθηκαν κατά 3,2% σε ετήσια βάση, ταχύτερα από τον ρυθμό του 2023 για 3,0%. Για το 2025 προβλέπεται μικρή επιβράδυνση της ανάπτυξης στο 4,8%, από τον ΟΟΣΑ, και περαιτέρω επιβράδυνση το 2026 στο 4,4%.

Η οικονομία της Ινδίας κατέγραψε ρυθμό μεγέθυνσης 6,0% το τέταρτο τρίμηνο του 2024, σημειώνοντας άνοδο σε σχέση με την αναθεωρημένη προς τα πάνω επέκταση κατά 5,6% το προηγούμενο τρίμηνο, αλλά ελαφρώς χαμηλότερα από τις προσδοκίες της αγοράς για ρυθμό ανάπτυξης 6,3%. Ο ρυθμός παγίωσε την εξασθένηση της αύξησης του ΑΕΠ της Ινδίας, η οποία ήταν μακράν η ταχύτερα αναπτυσσόμενη οικονομία της G20 μέχρι πέρυσι, μετά από μια παρατεταμένη περίοδο υψηλών τιμών ενέργειας και τροφίμων, σε συνδυασμό με την περιοριστική νομισματική πολιτική και τις αυστηρές συνθήκες ρευστότητας από την κεντρική τράπεζα της χώρας. Η ανάπτυξη αυξήθηκε για τις ιδιωτικές καταναλωτικές δαπάνες (6,9% έναντι 5,9% το τρίτο τρίμηνο) και τις δημόσιες δαπάνες (8,3% έναντι 3,8%), αλλά επιβραδύνθηκε για τον ακαθάριστο σχηματισμό πάγιου κεφαλαίου (5,7% έναντι 5,8%). Εν τω μεταξύ, η καθαρή εξωτερική ζήτηση συνέβαλε θετικά στο ΑΕΠ, καθώς οι εξαγωγές εκτινάχθηκαν κατά 10,4% και οι εισαγωγές μειώθηκαν κατά 1,1%. Για το 2025 προβλέπεται ανάπτυξη 6,4% από 6,3% το προηγούμενο έτος, ενώ για το 2026 προβλέπεται ανάπτυξη 6,6%.

Η οικονομία της Τουρκίας κατέγραψε ρυθμό ανάπτυξης 2,4% σε ετήσια βάση το τέταρτο τρίμηνο του 2024, από το αναθεωρημένο 2,2% το προηγούμενο τρίμηνο, ξεπερνώντας τις προβλέψεις για 2,6%. Αυτό σηματοδοτεί την ισχυρότερη επέκταση από το α' τρίμηνο, χάρη στην ενίσχυση της κατανάλωσης των νοικοκυριών (3,9% έναντι 2,6% το γ' τρίμηνο), τις υψηλότερες κρατικές δαπάνες (1,6% έναντι 0,1%) και την απότομη ανάκαμψη των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου (6,1% έναντι -0,1%). Εν τω μεταξύ, το καθαρό εμπόριο επιβάρυνε το ΑΕΠ, καθώς οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 2% (έναντι +0,7%), ενώ οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 1,6% (έναντι -9,6%). Σε τριμηνιαία βάση, το ΑΕΠ διευρύνθηκε κατά 1,7%, ανακάμποντας από τη μείωση κατά 0,1% το γ' τρίμηνο και σημειώνοντας την απότομη αύξηση από το β' τρίμηνο του 2023. Για το σύνολο του 2024, η τουρκική οικονομία αναπτύχθηκε κατά 3,2%, ενώ για το 2025 προβλέπεται ανάπτυξη 3,5% και το 2026 επιτάχυνση σε 3,6%.

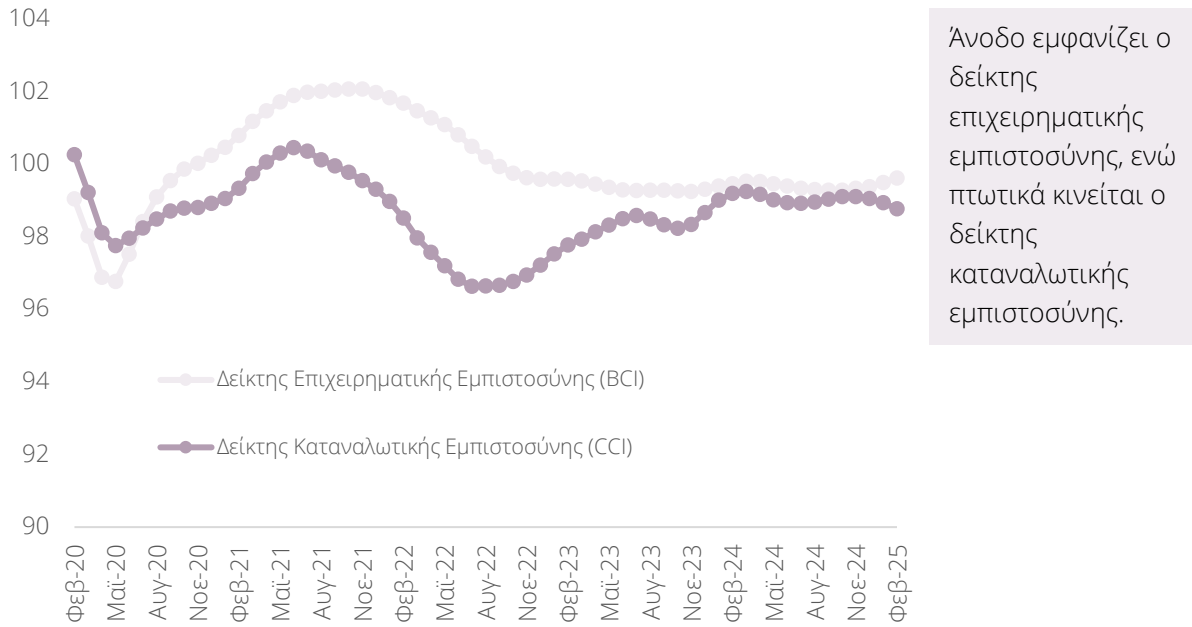
Από τις χώρες τις Λατινικής Αμερικής, η οικονομία της Βραζιλίας κατέγραψε μεγέθυνση 3,3% στο τέταρτο τρίμηνο του 2024, από 3,5% το προηγούμενο τρίμηνο και 2,6% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023. Για το 2025 προβλέπεται ανάπτυξη 2,1%, ενώ για το 2026 προβλέπεται επιβράδυνση σε 1,4%.

Ο δείκτης επιχειρηματικής εμπιστοσύνης κινείται ανοδικά, ενώ πτώση καταγράφει ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης κατά το πρώτο τρίμηνο του 2025 (Διάγραμμα 2.1).

Διάγραμμα 2.1

Δείκτες οικονομικού κλίματος για τις χώρες του ΟΟΣΑ (στοιχεία εποχικά διορθωμένα, 100 = μακροχρόνιος μέσος όρος)

Άνοδο εμφανίζει ο δείκτης επιχειρηματικής εμπιστοσύνης, ενώ πτωτικά κινείται ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης.

Πηγή: ΟΟΣΑ

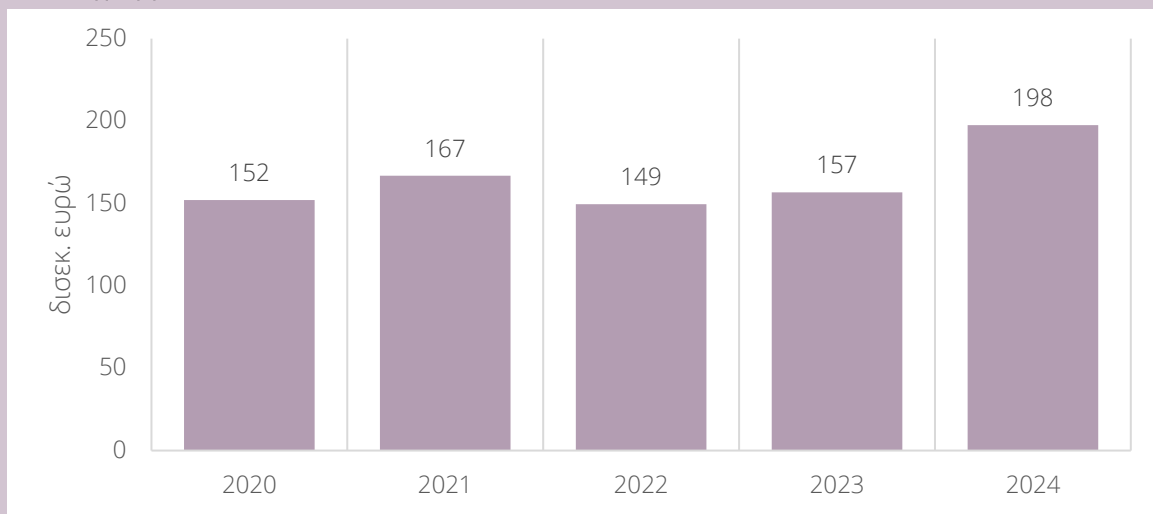

Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 2.1.Α

Σύνοψη των δασμολογικών επιβαρύνσεων μεταξύ ΗΠΑ-ΕΕ έως και το 2023

Το εμπόριο αγαθών μεταξύ ΕΕ27 και ΗΠΑ αποτελεί διαχρονικά μεγάλο μέγεθος των συνολικών ροών των δύο περιοχών, με τις εξαγωγές της ΕΕ27 προς τις ΗΠΑ να αποτελούν το 20,6% των συνολικών εξαγωγών της Ένωσης προς τρίτες χώρες, ενώ οι εισαγωγές της από τις ΗΠΑ αντιστοιχούν στο 13,7% των συνολικών εισαγωγών για το 2024. Η ΕΕ27 παρουσιάζει πλεόνασμα στα αγαθά έναντι των ΗΠΑ περίπου €200 δισεκ. το 2024, παραμένοντας συστηματικά σε υψηλά επίπεδα την τελευταία 5ετία.

Διάγραμμα Π.2.1.Α1. Εμπορικό πλεόνασμα της ΕΕ27 στις εμπορικές ροές αγαθών με ΗΠΑ

Πηγή: Eurostat

Στο πλαίσιο αυτό, οι δασμοί οι οποίοι επιβλήθηκαν στις 5 και 8 Απριλίου 2025 από τις ΗΠΑ προς τα ευρωπαϊκά προϊόντα, όπως ανακοινώθηκαν από τον πρόεδρο Τραμπ στις 2/4/2025, και η απάντηση της ΕΕ27 προς τα αμερικανικά προϊόντα όπως έχει εξαγγελθεί, αναμένεται να πλήξουν το διμερές εμπόριο των δύο χωρών, εφόσον τελικά εφαρμοστούν.

Το μεταπολεμικό περιβάλλον στις εμπορικές σχέσεις, όπως αυτό διαμορφώθηκε σε μεγάλο βαθμό από την GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) το 1947, εκτιμάται ότι αλλάζει. Η συμφωνία εμπορίου του 1947 με πρωτοβουλία των ΗΠΑ και του Ην. Βασιλείου οδήγησε στη δημιουργία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) και στη σταδιακή κατάργηση ή αποκλιμάκωση των δασμών. Στο περιβάλλον αυτό, οι ΗΠΑ εφαρμόζαν κατά μέσο όρο 2,2% μέσο σταθμισμένο¹ δασμολογικό συντελεστή στα προϊόντα που εισήγαγαν από άλλες χώρες, 4,0% στα αγροτικά προϊόντα² και 2,1% στα μη αγροτικά προϊόντα, με βάση τα στοιχεία του 2023 από τον ΠΟΕ. Η ΕΕ για το 2023 εφαρμόζε κατά μέσο όρο 2,7% μέσο σταθμισμένο δασμολογικό συντελεστή σε άλλες χώρες, 8,4% στα αγροτικά προϊόντα και 2,3% στα μη αγροτικά προϊόντα.

Η ΕΕ27 επέβαλε έως το 2023 μέσο σταθμισμένο δασμολογικό συντελεστή στις εισαγωγές της από τις ΗΠΑ 4,2% για τα αγροτικά και 0,9% και τα μη αγροτικά προϊόντα (Διάγραμμα 2). Οι δασμοί αυτοί είναι

¹ Η στάθμιση γίνεται με βάση την αξία των εισαγωγών ανά προϊόν.

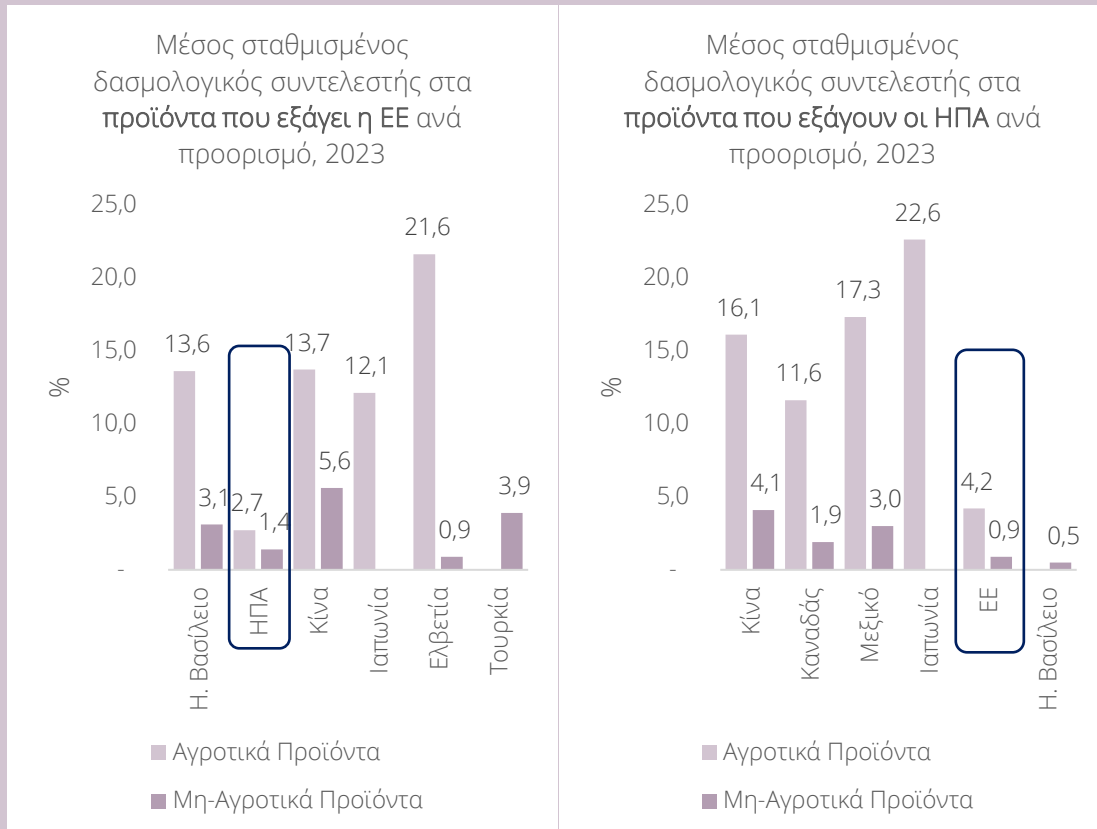
² Η κατηγορία **Αγροτικά Προϊόντα** περιλαμβάνει τις εξής κατηγορίες: Ζωική παραγωγή, Γαλακτοκομικά προϊόντα, Φρούτα και λαχανικά, Καφές, τσάι, κακάο και μπαχαρικά, Δημητριακά και παρασκευάσματα διατροφής, Σπόροι, λίπη και έλαια, Ζάχαρη και ζαχαρωτά, Ποτά και καπνικά, Βαμβάκι, μετάξι και μαλλί, Άλλα γεωργικά προϊόντα.

Η κατηγορία **Μη-Αγροτικά Προϊόντα** περιλαμβάνει τις εξής κατηγορίες: Αλιεία, Ορυκτά και μέταλλα, Πετρέλαιο, Χημικά, Ξύλο, χαρτί, έπιπλα, Κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, Ένδυση, Καουτσούκ, δέρμα και υποδήματα, μηχανήματα, μηχανήματα γραφείου και υπολογιστές, Ηλεκτρικά μηχανήματα και ηλεκτρονικός εξοπλισμός, Εξοπλισμός μεταφορών, Άλλες κατασκευές.

οι χαμηλότεροι που αντιμετωπίζουν οι ΗΠΑ σε σύγκριση με τους βασικούς εμπορικούς εταίρους τους, με εξαίρεση το Ην. Βασίλειο, καθώς Κίνα, Ιαπωνία, Μεξικό και Καναδάς επέβαλλαν υψηλότερους δασμούς προς τις ΗΠΑ. Αντίστοιχα, οι ΗΠΑ επέβαλλαν έως πρότινος μέσο σταθμισμένο δασμολογικό συντελεστή 2,7% στα αγροτικά και 1,4% στα μη αγροτικά προϊόντα αντίστοιχα. Στην περίπτωση της ΕΕ27 οι δασμοί που επέβαλλαν οι ΗΠΑ στα προϊόντα της ήταν, επίσης, από τους χαμηλότερους μεταξύ των βασικών εμπορικών εταίρων της Ένωσης.

Διάγραμμα Π.2.1.Α2. Μέσος σταθμισμένος δασμολογικός συντελεστής στα προϊόντα που εξήγαγαν η ΕΕ και οι ΗΠΑ ανά προορισμό, 2023

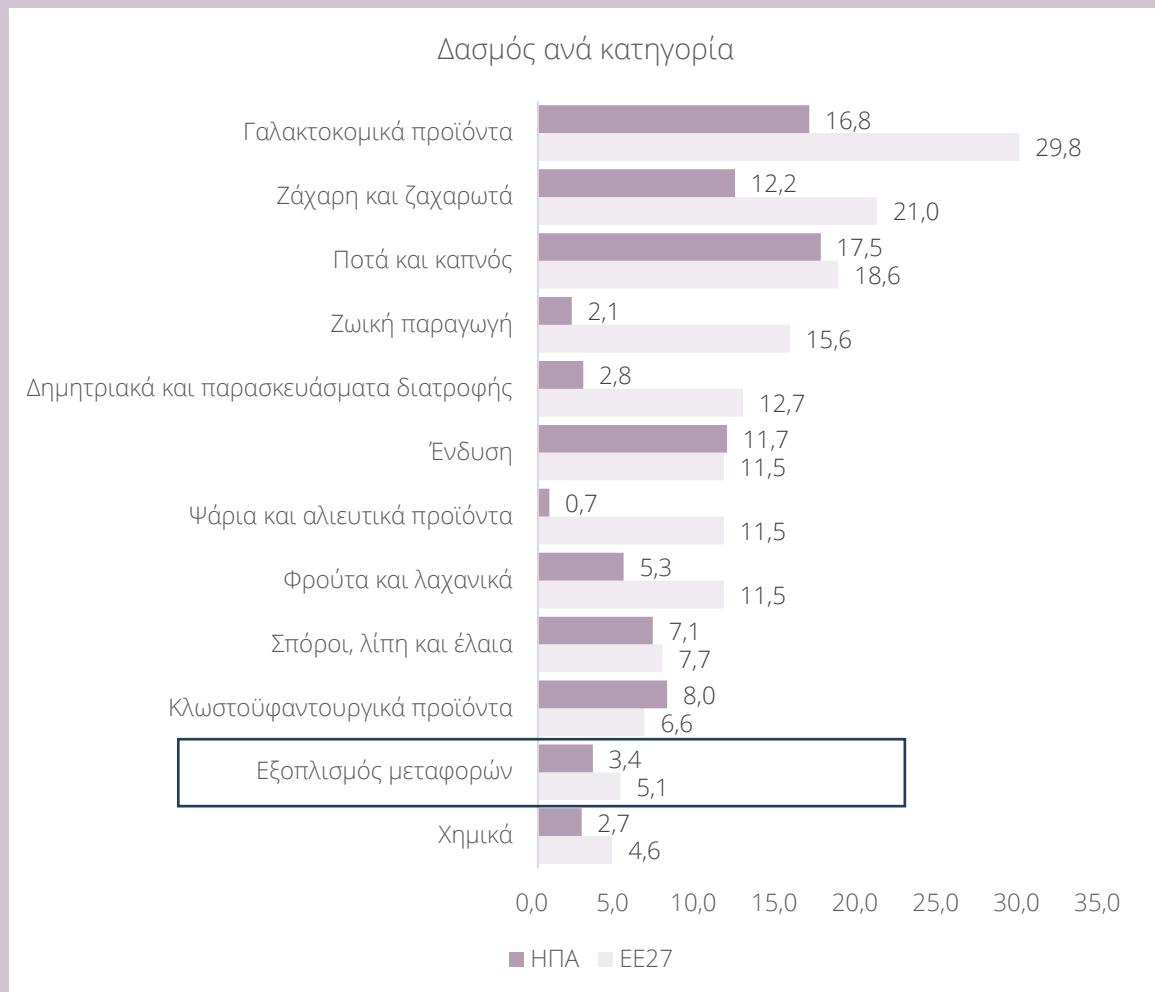
Πηγή: ΠΟΕ

Οι παραπάνω δασμοί αφορούν το μέσο σταθμισμένο συντελεστή, με βάση τις εισαγωγές ανά κλάδο. Στο επόμενο γράφημα αποτυπώνονται οι δασμοί που επέβαλλαν η ΕΕ27 και οι ΗΠΑ συνολικά ανά κλάδο, χωρίς να αφορούν το διμερές τους εμπόριο, αλλά γενικά προς τις τρίτες χώρες.

Υψηλούς δασμούς επέβαλλαν έως πρότινος και οι δύο χώρες στα γαλακτοκομικά προϊόντα, σχεδόν διπλάσιο συντελεστή επιβάλλει η ΕΕ27, ενώ επίσης υψηλοί δασμολογικοί συντελεστές σημειώνονταν στη ζάχαρη, στα ποτά και στα καπνικά προϊόντα. Στα αυτοκίνητα, ένα προϊόν το οποίο έχει αποτελέσει σημείο αναφοράς στο διμερές εμπόριο των δύο χωρών, οι ΗΠΑ επέβαλλαν δασμολογικό συντελεστή 3,4% προς τρίτες χώρες, ενώ η ΕΕ27 5,1%.

Διάγραμμα Π.2.1.Α3. Δασμοί που επιβάλλονταν από ΕΕ και ΗΠΑ ανά κατηγορία προϊόντος, 2023

Πηγή: ΠΟΕ

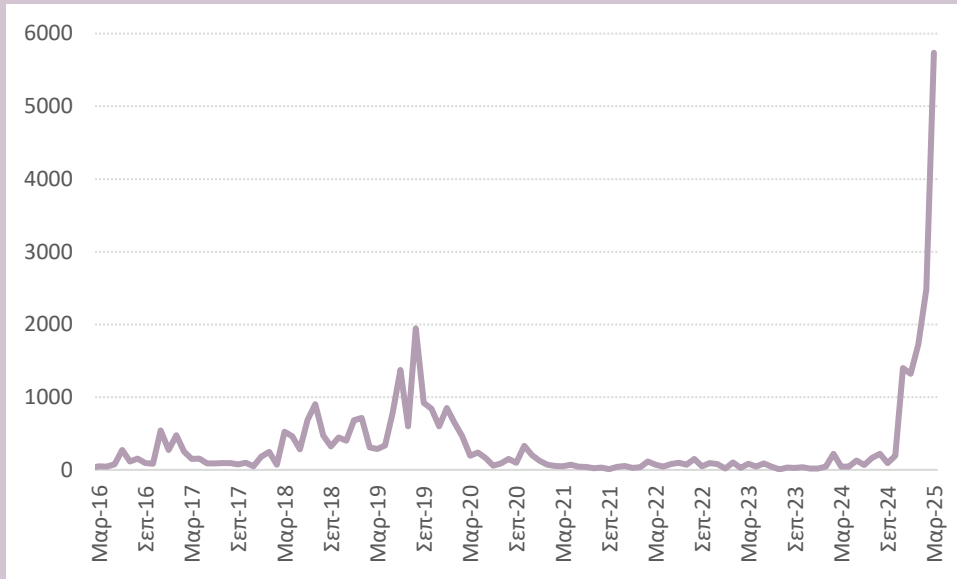
Σε συνέχεια προεκλογικών εξαγγελιών της νέας αμερικανικής κυβέρνησης, εν αναμονή μέτρων εμπορικού προστατευτισμού εκ μέρους των ΗΠΑ, εκτοξεύθηκε η διεθνής αβεβαιότητα εμπορικής πολιτικής το πρώτο τρίμηνο του 2025 (Διάγραμμα Π.2.1.Α4). Ως αποτέλεσμα, καταγράφηκε προσωρινή αύξηση στις διεθνείς εμπορικές ροές, όπως ενδεικτικά εκτοξεύθηκαν οι εισαγωγές από εταιρείες στις ΗΠΑ, προκειμένου να δημιουργήσουν αποθέματα, προλαβαίνοντας την πιθανή αύξηση του κόστους λόγω των επερχόμενων δασμών (Διάγραμμα Π.2.1.Α5).

Η αμερικανική κυβέρνηση εξέπληξε τις αγορές ως προς την κλίμακα των μέτρων που αποφάσισε τον Απρίλιο του 2025. Αύξησε πολλαπλασιαστικά τους δασμούς σε σχεδόν 90 χώρες ή τελωνειακές ζώνες, όπως η ΕΕ, σε ποσοστά που κυμαίνονται από 10% (οριζόντια για όλες) έως ένα ανώτερο ποσοστό το οποίο ακόμα είτε είναι «παγωμένο» για ένα τρίμηνο (π.χ. με την ΕΕ) προκειμένου να λάβουν χώρα εμπορικές διαπραγματεύσεις, είτε αναπροσαρμόζεται διαρκώς (π.χ. με την Κίνα), καθώς η Κίνα επιδίδεται σε έναν «ανταγωνισμό» αλυσιδωτής αύξησης δασμών διμερώς με τις ΗΠΑ. Συμπερασματικά, τα νέα ποσοστά δασμών που αποφάσισαν οι ΗΠΑ τον Απρίλιο του 2025 είναι πολλαπλασιαστικά υψηλότερα τόσο σε σχέση με τα δασμολογικά ποσοστά που επέβαλλαν προς τις ΗΠΑ έως πρότινος οι κύριοι εμπορικοί της εταίροι, όσο και σε σχέση με τα ποσοστά που επέβαλλαν έως πρότινος οι ίδιες οι ΗΠΑ στους εμπορικούς εταίρους τους.

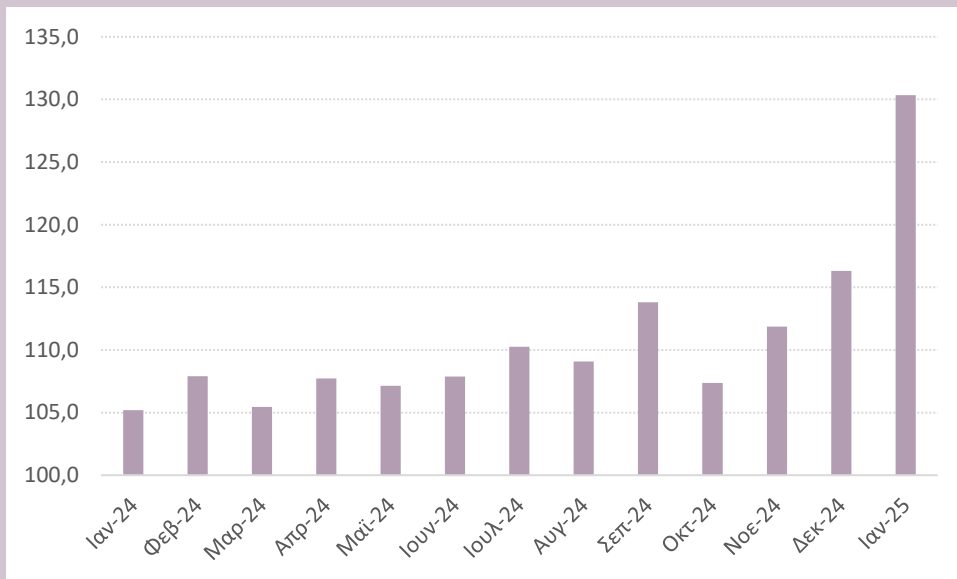

Διάγραμμα Π.2.1.Α4. Δείκτης αβεβαιότητας εμπορικής πολιτικής (100 = μακροχρόνιος μέσος όρος)

Πηγή: Economic Policy Uncertainty, www.policyuncertainty.com

Διάγραμμα Π.2.1.Α5. Δείκτης όγκου εισαγωγών από ΗΠΑ (2021=100)

Πηγή: CPB – World Trade Monitor

B. Οικονομίες της ΕΕ και της Ευρωζώνης

- Θετικός ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ στην ΕΕ και την Ευρωζώνη το τέταρτο τρίμηνο του 2024, κατά 1,4% και 1,2% αντίστοιχα.
- Θετικοί ρυθμοί ανάπτυξης και χαμηλότερος πληθωρισμός το 2025 και το 2026 στην Ευρωζώνη σύμφωνα με τη φθινοπωρινή έκθεση οικονομικών προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
  - Ευρωζώνη: 0,9% και 1,2% ανάπτυξη, 2,3% και 1,9% πληθωρισμός για 2025 και 2026
  - ΕΕ27: 1,5% και 1,8% ανάπτυξη, 2,4% και 2,0% πληθωρισμός για 2025 και 2026
- Μείωση των τριών βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ κατά 25 μονάδες βάσης, για έκτη φορά από τον Ιούνιο του 2024. Στόχος η επιστροφή και η σταθεροποίηση γύρω από τον μεσοπρόθεσμο στόχο του 2%.
- Η επιβολή δασμών σε πληθώρα χωρών και περιφερειών, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ, από την κυβέρνηση Τραμπ επιβαρύνει τις εξαγωγές και τις επενδύσεις με σημαντικές συνέπειες για την Ευρωπαϊκή και την παγκόσμια οικονομία.

Τα υψηλά επίπεδα γεωπολιτικής, πολιτικής και εμπορικής αβεβαιότητας αναμένεται να επηρεάσουν την οικονομική ανάπτυξη της Ευρωζώνης, επιβραδύνοντας την αναμενόμενη ανάκαμψη. Η επιβολή νέων δασμών από τις ΗΠΑ σε πληθώρα χωρών και περιφερειών, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ, επιβαρύνει τις εξαγωγές και τις επενδύσεις. Επιπλέον, η ΕΕ υστερεί σε όρους ανταγωνιστικότητας σε σύγκριση με τις ΗΠΑ και την Κίνα που επιδεινώνει ακόμα περισσότερο τις προοπτικές της³. Παρά τις δυσμενείς συνθήκες, ωστόσο, αναμένεται αύξηση του ΑΕΠ της Ευρωζώνης την επόμενη τριετία. Η αύξηση των πραγματικών μισθών και της απασχόλησης, στο πλαίσιο μιας ισχυρής αγοράς εργασίας, αναμένεται να στηρίξει μια ανάκαμψη στην οποία η κατανάλωση παραμένει βασικός παράγοντας ανάπτυξης. Η εγχώρια ζήτηση θα πρέπει, όμως, να υποστηριχθεί από χαλάρωση των συνθηκών χρηματοδότησης. Καθώς ορισμένοι από τους κυκλικούς παράγοντες που μείωσαν πρόσφατα την παραγωγικότητα αρχίζουν να χαλαρώνουν, αναμένεται αύξηση της παραγωγικότητας στο άμεσο μέλλον, αν και εξακολουθούν να υπάρχουν διαρθρωτικές προκλήσεις.

Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να διασφαλίσουν βιώσιμα δημόσια οικονομικά σύμφωνα με το πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ και να δώσουν προτεραιότητα σε ουσιαστικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και στρατηγικές επενδύσεις που ενισχύουν την ανάπτυξη. Η Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής παρέχει έναν χάρτη δράσης για την επίτευξη αυτών των στόχων, οπότε είναι σημαντικό οι προτάσεις της να εγκριθούν γρήγορα.

Οικονομική δραστηριότητα το τέταρτο τρίμηνο του 2024

Η οικονομική δραστηριότητα βελτιώθηκε το τέταρτο τρίμηνο του 2024 τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) όσο και στην Ευρωζώνη (ΕΖ). Σε ετήσια βάση, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1,4% στην ΕΕ και 1,2% στην Ευρωζώνη από αύξηση 1,1% και 1,0% αντίστοιχα το προηγούμενο τρίμηνο. Σε όρους εποχικά διορθωμένης τριμηνιαίας μεταβολής, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 0,4% στην ΕΕ και 0,2% στην ΕΖ. Συνολικά το 2024, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1,0% στην ΕΕ και κατά 0,9% στη Ευρωζώνη από αύξηση 0,4% σε αμφότερες το 2023.⁴ Μεταξύ των μεγάλων κρατών-μελών, το πραγματικό ΑΕΠ

³ Περισσότερες λεπτομέρειες στο ειδικό πλαίσιο Π2.1.Β για την Ανταγωνιστικότητα

⁴Eurostat GDP release, 7 Μαρτίου 2025

αυξήθηκε, σε ετήσια βάση, στην Ισπανία, τη Γαλλία, την Ιταλία και την Ολλανδία το 2024. Στη Γερμανία, το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 0,2% ενώ στην Αυστρία κατά 1,2%. Στο Παράρτημα (Διάγραμμα 1) παρουσιάζεται ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης το 2024 ανά χώρα της ΕΖ.

Η ιδιωτική κατανάλωση ακολούθησε ανοδική τάση το 2024. Στο δ' τρίμηνο αυξήθηκε κατά 0,6% σε ετήσια βάση τόσο στην ΕΕ όσο και στην ΕΖ μετά από αύξηση κατά 0,7% σε αμφότερες το προηγούμενο τρίμηνο. Η δημόσια κατανάλωση αυξήθηκε κατά 0,9% στην ΕΕ και κατά 0,8% στην Ευρωζώνη το τέταρτο τρίμηνο του 2024, σε ετήσια βάση, μετά από αυξήσεις κατά 0,7% και 0,6% αντίστοιχα το προηγούμενο τρίμηνο. Αύξηση κατά 0,6% σε ετήσια βάση καταγράφηκε το τέταρτο τρίμηνο του έτους στις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών σε αμφότερες, κατόπιν αύξησης κατά 0,7% στην ΕΕ και 0,8% στην ΕΖ το προηγούμενο τρίμηνο και μεγάλης μείωσης στο τέταρτο τρίμηνο του 2023 (-0,7% και -1,3% αντίστοιχα). Οι εισαγωγές αυξήθηκαν σε ετήσια βάση, κατά 0,7% στην ΕΕ και 0,6% στην ΕΖ, κατόπιν αύξησης κατά 0,8% σε αμφότερες στο τρίτο τρίμηνο και κατόπιν μεγάλης μείωσης το τέταρτο τρίμηνο του 2023 (-1,4% και -1,5% αντίστοιχα).

Τον Μάρτιο του 2025 εκτιμάται ότι σημειώθηκε μείωση του πληθωρισμού στην Ευρωζώνη σε 2,2%, από 2,3% τον Φεβρουάριο και 2,0%. Οι υπηρεσίες και τα τρόφιμα, ο καπνός και τα αλκοολούχα ποτά είχαν την πιο μεγάλη αυξητική επίδραση στον πληθωρισμό του Μαρτίου. Η διασπορά του πληθωρισμού εντός της ΕΕ είναι παρόμοια σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο (βλέπε Παράρτημα, Διάγραμμα 4).

Η απασχόληση αυξήθηκε κατά 0,5% στην ΕΕ και κατά 0,7% στην Ευρωζώνη σε ετήσια βάση το τέταρτο τρίμηνο του 2024. Το τρίτο τρίμηνο του 2024, η απασχόληση είχε αυξηθεί κατά 0,8% στην ΕΕ και 1,0% στην ΕΖ. Οι υψηλότερες αυξήσεις στην απασχόληση καταγράφηκαν στη Μάλτα, την Ιρλανδία και την Κροατία. Οι πιο μεγάλες μειώσεις σημειώθηκαν στη Λετονία, τη Φινλανδία και την Εσθονία. Στο Παράρτημα (Διαγράμματα 5 και 6) παρουσιάζονται το ποσοστό απασχόλησης και η μεταβολή απασχόλησης ανά χώρα της ΕΖ.

Το εποχικά διορθωμένο ποσοστό ανεργίας ήταν 6,1% τον Φεβρουάριο του 2025 στην ΕΖ, από 6,2% τον Ιανουάριο και 6,5% τον Φεβρουάριο του 2024. Στην ΕΕ το ποσοστό ανήλθε σε 5,7% από 5,8% τον Ιανουάριο και 6,1% τον Φεβρουάριο του 2024. Στο δ' τρίμηνο το ποσοστό ανεργίας κυμάνθηκε από 2,7% στη Μάλτα έως 10,3% στην Ισπανία. Μεταξύ των μεγάλων-κρατών μελών, διαμορφώθηκε στο 3,3% στη Γερμανία, 3,0% στην Ολλανδία, 7,1% στη Γαλλία και 6,0% στην Ιταλία. Στο Παράρτημα (Διάγραμμα 7) παρουσιάζεται το ποσοστό ανεργίας ανά χώρα της ΕΖ.

Ο λόγος του εποχικά διορθωμένου δημοσιονομικού ελλείμματος γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ στο τρίτο τρίμηνο του 2024 ανήλθε στο 2,9% στην ΕΕ και στο 2,6% στην ΕΖ από 3,3% και 3,1% αντίστοιχα το προηγούμενο τρίμηνο. Στο τέλος του τρίτου τριμήνου του 2024, ο λόγος του ακαθάριστου χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ στην Ευρωζώνη διαμορφώθηκε στο 88,2% όσος και στο τέλος του δεύτερου τριμήνου του 2024. Στην ΕΕ, ο λόγος παρέμεινε επίσης αμετάβλητος και διαμορφώθηκε στο 81,6%. Σε σύγκριση με το τρίτο τρίμηνο του 2023, ενώ ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ μειώθηκε οριακά στη Ευρωζώνη (από 88,4% σε 88,2%), παρατηρήθηκε οριακή αύξηση στην ΕΕ (από 81,5% σε 81,6%). Στο Παράρτημα (Διάγραμμα 2 και 3) παρουσιάζεται το δημοσιονομικό ισοζύγιο και ο λόγος δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ, ανά χώρα της ΕΖ.

Σύμφωνα με ανακοίνωσή της στις 6 Μαρτίου 2024, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να μειώσει τα τρία βασικά επιτόκιά της κατά 25 μονάδες βάσης, σε συνέχεια παρόμοιων μειώσεων τον Ιανουάριο και τον Δεκέμβριο. Πρόκειται για την έκτη μείωση των βασικών επιτοκίων από τον Ιούνιο του 2024 έως σήμερα. Βάσει της δυναμικής του υποκείμενου πληθωρισμού, των

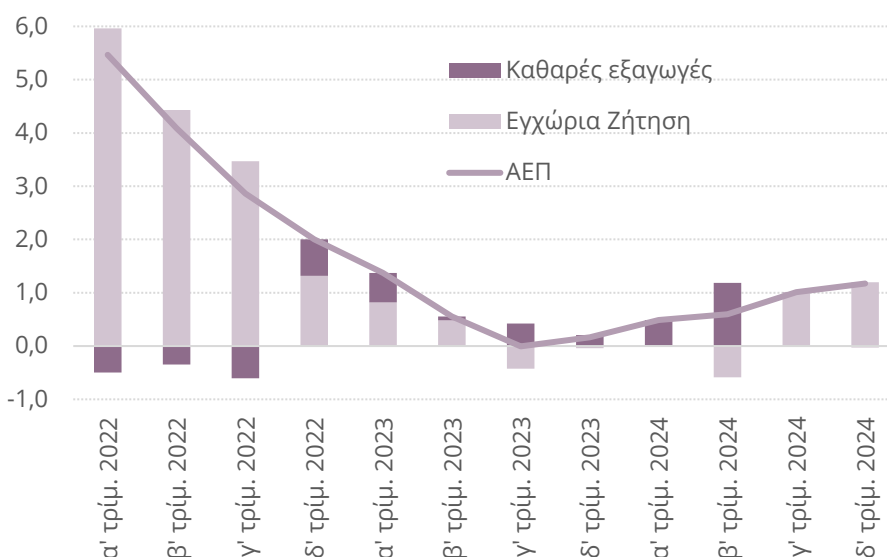
μελλοντικών προοπτικών για την εξέλιξη του και την ισχύ της μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής, κρίθηκε σκόπιμο να χαλαρώσει περαιτέρω η νομισματική πολιτική μετά από τη μείωση των βασικών επιτοκίων του Οκτωβρίου. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ είναι αποφασισμένο να διασφαλίσει ότι ο πληθωρισμός θα επιστρέψει και θα σταθεροποιηθεί γύρω από τον μεσοπρόθεσμο στόχο του 2% εγκαίρως. Δεδομένης των συνθηκών υψηλής αβεβαιότητας του οικονομικού περιβάλλοντος, δεν υπάρχει σχέδιο για την πορεία των επιτοκίων στο άμεσο μέλλον. Η έκθεση της ΕΚΤ στο πλαίσιο του χαρτοφυλακίου του προγράμματος αγοράς στοιχείων ενεργητικού (asset purchase programme – APP) μειώνεται με σταθερό ρυθμό, καθώς το Ευρωσύστημα δεν επανεπενδύει πλέον τις πληρωμές κεφαλαίου από τίτλους που λήγουν. Το Διοικητικό Συμβούλιο διέκοψε πλέον τις επανεπενδύσεις στο πλαίσιο του PEPP στα τέλη του 2024. Τέλος, το μέσο για την προστασία της μετάδοσης (Transmission Protection Instrument – TPI) είναι διαθέσιμο για να αντισταθμιστούν ανεπιθύμητες, μη προβλέψιμες μεταβολές στην αγορά που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά τη μετάδοση της νομισματικής πολιτικής στην ευρωζώνη, με στόχο την σταθερότητα των τιμών.

Συμβολή συνιστωσών ΑΕΠ

Βάσει αυτών των εξελίξεων στις συνιστώσες του ΑΕΠ στην Ευρωζώνη (Διάγραμμα 2.2), η συμβολή των καθαρών εξαγωγών ήταν μηδενική (0,0%), όση και στο προηγούμενο τρίμηνο. Η διατήρηση της μηδενικής συμβολής των καθαρών εξαγωγών στο τέταρτο τρίμηνο του 2024 προήλθε από την ισόποση μείωση της συμβολής των εξαγωγών και των εισαγωγών. Η συμβολή της εγχώριας ζήτησης ήταν της τάξης του 1,2% του ΑΕΠ, από επίδραση 1,0 ποσοστιαίας μονάδας το προηγούμενο τρίμηνο. Η συμβολή της ιδιωτικής κατανάλωσης αυξήθηκε στο 0,8% στο τέταρτο τρίμηνο του 2024 από 0,6% στο τρίτο ενώ η συμβολή της δημόσιας κατανάλωσης μειώθηκε στο 0,6% από 0,7% στο τρίτο τρίμηνο. Η συμβολή των ακαθάριστων επενδύσεων έγινε οριακά λιγότερο αρνητική σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο (-0,2% από -0,3%).

Διάγραμμα 2.2

Ευρωζώνη – Συμβολή συνιστωσών ΑΕΠ στον πραγματικό ρυθμό μεταβολής του (σε ποσοστιαίες μονάδες)

Θετική συμβολή εγχώριας ζήτησης αλλά μηδενική συμβολή καθαρών εξαγωγών στη μεταβολή του ΑΕΠ της Ευρωζώνης το δ' τρίμ. του 2024.

Πηγή: Eurostat

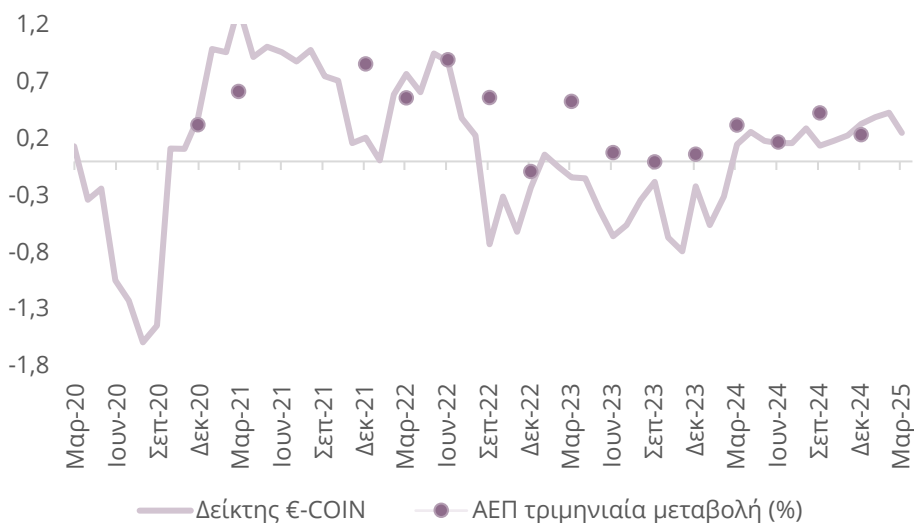
Δείκτης €-COIN και δείκτης οικονομικού κλίματος

Ο βασικός πρόδρομος δείκτης οικονομικής δραστηριότητας σε Ευρωζώνη και Ευρωπαϊκή Ένωση κινήθηκε ανοδικά στο πρώτο δίμηνο του 2025, αλλά κατέγραψε μεγάλη πτώση τον Μάρτιο. Ο δείκτης €-COIN έφτασε στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων ετών τον Νοέμβριο του 2023 αλλά η πορεία έγινε αυξητική από τότε έως τον Μάρτιο του 2024 και σταθερή μέχρι τον Ιούλιο. Από τον Αύγουστο του 2024, η τάση έγινε και πάλι ανοδική έως τον Φεβρουάριο του 2025. Τον Μάρτιο του 2025, ωστόσο, έπεσε στις 0,25 μονάδες από 0,43 τον Φεβρουάριο και 0,39 τον Ιανουάριο (Διάγραμμα 2.3). Η πτώση του τελευταίου μήνα προμηνύει πιθανή πτώση του ΑΕΠ στο τέλος του επόμενου τριμήνου.

Ο δείκτης Οικονομικού Κλίματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην ΕΕ-27 και την Ευρωζώνη βελτιώθηκε στο πρώτο τρίμηνο του 2025. Η πορεία ήταν πτωτική από τον Φεβρουάριο του 2023 μέχρι και τον Σεπτέμβριο του 2023 τόσο για την ΕΕ όσο και για την Ευρωζώνη αλλά έγινε ανοδική από τον Οκτώβριο του 2023 έως τον Μάρτιο του 2024. Η πορεία ήταν ελαφρά πτωτική στο δεύτερο τρίμηνο του 2024, ελαφρά ανοδική στο τρίτο και καθοδική στο τέταρτο. Το πρώτο τρίμηνο του 2025 συνεχίστηκε η ανοδική πορεία αλλά υπήρξε επιδείνωση τον Μάρτιο. Πιο συγκεκριμένα, τον Μάρτιο του 2025 ο δείκτης Οικονομικού κλίματος διαμορφώθηκε στις 96 μονάδες στην ΕΕ-27 και στις 95,2 μονάδες στην Ευρωζώνη, σε επίπεδα χαμηλότερα τόσο σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα όσο και σε σχέση με πέρυσι (Πίνακας 2.2).

Διάγραμμα 2.3

Μηνιαίος Δείκτης €-COIN & ΑΕΠ Ευρωζώνης*

Άνοδος του δείκτη €-COIN το πρώτο δίμηνο του 2025 αλλά σημαντική πτώση τον Μάρτιο.

*Το ερευνητικό κέντρο Centre of Economic Policy Research σε συνεργασία με την Τράπεζα της Ιταλίας εκτιμά κάθε μήνα τον πρόδρομο δείκτη οικονομικής δραστηριότητας €-COIN για την Ευρωζώνη. Ο δείκτης συνιστά πρόβλεψη της τριμηνιαίας ανάπτυξης του ΑΕΠ και προκύπτει από τη σύνθεση ποικίλων διαφορετικών δεδομένων, όπως η πορεία της βιομηχανικής παραγωγής, των τιμών, στοιχείων από την αγορά εργασίας, καθώς και χρηματοοικονομικών στοιχείων. Πηγές: CEPR, Bank of Italy, Eurostat

Πίνακας 2.2

Δείκτης Οικονομικού Κλίματος ΕΕ-27 & Ευρωζώνης (μ.ό. 2000-2020=100)

Μήνας	Απρ-23	Μαι-23	Ιουν-23	Ιουλ-23	Αυγ-23	Σεπ-23	Οκτ-23	Νοε-23	Δεκ-23	Ιαν-24	Φεβ-24	Μαρ-24
ΕΕ-27 (2020)	97.1	95.4	94.6	94.3	93.7	93.4	93.6	94.1	96.4	96	95.6	96.2
Ευρωζώνη	98.7	96.3	95.8	95	93.9	93.7	93.5	94	96.6	95.8	95.2	96.1

Μήνας	Απρ-24	Μαι-24	Ιουν-24	Ιουλ-24	Αυγ-24	Σεπ-24	Οκτ-24	Νοε-24	Δεκ-24	Ιαν-25	Φεβ-25	Μαρ-25
ΕΕ-27 (2020)	95.9	96.1	96.1	96.2	96.5	96.5	96.5	96.4	94.4	95.8	96.9	96
Ευρωζώνη	95.6	95.8	96	96	96.4	95.9	96.2	95.9	93.6	95.3	96.3	95.2

Πηγή: Eurostat, Απρίλιος 2025

Προκλήσεις

Η οικονομία της Ευρώπης, και ειδικότερα αυτή της Ευρωζώνης, αντιμετωπίζει μια σειρά από προκλήσεις. Επιγραμματικά, οι κυριότερες είναι:

- Επιβολή δασμών στις εξαγωγές της ΕΕ προς τις ΗΠΑ από την κυβέρνηση Τραμπ με σοβαρές συνέπειες για την Ευρωπαϊκή και την παγκόσμια οικονομία.
- Έντονη αβεβαιότητα σχετικά με τις παγκόσμιες εμπορικές πολιτικές.
- Οι εμπόλεμες συρράξεις στην Ουκρανία και την Μέση Ανατολή και οι οικονομικές επιπτώσεις υψηλής έντασης και διάρκειας.
- Νέες διαταραχές στον ενεργειακό εφοδιασμό (ειδικά στο πετρέλαιο και στο φυσικό αέριο) θα μπορούσαν ενδεχομένως να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις προοπτικές ανάπτυξης της ΕΕ και στον πληθωρισμό.
- Έλλειμμα ανταγωνιστικότητας σε σχέση με τις ΗΠΑ και την Κίνα.
- Εάν οι καθυστερημένες επιπτώσεις της νομισματικής σύσφιξης διαρκέσουν περισσότερο από το αναμενόμενο, μπορούν να επιβραδύνουν την ανάπτυξη.
- Αυξανόμενοι κίνδυνοι φυσικών καταστροφών που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή.

Προβλέψεις για την εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών μεγεθών (Μάρτιος 2025)

Στον πίνακα 2.3, παρουσιάζονται οι προβλέψεις για τις κύριες οικονομικές μεταβλητές της ΕΕ και της Ευρωζώνης σε ετήσια βάση. Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν ανανεώνονται πλέον τους χειμερινούς μήνες και είναι ίδιες με τις φθινοπωρινές. Σε αυτό το τεύχος χρησιμοποιούνται οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για την Ευρωζώνη. Σε σύγκριση με τις προβλέψεις του Δεκεμβρίου, οι προβλέψεις για την αύξηση του ΑΕΠ αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες τόσο για το 2025 όσο και για το 2026, αλλά παραμένουν αμετάβλητες για το 2027. Οι πιο ισχνές προοπτικές οφείλονται κυρίως στις αναθεωρήσεις προς τα κάτω στις εξαγωγές και σε μικρότερο βαθμό στις επενδύσεις, καθώς και στην προσδοκία ότι οι προκλήσεις ανταγωνιστικότητας θα παραμείνουν για περισσότερο καιρό από ό,τι αναμενόταν. Οι προβλέψεις για τον πληθωρισμό αναθεωρήθηκαν προς τα πάνω κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες για το 2025 λόγω των υψηλότερων παραδοχών για τις τιμές ενέργειας και της υποτίμησης του ευρώ.

Πίνακας 2.3

Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη, ΕΕ-27, Ευρωζώνη (πραγματικές ετήσιες % μεταβολές, εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά)

	ΕΕ			Ευρωζώνη*		
	2024	2025	2026	2024	2025	2026
ΑΕΠ	0,9	1,5	1,8	0,8	0,9	1,2
Ιδιωτική Κατανάλωση	1,2	1,4	1,6	1,0	1,4	1,2
Δημόσια Κατανάλωση	2,1	1,3	1,2	2,5	1,2	1,1
Ακαθάριστες επενδύσεις	-1,6	2,1	2,8	-1,8	1,2	1,7
Εξαγωγές αγαθών – υπηρεσιών	1,4	2,2	3,0	0,9	0,8	2,3
Εισαγωγές αγαθών – υπηρεσιών	0,2	2,6	3,0	0,1	1,9	2,6
Απασχόληση	0,8	0,6	0,5	0,9	0,4	0,4
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	6,1	5,9	5,9	6,4	6,3	6,3
Πληθωρισμός	2,6	2,4	2,0	2,4	2,3	1,9
Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-3,1	-3,0	-2,9	-3,2	-3,2	-3,3
Χρέος Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	82,4	83,0	83,4	87,7	88,4	89,4
Ισοζύγιο Τρεχ. Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	3,6	3,4	3,3	2,6	2,2	2,0

Πηγή: European Economic Forecasts, Autumn 2024, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Νοέμβριος 2024

*Πηγή: ECB staff macroeconomic projections, March 2024, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Μάρτιος 2025

Βάσει των πλέον πρόσφατων προβλέψεων, η ανάπτυξη στην Ευρωζώνη εκτιμάται πως διαμορφώθηκε σε 0,8% το 2024 ενώ το 2025 προβλέπεται οριακά μεγαλύτερος ρυθμός ανάπτυξης 0,9%. Για το 2026 προβλέπεται ακόμα μεγαλύτερη ανάπτυξη, της τάξης του 1,2% για την ΕΖ. Για την ιδιωτική κατανάλωση προβλέπεται αύξηση 1,4% για το 2025 ενώ για το 2026, αύξηση 1,2% στην ΕΖ (Πίνακας 2.3). Για τη δημόσια κατανάλωση, προβλέπεται αύξηση 1,2% το 2025 και 1,1% το 2026. Η μείωση στις ακαθάριστες επενδύσεις εκτιμάται ότι διαμορφώθηκε στο 1,8% στην ΕΖ το 2024. Για το 2025, προβλέπεται αύξηση κατά 1,2% ενώ για το 2026 αύξηση 1,7% που αποτελεί αναθεώρηση 0,5 μονάδων προς τα κάτω σε σχέση με τις προβλέψεις του Δεκεμβρίου. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών εκτιμάται ότι αυξήθηκαν κατά 0,9% το 2024 ενώ προβλέπεται να αυξηθούν κατά 0,8% το 2025 και 2,3% το 2026. Οι προβλέψεις για το 2025 και το 2026 έχουν αναθεωρηθεί σημαντικά προς τα κάτω σε σχέση με τον Δεκέμβρη. Αντίστοιχα, οι εισαγωγές εκτιμάται ότι αυξήθηκαν κατά 0,1% το 2024 και αυξηθούν κατά 1,9% το 2025 και 2,6% το 2026 που επίσης είναι αναθεωρημένες προς τα κάτω. Για το 2024, εκτιμάται ότι ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο 2,4% στην ΕΖ ενώ το 2025 θα μειωθεί στο 2,3%. Το 2026 προβλέπεται μείωση στο 1,9%. Η απασχόληση εκτιμάται ότι αυξήθηκε κατά 0,9% το 2024 ενώ προβλέπεται αύξηση 0,4% τόσο το 2025 όσο και το 2026 στην ΕΖ. Το ποσοστό ανεργίας εκτιμάται ότι ανήλθε στο 6,4% το 2024 με μείωση στο 6,3% το 2025 και το 2026. Το χρέος της ΕΖ εκτιμάται ότι διαμορφώθηκε στο 87,7% το 2024 ενώ προβλέπεται να φτάσει το 88,4% το 2025 και το 89,4% το 2026. Τέλος, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών εκτιμάται ότι έφτασε το 2,6% το 2024 ενώ προβλέπεται μείωση στο 2% το 2025 και αύξηση στο 2,2% το 2026 που αποτελούν σημαντικές αναθεωρήσεις προς τα κάτω σε σχέση με τον Δεκέμβρη.

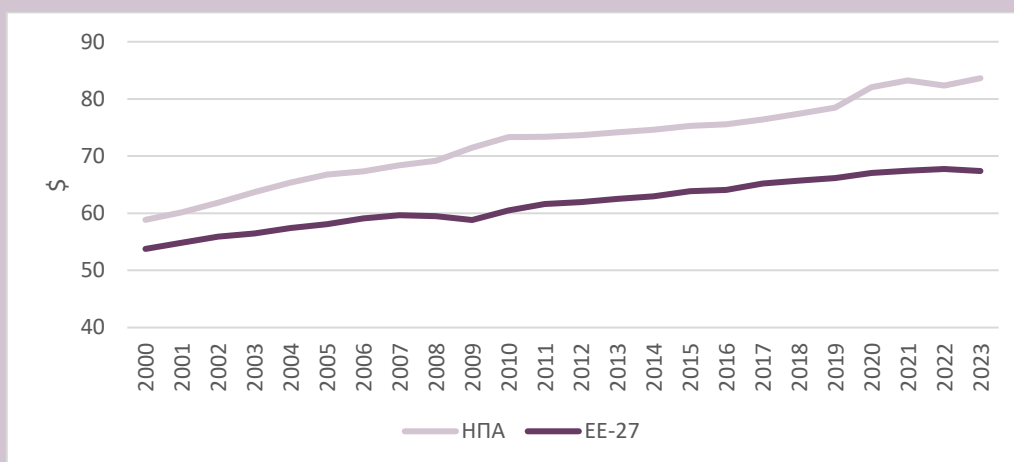
Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 2.1.Β

Προκλήσεις για την Ευρωπαϊκή οικονομία που αναδεικνύονται σε πρόσφατα κείμενα της ΕΕ: έκθεση Ντράγκι, «πυξίδα» ανταγωνιστικότητας και «καθαρή» βιομηχανική συμφωνία (2025)

Κατόπιν αιτήματος της προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ο πρώην πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, Μάριο Ντράγκι, συνέταξε έκθεση (Draghi report) που αφορά στην ανταγωνιστικότητα της ΕΕ εν μέσω αναδυόμενων προκλήσεων. Η έκθεση, που δημοσιεύθηκε τον Σεπτέμβριο του 2024, επικεντρώνεται στο «κενό» καινοτομίας μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ, τις δυσκολίες που δημιουργεί η προσπάθεια επίτευξης κλιματικής ουδετερότητας και την ανάγκη επένδυσης στην άμυνα της Ευρώπης. Βασισμένη στα συμπεράσματα της έκθεσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τον Ιανουάριο του 2025 την «πυξίδα ανταγωνιστικότητας» (EU Competitiveness Compass) που εμπεριέχει τους βασικούς πυλώνες για την ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ χωρίς να παραμεληθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί για την πράσινη μετάβαση και την άμυνα. Στα τέλη Φεβρουαρίου, η Επιτροπή δημοσίευσε επίσης την καθαρή βιομηχανική συμφωνία (EU Clean Industrial Deal) που εμπεριέχει ένα σχέδιο για την ανταγωνιστικότητα και την επίτευξη ανθρακικής ουδετερότητας.

Η έκθεση Ντράγκι ξεκινά τη διάγνωση με το «κενό» ανταγωνιστικότητας μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ, αλλά και της Κίνας. Ο ρυθμός μεγέθυνσης της Ευρωπαϊκής οικονομίας επιβραδύνθηκε από τις αρχές του 21^{ου} αιώνα και η τάση έχει παραμείνει αμετάβλητη έως σήμερα. Συγκεκριμένα, το κενό παραγωγικότητας μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ σε όρους ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας διευρύνθηκε από 15% το 2002 σε 30% το 2023 (σε τιμές του 2015). Το κενό αυτό οφείλεται κυρίως στην επιβράδυνση της αύξησης της παραγωγικότητας στην Ευρώπη (Διάγραμμα Π.2.1.Β1). Ως αποτέλεσμα, το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα, σε κατά κεφαλήν όρους, έχει καταγράψει σχεδόν διπλάσια αύξηση στις ΗΠΑ σε σχέση με την ΕΕ από το 2000.

Διάγραμμα Π.2.1.Β1. Παραγωγικότητα της εργασίας (ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας): ΗΠΑ & ΕΕ-27, 2000-2023

Πηγή: ΟΟΣΑ, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE

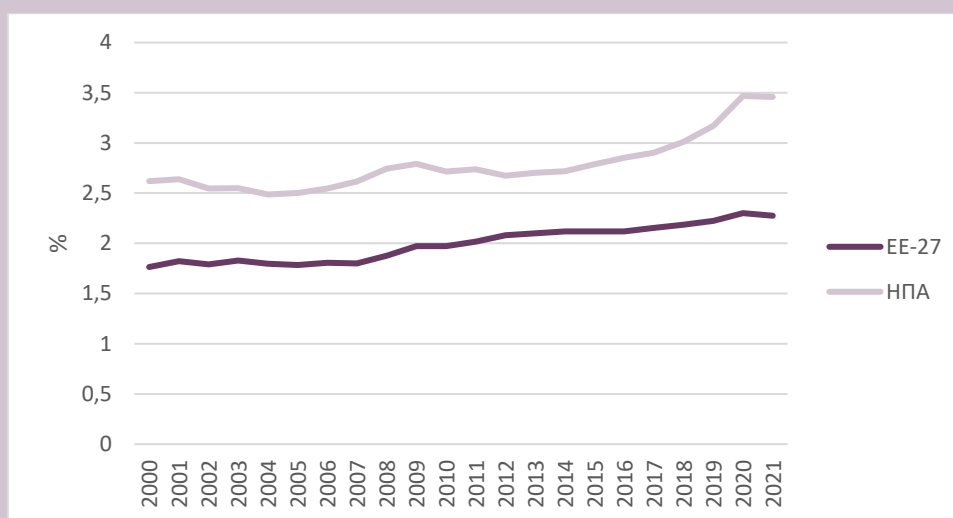
Σημείωση: Η παραγωγικότητα μετράται σε δολάρια ΗΠΑ ανά ώρα, ισοδύναμους όρους αγοραστικής δύναμης, σε σταθερές τιμές του 2015.

Για να ανατραπούν αυτές οι τάσεις, η Ευρώπη είναι κρίσιμο να επικεντρώσει τις προσπάθειές της στη γεφύρωση του χάσματος καινοτομίας με τις ΗΠΑ και την Κίνα, ιδίως στις προηγμένες τεχνολογίες. Η Ευρώπη είναι προσκολλημένη σε μια στατική βιομηχανική δομή, με χαμηλά ποσοστά ανάπτυξης νέων εταιρειών. Δεν υπάρχει σήμερα εταιρεία της ΕΕ με κεφαλαιοποίηση άνω των €100 δισεκατομμυρίων που να έχει συσταθεί τα τελευταία πενήντα χρόνια, ενώ στις ΗΠΑ και οι έξι εταιρείες με αποτίμηση άνω του €1 τρισεκατομμυρίου έχουν συσταθεί κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Καθώς οι εταιρείες της ΕΕ εξειδικεύονται σε ώριμες τεχνολογίες, όπου οι δυνατότητες για καινοτομία είναι περιορισμένες, δαπανούν λιγότερα χρήματα για έρευνα και ανάπτυξη από τις αντίστοιχες αμερικανικές εταιρείες (Διάγραμμα Π.2.1.Β2).

Διάγραμμα Π.2.1.Β2. Ακαθάριστες εγχώριες δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη (E&A), ως % του ΑΕΠ: ΗΠΑ & ΕΕ-27, 2000-2021

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE

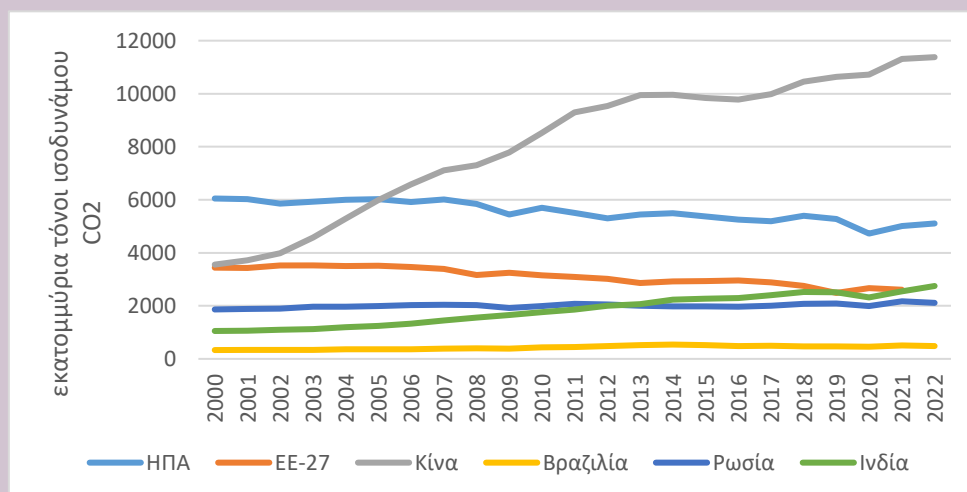
Σημείωση: Οι δαπάνες περιλαμβάνουν κεφαλαιουχικές και τρέχουσες δαπάνες σε επίπεδο επιχειρήσεων, κυβέρνησης, τριτοβάθμιας εκπαίδευση και ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών οργανισμών. Η E&A καλύπτει τη βασική έρευνα και την εφαρμοσμένη έρευνα.

Η Ευρώπη δεν στερείται ιδεών ή φιλοδοξίας, μιας και υπάρχει πληθώρα ταλαντούχων ερευνητών και επιχειρηματιών που υποβάλλουν διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Το 2021, το 17% των παγκόσμιων αιτήσεων για διπλώματα ευρεσιτεχνίας έγιναν στην ΕΕ, έναντι 21% για τις ΗΠΑ και 25% για την Κίνα. Τα ποσοστά είναι ακόμη καλύτερα στις εφευρέσεις που σχετίζονται με το περιβάλλον. Το 2018, το 23% των εφευρέσεων που είχαν σχέση με το περιβάλλον υποβλήθηκαν στην ΕΕ, με τα αντίστοιχα ποσοστά για τις ΗΠΑ και την Κίνα να ανέρχονται σε 19,5% και 13,6% (στοιχεία Παγκόσμιας Τράπεζας). Ωστόσο, η καινοτομία εμποδίζεται στο επόμενο στάδιο της E&A, που είναι η εμπορευματοποίηση. Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας, μόνο το ένα τρίτο περίπου των κατοχυρωμένων με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας εφευρέσεων που έχουν καταχωρηθεί από ευρωπαϊκά πανεπιστήμια ή ερευνητικά ιδρύματα αποτελούν αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης. Οι καινοτόμες εταιρείες που θέλουν να αναπτυχθούν στην Ευρώπη εμποδίζονται σε κάθε βήμα από ασυνεπείς και περιοριστικούς κανόνες. Ως αποτέλεσμα, πολλοί ευρωπαίοι επιχειρηματίες προτιμούν να αναζητούν χρηματοδότηση από κεφαλαιουχικούς επιχειρηματίες των ΗΠΑ και να αναπτυχθούν περαιτέρω εκεί.

Το δεύτερο πεδίο δράσης σχετίζεται με την εξομάλυνση και την πρόληψη των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, έχουν τεθεί φιλόδοξοι στόχοι για το κλίμα που περιλαμβάνουν την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας. Αυτοί οι στόχοι όμως, ενδέχεται να ζημιώσουν την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής οικονομίας, εάν δεν υπάρξει συντονισμός των πολιτικών μεταξύ των κρατών-μελών. Παρά την πρόσφατη μείωση των τιμών ενέργειας σε σχέση με την πρώτη χρονιά του πολέμου στην Ουκρανία, οι εταιρείες της ΕΕ εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν τιμές ηλεκτρικής ενέργειας που είναι 2 έως 3 φορές υψηλότερες από τις αντίστοιχες στις ΗΠΑ, ενώ οι τιμές του φυσικού αερίου είναι 4 έως 5 φορές υψηλότερες.⁵ Αυτή η διαφορά οφείλεται κυρίως στην έλλειψη φυσικών πόρων στην Ευρώπη, αλλά και σε θεμελιώδη προβλήματα που σχετίζονται με την Ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας. Μεσοπρόθεσμα, η εφαρμογή του ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου για την ανθρακική ουδετερότητα θα συμβάλει στη στροφή της παραγωγής ενέργειας προς ασφαλές, καθαρές και χαμηλού κόστους πηγές, όμως τα ορυκτά καύσιμα θα συνεχίσουν να διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην τιμολόγηση της ενέργειας τουλάχιστον για το υπόλοιπο της τρέχουσας δεκαετίας. Χωρίς σχέδιο μεταφοράς των πλεονεκτημάτων της απαλλαγής από τον άνθρακα στους τελικούς χρήστες, οι τιμές της ενέργειας θα συνεχίσουν να επιβαρύνουν την ανάπτυξη.

Διάγραμμα Π.2.1.Β3. Εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από την ενέργεια, 2000-2022

Πηγή: Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE

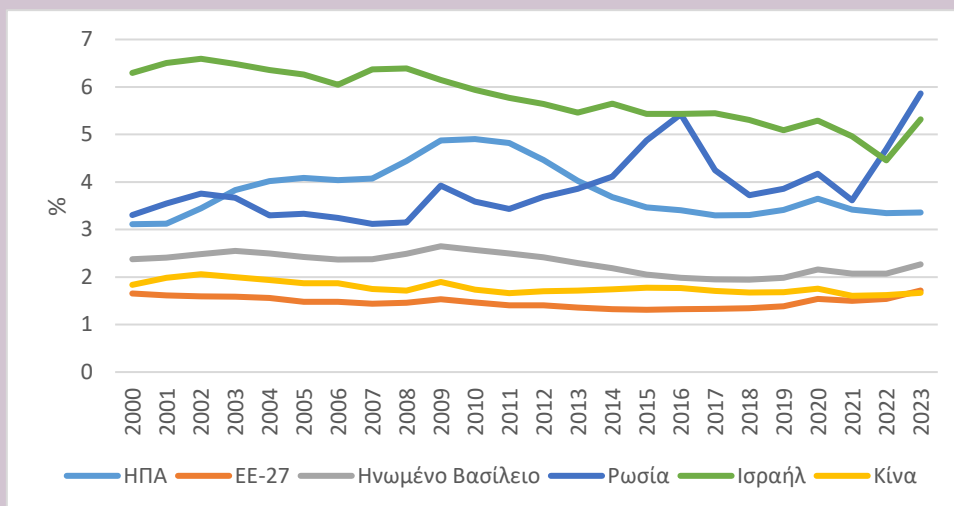
Οι στόχοι της ΕΕ για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και απαλλαγή από τις εκπομπές άνθρακα είναι πιο φιλόδοξοι από τους ανταγωνιστές της, δημιουργώντας πρόσθετο βραχυπρόθεσμο κόστος για την ευρωπαϊκή βιομηχανία. Η ΕΕ έχει θεσπίσει δεσμευτική νομοθεσία για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55% έως το 2030 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Οι ΗΠΑ, αντίθετα, έχουν θέσει ως μη δεσμευτικό στόχο τη μείωση 50-52% κάτω από τα (υψηλότερα) επίπεδα του 2005 έως το 2030, ενώ η Κίνα στοχεύει μόνο να φτάσουν οι εκπομπές άνθρακα στο ανώτατό τους επίπεδο μέχρι το τέλος της δεκαετίας. Αυτές οι διαφορές δημιουργούν τεράστιες βραχυπρόθεσμες επενδυτικές ανάγκες για τις εταιρείες της ΕΕ που δεν αντιμετωπίζουν οι ανταγωνιστές τους.

⁵ Στοιχεία Eurostat (ΕΕ) και Διεθνής Οργανισμού Ενέργειας (ΗΠΑ)

Επιπλέον, σε κρίσιμο πεδίο δράσης έχουν αναδειχθεί προσφάτως οι αμυντικές δαπάνες. Η άμυνα της Ευρώπης αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι αυξανόμενοι γεωπολιτικοί κίνδυνοι αυξάνουν τα επίπεδα αβεβαιότητας και μειώνουν τις επενδύσεις, ενώ μεγάλες γεωπολιτικές διαταραχές ή ξαφνική διακοπή του εμπορίου μπορεί να ζημιώσουν εκτενώς την οικονομία. Η Ευρώπη είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένη σε γεωπολιτικούς κινδύνους ενώ βασίζεται σε μικρό αριθμό προμηθευτών για κρίσιμες πρώτες ύλες, κυρίως την Κίνα, παρόλο που η παγκόσμια ζήτηση για τέτοια υλικά εκτοξεύεται λόγω της μετάβασης στην καθαρή ενέργεια. Βασίζεται επίσης σε μεγάλο βαθμό στις εισαγωγές ψηφιακής τεχνολογίας. Για την παραγωγή μικροσίπ, το 75-90% της παγκόσμιας παραγωγής τεχνολογικών αγωγών βρίσκεται στην Ασία.⁶ Η επιδείνωση των γεωπολιτικών σχέσεων δημιουργεί επίσης νέες ανάγκες για στρατιωτικές δαπάνες. Χάρη σε μια παρατεταμένη περίοδο ειρήνης στην Ευρώπη και την ομπρέλα ασφαλείας των ΗΠΑ, μόνο δέκα κράτη-μέλη ξεοδεύουν τουλάχιστον 2% του ΑΕΠ σύμφωνα με τις δεσμεύσεις του ΝΑΤΟ. Η αμυντική βιομηχανία απαιτεί τεράστιες επενδύσεις για να καλύψει τη διαφορά. Τον Μάρτιο του 2025, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το Σχέδιο ReArm Europe, σύμφωνα με το οποίο προβλέπονται πρόσθετες αμυντικές επενδύσεις περίπου €800 δισεκατομμυρίων (περίπου 4% του ετήσιου ΑΕΠ της ΕΕ) έως το 2030.

Διάγραμμα Π.2.1.B4. Στρατιωτικές δαπάνες (% του ΑΕΠ), 2000-2023

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE

Εμπόδιο στην αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων, αποτελεί η έλλειψη ενοποιημένης πολιτικής. Για παράδειγμα, οι ρυθμιστικές παρεμβάσεις αγοράς επιβαρύνουν τις ευρωπαϊκές εταιρείες, ειδικά τις ΜμΕ και αυτές που δρουν στον ψηφιακό τομέα. Περισσότερες από τις μισές ΜμΕ στην Ευρώπη επισημαίνουν τα ρυθμιστικά εμπόδια και το διοικητικό φόρτο ως τη μεγαλύτερη πρόκληση.⁷ Επιπρόσθετα, επιμέρους ρυθμίσεις στην ενιαία αγορά είναι κατακερματισμένες με συνέπειες όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα. Οι εταιρείες με ταχεία μεγέθυνση στρέφονται στο εξωτερικό, κάτι που μειώνει τη δεξαμενή των προς χρηματοδότηση έργων και εμποδίζει την ανάπτυξη των κεφαλαιαγορών της Ευρώπης.

⁶ Στοιχεία Ένωσης Βιομηχανίας Ημιαγωγών

⁷ Πηγή: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ), Έκθεση της ΕΤΕ προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Επενδυτικά Εμπόδια 2023, 2023

Οι βασικές προτάσεις της Επιτροπής για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων περιλαμβάνονται στην «πυξίδα» ανταγωνιστικότητας και την «καθαρή» βιομηχανική συμφωνία. Στο πεδίο της καινοτομίας, η Επιτροπή αναφέρει τις πρωτοβουλίες «AI Gigafactories» και «Apply AI» για την προώθηση της ανάπτυξης και της βιομηχανικής υιοθέτησης της τεχνητής νοημοσύνης σε βασικούς τομείς. Σε αυτές εμπεριέχονται σχέδια δράσης για την ανάπτυξη εταιρειών στους τομείς προηγμένων υλικών, βιοτεχνολογίας, ρομποτικής, διαστημικών τεχνολογιών κ.α. Επιπλέον, αναλύονται προτάσεις απλοποίησης του εταιρικού δικαίου για να μειωθούν τα ρυθμιστικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι νέες εταιρείες. Στο σκέλος της κλιματικής ουδετερότητας, η «καθαρή» βιομηχανική συμφωνία παρουσιάζει ένα αναλυτικό σχέδιο δράσης για τους βασικούς τομείς ενέργειας ώστε να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της ΕΕ στη μεταποίηση ενώ παράλληλα να γίνουν βήματα προς την απαλλαγή από τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω προώθηση της καθαρής τεχνολογίας και της κυκλικής οικονομίας. Επιπλέον, περιλαμβάνεται σχέδιο μείωσης των υψηλών τιμών ενέργειας. Στο κομμάτι της άμυνας, η πυξίδα ανταγωνιστικότητας αναφέρεται στην επίτευξη διαφοροποίησης και ενίσχυσης της αλυσίδας εφοδιασμού μέσω ενός νέου εύρους εμπορικών σχέσεων καθαρού εμπορίου και επενδύσεων ώστε να επιτευχθεί ασφαλής προμήθεια πρώτων υλών, καυσίμων και καθαρής ενέργειας και τεχνολογίας από όλο τον κόσμο. Ακόμη, η αναθεώρηση των κανόνων για τις δημόσιες συμβάσεις θα επιτρέψει την εισαγωγή προτίμησης σε Ευρωπαϊούς προμηθευτές στις δημόσιες συμβάσεις για κρίσιμους τομείς και τεχνολογίες. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ΕΕ είναι σημαντικές και απαιτείται η συντονισμένη δράση όλων των κρατών-μελών.

2.2 Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα

A. Οικονομικό κλίμα

- Οριακή βελτίωση του Δείκτη Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα κατά το α' τρίμηνο του 2025 σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο (107,7 από 107,1 μον.). Ήπια βελτίωση σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο (106,7 μον.).
- Οι επιχειρηματικές προσδοκίες ενισχύθηκαν ήπια στο α' τρίμηνο του τρέχοντος έτους σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο στις Υπηρεσίες και στη Βιομηχανία και εντονότερα στις Κατασκευές, ενώ εξασθένησαν αισθητά στο Λιανικό εμπόριο.
- Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης ενισχύθηκε ήπια την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου έναντι του προηγούμενου τριμήνου, στις -43,1 (από -47,1) μονάδες. Παράλληλα, κινείται αισθητά υψηλότερα σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα (-46,1 μον.).

Οι έρευνες οικονομικής συγκυρίας του IOBE προσφέρουν σημαντική πληροφόρηση για τις εξελίξεις στην οικονομία, τόσο από την πλευρά των επιχειρήσεων, όσο και από την πλευρά της τελικής ζήτησης, δηλαδή των καταναλωτών. Εξάλλου, βασικοί δείκτες που περιλαμβάνονται σε αυτές αποτελούν πρόδρομους δείκτες για διάφορα μεγέθη της οικονομίας και μπορούν να χρησιμοποιηθούν με επάρκεια για την πρόβλεψη των άμεσων εξελίξεων, ακόμα και για την πορεία του ΑΕΠ⁸.

Στο πρώτο τρίμηνο του 2025 ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος ενισχύθηκε σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, κατά 0,6 μονάδες. Η οριακή αυτή βελτίωση του δείκτη προήλθε από την ενίσχυση των επιχειρηματικών προσδοκιών στις Κατασκευές, στις Υπηρεσίες και τη Βιομηχανία, με τις προσδοκίες στο Λιανικό εμπόριο να εξασθενούν. Παράλληλα, ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης διαμορφώθηκε σε ήπια υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, στις -43,1 (από -47,1) μονάδες.

Το οικονομικό κλίμα συνεχίζει να καταγράφεται ευμετάβλητο και εντός του 2025, αντανακλώντας αφενός τη θετική τροχιά της οικονομίας, αφετέρου τις εστίες αβεβαιότητας, ειδικά στο εξωτερικό περιβάλλον. Ωστόσο, με την ενδυνάμωση ευρωπαϊκών επιχειρηματικών συμμαχιών σε σημαντικούς κλάδους ενδέχεται να δημιουργηθούν νέες ευκαιρίες και για τις ελληνικές επιχειρήσεις. Από τους τομείς, η βιομηχανία είναι ο τομέας που λόγω της μεγαλύτερης εξωστρέφειας, ακόμα και σε μεσαίο μέγεθος επιχειρήσεων, συνδέεται περισσότερο με το διεθνές περιβάλλον και αγορές, ενώ στηρίζεται σε σημαντικό βαθμό σε μεσοπρόθεσμα συμβόλαια και παραγγελίες που δεν επηρεάζονται τόσο από συγκυριακές αβεβαιότητες. Τα μακροοικονομικά και δημοσιονομικά δεδομένα της οικονομίας παραμένουν σταθερά το τελευταίο διάστημα, με τη μείωση της ανεργίας να δημιουργεί εισοδήματα σε περισσότερα νοικοκυριά. Το ίδιο συμβαίνει όμως και με τον πληθωρισμό που εμμένει σε τιμές άνω του 2% και εξακολουθεί να επηρεάζει

⁸ Επισημαίνεται ότι από τον Μάρτιο του 2018, οι σειρές που παρουσιάζονται στους επιμέρους δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών, δηλαδή οι δείκτες στη Βιομηχανία, το Λιανικό Εμπόριο, τις Υπηρεσίες και τις Κατασκευές έχουν αλλάξει ως προς την περίοδο βάσης τους. Συγκεκριμένα, ως νέα βάση ορίστηκε η περίοδος 2000-2010 (=100), διαφοροποιώντας έτσι τους δείκτες, οι οποίοι μέχρι και τον Φεβρουάριο 2018 διαμορφώνονταν με βάση την περίοδο 1996-2006. Οι σειρές όμως έχουν αναθεωρηθεί πλήρως προς τα πίσω, έτσι ώστε τα στοιχεία να είναι μεταξύ τους συγκρίσιμα. Ως αποτέλεσμα οι δείκτες με τη νέα περίοδο βάσης είναι συνολικά υψηλότεροι συγκριτικά με εκείνους με την παλαιότερη περίοδο βάσης. Η αλλαγή περιόδου βάσης από το IOBE δεν επηρεάζει το συνολικό δείκτη οικονομικού κλίματος για την Ελλάδα ή οποιαδήποτε άλλη χώρα.

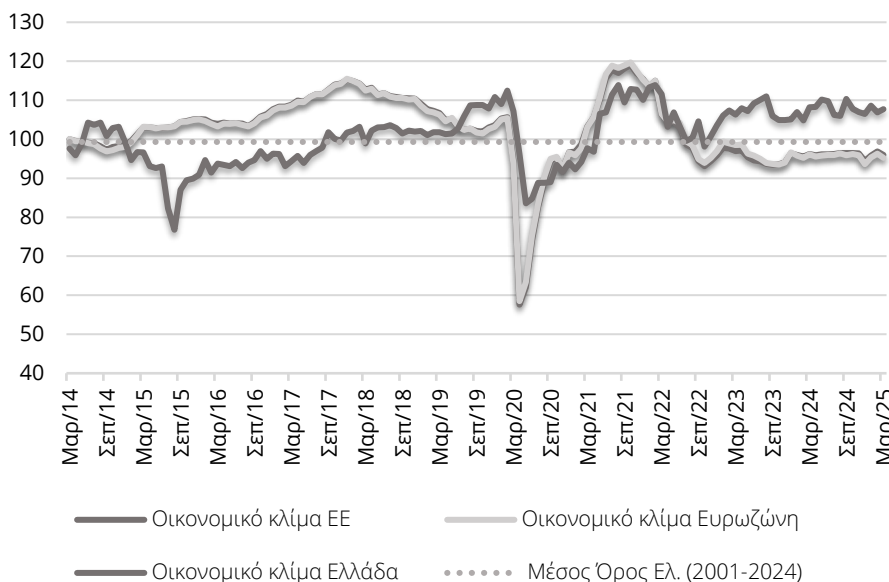
αρνητικά την καταναλωτική εμπιστοσύνη, συνιστώντας πλέον ένα πρόβλημα που έχει και δομικά εκτός από συγκυριακά χαρακτηριστικά.

Αναλυτικά, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου του 2025 ήταν οριακά βελτιωμένος σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο (Διάγραμμα 2.4), στις 107,7 από 107,1 μονάδες, ενώ κυμάνθηκε σε ήπια υψηλότερο επίπεδο σε σχέση με το μέσο αντίστοιχο περσινό (106,7 μον.).

Στην Ευρώπη, ο αντίστοιχος μέσος δείκτης ενισχύθηκε ήπια κατά την εξεταζόμενη περίοδο σε σύγκριση με την προηγούμενη, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη. Συγκεκριμένα, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος διαμορφώθηκε στις 96,2 (από 95,8) μονάδες το πρώτο τρίμηνο του 2025 στην ΕΕ, και στις 95,6 (από 95,2) μονάδες στην Ευρωζώνη.

Διάγραμμα 2.4

Δείκτες Οικονομικού Κλίματος: ΕΕ-27, Ευρωζώνη και Ελλάδα (2000-2020=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος το α' τρίμηνο του 2025 ενισχύθηκε σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο κατά 0,6 μονάδες.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG ECFIN

Σε επίπεδο τομέων, οι επιχειρηματικές προσδοκίες στην Ελλάδα ενισχύθηκαν ελαφρά στις Υπηρεσίες και στη Βιομηχανία, εντονότερα στις Κατασκευές ενώ εξασθένησαν ήπια στο Λιανικό εμπόριο. Στην πλευρά των καταναλωτών, ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης ενισχύθηκε αισθητά έναντι του προηγούμενου τριμήνου. Σε σύγκριση με το αντίστοιχο περσινό τρίμηνο, οι μέσοι δείκτες ενισχύθηκαν ελαφρά στη Βιομηχανία και στις Κατασκευές, ενώ εξασθένησαν σημαντικά στο Λιανικό εμπόριο και λιγότερο στις Υπηρεσίες. Αναλυτικότερα:

Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης στην Ελλάδα το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου του 2025 διαμορφώθηκε αρκετά υψηλότερα κατά μέσο όρο από το τελευταίο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, στις -43,1 από -47,1 μονάδες, σε επίπεδο αισθητά υψηλότερο του αντίστοιχου περσινού (-46,1 μον.). Ο αντίστοιχος μέσος δείκτης εξασθένησε ελαφρά στην ΕΕ, στις -13,3 (από -12,2) μονάδες, και στην Ευρωζώνη (-14,1 από -13,4 μονάδες). Αυτά τα επίπεδα είναι ελαφρώς υψηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα ένα έτος πριν (-14,2 και -15,3 μον. αντίστοιχα).

Οι τάσεις στα επιμέρους βασικά ισοζύγια απαντήσεων που απαρτίζουν το συνολικό δείκτη ήταν κυρίως ανοδικές στο πρώτο τρίμηνο του 2025 σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο. Έτσι, οι δυσοίωνες προβλέψεις των καταναλωτών στην Ελλάδα για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους το επόμενο 12μηνο περιορίστηκαν ελαφρά, όπως και εκείνες για την οικονομική κατάσταση της χώρας. Παράλληλα οι θετικές εκτιμήσεις των νοικοκυριών για την τρέχουσα κατάστασή τους ενισχύθηκαν, ενώ η πρόθεση για μείζονες αγορές το προσεχές χρονικό διάστημα διατηρήθηκε αμετάβλητη.

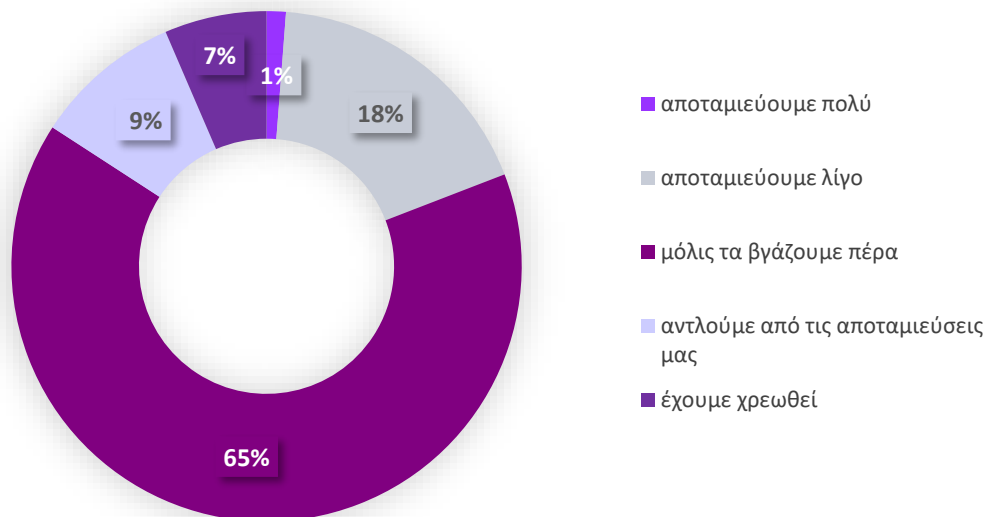
Αναλυτικότερα, το ποσοστό εκείνων οι οποίοι είναι απαισιόδοξοι για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους το επόμενο 12μηνο υποχώρησε στο 55% (από 59%), ενώ διατηρήθηκε στο 6% το ποσοστό όσων δηλώνουν το αντίθετο. Παράλληλα, εξασθένησε στο 63% (από 67%) το ποσοστό των καταναλωτών στην Ελλάδα οι οποίοι διατυπώνουν δυσοίωνες προβλέψεις σχετικά με την οικονομική κατάσταση της χώρας, με το 8% (από 9%) να αναμένει βελτίωση. Ως προς την πρόθεση για αποταμίευση, το ποσοστό των νοικοκυριών που δεν αξιολογούν ως πιθανή την αποταμίευση το επόμενο 12μηνο διατηρήθηκε στο 84%, ενώ ενισχύθηκε οριακά στο 15% το ποσοστό εκείνων που τη θεωρούν πιθανή. Στις προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας, περιορίστηκε στο 35% (από 39%) το ποσοστό όσων εκτιμούν ότι η κατάσταση θα επιδεινωθεί, με το 19% (από 15%) κατά μέσο όρο να διατυπώνει αντίθετη άποψη. Το ποσοστό των καταναλωτών που αναφέρει ότι είναι «χρεωμένο» το α' τρίμηνο του 2025 υποχώρησε στο 6% (από 8%), στο ίδιο επίπεδο με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2024 (6%). Επίσης, ενισχύθηκε οριακά στο 18% το ποσοστό των ερωτηθέντων που δηλώνουν ότι αποταμιεύουν λίγο (17% στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2024). Τέλος, το ποσοστό εκείνων που αναφέρουν ότι «μόλις τα βγάζουν πέρα» διατηρήθηκε στο 65% και το ποσοστό των νοικοκυριών που αναφέρουν ότι «αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους» διαμορφώθηκε εκ νέου στο 9%, με το αντίστοιχο ποσοστό για το 2024 να κυμαίνεται στο 11% (Διάγραμμα 2.5).

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στη Βιομηχανία το πρώτο τρίμηνο του 2025 διαμορφώθηκε στις 110,2 (από 103,7 το δ' τρίμηνο του 2024) μονάδες, αρκετά υψηλότερα σε σύγκριση με την αντίστοιχη επίδοση το 2024 (104,8 μονάδες). Στα βασικά στοιχεία δραστηριότητας, ο δείκτης στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής από τις +16,4 μονάδες στο δ' τρίμηνο του 2024 ενισχύθηκε σημαντικά το εξεταζόμενο τρίμηνο και διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο στις +38,5 μονάδες. Παράλληλα, ενισχύθηκαν οι ήπια αρνητικές εκτιμήσεις για το επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης (στις -8,4 από -6,3 μονάδες ο σχετικός δείκτης). Οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα έτοιμων προϊόντων διαμορφώθηκαν σε ήπια υψηλότερα επίπεδα (στις +10,6 από +9,3 μον. ο σχετικός δείκτης), ενώ οι τάσεις στις εξαγωγικές μεταβλητές είναι μικτές: οι προβλέψεις για την εξαγωγική δυναμική του επόμενου τριμήνου βελτιώθηκαν ελαφρά (+7,5 από +6,2 μον.) με τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού να εξασθενούν ήπια (-12,9 από τις -11,6 μον.). Στις προβλέψεις για την απασχόληση, το σχετικό μέσο τριμηνιαίο ισοζύγιο κινήθηκε έντονα ανοδικά, στις +17,1 (από +6,7) μονάδες κατά μέσο όρο. Το ποσοστό χρησιμοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού κυμάνθηκε ήπια χαμηλότερα, στο 74,7% (από 78,4%), ενώ παράλληλα οι μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής των επιχειρήσεων υποχώρησαν ελαφρά, στους 4,9 (από 6) μήνες κατά μέσο όρο.

Διάγραμμα 2.5

Στοιχεία έρευνας καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους (Ιανουάριος-Μάρτιος 2025)

Πηγή: IOBE

Διατήρηση σε σχέση με το δ' τρίμηνο του 2024 του ποσοστού των νοικοκυριών που δηλώνει ότι μόλις τα βγάζει πέρα (65%) Υποχώρηση του ποσοστού όσων αναφέρουν πως έχουν χρεωθεί.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο το υπό εξέταση τρίμηνο ήταν ήπια χαμηλότερος σε σχέση με το προηγούμενο, στις 95,7 μονάδες (από τις 101,2), επίδοση αισθητά χαμηλότερη συγκριτικά με το αντίστοιχο τρίμηνο πέρυσι (107,6 μον.). Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, το μέσο ισοζύγιο για τις εκτιμήσεις των τρεχουσών πωλήσεων κινήθηκε ήπια πτωτικά και διαμορφώθηκε στις +9 μονάδες από τις +12 το προηγούμενο τρίμηνο. Από τις επιχειρήσεις του κλάδου, το 37% (από 30%) κρίνει ότι οι πωλήσεις του μειώθηκαν, με το 46% να εκτιμά το αντίθετο. Ως προς τις προβλεπόμενες πωλήσεις, ο δείκτης των +26 μονάδων εξασθένησε ήπια και διαμορφώθηκε στις +17 μονάδες, με τα αποθέματα να κλιμακώνονται ελαφρά (στις +20 μον. ο δείκτης). Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, στις -1 μονάδες διαμορφώθηκε το ισοζύγιο των προβλέψεων για τις παραγγελίες προς προμηθευτές από τις +14 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ παράλληλα, ως προς την απασχόληση του τομέα, το μέσο ισοζύγιο προβλέψεων εξασθένησε σημαντικά στις +6 (από +31) μονάδες. Τέλος, σε όρους τιμών, το αντίστοιχο ισοζύγιο διαμορφώθηκε σε έντονα πληθωριστικά επίπεδα (+14 από +24 μονάδες), με το 9% των επιχειρήσεων να εκφράζει προσδοκίες αποκλιμάκωσης των τιμών και το 22% (από 27%) να προβλέπει το αντίθετο. Υποχώρηση των επιχειρηματικών προσδοκιών καταγράφηκε το πρώτο τρίμηνο του 2025 στους περισσότερους από τους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους του Λιανικού εμπορίου πλην του κλάδου Τροφίμων - Ποτών που σημειώθηκε οριακή βελτίωση και του κλάδου των Πολυκαταστημάτων.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις Κατασκευές ενισχύθηκαν σημαντικά το τελευταίο πρώτο τρίμηνο του 2025, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις 165,6 μονάδες κατά μέσο όρο, από 144,6 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο. Αυτή η επίδοση βρίσκεται σε ήπια χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με εκείνη στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2024 (160,8 μον.). Στις βασικές μεταβλητές, οι προβλέψεις για την απασχόληση του τομέα ενισχύθηκαν στις +38 (από +25) μονάδες, με το 40% (από 32%) των επιχειρήσεων να αναμένουν περισσότερες θέσεις εργασίας, όταν το 3% (από 7%) αναμένει μείωσή τους. Οι αρνητικές προβλέψεις των επιχειρήσεων για τις προγραμματισμένες εργασίες αμβλύθηκαν σημαντικά (στις -4 από -21 μον. ο δείκτης), ενώ παράλληλα οι εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο του προγράμματος εργασιών ενισχύθηκαν ελαφρά (στις +28 από +23 μον. το σχετικό ισοζύγιο).

Οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας των επιχειρήσεων του τομέα εξασθένισαν σημαντικά, στους 6,8, ενώ παράλληλα το ισοζύγιο στις προβλέψεις των τιμών κινήθηκε αισθητά ανοδικά στις +27 (από +17) μονάδες, με το 5% των επιχειρήσεων να αναμένει μείωσή τους βραχυπρόθεσμα και το 32% (από 23%) αύξηση. Τέλος, το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναφέρει ότι δεν αντιμετωπίζει προσκόμματα στη λειτουργία του περιορίστηκε στο 13%, ενώ από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 41% (από 38%) κρίνει ως σημαντικότερο εμπόδιο την έλλειψη εργατικού δυναμικού, το 8% (από 13%) τη χαμηλή ζήτηση, το 2% την ανεπάρκεια μηχανολογικού εξοπλισμού, και ένα 11% παράγοντες όπως η γενική οικονομική κατάσταση της χώρας, οι υψηλές τιμές των πρώτων υλών, η έλλειψη έργων, η καθυστέρηση πληρωμών από το κράτος, κ.ά. ως τα μεγαλύτερα προσκόμματα στη λειτουργία του. Σε κλαδικό επίπεδο, οι επιχειρηματικές προσδοκίες κινήθηκαν έντονα ανοδικά στον κλάδο των Ιδιωτικών Κατασκευών, ενώ αντίθετα διατηρήθηκαν αμετάβλητες στον κλάδο των Δημόσιων Κατασκευών.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις Υπηρεσίες το υπό εξέταση τρίμηνο ήταν ελαφρά υψηλότερος σε σχέση με το προηγούμενο, στις 116,2 μονάδες (από τις 114,5), επίδοση ήπια χαμηλότερη συγκριτικά και με εκείνη στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2024 (119,1 μον.). Από τις βασικές μεταβλητές, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση υποχώρησαν έντονα, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις +27 μονάδες, από +40 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο. Παράλληλα κινήθηκαν οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση της επιχείρησης (+31 από +38 μον. το μέσο ισοζύγιο), με το ισοζύγιο στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση των επιχειρήσεων του τομέα να ενισχύεται σημαντικά (+48 από +23 μονάδες). Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, σημαντική βελτίωση παρουσίασε το ισοζύγιο προβλέψεων των ερωτηθέντων σχετικά με την απασχόληση, το οποίο ενισχύθηκε κατά 25 μονάδες, στις +35 μονάδες, ενώ στις τιμές ο μέσος δείκτης προσδοκιών των επιχειρήσεων ενισχύθηκε αισθητά και διαμορφώθηκε στις +29 (από +13) μονάδες. Τέλος, περιορίστηκε στο 81% (από 85%) κατά μέσο όρο το ποσοστό των ερωτηθέντων που αναφέρουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 4% να δηλώνει την ανεπάρκεια ζήτησης και το 9% την ανεπάρκεια εργατικού δυναμικού, ως βασικότερα εμπόδια στη λειτουργία τους, και το 4% λοιπούς παράγοντες, οι οποίοι συνδέονται με τη γενική οικονομική κατάσταση, τις τιμές στην ενέργεια κ.ά. Από τους εξεταζόμενους κλάδους των Υπηρεσιών, οι επιμέρους δείκτες ενισχύθηκαν αισθητά στο πρώτο τρίμηνο του 2025 στον κλάδο Ξενοδοχείων-Εστιατορίων-Τουριστικών πρακτορείων, στον κλάδο Πληροφορικής και στους Ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, ενώ υποχώρησαν ήπια στις Χερσαίες μεταφορές και στις Διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Πίνακας 2.4

Δείκτες Οικονομικού Κλίματος

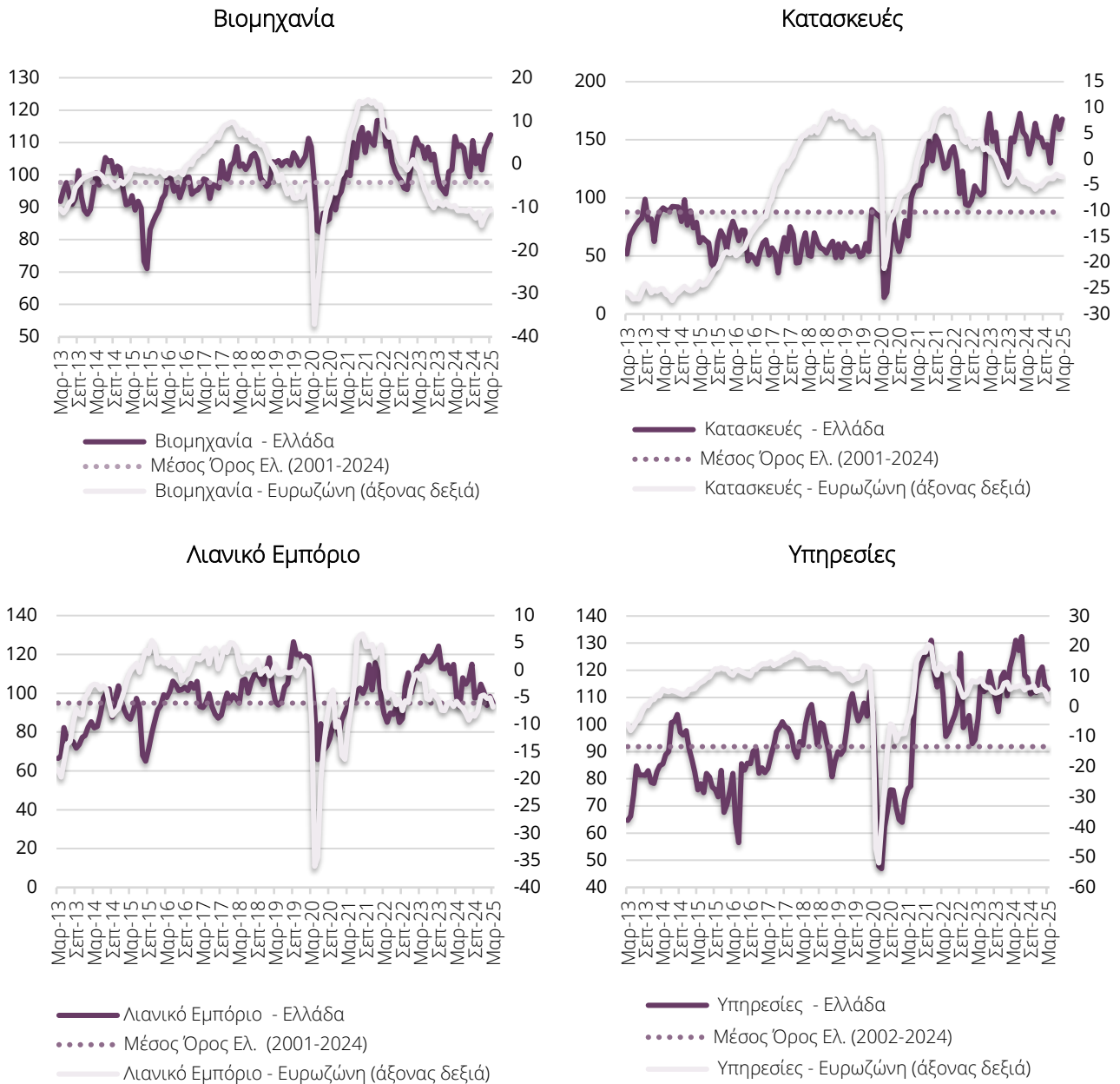
Χρονική περίοδος	Δείκτης Οικονομικού Κλίματος			Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών (Ελλάδα)				Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης (Ελλάδα)
	ΕΕ-27	Ευρωζώνη	Ελλάδα	Βιομηχανία	Κατασκευές	Λιανικό Εμπόριο	Υπηρεσίες	
2010	98,6	98,3	85,5	79,9	52,2	61,3	68,1	-57,9
2011	98,3	98,4	83,9	81,1	37,7	60,9	66,1	-69,8
2012	89,0	89,0	83,6	81,4	47,5	59,1	58,8	-73,8
2013	91,9	91,8	93,6	92,6	71,5	72,6	75,3	-69,7
2014	98,6	98,3	101,7	99,7	88,4	92,3	93,3	-53,0
2015	102,9	102,8	91,6	86,3	62,0	83,9	78,2	-51,6
2016	104,4	104,1	95,0	96,1	61,3	101,4	79,3	-61,3
2017	110,7	110,5	98,5	98,1	55,4	94,6	92,7	-58,0
2018	111,1	110,9	103,3	102,8	58,1	104,5	97,0	-44,1
α' τρίμ. 2019	106,9	106,5	102,1	101,8	56,7	105,8	85,7	-32,8
β' τρίμ. 2019	104,3	104,3	103,8	103,8	54,8	97,8	92,6	-30,9
γ' τρίμ. 2019	102,0	101,9	108,7	104,8	52,7	115,5	108,2	-10,6
δ' τρίμ. 2019	102,3	101,7	109,1	104,1	68,1	119,1	104,4	-4,2
α' τρίμ. 2020	102,0	101,5	109,9	108,6	84,9	115,1	106,5	-14,4
β' τρίμ. 2020	65,9	67,5	89,1	87,6	28,1	80,3	58,6	-38,3
γ' τρίμ. 2020	88,5	89,8	90,0	86,7	67,0	73,5	68,8	-37,0
δ' τρίμ. 2020	93,9	94,5	93,1	92,6	70,7	83,0	70,0	-40,2
α' τρίμ. 2021	99,2	99,1	96,5	98,2	106,2	90,2	70,9	-40,7
β' τρίμ. 2021	109,5	110,6	105,5	105,0	121,9	97,9	99,3	-28,3
γ' τρίμ. 2021	115,8	117,4	111,6	111,3	144,7	102,0	123,4	-33,6
δ' τρίμ. 2021	115,1	115,9	112,8	110,7	137,2	110,7	125,4	-38,8
α' τρίμ. 2022	110,7	111,2	113,4	116,9	137,2	98,8	115,7	-43,6
β' τρίμ. 2022	103,1	103,9	105,2	108,0	119,6	87,9	97,9	-53,0
γ' τρίμ. 2022	96,3	96,9	102,3	99,6	95,2	88,3	112,3	-53,6
δ' τρίμ. 2022	94,2	95,3	101,6	97,3	106,2	104,8	101,2	-52,6
α' τρίμ. 2023	97,7	99,2	106,9	109,4	145,2	111,6	96,6	-43,3
β' τρίμ. 2023	96,1	97,2	108,6	107,5	145,8	117,2	113,8	-36,7
γ' τρίμ. 2023	94,0	94,3	109,5	103,8	125,0	120,7	114,5	-36,3
δ' τρίμ. 2023	94,9	94,8	105,3	95,3	153,2	113,3	113,8	-43,5
α' τρίμ. 2024	96,3	95,7	107,2	104,8	160,8	107,6	119,1	-46,1
β' τρίμ. 2024	96,0	95,8	109,4	108,7	150,0	101,9	130,3	-42,7
γ' τρίμ. 2024	96,4	96,1	107,5	103,8	149,2	106,6	115,6	-47,8
δ' τρίμ. 2024	95,8	95,2	107,1	103,7	144,5	101,2	114,5	-47,1
α' τρίμ. 2025	96,2	95,6	107,7	110,2	165,6	95,7	116,2	-43,1

Πηγές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG ECFIN, IOBE

Διάγραμμα 2.6

Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών

Πηγή: IOBE

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες ενισχύθηκαν ήπια στο α΄ τρίμηνο του τρέχοντος έτους σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο στις Υπηρεσίες και στη Βιομηχανία και εντονότερα στις Κατασκευές, ενώ εξασθένησαν αισθητά στο Λιανικό εμπόριο.

Β. Δημοσιονομικές εξελίξεις

- Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2024 σε ταμειακή βάση: Πλεόνασμα €369 εκατ. (0,2% του ΑΕΠ) έναντι στόχου για έλλειμμα €3.601 εκατ. που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα του 2024 στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2025 και ελλείμματος €3.760 εκατ. (1,7% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2023.
- Πρωτογενές αποτέλεσμα 2024 σε ταμειακή βάση: Πλεόνασμα ύψους €8.698 εκατ. (3,7% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα €4.635 εκατ. και πρωτογενούς πλεονάσματος €3.920 εκατ. (1,7% του ΑΕΠ) για την ίδια περίοδο το 2023.
- Η βελτίωση του ισοζυγίου του ΚΠ σε σχέση με το 2023, οφείλεται στη μεγαλύτερη αύξηση των καθαρών εσόδων (+10,6% ή +€7,11 δισεκ.) σε σχέση με τις δαπάνες (+4,2% ή +€2,98 δισεκ.).
- Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού, Ιαν.-Φεβ. 2025: Πλεόνασμα ύψους €709 εκατ. (0,3% του ΑΕΠ) έναντι στόχου για έλλειμμα €51 εκατ. που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα του 2025 στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2025 και πλεονάσματος €1.437 εκατ. (0,6% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2024.
- Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού, Ιαν.-Φεβ. 2025: Πλεόνασμα ύψους €2.802 εκατ. (1,1% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα €2.029 εκατ. και πρωτογενούς πλεονάσματος €3.378 εκατ. (1,4% του ΑΕΠ) για την ίδια περίοδο το 2024.
- Η επιδείνωση του ισοζυγίου του ΚΠ το πρώτο δίμηνο σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται στη μείωση των καθαρών εσόδων (-€905 εκατ. ή -7,2%).

Τελική διαμόρφωση Κρατικού Προϋπολογισμού 2024

Παρά τις διαδοχικές κρίσεις που αντιμετώπισε σε γεωπολιτικό, οικονομικό και κλιματικό επίπεδο η ελληνική οικονομία, κατέγραψε υψηλές επιδόσεις το 2024 με ισχυρή δημοσιονομική εικόνα. Σε αυτή την επίδοση συνεισέφεραν εξωτερικές συνθήκες, όπως η υποχώρηση της επίδρασης της ενεργειακής κρίσης και η χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής από τις κεντρικές τράπεζες αλλά και ενδογενείς εξελίξεις όπως η μείωση της φοροδιαφυγής σε συνδυασμό με την αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών αλλά και η αύξηση των αμοιβών που αύξησαν τα έσοδα από φόρους. Ως αποτέλεσμα, καταγράφηκε δημοσιονομική υπεραπόδοση. Συνεχίστηκε, επίσης, η πορεία της αποκλιμάκωσης του χρέους της Γενικής Κυβέρνησης από 163,9% του ΑΕΠ το 2023 σε 154% το 2024, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΕΛΣΤΑΤ, που ενισχύει την αξιοπιστία του αξιόχρεου της χώρας. Το 2023 έγινε ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας από τους τρεις σε σύνολο τεσσάρων επενδυτικών οίκων που αναγνωρίζει η ΕΚΤ, ενώ η θετική στάση των επενδυτικών οίκων συνεχίστηκε και το 2024, καθώς τον Απρίλιο 2024 ο οίκος S&P Global Ratings και τον Σεπτέμβριο 2024 οι οίκοι DBRS Morningstar και Moody's αναβάθμισαν τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας από σταθερές σε θετικές. Τον Μάρτιο του 2025 σημειώθηκε ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας από τον οίκο Moody's, τον τελευταίο επενδυτικό οίκο, από αυτούς που αναγνωρίζει η ΕΚΤ, που δεν είχε αναβαθμίσει την Ελλάδα.

Αποτέλεσμα και πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού 2024

Σύμφωνα με τα στοιχεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού, σε τροποποιημένη ταμειακή βάση, για την περίοδο του Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2024, παρουσιάζεται πλεόνασμα στο

ισοζύγιο του κρατικού προϋπολογισμού ύψους €369 εκατ. (0,2% του ΑΕΠ) έναντι του στόχου για έλλειμμα €3.601 εκατ. που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα του 2024 στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2025 και ελλείμματος €3.760 εκατ. (1,7% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2023. Το πρωτογενές αποτέλεσμα σε τροποποιημένη ταμειακή βάση διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα ύψους €8.698 εκατ. (3,7% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα €4.635 εκατ. και πρωτογενούς πλεονάσματος €3.920 εκατ. (1,7% του ΑΕΠ) για την ίδια περίοδο το 2023. Η βελτίωση του ισοζυγίου του ΚΠ σε σχέση με το 2023, οφείλεται στη μεγαλύτερη αύξηση των καθαρών εσόδων (+10,6% ή +€7,11 δισεκ.) σε σχέση με τις δαπάνες (+4,2% ή +€2,98 δισεκ., Πίνακας 2.5). Η διαφορά σε σχέση με τον στόχο προέρχεται κυρίως από τον ετεροχρονισμό εισπράξεων και πληρωμών που δεν επηρεάζουν το αποτέλεσμα σε δημοσιονομικούς όρους.

Επισημαίνεται ότι το πρωτογενές αποτέλεσμα σε δημοσιονομικούς όρους διαφέρει από το αποτέλεσμα σε ταμειακούς όρους. Επιπρόσθετα, τα ανωτέρω αφορούν στο πρωτογενές αποτέλεσμα της Κεντρικής Διοίκησης και όχι στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης, που περιλαμβάνει και τα δημοσιονομικά αποτελέσματα των Νομικών Προσώπων και των υποτομικών των ΟΤΑ και ΟΚΑ.

Πίνακας 2.5

Έσοδα, δαπάνες και έλλειμμα Κρατικού Προϋπολογισμού* (εκατ. €)

	2023*	2024*	% Μεταβ. 24/23	2024** Προϋπ.	2025** Προϋπ.	% Μεταβ. 25Π/24Π
I. ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΚΠ (1+2)	67.005	74.110	10,6	68.379	74.573	9,1
1. Καθαρά έσοδα ΤΠ	60.093	68.526	14,0	60.567	66.036	9,0
Έσοδα προ επιστροφών φόρων	67.086	76.537	14,1	67.155	73.565	9,5
Μείον επιστροφές φόρων	6.993	8.011	14,6	6.588	7.529	14,3
2. Έσοδα ΠΔΕ+ΤΑΑ ⁹	6.912	5.584	-19,2	7.812	8.537	9,3
II. ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΠ (3+4)	70.765	73.742	4,2	74.632	80.502	7,9
3. Δαπάνες ΤΠ	59.564	60.428	1,5	62.195	66.402	6,8
Πρωτογενείς δαπάνες ΤΠ	51.858	52.055	0,4	53.395	57.002	6,8
Τόκοι	7.706	8.373	8,7	8.800	9.400	6,8
4. Δαπάνες ΠΔΕ+ΤΑΑ ¹⁰	11.201	13.314	18,9	12.167	14.100	15,9
III. Έλλειμμα(-)/Πλεόνασμα (+) ΚΠ	-3.760	369		-6.253	-5.930	
% στο ΑΕΠ	-1,7	0,2		-2,7	-2,4	
IV. Πρωτογενές Πλεόνασμα ΚΠ	3.920	8.698		2.547	3.470	
% στο ΑΕΠ	1,7	3,7		1,1	1,4	
ΑΕΠ	225.197	236.965	5,2	233.775	247.514	5,9

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019.

**Εκτιμήσεις στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού για το 2025. Τα ποσά εμφανίζονται σε εθνικολογιστική βάση (ESA 2010)

Πηγές: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Δεκεμβρίου 2024, Υπουργείο Οικονομικών, Ιανουάριος 2025, Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2025, Νοέμβριος 2024.

Σημειώνεται διαφορά έναντι των στόχων στο πρωτογενές αποτέλεσμα σε ταμειακούς όρους, κυρίως λόγω ετεροχρονισμού εισπράξεων και πληρωμών. Πιο συγκεκριμένα, ποσό ύψους €1.687 εκατ. που αφορά την είσπραξη κατά τον μήνα Δεκέμβριο από το Ταμείο Ανάκαμψης και

⁹ Η κατηγορία ΠΔΕ πλέον περιλαμβάνει και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

¹⁰ Όπως παραπάνω

Ανθεκτικότητας, που είχε προβλεφθεί για είσπραξη το πρώτο τρίμηνο του 2024, καθώς και το μεγαλύτερο μέρος εκ της παρατηρούμενης υποεκτέλεσης ταμειακής πληρωμής δαπανών ύψους €2.767 εκατ. ευρώ (όπως για παράδειγμα ο ετεροχρονισμός ταμειακών πληρωμών εξοπλιστικών δαπανών, οι μεταβιβάσεις προς φορείς Γενικής Κυβέρνησης κ.α.). Οι διαφορές αυτές, ωστόσο, κατά κύριο λόγο αφορούν ποσά που δεν επηρεάζουν το δημοσιονομικό αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA, το οποίο διαμορφώνεται κατόπιν ενσωμάτωσης των στοιχείων των φορέων Γενικής Κυβέρνησης και των εθνικολογιστικών προσαρμογών.

Έσοδα Τακτικού Προϋπολογισμού

Την περίοδο Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2024, το ύψος των καθαρών εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού ανήλθε σε €74.110 εκατ., παρουσιάζοντας αύξηση κατά €1.221 εκατ. ή 1,68% έναντι του στόχου που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2025 και αύξηση κατά 10,6% σε σχέση με το 2023. Η υπερεκτέλεση σε σχέση με τον στόχο οφείλεται κυρίως στα αυξημένα έσοδα από το ΠΔΕ κατά €612 εκατ. και από φόρους μετά επιστροφών κατά €411 εκατ., καθώς και στην είσπραξη ποσού €206 εκατ. τον μήνα Οκτώβριο του 2024 από την έκτακτη εισφορά στους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας, που δεν είχε προβλεφθεί.

Πίνακας 2.6

Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού (εκατ. €)

	2023*	2024*	% Μεταβ. 24/23	2024** Προϋπ.	2025** Προϋπ.	% Μεταβ. 25Π/24Π
Καθαρά Έσοδα ΚΠ	67.005	74.110	10,6	68.379	74.573	9,1
Καθαρά Έσοδα ΤΠ	60.093	68.526	14,0	60.567	66.036	9,0
Έσοδα ΤΠ	67.086	76.537	14,1	67.155	73.565	9,5
<i>Επιστροφές φόρων</i>	6.993	8.011	14,6	6.588	7.529	14,3
Φορολογία Εισοδήματος	20.884	23.992	14,9	21.652	25.212	16,4
<i>Εκ των οποίων:</i>						
--Φυσικών Προσώπ.	12.439	14.277	14,8	13.337	15.244	14,3
--Νομικών Προσώπ.	6.782	7.664	13,0	6.696	7.972	19,1
Φορ. Ακίνητης Περιουσίας	2.491	2.467	-1,0	2.487	2.394	-3,7
Φορ. Κληρ., Δωρεών, κλπ.	240	235	-2,1	239	235	-1,7
Δασμοί και φόροι Εισαγ.	345	366	6,1	392	362	-7,7
Φόροι επί αγαθών και υπ.	33.970	37.552	10,5	35.169	38.019	8,1
<i>Εκ των οποίων:</i>						
--ΦΠΑ	23.385	26.346	12,7	24.379	26.673	9,4
--Ειδικό Φόρο Κατάσης	7.018	7.251	3,3	7.067	7.276	3,0
Λοιποί φόροι παραγωγής	1.164	586	-49,7	593	460	-22,4
Λοιποί τρεχ. φόροι	2.532	3.589	41,7	2.428	2.523	3,9
Κοινωνικές Εισφορές	58	61	5,2	56	60	7,1
Μεταβιβάσεις	7.530	5.738	-23,8	6.902	8.794	27,4
Πωλήσεις αγαθών & υπηρ.	848	3.448	306,6	889	965	8,5
Λοιπά τρέχοντα έσοδα	3.930	4.048	3,0	4.138	3.043	-26,5
Πωλήσεις παγίων	6	40	566,7	23	37	60,9
Έσοδα ΠΔΕ+ΤΑΑ ¹¹	6.912	5.584	-19,2	7.812	8.537	9,3

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019.

¹¹ Η κατηγορία ΠΔΕ πλέον περιλαμβάνει και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για το 2021 και το 2022

**Εκτιμήσεις στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού για το 2025. Τα ποσά εμφανίζονται σε εθνικολογιστική βάση (ESA 2010)

Πηγές: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Δεκεμβρίου 2024, Υπουργείο Οικονομικών, Ιανουάριος 2025, Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2025, Νοέμβριος 2024.

Οι περισσότερες κατηγορίες παρουσίασαν αύξηση σε σχέση με το 2023. Τα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού αυξήθηκαν κατά 14,1%, ενώ τα καθαρά έσοδα του ΤΠ αυξήθηκαν κατά 14,0%, με αύξηση των επιστροφών φόρων κατά 14,6%. Τα έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος ενισχύθηκαν κατά 14,9% σε σχέση με το 2023, τόσο από την αύξηση των εσόδων από τη φορολογία φυσικών προσώπων (+14,8%), όσο και από την αύξηση των εσόδων από τη φορολογία στα νομικά πρόσωπα (+13,0%). Τα έσοδα από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών διευρύνθηκαν κατά 10,5%, πρωτίστως από την αύξηση κατά 12,7% των εσόδων από ΦΠΑ. Σημαντικές αυξήσεις σημειώθηκαν στους λοιπούς τρέχοντες φόρους (+41,7%), στις πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών (+306,6%) και στις πωλήσεις παγίων (+566,7%). Αντίθετα, μείωση παρατηρήθηκε στις μεταβιβάσεις (-23,8%), στους φόρους ακίνητης περιουσίας (-1,0%) και στους λοιπούς φόρους παραγωγής (-49,7%) (Πίνακας 2.6).

Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού

Οι δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού για την περίοδο του Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2024 ανήλθαν στα €73.742 εκατ. και παρουσιάζονται μειωμένες κατά €2.749 εκατ. έναντι του επικαιροποιημένου στόχου (€76.490 εκατ.), που έχει περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2025. Επίσης είναι αυξημένες, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023, κατά €2.977 εκατ. ή 4,6%, κυρίως λόγω των αυξημένων δαπανών στην κατηγορία παροχές σε εργαζομένους κατά €831 εκατ. (κυρίως λόγω της αύξησης των αποδοχών των δημοσίων υπαλλήλων από 01.01.2024) και των επενδυτικών δαπανών κατά €2.113 εκατ.

Στο σκέλος του Τακτικού Προϋπολογισμού οι πληρωμές παρουσιάζονται μειωμένες έναντι του στόχου κατά €2.913 εκατ. Εξαιρουμένης της εμφανιζόμενης διαφοράς στις πιστώσεις υπό κατανομή ύψους €746 εκατ., οι οποίες δεν αντιστοιχούν σε πληρωμές αλλά σε μεταφορές πιστώσεων στις υπόλοιπες κατηγορίες από τις οποίες πραγματοποιούνται πληρωμές, η διαφορά στις πληρωμές έναντι του στόχου ανέρχεται σε €2.167 εκατ. Η διαφορά αυτή τεκμηριώνεται από την υποεκτέλεση δαπανών των εξοπλιστικών προγραμμάτων και των μεταβιβάσεων προς ΟΚΑ ύψους €740 και €1.907 εκατ. αντίστοιχα, που δεν επηρεάζουν το αποτέλεσμα σε δημοσιονομικούς όρους. Οι μειωμένες μεταβιβάσεις προς τους ΟΚΑ οφείλονται κυρίως στα αυξημένα έσοδα του e-ΕΦΚΑ από ασφαλιστικές εισφορές που εξασφάλισαν την επάρκεια των εσόδων του φορέα για την κάλυψη των υποχρεώσεων του.

Σε σχέση με το 2023, οι περισσότερες κατηγορίες παρουσίασαν αύξηση. Οι δαπάνες του ΤΠ αυξήθηκαν κατά 1,5% ενώ η αύξηση στις πρωτογενείς δαπάνες έφτασε το 0,4% με αύξηση στους τόκους της τάξης του 8,7%. Οι μεταβιβάσεις μειώθηκαν κατά 2,4% με αυτές που αφορούν σε ΟΚΑ να μειώνονται κατά 7,2%. Οι παροχές σε εργαζομένους αυξήθηκαν κατά 5,9% ενώ οι κοινωνικές παροχές μειώθηκαν κατά 18,5%. Σημαντική μείωση καταγράφηκε στις επιδοτήσεις (-38,1%). Οι αγορές αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά 2,5%, οι αγορές παγίων κατά 9,8% και οι λοιπές δαπάνες κατά 138,5% (Πίνακας 2.7).

Ως αξιοσημείωτες πληρωμές μπορούν να αναφερθούν: η πληρωμή €43 εκατ. του επιδόματος θέρμανσης για το 2024 (το ποσό αυτό αφορά στη χειμερινή περίοδο 2023-2024, για την οποία οι

συνολικές πληρωμές ανήλθαν σε €218 εκατ.) και η πληρωμή €151 εκατ. για την προκαταβολή της χειμερινής περιόδου 2024-2025 που καταβλήθηκε τον Δεκέμβριο. Οι συνολικές πληρωμές για τη χειμερινή περίοδο 2024-2025 αναμένεται να είναι αυξημένες και να ανέλθουν στα €270 εκατ., η καταβολή €170 εκατ. από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων στον ΕΛΓΑ για την αποζημίωση των πληγείσων αγροτικών εκμεταλλεύσεων από πλημμυρικά φαινόμενα εξαιτίας των θεομηνιών DANIEL-ELIAS περιόδου Σεπτεμβρίου 2023, καθώς και για σχετικά εγγειοβελτιωτικά έργα, η επιχορήγηση €343 εκατ. από το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών σε συγκοινωνιακούς φορείς (ΟΑΣΑ, ΟΑΣΘ και ΟΣΕ), η επιχορήγηση €426 εκατ. από το Υπουργείο Υγείας στην Εθνική Κεντρική Αρχή Προμηθειών Υγείας (ΕΚΑΠΥ) για την κάλυψη της δαπάνης προμήθειας φαρμάκων για τις ανάγκες των νοσοκομείων του ΕΣΥ και του Γ.Ν. Παπαγεωργίου, η πληρωμή από το κράτος €195 εκατ. για αγορά φαρμακευτικού και υγειονομικού υλικού, η πληρωμή από το κράτος €66 εκατ. για συγγράμματα σπουδαστών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, η πληρωμή €266 εκατ. για την απόκτηση καυσίμων κίνησης, κυρίως για την κάλυψη των αναγκών του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και η πληρωμή €164 εκατ. για μισθώματα εναέριων μέσων του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας.

Πίνακας 2.7

Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού (εκατ. €)

	2023*	2024*	%		2025** Προϋπ.	%
			Μεταβ. 24/23	2024** Προϋπ.		
Δαπάνες ΚΠ (1+2+3)	70.765	73.742	4,2	74.632	80.502	7,9
Δαπάνες ΤΠ (1+2)	59.564	60.428	1,5	62.195	66.402	6,8
1.Πρωτογενεις δαπ. ΤΠ	51.858	52.055	0,4	53.395	57.002	6,8
Παροχές σε εργαζόμενους	14.039	14.869	5,9	14.833	14.790	-0,3
Κοινωνικές παροχές	417	340	-18,5	411	425	3,4
Μεταβιβάσεις (εκ των οποίων σε ΟΚΑ)	33.399	32.598	-2,4	32.282	34.436	6,7
Αγορές αγαθών & υπηρεσιών	2.145	2.199	2,5	1.626	1.910	17,5
Επιδότησεις	118	73	-38,1	81	81	0,0
Λοιπές δαπάνες	49	117	138,8	111	102	-8,1
Πιστώσεις υπό κατανομή	0	0	-	15.210	17.602	15,7
Αγορές παγίων	1.691	1.857	9,8	1.277	1.757	37,6
2. Τόκοι (ακαθάριστη βάση)	7.706	8.373	8,7	8.800	9.400	6,8
3. Δαπάνες ΠΔΕ+ΤΑΑ ¹²	11.201	13.314	18,9	12.167	14.100	15,9

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019.

**Εκτιμήσεις στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού για το 2025. Τα ποσά εμφανίζονται σε εθνικολογιστική βάση (ESA 2010)

Πηγές: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Δεκεμβρίου 2024, Υπουργείο Οικονομικών, Ιανουάριος 2025, Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2025, Νοέμβριος 2024.

¹² Η κατηγορία ΠΔΕ περιλαμβάνει πλέον και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για το 2021 και το 2022

Υλοποίηση Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων

Τα έσοδα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) (χωρίς το ΤΑΑ) ανήλθαν σε €4.427 εκατ., αυξημένα κατά €612 εκατ. από τον στόχο (€3.815 εκατ.), που έχει περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2025. Είναι επίσης αυξημένα κατά €920 εκατ. (€3.507 εκατ.) σε σχέση με πέρυσι. Τα έσοδα του ΤΑΑ ανήλθαν σε €1.157 εκατ. είναι μειωμένα κατά 2.248 εκατ. σε σχέση με το 2023 κυρίως λόγω της πρώιμης είσπραξης τον Δεκέμβριο του 2023 της δόσης που προοριζόταν για τον Μάρτιο του 2024.

Οι συνολικές πληρωμές στο σκέλος των επενδυτικών δαπανών και στο ταμείο ανάκαμψης ανήλθαν στα €13.314 εκατ., αυξημένες κατά €164 εκατ. σε σχέση με τον επικαιροποιημένο στόχο, που έχει περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2025. Ταυτόχρονα παρουσιάζονται αυξημένες σε σχέση με τις αντίστοιχες πληρωμές του 2023 κατά €2.113 εκατ. ή 18,9%. Η επί μέρους αύξηση στα έξοδα του ΤΑΑ ανήλθε σε €1.312 εκατ. ή 62,8% ενώ για το ΠΔΕ η αύξηση ήταν €801 εκατ. ή 8,8%.

Εκτέλεση του Προϋπολογισμού του 2025 (Ιανουάριος - Φεβρουάριος)

Το παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον παραμένει ασταθές το 2025. Οι γεωπολιτικές εντάσεις εξακολουθούν να είναι αυξημένες ενώ τα μέτρα προστατευτισμού που επιβλήθηκαν από τις ΗΠΑ στην ΕΕ, αλλά και σε άλλες χώρες και περιφέρειες, στις αρχές Απριλίου αναμένεται να επιδράσουν αρνητικά στην οικονομική δραστηριότητα. Οι χώρες στις οποίες επιβλήθηκαν υψηλοί δασμοί από τις ΗΠΑ έχουν ήδη ξεκινήσει να ανταποδίδουν, επιβάλλοντας με τη σειρά τους δασμούς στις Αμερικανικές εισαγωγές. Ως αποτέλεσμα, τα χρηματιστήρια έχουν ξεκινήσει να καταγράφουν ισχυρές πτώσεις. Μείωση των εσόδων από τις εξαγωγές στις ΗΠΑ καθώς και συνακόλουθη ύφεση στη γενικότερη οικονομική δραστηριότητα θα επιβαρύνει τόσο την οικονομική ανάπτυξη όσο και τον κρατικό προϋπολογισμό.

Σημαντικός αρωγός της ελληνικής οικονομίας σε αυτό το αβέβαιο περιβάλλον, ωστόσο, παραμένει το ταμείο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Το ταμείο στήριξε σθεναρά την οικονομία κατά τη διάρκεια των προηγούμενων κρίσεων (πανδημία κορονοϊού, ενεργειακή κρίση) και συνεχίζει να χρηματοδοτεί αναπτυξιακά έργα και μεταρρυθμίσεις μέσω χορηγήσεων, επενδύσεων και δανείων. Περισσότερα από €18 δισεκατομμύρια έχουν ήδη εκταμιευθεί για την Ελλάδα στο πλαίσιο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ενώ έως το 2026, η Ελλάδα προβλέπεται να έχει απορροφήσει από το ταμείο πόρους που ανέρχονται στο 17% του ΑΕΠ της. Οι βελτιωμένες επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας οφείλονται εν μέρει στις επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις που έλαβαν χώρα στο πλαίσιο των προγραμμάτων του ταμείου ανάκαμψης. Είναι κρίσιμο, λοιπόν, να συνεχιστεί η αξιοποίηση των Ευρωπαϊκών πόρων με τον ίδιο ρυθμό και στο μέλλον για να επιτευχθεί πλήρης σύγκλιση με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο στους βασικούς οικονομικούς δείκτες καθώς και σημαντική μείωση του χρέους που θα επιφέρει ταυτόχρονα και αναβάθμιση της επενδυτικής κλίμακας της χώρας.

Ισοζύγιο και πρωτογενές Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού

Σύμφωνα με τα στοιχεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού, σε τροποποιημένη ταμειακή βάση, για την περίοδο του Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου 2025, παρουσιάζεται πλεόνασμα στο ισοζύγιο του κρατικού προϋπολογισμού ύψους €709 εκατ. (0,3% του ΑΕΠ) έναντι του στόχου για έλλειμμα €51 εκατ. που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα του 2025 στην εισηγητική

έκθεση του Προϋπολογισμού 2025 και πλεονάσματος €1.437 εκατ. (0,6% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2024. Το πρωτογενές αποτέλεσμα σε τροποποιημένη ταμειακή βάση διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα ύψους €2.802 εκατ. (1,1% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα €2.029 εκατ. και πρωτογενούς πλεονάσματος €3.378 εκατ. (1,4% του ΑΕΠ) για την ίδια περίοδο το 2024. Σημειώνεται ότι ποσό €468 εκατ. που αφορά ετεροχρονισμό πληρωμών του τακτικού προϋπολογισμού και ποσό €473 εκατ. που αφορά ετεροχρονισμό πληρωμών του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ), δεν επηρεάζουν το αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε δημοσιονομικούς όρους. Η επιδείνωση του ισοζυγίου του ΚΠ το πρώτο δίμηνο σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται στη μείωση των καθαρών εσόδων (-€905 εκατ. ή -7,2%, Πίνακας 2.8).

Επισημαίνεται ότι το πρωτογενές αποτέλεσμα σε δημοσιονομικούς όρους διαφέρει από το αποτέλεσμα σε ταμειακούς όρους. Επιπρόσθετα, τα ανωτέρω αφορούν στο πρωτογενές αποτέλεσμα της Κεντρικής Διοίκησης και όχι στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης, που περιλαμβάνει και τα δημοσιονομικά αποτελέσματα των Νομικών Προσώπων και των υποτομέων των ΟΤΑ και ΟΚΑ.

Πίνακας 2.8

Εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού: Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2025* (εκατ. €)

	Ιαν. – Φεβρουάριος		% Μεταβ. 25/24	2024*	2025* Προϋπ.	% Μεταβ. 25Π/24
	2024*	2025*				
I. ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΚΠ (1+2)	12.648	11.743	-7,2	74.110	75.463	1,8
1. Καθαρά έσοδα ΤΠ	10.857	11.553	6,4	68.526	67.518	-1,5
Έσοδα προ επιστροφών φόρων	12.065	13.412	11,2	76.537	75.047	-1,9
Μείον επιστροφές φόρων	1.208	1.859	53,9	8.011	7.529	-6,0
2. Έσοδα ΠΔΕ+ΤΑΑ ¹³	1.791	190	-89,4	5.584	7.945	42,3
II. ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΠ (3+4)	11.211	11.034	-1,6	73.742	79.871	8,3
3. Δαπάνες ΤΠ	9.156	9.695	5,9	60.428	65.771	8,8
Πρωτογενείς δαπάνες ΤΠ	7.198	7.602	5,6	52.055	58.070	11,6
Τόκοι	1.958	2.093	6,9	8.373	7.701	-8,0
4. Δαπάνες ΠΔΕ+ΤΑΑ ¹⁴	2.055	1.339	-34,8	13.314	14.100	5,9
III. Έλλειμμα(-)/Πλεόνασμα (+) ΚΠ	1.437	709		369	-4.408	
% στο ΑΕΠ	0,6	0,3		0,2	-1,8	
IV. Πρωτογενές Πλεόνασμα ΚΠ	3.378	2.802		8.698	3.293	
% στο ΑΕΠ	1,4	1,1		3,7	1,3	
ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές)	236.965	247.514	4,5	236.965	247.514	4,5

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Φεβρουαρίου 2025, Υπουργείο Οικονομικών, Μάρτιος 2025.

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019.

Έσοδα τακτικού προϋπολογισμού

Την περίοδο Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου 2025, το ύψος των καθαρών εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού ανήλθε σε €11.743 εκατ., παρουσιάζοντας αύξηση κατά €170 εκατ. ή 1,47% έναντι του στόχου που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα στην εισηγητική έκθεση του

¹³ Η κατηγορία ΠΔΕ πλέον περιλαμβάνει και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για το 2021 και το 2022

¹⁴ Όπως παραπάνω

Προϋπολογισμού 2025. Σημειώνεται ότι στο ποσό αυτό εμπεριέχεται, τόσο στα έσοδα (στην κατηγορία «Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών»), όσο και στις επιστροφές φόρων (ΦΠΑ), το ποσό των €784,8 εκατ. από τις συναλλαγές που απαιτήθηκε να γίνουν κατά τον μήνα Ιανουάριο 2025 για την ολοκλήρωση της νέας Σύμβασης Παραχώρησης της Αττικής Οδού, οι οποίες αφορούν στο έτος 2024 και είναι δημοσιονομικά ουδέτερες.

Σε σχέση με πέρυσι, τα καθαρά έσοδα ήταν μειωμένα κατά €905 εκατ. ή 7,2% του ΑΕΠ κυρίως λόγω των μειωμένων εσόδων του ΠΔΕ+ΤΑΑ. Στο σκέλος του Τακτικού Προϋπολογισμού σημειώθηκε αύξηση κατά 11,2%, ενώ τα καθαρά έσοδα του ΤΠ αυξήθηκαν κατά 6,4%, με αύξηση των επιστροφών φόρων κατά 53,9%. Τα έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος ενισχύθηκαν κατά 18,2% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2024, τόσο από την αύξηση των εσόδων από τη φορολογία νομικών προσώπων (+21,5%), όσο και από την αύξηση των εσόδων από τη φορολογία στα φυσικά πρόσωπα (+12,8%). Τα έσοδα από φόρους γενικότερα παρουσίασαν αύξηση σε σχέση με πέρυσι αλλά και σε σχέση με τον στόχο λόγω της καλύτερης απόδοσης στην είσπραξη των φόρων του τρέχοντος έτους και της καλύτερης απόδοσης των φόρων εισοδήματος του προηγούμενου έτους που εισπράττονται σε δόσεις μέχρι και το τέλος Φεβρουαρίου 2025. Σημειώνεται ότι το μεγαλύτερο μέρος της κατηγορίας αυτής του διμήνου Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου επηρεάζει σε δημοσιονομικούς όρους το έτος 2024.

Τα έσοδα από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών διευρύνθηκαν κατά 6,6%, κυρίως λόγω της αύξησης κατά 8,7% των εσόδων από ΦΠΑ αλλά και από την αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης κατά 6,0%. Μεγάλη μείωση σημειώθηκε στις μεταβιβάσεις (-82,0%) σε συνέχεια της περυσινής μείωσης (-44,1%). Μείωση κατέγραψαν επίσης τα έσοδα από φόρους ακίνητης περιουσίας (-11,1%), οι λοιποί τρέχοντες φόροι (-70,6%), τα λοιπά τρέχοντα έσοδα (-40,1%), οι πωλήσεις παγίων που εκμηδενίστηκαν και οι λοιποί φόροι παραγωγής (-11,1%). Αυξήσεις καταγράφηκαν στις πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών (+501,8%), στους δασμούς και φόρους εισαγωγών (+47,6%) και στους φόρους κληρονομιάς (+11,8%, Πίνακας 2.9).

Πίνακας 2.9

Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού: Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2025* (εκατ. €)

	Ιαν. – Φεβρουάριος		% Μεταβ. 25/24	2024*	2025* Προϋπ.	% Μεταβ. 25Π/23
	2024*	2025*				
Καθαρά Έσοδα ΚΠ	12.648	11.743	-7,2	74.110	75.463	1,8
Καθαρά Έσοδα ΤΠ	10.857	11.553	6,4	68.526	67.518	-1,5
Έσοδα ΤΠ	12.065	13.412	11,2	76.537	75.047	-1,9
<i>Επιστροφές φόρων</i>	1.208	1.859	53,9	8.011	7.529	-6,0
Φορολογία Εισοδήματος	4.065	4.806	18,2	23.992	25.519	6,4
<i>Εκ των οποίων:</i>						
--Φυσικών Προσώπ.	2.225	2.510	12,8	14.277	15.163	6,2
--Νομικών Προσώπ.	1.486	1.805	21,5	7.664	8.368	9,2
Φορ. Ακίνητης Περιουσίας	217	193	-11,1	2.467	2.394	-3,0
Φορ. Κληρ., Δωρεών, κλπ.	34	38	11,8	235	235	0,0
Δασμοί και φόροι Εισαγ.	42	62	47,6	366	362	-1,1
Φόροι επί αγαθών και υπ.	6.055	6.457	6,6	37.552	37.982	1,1
<i>Εκ των οποίων:</i>						
--ΦΠΑ	4.443	4.829	8,7	26.346	26.645	1,1
--Ειδικόί Φόροι Κατ'σης	1.023	1.084	6,0	7.251	7.272	0,3
Λοιποί φόροι παραγωγής	99	88	-11,1	586	386	-34,1
Λοιποί τρεχ. φόροι	797	234	-70,6	3.589	2.522	-29,7
Κοινωνικές Εισφορές	10	10	0,0	61	60	-1,6
Μεταβιβάσεις	1.651	297	-82,0	5.738	8.131	41,7
Πωλήσεις αγαθών & υπηρ.	165	993	501,8	3.448	2.417	-29,9
<i>Εκ των οποίων:</i>						
Λοιπά τρέχοντα έσοδα	706	423	-40,1	4.048	2.949	-27,1
Πωλήσεις παγίων	15	0	-100,0	40	37	-7,5
Έσοδα ΠΔΕ+ΤΑΑ ¹⁵	1.791	190	-89,4	5.584	7.945	42,3

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Φεβρουαρίου 2025, Υπουργείο Οικονομικών, Μάρτιος 2025.

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019.

Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού

Οι δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού για την περίοδο του Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου 2025 ανήλθαν στα €11.034 εκατ. και παρουσιάζονται μειωμένες κατά €590 εκατ. έναντι του στόχου (€11.625 εκατ.), που έχει περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2025. Επίσης είναι μειωμένες, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2024, κατά €176 εκατ. ή 1,6%.

Στο σκέλος του Τακτικού Προϋπολογισμού οι πληρωμές παρουσιάζονται μειωμένες έναντι του στόχου κατά €246 εκατ. Εξαιρουμένης της εμφανιζόμενης διαφοράς στις πιστώσεις υπό κατανομή ύψους €343 εκατ., οι οποίες δεν αντιστοιχούν σε πληρωμές αλλά σε μεταφορές πιστώσεων στις υπόλοιπες κατηγορίες από τις οποίες πραγματοποιούνται πληρωμές, η διαφορά στις πληρωμές έναντι του στόχου ανέρχεται σε μόλις €97 εκατ. Σε σχέση με πέρυσι, οι πληρωμές είναι αυξημένες κατά 5,9% ενώ οι πρωτογενείς δαπάνες του ΤΠ αυξήθηκαν κατά 5,6% σε σχέση με πέρυσι, με αύξηση των τόκων κατά 6,9%. Οι μεταβιβάσεις αυξήθηκαν κατά 11,0%, με αυτές που αφορούν ΟΚΑ να αυξάνονται κατά 1,7%. Οι κοινωνικές παροχές μειώθηκαν κατά 71,4% ενώ οι λοιπές δαπάνες εκμηδενίστηκαν. Μείωση κατέγραψαν και οι αγορές παγίων (-71,4%). Αντίθετα αύξηση

¹⁵ Η κατηγορία ΠΔΕ πλέον περιλαμβάνει και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

σημείωσαν οι αγορές αγαθών και υπηρεσιών (+19,1%) και οι επιδοτήσεις που ήταν μηδενικές πέρυσι (Πίνακας, 2.10).

Πίνακας 2.10

Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού* (εκατ. €)

	Ιαν.- Φεβρουάριος		% Μεταβ. 25/24	2024*	2025* Προϋπ.	% Μεταβ. 25Π/24
	2024*	2025*				
Δαπάνες ΚΠ (1+2+3)	11.211	11.034	-1,6	73.742	79.871	8,3
Δαπάνες ΤΠ (1+2)	9.156	9.695	5,9	60.428	65.771	8,8
1. Πρωτογενείς δαπ. ΤΠ	7.198	7.602	5,6	52.055	58.070	11,6
Παροχές σε εργαζόμενους	2.454	2.467	0,5	14.869	14.889	0,1
Κοινωνικές παροχές	42	12	-71,4	340	425	25,0
Μεταβιβάσεις	4.373	4.853	11,0	32.598	34.741	6,6
(εκ των οποίων σε ΟΚΑ)	2.707	2.753	1,7	21.033	21.696	3,2
Αγορές αγαθών & υπηρεσιών	115	137	19,1	2.199	2.040	-7,2
Επιδοτήσεις	0	73	-	73	81	11,0
Λοιπές δαπάνες	5	0	-100,0	117	102	-12,8
Πιστώσεις υπό κατανομή	0	0	-	0	3.183	-
Αγορές παγίων	210	60	-71,4	1.857	2.610	40,5
2. Τόκοι (ακαθάριστη βάση)	1.958	2.093	6,9	8.373	7.701	-8,0
3. Δαπάνες ΠΔΕ+ΤΑΑ ¹⁶	2.055	1.339	-34,8	13.314	14.100	5,9

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Φεβρουαρίου 2025, Υπουργείο Οικονομικών, Μάρτιος 2025.

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019.

Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Τα συνολικά έσοδα του ΠΔΕ+ΤΑΑ ανήλθαν σε €190 εκατ., μειωμένα κατά €605 εκατ. από τον στόχο (€795 εκατ.), που έχει περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2025 και κατά €1.601 εκατ. (-89,4%) σε σχέση με πέρυσι. Η μείωση σε σχέση με πέρυσι οφείλεται στην πρόωπη είσπραξη (τον Δεκέμβριο του 2023 αντί για τον Μάρτιο του 2024) της δόσης του ΤΑΑ πέρυσι. Οι πληρωμές στο σκέλος των επενδυτικών δαπανών ανήλθαν στα €1.339 εκατ., μειωμένες κατά €344 εκατ. σε σχέση με τον στόχο, που έχει περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2025. Ταυτόχρονα παρουσιάζονται μειωμένες σε σχέση με τις αντίστοιχες πληρωμές του 2024 κατά €716 εκατ.

¹⁶ Όπως παραπάνω

Γ. Χρηματοπιστωτικό σύστημα

- Αυξήθηκε η μεταβλητότητα στις διεθνείς κεφαλαιαγορές υπό την επίδραση της πολιτικής εμπορίου της νέας αμερικανικής κυβέρνησης.
- Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα συνέχισε τη σταδιακή χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής, το πρώτο τρίμηνο του 2025, με προσδοκία ωστόσο για βραδύτερη, μικρή περαιτέρω μείωση των βασικών επιτοκίων το 2025.
- Εν μέσω διεθνούς ανόδου των αποδόσεων κρατικών ομολόγων τον Μάρτιο του 2025, αυξήθηκε το κόστος νέου δανεισμού του δημοσίου τομέα, χωρίς ωστόσο να διευρύνεται η απόκλιση του από το αντίστοιχο κόστος του Γερμανικού δημοσίου.
- Η μείωση στο κόστος νέου δανεισμού του ιδιωτικού τομέα στην Ευρώπη ανακόπηκε στις αρχές του 2025, με την απόκλιση του ελληνικού από το αντίστοιχο μέσο κόστος στην Ευρώπη να παραμένει σταθερό στις αρχές του 2025. Η διαφορά του μέσου επιτοκίου δανείων και καταθέσεων (περιθώριο επιτοκίου) κατέγραψε κάμψη, παραμένοντας ωστόσο σε υψηλά επίπεδα.
- Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια στους ισολογισμούς των ελληνικών τραπεζών κατέγραψαν μείωση στο τέταρτο τρίμηνο του 2024, στο 3,8% των συνολικών δανείων, νέο ιστορικό χαμηλό από το 2002.
- Η πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις παρέμεινε ισχυρή στις αρχές του 2025, καταγράφοντας τον υψηλότερο ετήσιο ρυθμό από τις αρχές του 2009, ενώ η πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά καταγράφεται αμβλύνθηκε.
- Η έκθεση των ελληνικών τραπεζών σε κρατικά ομόλογα παρέμεινε υψηλή στα τέλη του 2024 και αποκλίνει σημαντικά από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης.
- Οι ιδιωτικές τραπεζικές καταθέσεις κατέγραψαν μικρή κάμψη σε ετήσια βάση στις αρχές του 2025.

Στο πρώτο τρίμηνο του 2025, οι τιμές των μετοχών στην εγχώρια κεφαλαιαγορά συνέχισαν να καταγράφουν σημαντική άνοδο, κατά 14,7%, η οποία σε ένα βαθμό αντισταθμίστηκε από πτώση κατά 6,1% το πρώτο δεκαήμερο του Απριλίου λόγω της αναταραχής στις διεθνείς κεφαλαιαγορές, σε συνέχεια των εξαγγελιών εμπορικού προστατευτισμού από τις ΗΠΑ. Αντίστοιχα, ο τραπεζικός δείκτης αυξήθηκε κατά 23,4% το πρώτο τρίμηνο, για να ακολουθήσει διόρθωση κατά 10,1% το πρώτο δεκαήμερο του Απριλίου.

Από τα μέσα του 2024, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έχει προχωρήσει σε έξι διαδοχικές μειώσεις στα βασικά επιτόκια, σωρευτικά κατά τουλάχιστον 150 μονάδες βάσης. Οι αγορές προεξοφλούν βραδύτερη και μικρή περαιτέρω υποχώρηση των βασικών επιτοκίων το τρέχον έτος, παραμένοντας σε επίπεδα υψηλότερα από τις αρχές του 2022. Ενδεικτικά, στις αγορές παραγώγων επιτοκίων, το Euribor 3 μηνών εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στην περιοχή του 2,0% στα τέλη του 2025 αντίστοιχα, από κοντά στο 4% στα τέλη του 2023 και -0,5% στις αρχές του 2022. Αναφορικά με τα εργαλεία ποσοτικής χαλάρωσης, η ΕΚΤ έχει διακόψει τις επανεπενδύσεις των ομολόγων που λήγουν στο πλαίσιο του προγράμματος APP (από τα μέσα του 2023), καθώς και τις επανεπενδύσεις των ομολόγων που λήγουν στο πλαίσιο του προγράμματος PEPP (από τα τέλη του 2024). Οι πληθωριστικές πιέσεις βαίνουν μειούμενες, με πτωτικές τάσεις στις διεθνείς ενεργειακές τιμές, ωστόσο με κινδύνους να ελλοχεύουν από τις πολιτικές επιβολής δασμών και τις συνεχιζόμενες γεωπολιτικές εντάσεις στα ανατολικά της Ευρώπης.

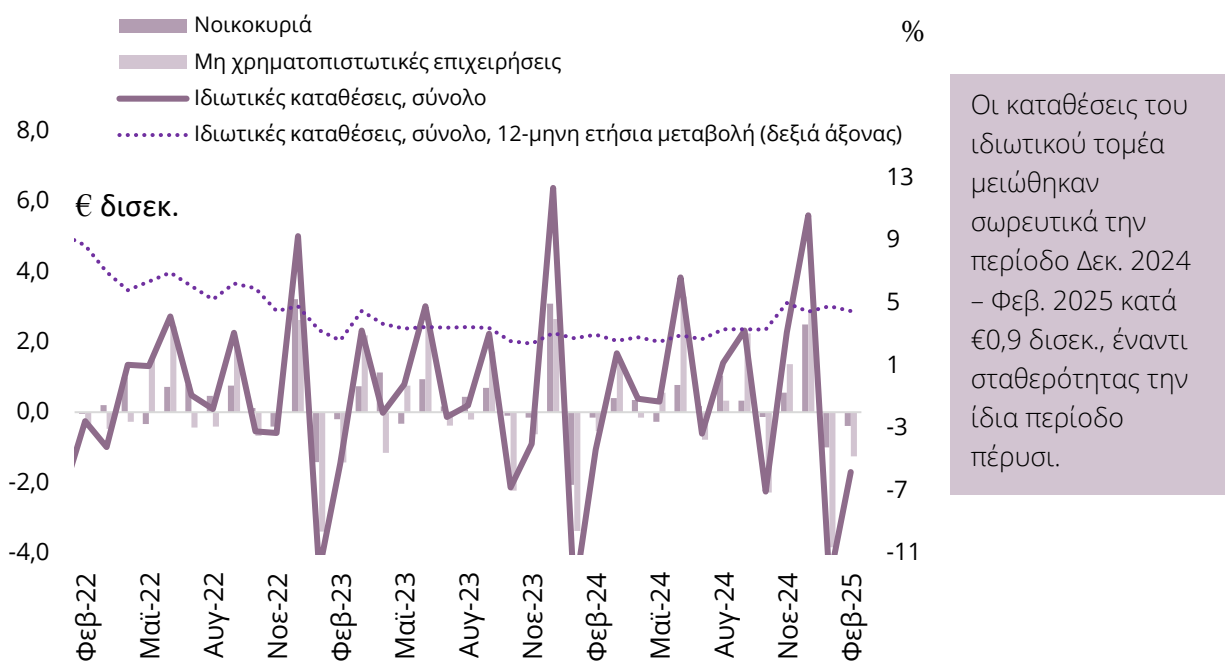

Μεταξύ των θετικών τάσεων στα θεμελιώδη μεγέθη των τραπεζών, τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) κατέγραψαν νέο ιστορικό χαμηλό, συνεχίστηκε η υψηλή πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις, ενώ αμβλύθηκε η συρρίκνωση της στεγαστικής πίστης και καταγράφονται θετικές επιδόσεις των τραπεζών σε οργανική κερδοφορία, ρευστότητα και κεφαλαιακή επάρκεια.

Μεταξύ των αρνητικών τάσεων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα στις αρχές του έτους, αυξήθηκε η μεταβλητότητα στο διεθνές επενδυτικό κλίμα, η τάση μείωσης στο κόστος δημόσιου και ιδιωτικού δανεισμού ανακόπηκε, το περιθώριο επιτοκίου μειώθηκε αλλά παραμένει σε υψηλά επίπεδα, οι ιδιωτικές καταθέσεις σημείωσαν μικρή κάμψη, ενώ η έκθεση των τραπεζών σε κρατικά ομόλογα παρέμεινε υψηλότερη συγκριτικά με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Μεταξύ των προκλήσεων από το παρελθόν, ξεχωρίζει το υψηλό ποσοστό των κόκκινων δανείων εκτός τραπεζικών ισολογισμών αλλά και το υψηλό μερίδιο αναβαλλόμενης φορολογίας στα ίδια κεφάλαια των τραπεζών. Η έγκαιρη εφαρμογή του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το οποίο λήγει τον Ιούνιο του 2026, αποτελεί στοίχημα για τη χρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων με ευνοϊκούς όρους.

Διάγραμμα 2.7

Μηνιαία καθαρή ροή ιδιωτικών καταθέσεων στις Ελληνικές τράπεζες

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Στο σκέλος του παθητικού των τραπεζών, οι ιδιωτικές καταθέσεις μειώθηκαν την περίοδο Δεκ. 2024 - Φεβ. 2025, με καθαρές νέες εκροές κατά €2,0 δισεκ από επιχειρήσεις οι οποίες μερικώς αντισταθμίστηκαν από καθαρές εισροές κατά €1,1 δισεκ. από νοικοκυριά (Διάγραμμα 2.7). Σε ετήσια βάση, το απόθεμα ιδιωτικών καταθέσεων τον Φεβρουάριο παρέμεινε αυξημένο κατά €8,7 δισεκ.. Ο δωδεκάμηνος ρυθμός μεταβολής αντίστοιχα διαμορφώθηκε στο 4,5% τον Φεβρουάριο.

Για το 2025 αναμένεται ήπια ανοδική τάση στις ιδιωτικές καταθέσεις, ελαφρά υψηλότερη του πληθωρισμού. Καθώς το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών και η ιδιωτική κατανάλωση

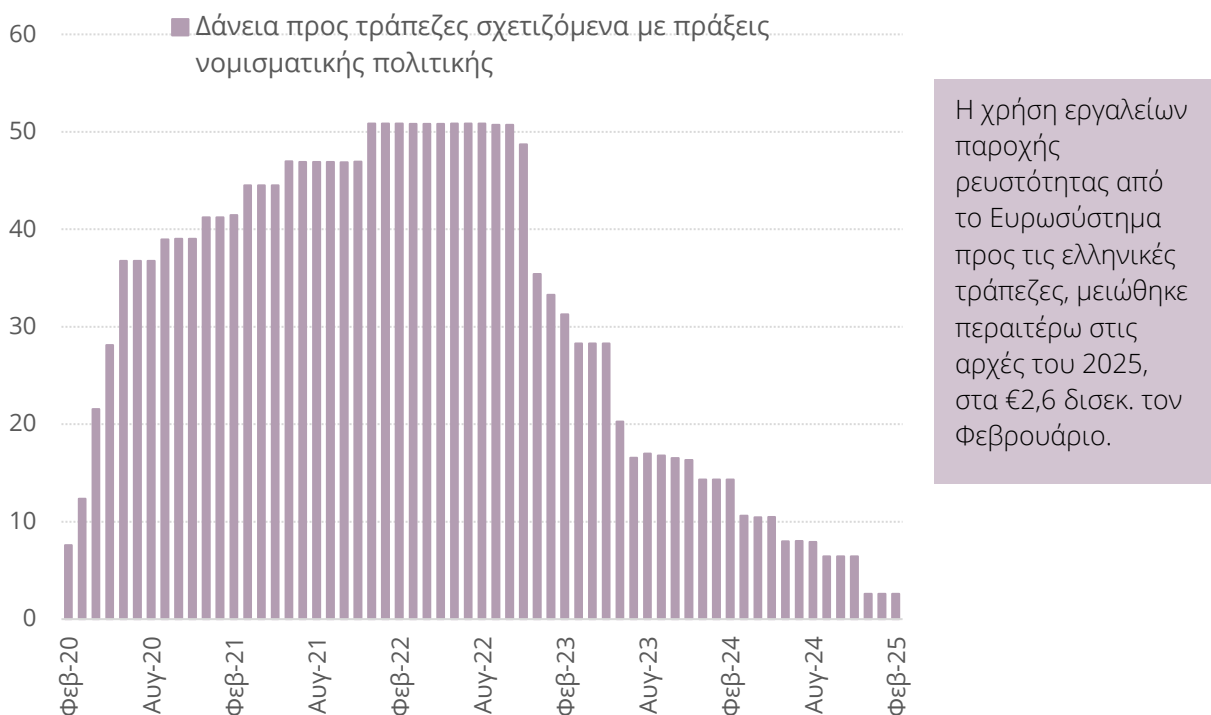

αυξάνονται ήπια σε πραγματικούς όρους, αναμένεται μικρή ενίσχυση της αποταμίευσης νοικοκυριών και επιχειρήσεων, μέρος της οποίας θα αποτυπωθεί και στις καταθέσεις.

Το δεύτερο σκέλος του παθητικού των τραπεζών αφορά στη χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα. Το υψηλότερο, σε σχέση με το παρελθόν, κόστος παροχής ρευστότητας από την ΕΚΤ έχει μειώσει κατακόρυφα τη χρήση μακροπρόθεσμων εργαλείων χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα, όπως τα LTROs, κατά €11,7 δισεκ. σε ετήσια βάση τον Φεβρουάριο του 2025, σε μόλις €2,6 δισεκ. (Διάγραμμα 2.8). Ταυτόχρονα, τα περιουσιακά στοιχεία του εγχώριου τραπεζικού συστήματος που είναι αποδεκτά από το Ευρωσύστημα ως εξασφάλιση για πράξεις νομισματικής πολιτικής, όπως αποτυπώνονται στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, μειώθηκαν την ίδια περίοδο, αγγίζοντας τα €22,9 δισεκ. τον Ιανουάριο του 2025, από σχεδόν €69 δισεκ. στα μέσα του 2022.

Διάγραμμα 2.8

Μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση των Ελληνικών τραπεζών από το Ευρωσύστημα (δισεκ. €)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Στο τρίτο σκέλος του παθητικού των τραπεζών που αφορά στη χρηματοδότηση από τις αγορές κεφαλαίων, αφενός η περαιτέρω συστηματική βελτίωση της πιστοληπτικής αξιολόγησης τόσο για το κρατικό όσο και για τα αξιόγραφα των ίδιων των τραπεζών, αφετέρου η σταδιακή αποκλιμάκωση των επιτοκίων, δημιουργούν αμφότερα θετικές προοπτικές για το τρέχον έτος.

Πίνακας 2.11

Εγχώρια τραπεζική χρηματοδότηση και μέσα επιτόκια ανά χαρτοφυλάκιο

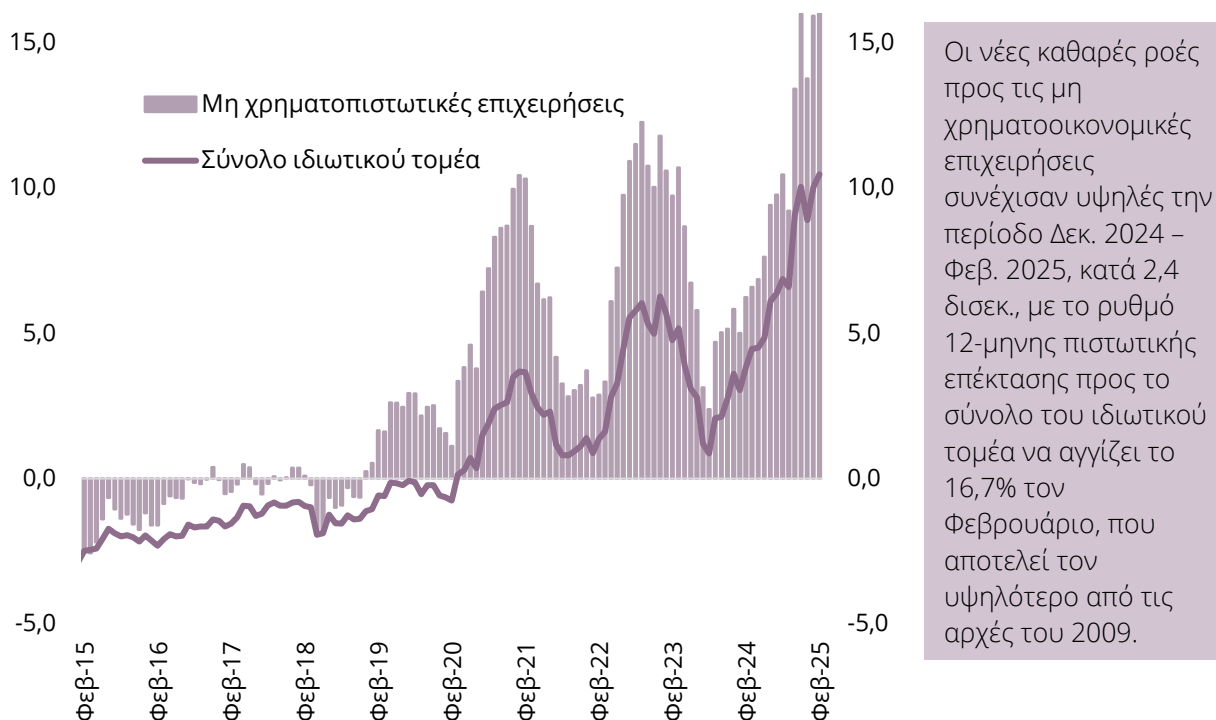
Τρίμηνο/Έτος	1/24	2/24	3/24	4/24	Ιαν.25	Φεβ.25
Ετήσια % μεταβολή 12-μηνων ροών*						
Σύνολο ιδιωτικού τομέα	3,8	5,2	6,6	9,3	10,0	10,5
Νοικοκυριά & ΜΚΙ	-1,7	-1,0	-0,7	-0,6	-0,5	-0,5
Καταναλωτική πίστη	4,3	5,4	6,0	6,2	6,0	5,6
Στεγαστική πίστη	-3,3	-2,9	-2,7	-2,7	-2,5	-2,5
Ελεύθεροι Επαγγελματίες	-0,8	-0,1	0,3	0,5	0,2	0,2
Μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις	5,9	8,0	9,8	14,4	15,9	16,7
Μέσα επιτόκια ανά χαρτοφυλάκιο						
Καταναλωτική πίστη	10,7	10,8	11,0	10,8	10,8	10,7
Στεγαστική πίστη	4,45	4,20	3,86	3,71	3,78	3,63
Δάνεια προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις	5,94	5,54	5,62	5,02	4,71	4,71

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

* Οι ροές προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων διορθωμένες για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, τις συναλλαγματικές διαφορές και τις αναταξινομήσεις/μεταβιβάσεις δανείων

Διάγραμμα 2.9

Τραπεζική χρηματοδότηση του εγχώριου ιδιωτικού τομέα (ετήσια % μεταβολή 12-μηνων ροών*)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* Οι ροές προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων διορθωμένες για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, τις συναλλαγματικές διαφορές και τις αναταξινομήσεις/μεταβιβάσεις δανείων.

Στην πλευρά του ενεργητικού των τραπεζών, ο 12-μηνος ρυθμός πιστωτικής επέκτασης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα ενισχύθηκε περαιτέρω, αγγίζοντας το 10,5% τον Φεβρουάριο του 2025 (Πίνακας 2.10). Ο αντίστοιχος ρυθμός προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (ΜΧΕ)

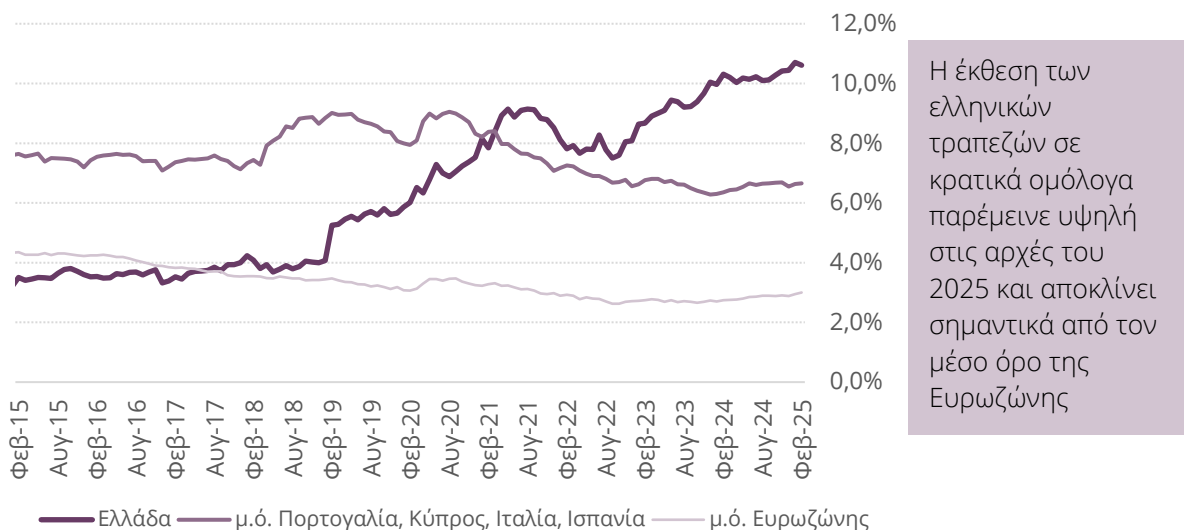
καταγράφηκε σε 16,7% τον ίδιο μήνα, που αποτελεί υψηλό 17 ετών (Διάγραμμα 2.9). Ενδεικτικά, οι συνολικές νέες καθαρές εισροές προς επιχειρήσεις το διάστημα Δεκ. 2024 – Φεβ. 2025 κυμάνθηκαν στα €2,4 δισεκ., σε σύγκριση με €1,5 δισεκ. την ίδια περίοδο πέρυσι και €9,3 δισεκ. στο σύνολο του 2024. Αντίθετα, συνεχίστηκε, αν και ηπιότερα, η πιστωτική συρρίκνωση στο στεγαστικό χαρτοφυλάκιο, ενώ μικρές θετικές εισροές κατέγραψαν οι πιστώσεις προς ελεύθερους επαγγελματίες και ατομικές επιχειρήσεις, καθώς και τα καταναλωτικά δάνεια.

Η χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα επηρεάζεται από μεταβολές στην προσφορά και τη ζήτηση δανείων, καθώς και από τις μεταβολές των επιτοκίων. Στην πλευρά της προσφοράς, οι υψηλοί δείκτες ρευστότητας των τραπεζών, το δανειακό σκέλος του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με ευνοϊκούς όρους στην παροχή επιχειρηματικών πιστώσεων, καθώς και τα προγράμματα της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας για μικρομεσαίες επιχειρήσεις και ιδιώτες, δημιουργούν ευκαιρίες και αναδεικνύουν τη διαθεσιμότητα χρηματοδοτικών πόρων.

Από την σκοπιά της ζήτησης δανείων, η έρευνα της Τράπεζας της Ελλάδος για τις τραπεζικές χορηγήσεις το τέταρτο τρίμηνο του 2024 κατέγραψε σημαντική ενίσχυση της ζήτησης νέων δανείων στην επιχειρηματική πίστη, κυρίως για μακροπρόθεσμα δάνεια. Η προσδοκία περαιτέρω ενίσχυσης της ζήτησης εντοπίζεται τόσο σε μεγάλες όσο και σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ενώ αναμένεται αύξηση στη ζήτηση για στεγαστική πίστη, μεταξύ άλλων υπό την επίδραση της εφαρμογής προγραμμάτων όπως το «Σπίτι μου II» συνολικού προϋπολογισμού €2 δισεκ.. Τα πιστωτικά κριτήρια κατέγραψαν σταθερότητα στο τέταρτο τρίμηνο του 2024, χωρίς επίσης να αναμένονται σημαντικές μεταβολές βραχυπρόθεσμα, με εξαίρεση το στεγαστικό χαρτοφυλάκιο στο οποίο αναμένεται μικρή χαλάρωση.

Διάγραμμα 2.10

Μερίδιο ενεργητικού τραπεζών σε κρατικά ομόλογα (ως % του συνολικού ενεργητικού)

Πηγή: ΕΚΤ

Στην πλευρά του ενεργητικού, η έκθεση των τραπεζών σε κρατικά χρεόγραφα παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα το τέταρτο τρίμηνο του 2024, με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί σε €34,0 δισεκ. τον Φεβρουάριο ή 10,6% του συνολικού ενεργητικού τους. Έτσι, το μερίδιο του συνολικού ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών που έχει τοποθετηθεί σε κρατικά ομόλογα συνεχίζει να αποκλίνει από το αντίστοιχο μερίδιο των υπόλοιπων χωρών του «νότου» της Ευρωζώνης που

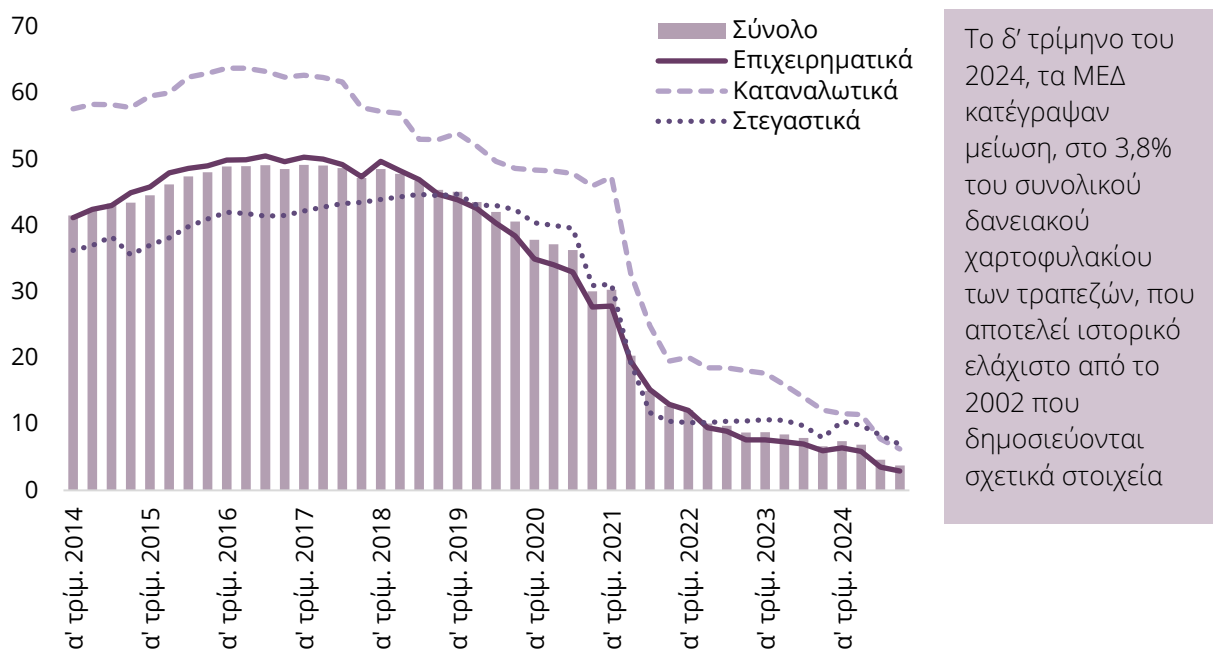

κυμαίνεται στο 6,7%, πολύ υψηλότερα από το αντίστοιχο μερίδιο για τον μέσο όρο των χωρών της Ευρωζώνης, που κυμαίνεται μόλις σε 3,0% (Διάγραμμα 2.10).

Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) στους ισολογισμούς των τραπεζών κατέγραψαν περαιτέρω μείωση το τέταρτο τρίμηνο του 2024, στο 3,8% των συνολικών δανείων των τραπεζών, στα €6,0 δισεκ., από 4,6% και €6,9 δισεκ. το προηγούμενο τρίμηνο. Το συνολικό επίπεδο των ΜΕΔ έτσι κατέγραψε ιστορικό χαμηλό από το 2002 (έτος από το οποίο δημοσιεύονται σχετικά στοιχεία) και συγκλίνει πλέον με τις υπόλοιπες χώρες στην Ευρωζώνη. Στα στεγαστικά δάνεια, το ποσοστό των ΜΕΔ μειώθηκε από 8,4% σε 6,9%, στην επιχειρηματική πίστη από 3,5% σε 2,9% των σχετικών δανείων, ενώ στα καταναλωτικά δάνεια μειώθηκε οριακά από 7,7% σε 6,3%.

Διάγραμμα 2.11

Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια, % του συνόλου των δανείων των τραπεζών, ανά κατηγορία*

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* Δάνεια εντός ισολογισμού (προ προβλέψεων) σε ατομική βάση

Πέρα από τα ΜΕΔ στους ισολογισμούς των τραπεζών, ένας πολύ σημαντικός όγκος δανείων, πρώην τραπεζικών ΜΕΔ, καταγράφεται υπό διαχείριση από τις Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ). Ενδεικτικά, στο τέλος του 2024 η συνολική ονομαστική αξία των δανείων υπό τις ΕΔΑΔΠ άγγιζε τα €74,8 δισεκ. Έτσι, το απόθεμα μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους, κυρίως εκτός ισολογισμών του τραπεζικού συστήματος, παραμένει πολύ υψηλό, με αρνητικές επιδράσεις στην αποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων και τις προοπτικές οικονομικής ανάκαμψης.

Μεσοπρόθεσμα, η μείωση των ΜΕΔ αναμένεται να επικεντρωθεί στα στοιχεία ενεργητικού των ΕΔΑΔΠ. Για τον λόγο αυτό, είναι κρίσιμη η εύρυθμη λειτουργία της δευτερογενούς αγοράς απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, καθώς και εργαλείων όπως ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών. Για το απόθεμα στις τράπεζες, θετικά επιδρά ο πρόσθετος γύρος του προγράμματος τιτλοποιήσεων «Ηρακλής III» που βρίσκεται σε εξέλιξη. Ορατός ωστόσο

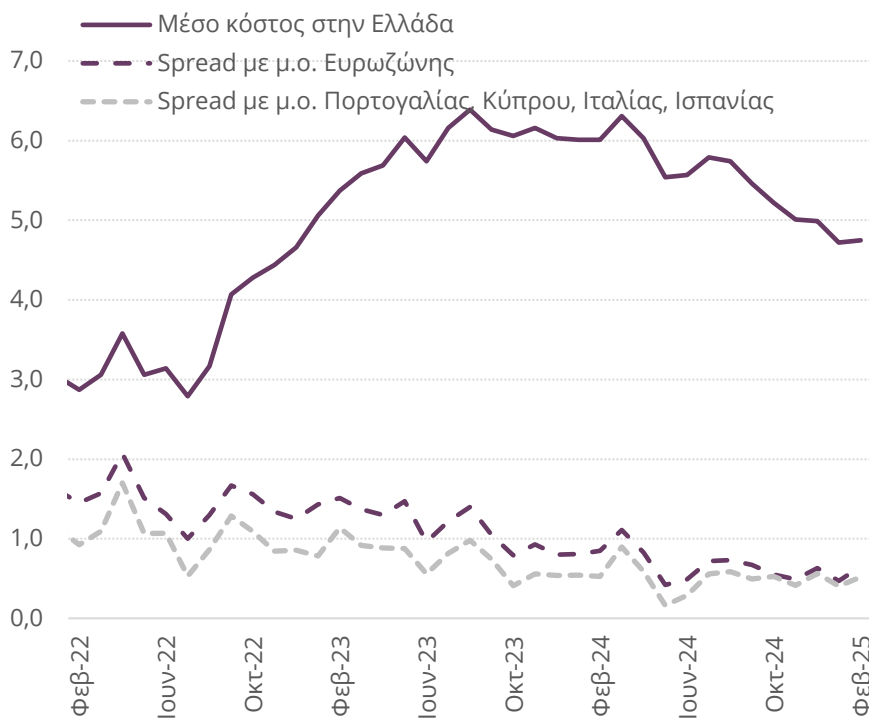
παράλληλα είναι ο κίνδυνος εμφάνισης νέων ΜΕΔ σε επιμέρους χαρτοφυλάκια με κυμαινόμενο επιτόκιο όπως το στεγαστικό, ως αποτέλεσμα των υψηλότερων επιτοκίων για μεγάλη διάρκεια.

Ως προς τις νέες πιστώσεις στο σύνολο του 2025, αφενός αναμένεται συνέχιση της πιστωτικής επέκτασης προς τις επιχειρήσεις, με την υλοποίηση του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, για το οποίο η αναθεωρημένη συνολική περίμετρος αγγίζει πλέον τα €17,7 δισεκ. έως το 2026. Αφετέρου, αναμένεται ηπιότερη πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά, κυρίως λόγω της ανάκαμψης της ζήτησης για στεγαστική πίστη.

Τα επιτόκια νέων καταθέσεων κατέγραψαν κάμψη στο δίμηνο Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου 2025, στο 0,63% και 0,37% για τις Μη Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις (ΜΧΕ) και τα νοικοκυριά αντίστοιχα. Στην ίδια περίοδο, το μέσο επιτόκιο νέων χορηγήσεων μειώθηκε στο 5,1%, διαμορφωμένο σε περίπου 5,8% για ιδιώτες και 4,7% για τις ΜΧΕ. Η διαφορά του μέσου επιτοκίου δανείων και καταθέσεων (περιθώριο επιτοκίου) παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα την ίδια περίοδο, αν και μειώθηκε στο 4,6% από μέσο περιθώριο 5,6% και 5,2% στο σύνολο του 2023 και 2024, αντίστοιχα.

Διάγραμμα 2.12

Σταθμισμένο μέσο κόστος τραπεζικού δανεισμού προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (%)

Τα επιτόκια νέου δανεισμού των επιχειρήσεων παρέμειναν στο 4,7% τον Φεβρουάριο, με την απόσταση από το μέσο κόστος δανεισμού στις χώρες του «νότου» της Ευρωζώνης να διαμορφώνεται στις 65 μ.β.

Πηγή: ΕΚΤ

Το μέσο κόστος νέας τραπεζικής χρηματοδότησης των ΜΧΕ του ιδιωτικού τομέα παρέμεινε σταθερό στο 4,7% τον Φεβρουάριο (Διάγραμμα 2.12). Επίσης, το κόστος χρηματοδότησης των ελληνικών επιχειρήσεων παραμένει υψηλότερο από το αντίστοιχο στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης. Ενδεικτικά, σύμφωνα με το σταθμισμένο δείκτη κόστους τραπεζικού δανεισμού της ΕΚΤ, το κόστος για τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις τον Φεβρουάριο του 2025 διαμορφώθηκε σε 4,1% στην Ευρωζώνη, και 4,2% στις χώρες του «νότου» της Ευρωζώνης (Πορτογαλία, Ιταλία, Κύπρος, Ισπανία). Ακολούθως, το spread του κόστους δανεισμού για τις

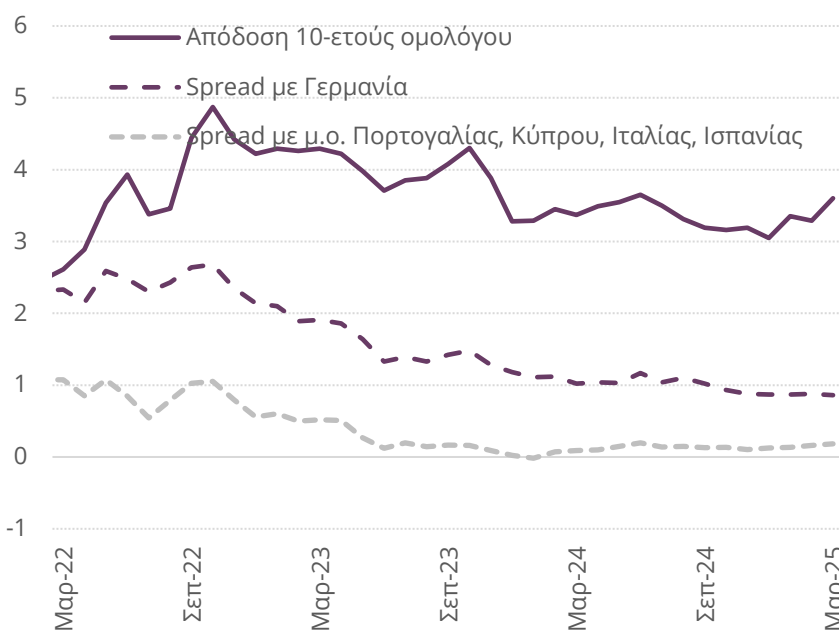
ελληνικές επιχειρήσεις σε σχέση με το μ.ό. της Ευρωζώνης και το μ.ό. του «νότου», καταγράφεται στις 65 μ.β. και 52 μ.β. αντίστοιχα. Συγκρίνοντάς το με το επίπεδο προ της δημοσιονομικής κρίσης του 2010, το spread του κόστους δανεισμού για τις ελληνικές επιχειρήσεις σε σχέση με το μέσο όρο των άλλων χωρών του «νότου» της Ευρωζώνης, παραμένει υψηλότερο.

Οι αποδόσεις των ευρωπαϊκών κρατικών ομολόγων κατέγραψαν άνοδο στις αρχές του 2025, καθώς επιδεινώθηκε το διεθνές επενδυτικό κλίμα σε συνέχεια της αυξανόμενης πολιτικής αβεβαιότητας. Στο πλαίσιο αυτό, αντιστράφηκε η πτωτική τάση στις αποδόσεις και των ελληνικών κρατικών ομολόγων, χωρίς ωστόσο να διευρύνεται η απόκλισή τους από τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά. Έτσι, το πρώτο τρίμηνο του 2025, η μέση απόδοση για το 10-ετές ομόλογο κυμάνθηκε στο 3,4, σε σχέση με 3,1% το προηγούμενο τρίμηνο. Η επιπλέον επιβάρυνση στο νέο κόστος 10-ετούς δανεισμού του ελληνικού Δημοσίου σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρωζώνης διαμορφώθηκε το πρώτο τρίμηνο του 2025 στις 87 μ.β. και 30 μ.β. σε σχέση με το γερμανικό ομόλογο και το μέσο όρο των χωρών του «νότου» της Ευρωζώνης αντίστοιχα, από 89 μ.β. και 21 μ.β. στο προηγούμενο τρίμηνο (Διάγραμμα 2.13). Παρά την πρόοδο, το spread έναντι του Γερμανικού ομολόγου παραμένει υψηλότερα από τις μέσες τιμές τους την πρώτη δεκαετία της ένταξης της χώρας στην Ευρωζώνη (54 μ.β.). Προϋπόθεση για περαιτέρω σύγκλιση στο κόστος δανεισμού αποτελεί ο συνδυασμός συνετής δημοσιονομικής πολιτικής και μεταρρυθμιστικών παρεμβάσεων με στόχο την ενίσχυση των δυνητικών ρυθμών ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο της χρηματοδοτικής στρατηγικής του ελληνικού δημοσίου, κατά τη διάρκεια του 2024 ο ΟΔΔΗΧ άντλησε περίπου €9,5 δισεκ. από τις αγορές μακροπρόθεσμων ομολόγων. Παράλληλα, στα τέλη του 2024, πραγματοποιήθηκε πρόωρη αποπληρωμή δανειακών υποχρεώσεων ύψους περίπου €8 δισεκ. από το πρώτο Μνημόνιο. Στην ετήσια «Στρατηγική Χρηματοδότησης» (Δεκέμβριος 2024) αναφέρεται ο στόχος άντλησης το 2025 περί τα €8 δισεκ. από εκδόσεις ομολόγων.

Διάγραμμα 2.13

Απόδοση και spread 10-ετούς ομολόγου Ελληνικού Δημοσίου (%)

Η μέση απόδοση του κρατικού 10-ετούς ομολόγου αυξήθηκε στο 3,4% το πρώτο τρίμηνο του 2025, ενώ το μέσο spread έναντι του αντίστοιχου Γερμανικού ομολόγου μειώθηκε στις 87 μ.β. από 103 μ.β. το προηγούμενο έτος.

Πηγή: ΕΚΤ

Τον Ιανουάριο του 2025 ολοκληρώθηκε η έκδοση ενός νέου 10-ετούς ομολόγου στην οποία το ελληνικό δημόσιο άντλησε €4,0 δισεκ. με επιτόκιο 3,6%, με δείκτη κάλυψης που ξεπέρασε το 10. Παράλληλα, ο ΟΔΔΗΧ έχει προχωρήσει σε επανεκδόσεις 10-ετών και 30-ετών ομολόγων το 2025 όπου αντλήθηκαν μικρότερα ποσά, με επίσης ιδιαίτερα ικανοποιητική ανταπόκριση της ζήτησης από την αγορά.

Η πιστοληπτική αξιολόγηση του ελληνικού αξιόγραφου κατατάσσεται σε «επενδυτική βαθμίδα» πλέον και από τους πέντε διεθνείς οίκους αξιολόγησης που αναγνωρίζει η ΕΚΤ (Moody's, DBRS, Scope, S&P και Fitch), σε συνέχεια και της πρόσφατης αναβάθμισης από την Moody's (Μάρτιος 2025) Το ειδικό πλαίσιο στο τέλος της παρούσας ενότητας παρουσιάζει τα χρονικά ορόσημα και την πορεία της πιστοληπτικής αξιολόγησης από τρεις εκ των μεγαλύτερων διεθνών οίκων. Το ύψος του ελληνικού δημόσιου χρέους παραμένει από τα μεγαλύτερα διεθνώς ως ποσοστό του ΑΕΠ (158,2% στο γ' τρίμηνο του 2024, όπως παρουσιάζεται στο Παράρτημα). Αντισταθμιστικά σε αυτό το ποσοτικό χαρακτηριστικό του, δρουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του, όπως η μακρά μέση διάρκεια αποπληρωμής, και το μεγάλο μερίδιο σε σταθερό και χαμηλό επιτόκιο.

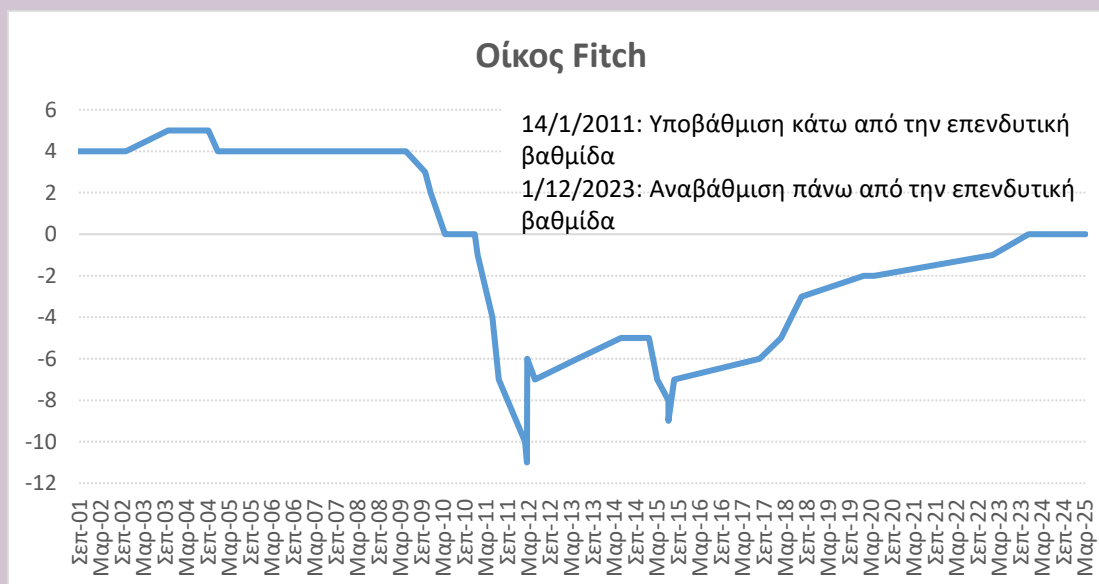
Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 2.2.Γ

Το χρονικό της ανάκτησης επενδυτικής βαθμίδας της ελληνικής οικονομίας

Η αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας αποτελεί μια ανεξάρτητη αξιολόγηση της δυνατότητας μιας εταιρείας, μιας τράπεζας ή μιας κυβέρνησης να αποπληρώσει ένα δάνειο ή χρέος. Οι αξιολογήσεις βασίζονται στα οικονομικά στοιχεία των εταιρειών, τραπεζών ή κρατών, τις προοπτικές τους και την έως τώρα πορεία τους. Σε επίπεδο κράτους, εάν τα επίπεδα χρέους κριθούν διαχειρίσιμα, δηλαδή υπάρχουν προοπτικές μείωσης των ελλειμμάτων και αποπληρωμής του χρέους, απονέμονται καλές αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας. Οι οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας είναι ιδιωτικές εταιρείες που αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητα κυβερνήσεων, εμπορικών τραπεζών ή εταιρειών. Οι κεντρικές τράπεζες, λαμβάνουν υπόψη αυτές τις αξιολογήσεις στις δραστηριότητές τους, με την ΕΚΤ να προσθέτει στα τέλη του 2023 έναν πέμπτο οίκο αξιολόγησης σε αυτούς που αναγνωρίζει. Η λίστα της ΕΚΤ πλέον περιλαμβάνει τους οίκους Fitch Ratings, Moody's, S&P Global Ratings, DBRS Morningstar και Score. Οι τρεις μεγάλοι οίκοι: Fitch Ratings, Moody's και S&P Global Ratings καλύπτουν ένα μεγάλο μερίδιο της αγοράς. Οι αξιολογήσεις διαφέρουν σε κάποιο βαθμό από οίκο σε οίκο, ωστόσο, σε γενικές γραμμές καλύπτουν ένα εύρος από C ή D (χρεωκοπία) έως AAA (εξαιρετικά υψηλή ικανότητα ανταπόκρισης στις οικονομικές δεσμεύσεις). Ως επενδυτική βαθμίδα, ορίζεται η αξιολόγηση από BBB (ή Baa3 στον οίκο Moody's) και άνω και αντανακλά την επαρκή ικανότητα για την εκπλήρωση οικονομικών δεσμεύσεων, αλλά με κάποιο κίνδυνο υπό αντίξοες οικονομικές συνθήκες.

Διάγραμμα Π.2.2.1. Πιστοληπτική αξιολόγηση ελληνικών κρατικών ομολόγων από τους τρεις μεγάλους οίκους αξιολόγησης:

Αριθμός βαθμίδων πάνω/κάτω από την επενδυτική (2001-2025)

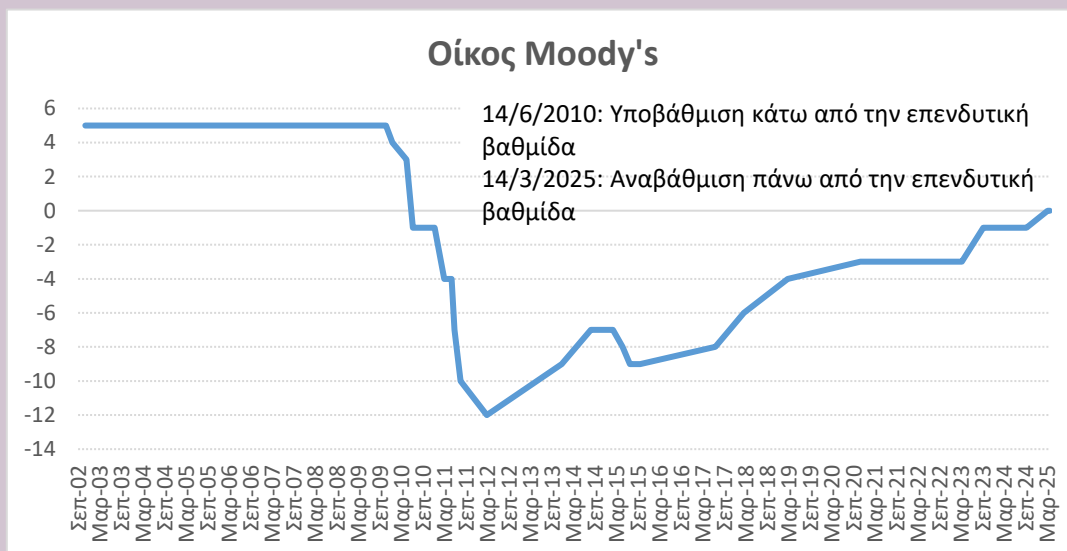
Πηγή: Fitch, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE

Σημείωση: Το σύμβολο '-' υποδεικνύει βαθμολογία κάτω από την επενδυτική βαθμίδα

Πηγή: S&P, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE

Σημείωση: Το σύμβολο '-' υποδεικνύει βαθμολογία κάτω από την επενδυτική βαθμίδα

Πηγή: Moody's, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE

Σημείωση: Το σύμβολο '-' υποδεικνύει βαθμολογία κάτω από την επενδυτική βαθμίδα

Στο διάγραμμα Π.2.2.1 παρουσιάζεται η εξέλιξη της αξιολόγησης της Ελλάδας από τους τρεις μεγάλους οίκους αξιολόγησης, από το 2001 έως τον Μάρτιο του 2025. Παρατηρούμε ότι και για τους τρεις οίκους, η Ελλάδα βρισκόταν σε επίπεδα υψηλότερα, τέσσερα και πλέον «σκαλοπάτια», από την επενδυτική βαθμίδα πριν την έναρξη της οικονομικής κρίσης. Το 2009 ξεκίνησε μια απότομη πτωτική πορεία στην αξιολόγηση του αξιόχρεου της χώρας και τον Απρίλιο του 2010 ο οίκος S&P υποβάθμισε την Ελλάδα σε επίπεδο κάτω από την επενδυτική βαθμίδα. Τον Ιούνιο του 2010, ακολούθησε ο οίκος Moody's και τον Ιανουάριο του 2011 υποβάθμισε την Ελλάδα σε επίπεδο κάτω από την επενδυτική βαθμίδα και ο οίκος Fitch. Η επάνοδος στην επενδυτική βαθμίδα ήταν αργή και η πορεία προς την ανάκτηση μη γραμμική. Ο οίκος S&P ήταν ο πρώτος που απένειμε ξανά την επενδυτική βαθμίδα στην Ελλάδα τον Οκτώβριο του 2023. Ακολούθησε τον Δεκέμβριο του 2023 ο οίκος Fitch, ενώ ο οίκος

Moody's απένειμε την επενδυτική βαθμίδα τον Μάρτιο του 2025. Ήταν ο τελευταίος από τους πέντε οίκους που αναγνωρίζει η ΕΚΤ που απένειμε την επενδυτική βαθμίδα στην Ελλάδα.

Διάγραμμα Π.2.2.2. Πιστοληπτική αξιολόγηση ελληνικών κρατικών ομολόγων:
Αριθμός βαθμίδων πάνω/κάτω από την επενδυτική (2010-2025)

Πηγές: Fitch, S&P, Moody's, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE

Σημείωση: Αριθμητικός μέσος αξιολόγησης από τρεις διεθνείς οίκους: S&P, Moody's, Fitch

Στο διάγραμμα Π.2.2.2 απεικονίζεται ο αριθμητικός μέσος όρος της αξιολόγησης των τριών μεγάλων οίκων από το 2010 έως το 2025. Συμπεριλαμβάνονται ακόμη οι ημερομηνίες εισόδου και εξόδου της Ελλάδας στα/από τα προγράμματα επιτήρησης. Παρατηρούμε ότι υπήρξε σημαντική επιδείνωση της αξιολόγησης της χώρας κατόπιν της εισόδου στο πρώτο πρόγραμμα επιτήρησης. Η μέση βαθμολογία, μάλιστα, έφτασε στα 10 «σκαλοπάτια» από την επενδυτική βαθμίδα το 2012, όταν και κρίθηκε αναγκαία η αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους με το PSI. Αντίθετα, η πορεία έγινε ελαφρά ανοδική μετά την είσοδο στο δεύτερο πρόγραμμα. Υπήρχε επιδείνωση το 2015 με την τραπεζική κρίση και τους κεφαλαιακούς περιορισμούς το καλοκαίρι του ίδιου έτους, ωστόσο, η ανοδική πορεία συνεχίστηκε μετά την είσοδο στο τρίτο πρόγραμμα. Η ανοδική πορεία συνεχίστηκε και μετά την έξοδο από τα προγράμματα ενώ η τάση παραμένει ανοδική έως σήμερα. Ο αριθμητικός μέσος της αξιολόγησης απέχει πολύ ακόμα όμως από τα επίπεδα στα οποία βρισκόταν πριν το 2010, ενώ υπολείπεται και των άλλων χωρών της Ευρωζώνης.

Οι κύριες αιτίες για την χορήγηση της επενδυτικής βαθμίδας από τον οίκο Moody's (Μάρτιος 2025) ήταν η βελτίωση των δημοσίων οικονομικών, η σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος, οι μεταρρυθμίσεις που εφαρμόζει πρόσφατα η κυβέρνηση και η πολιτική σταθερότητα. Βάσει αυτών των εξελίξεων, αναμένεται να συνεχιστεί η επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων και επομένως η μείωση του δημοσίου χρέους. Ο οίκος ανέφερε ως κύριες αιτίες της βελτίωσης των δημοσίων οικονομικών, την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και τη συγκράτηση του επιπέδου των δαπανών. Αναφέρεται, μεταξύ άλλων, και η αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων του ταμείου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Στον τραπεζικό τομέα, ο οίκος κάνει αναφορά στη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και στη βελτίωση της κεφαλαιακής επάρκειας ως θετικές εξελίξεις. Ως κίνδυνοι, αναφέρονται οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, το δημογραφικό πρόβλημα και τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, ειδικά στους νέους. Περαιτέρω αναβάθμιση

θα μπορούσε να επέλθει εάν επιτευχθούν υψηλότεροι ρυθμοί μεγέθυνσης από τους προσδοκώμενους, επιταχυνθεί η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων ή μειωθεί το χρέος περισσότερο από ό,τι αναμένεται. Αντίθετα, υποβάθμιση θα προκύψει εάν οι μεταρρυθμίσεις επιβραδυνθούν ή δεν αποφέρουν καρπούς. Πιο συγκεκριμένα, μια σημαντική επιδείνωση των δημοσίων οικονομικών σε συνδυασμό με απότομη επιδείνωση της υγείας του τραπεζικού τομέα, θα οδηγήσει σε αρνητική αξιολόγηση. Τέλος, μια αξιοσημείωτη επιδείνωση στους γεωπολιτικούς κινδύνους στην Ευρώπη θα μπορούσε να οδηγήσει σε πιστωτική υποβάθμιση.

Ο οίκος Fitch, που έδωσε την επενδυτική βαθμίδα στην Ελλάδα τον Δεκέμβριο του 2023, χρησιμοποίησε παρόμοια επιχειρήματα. Ως κινδύνους αλλά και θετικές προοπτικές, ο οίκος ανέφερε πιθανές αλλαγές στο μακροοικονομικό περιβάλλον συμπεριλαμβανομένης της επιδείνωσης στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Ειδική μνεία γίνεται και στους δείκτες περιβάλλοντος, κοινωνίας και διακυβέρνησης (ESG) με την Ελλάδα να βαθμολογείται μέτρια στο κράτος δικαίου, πάνω από το μέσο όρο στα ανθρώπινα δικαιώματα και σχετικά χαμηλά στα πιστωτικά δικαιώματα.

Ο οίκος S&P, που έδωσε την επενδυτική βαθμίδα στην Ελλάδα τον Οκτώβριο του 2023, χρησιμοποίησε αντίστοιχη επιχειρηματολογία, αναφέροντας επιπλέον το εξωτερικό ισοζύγιο ως πιθανό κίνδυνο. Ως θετική προοπτική, αναφέρεται η σύνθεση του δημοσίου χρέους που αποτελείται από χρεόγραφα μακροχρόνιας ωρίμανσης και χαμηλών επιτοκίων. Επίσης, γίνεται αναφορά στην αύξηση των επενδύσεων από το 2019 και έπειτα, στην ισχυρή επίδοση στον τουρισμό, τη ναυτιλία και τη μεταποίηση καθώς και στη βελτίωση της επιχειρηματικής εμπιστοσύνης λόγω των μεταρρυθμίσεων.

3 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

3.1 Συνιστώσες του ΑΕΠ

A. Πρόσφατες εξελίξεις

- Η ανάπτυξη επιταχύνθηκε σημαντικά κατά το δ' τρίμηνο του 2024 (+2,6% σε ετήσια βάση έναντι +2,3% στο προηγούμενο τρίμηνο), με το ΑΕΠ να αυξάνεται κατά +0,9% σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο.
- Οι πάγιες επενδύσεις αποτέλεσαν τον βασικό μοχλό της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας στο δ' τρίμηνο του 2024, σημειώνοντας άνοδο +9,0% ετησίως (από +1,3% στο προηγούμενο τρίμηνο). Συνολικά, οι επενδύσεις αυξήθηκαν κατά +24,4% (έναντι +18,0%), με την αύξηση των αποθεμάτων να συμβάλλει καθοριστικά.
- Η ιδιωτική κατανάλωση διατήρησε την ανοδική πορεία της, αν και με σημάδια κόπωσης, σημειώνοντας ετήσια αύξηση +0,8% (από +2,5%), ενώ αντίθετα, η δημόσια κατανάλωση μειώθηκε περαιτέρω κατά -3,4% (από -1,8%), οδηγώντας στην ετήσια συρρίκνωση της συνολικής κατανάλωσης κατά -0,3% το δ' τρίμηνο.
- Τόσο η αύξηση των συνολικών εξαγωγών (+3,6% από +3,3%) όσο και η επιβράδυνση των συνολικών εισαγωγών (+2,4% από +5,4%) συνέβαλαν θετικά στην ανάπτυξη το δ' τρίμηνο. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά +1,6% (από +0,9%) και +5,9% (από +4,8%) αντίστοιχα, ενώ οι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών κατέγραψαν ετήσια αύξηση +2,0% (από +3,5%) και +4,8% (από +12,7%) αντίστοιχα.

Πρόσφατες μακροοικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα

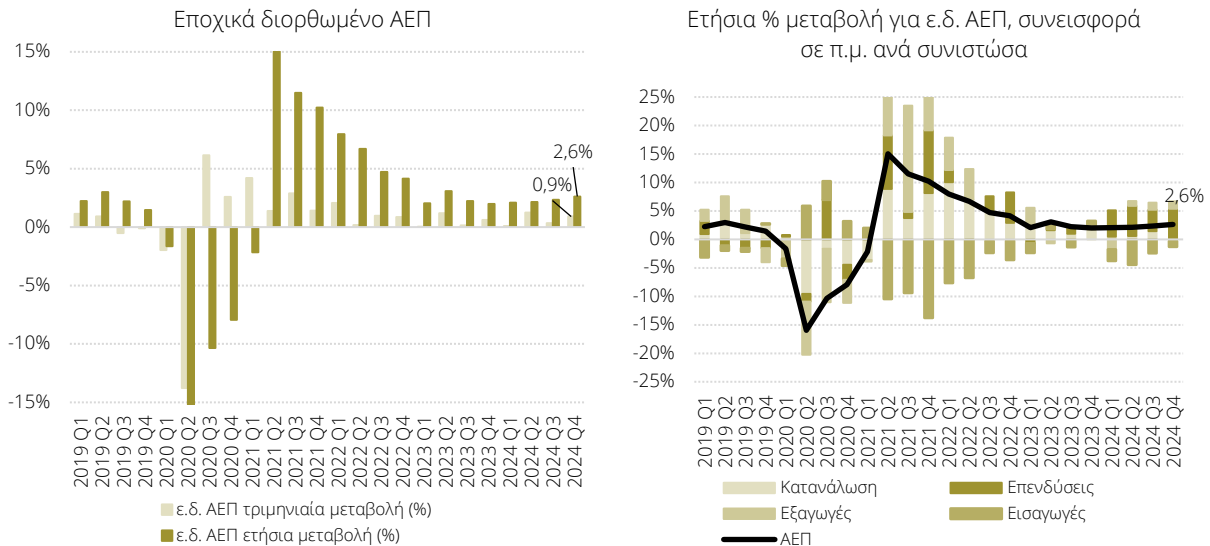
Κατά το δ' τρίμηνο του 2024, η ελληνική οικονομία αναπτύχθηκε με ετήσιο ρυθμό +2,6%, υπερβαίνοντας τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (+1,2%) και συνεχίζοντας τη θετική πορεία για 15^ο συνεχόμενο τρίμηνο. Η ανάπτυξη αυτή στηρίχθηκε κυρίως στην ιδιωτική κατανάλωση και στις πάγιες επενδύσεις, ενώ οι δημόσιες δαπάνες μειώθηκαν για 5^ο διαδοχικό τρίμηνο. Το εξωτερικό ισοζύγιο βελτιώθηκε χάρη στην πολύ καλή επίδοση των συνολικών εξαγωγών αλλά και τον περιορισμό των εισαγωγών (Διάγραμμα 3.1).

Ως προς τις συνιστώσες του ΑΕΠ, η συνολική εγχώρια κατανάλωση μειώθηκε ετησίως κατά -0,3% (από αύξηση +1,7% στο προηγούμενο τρίμηνο) κατά το δ' τρίμηνο του προηγούμενου έτους, εξαιτίας αφενός της επιβράδυνσης της ιδιωτικής κατανάλωσης (+0,8% από +2,5% στο προηγούμενο τρίμηνο) και αφετέρου της εντεινόμενης συρρίκνωσης της δημόσιας κατανάλωσης (-3,4% από -1,8 στο προηγούμενο τρίμηνο).

Διάγραμμα 3.1

Εξέλιξη ΑΕΠ και συνεισφορά συστασών τους

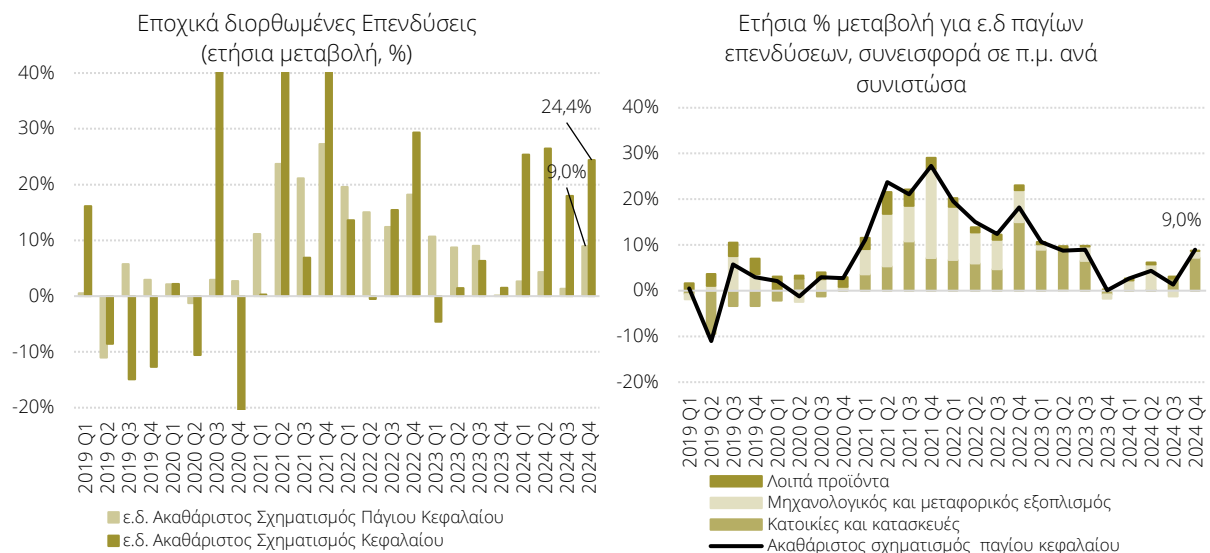

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Η ιδιωτική κατανάλωση και οι πάγιες επενδύσεις ήταν οι βασικοί πυλώνες της οικονομικής ανόδου το δ' τρίμηνο του 2024.

Διάγραμμα 3.2

Εξέλιξη επενδύσεων και συνεισφορά συστασών τους

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Ανάκαμψη των παγίων επενδύσεων κατά το δ' τρίμηνο του 2024, σε συνδυασμό με περαιτέρω ενίσχυση των Αποθεμάτων οδήγησαν στην αύξηση των συνολικών επενδύσεων.

Αναφορικά με την δυναμική των παγίων επενδύσεων, παρουσίασε αξιοσημείωτη ετήσια ανάκαμψη +9,0% το δ' τρίμηνο συγκριτικά με το προηγούμενο τρίμηνο (+1,3%), με τις συνολικές επενδύσεις να διαγράφουν παρόμοια πορεία (+24,4% από +18,0% στο προηγούμενο τρίμηνο),

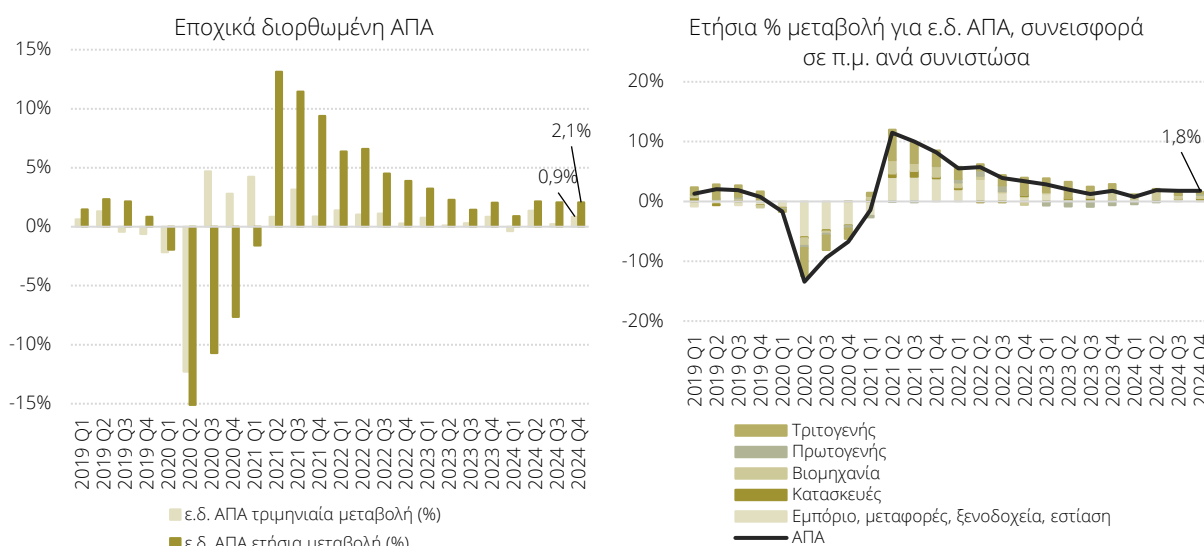

οδηγούμενες αφενός από την σημαντική ενίσχυση των αποθεμάτων και αφετέρου από τη μεγέθυνση όλων των επιμέρους επενδυτικών αγαθών (Διάγραμμα 3.2). Υπογραμμίζεται ότι οι περισσότερες συνιστώσες των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου κατέγραψαν ετήσια αύξηση, προεξουσών των επενδύσεων σε Κατοικίες και κατασκευές (+18,4% έναντι +6,9%), με τις επενδύσεις σε Μηχανολογικό και μεταφορικό εξοπλισμό (+3,3% από -2,8%) και Λοιπά προϊόντα να ακολουθούν (+0,3% από +2,5%). Μια πιο λεπτομερής ματιά αποκαλύπτει ότι ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής ήταν θετικός σε έξι από τους επτά τομείς παγίων επενδύσεων, συγκεκριμένα στις επενδύσεις σε Κατοικίες (+29,1% από 7,5%), σε Αγροτικά προϊόντα (+16,3% από +7,3%), σε Άλλες Κατασκευές (+11,8% από +6,5%), σε Εξοπλισμό τεχνολογίας πληροφορικής και επικοινωνίας (+8,0% από -2,5%), σε Μηχανολογικό εξοπλισμό και οπτικά συστήματα (+6,4% από +2,8%), καθώς και σε Άλλα προϊόντα (+0,2% από +2,4%). Αντίθετα, ετήσια συρρίκνωση κατέγραψαν οι επενδύσεις σε Μεταφορικό εξοπλισμό (-10,8% από -19,0%).

Στο πεδίο του εξωτερικού ισοζυγίου, η αύξηση των εξαγωγών (+3,6% ετησίως έναντι +3,3% στο προηγούμενο τρίμηνο) υπερκέρασε την άνοδο των εισαγωγών (+2,4% από +5,4%), βελτιώνοντας το έλλειμμα κατά περίπου €122 εκατ. σε σύγκριση με πέρυσι. Το αποτέλεσμα αυτό στηρίζεται περισσότερο στις εξαγωγές υπηρεσιών (+5,9% από +4,8%) και λιγότερο στις εξαγωγές αγαθών (+1,6% από +0,9%), παρά την άνοδο τόσο των εισαγωγών υπηρεσιών (+4,8% από +12,7%) όσο και των εισαγωγών αγαθών (+2,0% από +3,5%), με την εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας ((εξαγωγές + εισαγωγές)/ΑΕΠ) να παραμένει σταθερά γύρω από το 80% (από 81% στο προηγούμενο τρίμηνο).

Διάγραμμα 3.3

Εξέλιξη ΑΠΑ και συνεισφορά συνιστωσών τους

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Αύξηση της ΑΠΑ, αποδιδόμενη στην ενίσχυση όλων των τομέων παραγωγής. Τη σημαντικότερη συμβολή είχαν οι Κατασκευές, ενώ ακολούθησαν ο Πρωτογενής τομέας, η Βιομηχανία, ο τομέας Τουρισμού-Μεταφορών-Εμπορίου και οι Λοιπές Υπηρεσίες.

Στην παραγωγή (Διάγραμμα 3.3), η εγχώρια ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) κατέγραψε αύξηση για 15^ο συνεχόμενο τρίμηνο, με ετήσια άνοδο +2,1% (αμετάβλητη σε σχέση με το

προηγούμενο τρίμηνο), παρά την αύξηση των φόρων (+4,2% από -4,9%) και την – συνεχιζόμενη για δεύτερο διαδοχικό εξάμηνο – μείωση των επιδοτήσεων (-8,6% από -41,8%).

Πίνακας 3.1

Εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών μεγεθών–Εθνικοί Λογαριασμοί (εποχικά διορθωμένα στοιχεία, σταθερές τιμές 2015) προσωρινά στοιχεία

Τρίμηνο	ΑΕΠ		Τελική Κατανάλωση		Επενδύσεις		Εξαγωγές		Εισαγωγές	
	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής
2012	177312	-8.4%	160338	-8.3%	21353	-21.0%	46828	2.0%	51736	-5.5%
2013	173219	-2.3%	154078	-3.9%	20616	-3.4%	47650	1.8%	49869	-3.6%
2014	174733	0.9%	154163	0.1%	21699	5.3%	51595	8.3%	53278	6.8%
2015	174321	-0.2%	155171	0.7%	21926	1.0%	54295	5.2%	57635	8.2%
2016	174232	-0.1%	155668	0.3%	22786	3.9%	54080	-0.4%	58863	2.1%
2017	176711	1.4%	158478	1.8%	22076	-3.1%	58626	8.4%	63070	7.1%
2018	180186	2.0%	159988	1.0%	23785	7.7%	64039	9.2%	68274	8.3%
2019	184172	2.2%	163578	2.2%	22516	-5.3%	67139	4.8%	70199	2.8%
2020	167611	-9.0%	156992	-4.0%	22463	-0.2%	52692	-21.5%	65078	-7.3%
2021	181549	8.3%	164095	4.5%	28627	27.4%	65534	24.4%	76384	17.4%
2022	192157	5.8%	175119	6.7%	32621	13.9%	69864	6.6%	84759	11.0%
2023	196642	2.3%	178351	1.8%	33047	1.3%	71168	1.9%	85504	0.9%
α' 2024	49625	2.1%	44890	0.5%	9058	25.4%	17474	-4.9%	22011	4.6%
β' 2024	50243	2.1%	44892	0.7%	10029	26.5%	18004	2.3%	22977	9.7%
γ' 2024	50419	2.3%	44955	1.7%	10519	18.0%	18129	3.3%	22794	5.4%
δ' 2024	50874	2.6%	44755	-0.3%	11168	24.4%	18293	3.6%	22404	2.4%
2024	201161	2.3%	179492	0.6%	40774	23.4%	71900	1.0%	90185	5.5%

* προσωρινά στοιχεία

Πηγή: Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί, ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιανουάριος 2025

Σε κλαδικό επίπεδο, θετική ήταν η συμβολή όλων των τομέων στον ρυθμό μεγέθυνσης της ΑΠΑ κατά το δ' τρίμηνο του 2024, με την μερίδα του λέοντος να πηγαίνει στον τομέα των Κατασκευών (+11,0 από +3,7%), τον Πρωτογενή τομέα (+9,6% από +0,8%) και την Βιομηχανία (+4,0% από +4,7%) να ακολουθούν, καθώς το Εμπόριο (+1,7% από +1,8%) και οι Λοιπές υπηρεσίες (+0,5% από +1,3%) παρουσίασαν μικρότερη βελτίωση. Ειδικότερα για τις Λοιπές υπηρεσίες, παρά την ισχυρή επίδοση των Χρηματοπιστωτικών-Ασφαλιστικών δραστηριοτήτων (+3,4% αμετάβλητη) και της Ενημέρωσης-Επικοινωνίας (+1,4% από +3,4%), οι υπόλοιποι τομείς της παραγωγής είτε παρουσίασαν ισχυρή μόνο ανάπτυξη – Διαχείριση ακίνητης περιουσίας (+0,4% αμετάβλητη), Επαγγελματικές-Επιστημονικές-Τεχνικές-Διοικητικές δραστηριότητες (+0,1% από +6,7% στο προηγούμενο τρίμηνο) – είτε παρέμειναν στάσιμες – Δημόσια διοίκηση-Άμυνα-Κοινωνική ασφάλιση (0,0% από -0,8%) – είτε συρρικνώθηκαν – Τέχνες-Ψυχαγωγία (-1,1% από +2,1%).

Συμπεραίνοντας, κατά το δ' τρίμηνο του 2024 η ελληνική οικονομία αναπτύχθηκε με ρυθμό σημαντικά υψηλότερο από εκείνον της Ευρωζώνης και για 15^ο διαδοχικό τρίμηνο μετά την πανδημία, χάρη στην ενίσχυση της ιδιωτικής κατανάλωσης, των παγίων επενδύσεων και του βελτιωμένου εξωτερικού ισοζυγίου. Από την άλλη πλευρά, οι καταναλωτικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης μειώθηκαν.

B. Παραδοχές και προβλέψεις

Μεσοπρόθεσμες προοπτικές

- Οι κύριοι παράγοντες εξέλιξης του ΑΕΠ το 2025 περιλαμβάνουν θετικές συγκυρίες-ευκαιρίες, όπως τη διατήρηση της αναπτυξιακής δυναμικής της κατανάλωσης (αν και με εμφανή σημάδια κόπωσης), το χαμηλότερο κόστος χρήματος, και την επιτάχυνση στην υλοποίηση του αναθεωρημένου Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, αλλά και προκλήσεις-κινδύνους που απορρέουν κυρίως από τις διεθνείς εξελίξεις, όπως την κλιμάκωση του εμπορικού πολέμου, την αβεβαιότητα ως προς τα δημοσιονομικά μεγέθη της ΕΕ (σχέδιο επανεξοπλισμού), και τη διατήρηση των γεωπολιτικών εντάσεων σε Ουκρανία και Μέση Ανατολή.
- Εκτίμηση για εγχώρια ανάπτυξη της τάξης του +2,2% το 2025.
- Σημαντική ενίσχυση των πάγιων επενδύσεων (+9,5%) και οριακή επιβράδυνση της δυναμικής της ιδιωτικής κατανάλωσης (+1,2%).
- Οριακή βελτίωση στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών κυρίως λόγω της προβλεπόμενης μεγέθυνσης. Οι εξαγωγές (+2,2%) αυξάνονται περισσότερο από τις εισαγωγές (+1,5%).
- Εκτίμηση για τον ετήσιο πληθωρισμό (ΕνΔΤΚ) στο +2,8% και το ποσοστό ανεργίας στο 9,3%.

Η ελληνική οικονομία αναμένεται να παρουσιάσει εύρωστη αναπτυξιακή πορεία και το 2025 χάρη στις ευκαιρίες που αναδύονται από την επιτάχυνση της υλοποίησης του αναθεωρημένου Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το χαμηλότερο κόστος χρήματος, τις νέες ισορροπίες που διαμορφώνονται στις διεθνείς αγορές ως αποτέλεσμα του εμπορικού προστατευτισμού (και που ενδέχεται να ευνοήσουν τις ελληνικές εξαγωγές), καθώς και τη συνεχιζόμενη βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης. Από την άλλη πλευρά, οι διεθνείς κίνδυνοι που απορρέουν από την κλιμάκωση του εμπορικού πολέμου, την αβεβαιότητα ως προς τα δημοσιονομικά μεγέθη της ΕΕ (σχέδιο επανεξοπλισμού), τη διατήρηση των γεωπολιτικών εντάσεων σε Ουκρανία και Μέση Ανατολή, το υψηλό έλλειμμα (με διαρθρωτικά χαρακτηριστικά) στο εξωτερικό ισοζύγιο, καθώς και την απώλεια ανταγωνιστικότητας λόγω υψηλότερου του μ.ό. της Ευρωζώνης πληθωρισμού ίσως υπονομεύσουν την αναπτυξιακή δυναμική της χώρας.

Ήπια ενίσχυση του πληθωρισμού λόγω αύξησης της εγχώριας ζήτησης και των έμμεσων φόρων

Κατά το α' τρίμηνο του 2025, τόσο ο Εθνικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) όσο και Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) σημείωσαν άνοδο, +2,6% και +3,1% αντίστοιχα, συγκριτικά με το προηγούμενο έτος (+3,1% και +3,2% αντίστοιχα). Παρόμοια ήταν η εικόνα και τον Μάρτιο του τρέχοντος έτους, καθώς τόσο ο ΔΤΚ όσο και ο ΕνΔΤΚ κατέγραψαν αύξηση, +2,4% και +3,0% αντίστοιχα, σε σχέση με τον ίδιο μήνα πέρυσι (+3,2% και +3,4% αντίστοιχα). Σημειώνεται ότι τον Φεβρουάριο του 2025, ο δομικός πληθωρισμός στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στο +3,4% από +3,3% ένα έτος νωρίτερα.

Η αύξηση του ΕνΔΤΚ το πρώτο δίμηνο του 2025 εδράζεται στην στη θετική επίδραση της εγχώριας ζήτησης, καθώς η ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά διαμορφώθηκε σε +2,8%, από άνοδο +3,9% ένα έτος πριν. Η έμμεση φορολογία άσκησε θετική επίδραση στις τιμές, κατά 0,3 π.μ. το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, έναντι μηδενικής

επίδρασης ένα έτος πριν (μια πληρέστερη ανάλυση σχετικά με τον πληθωρισμό, των βασικών παραγόντων καθορισμού του υπάρχει στην ενότητα 3.5).

Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2025, οι διεθνείς τιμές του πετρελαίου παρουσίασαν μείωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος, με τη μέση τιμή του Brent να υποχωρεί κατά -8,7% (\$75,8/βαρέλι από \$83/βαρέλι ένα έτος πριν). Ωστόσο, η υποτίμηση του ευρώ έναντι του δολαρίου περιόρισε τη μείωση της τιμής του πετρελαίου σε ευρώ (€72/βαρέλι).

Η ενίσχυση της εγχώριας ζήτησης, εν όψει νέων αυξήσεων στον κατώτατο μισθό (οι οποίες επηρεάζουν το μισθολόγιο των δημοσίων υπαλλήλων, το επίδομα ανεργίας, καθώς και το νέο ειδικό μισθολόγιο ένστολων), όπως και η αύξηση κάποιων έμμεσων φόρων (επαναφορά του συντελεστή ΦΠΑ στα σερβιριζόμενα μη αλκοολούχα ποτά), αναμένονται να επιδράσουν θετικά στη διατήρηση των υψηλών τιμών και το 2025. Παρότι οι προοπτικές της παγκόσμιας ανάπτυξης για το 2025 ενισχύονται οριακά, η αυξημένη αβεβαιότητα λόγω του εμπορικού προστατευτισμού (η οποία ενδέχεται να μειωθεί με τη σύναψη διμερών συμφωνιών), οι επίμονες πληθωριστικές πιέσεις και η αποδυνάμωση του επιχειρηματικού και καταναλωτικού κλίματος δημιουργούν ερωτηματικά για την πορεία του πληθωρισμού, ενώ παράλληλα ελλοχεύει ο κίνδυνος περαιτέρω κατακερματισμού της παγκόσμιας οικονομίας.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Μάρτιος 2025), ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη προβλέπεται να φτάσει στο +2,3% το 2025. Βάσει των ανωτέρω τάσεων και εξελίξεων προβλέπεται πως ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή θα ενισχυθεί το τρέχον έτος - στην περιοχή του +2,8% - κυρίως λόγω της τόνωσης της εγχώριας ζήτησης.

Επιβράδυνση της ανάπτυξης της Ευρωζώνης το 2024, εν μέσω αδύναμων εξαγωγών και βιομηχανικής συρρίκνωσης, παρά την ισχυρή κατανάλωση

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Μαρτίου 2025, ο ΟΟΣΑ εκτιμά ότι η παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη το 2024 άγγιξε το +3,2%, χάρη στην ισχυρή επίδοση των περισσότερων οικονομιών, μεταξύ των οποίων οι Ηνωμένες Πολιτείες (+2,8%), η Κίνα (+5,0%) και η Ινδία (+6,3%), με την ανάπτυξη των χωρών του ΟΟΣΑ στο δ' τρίμηνο του 2024 να περιορίζεται στο +1,7%, σημειώνοντας άνοδο +0,3% σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο.

Στην ευρωζώνη το ΑΕΠ κατέγραψε μεγέθυνση της τάξεως του +0,9% το 2024 και +0,2% στο δ' τρίμηνο του 2024 (από +0,4% στο προηγούμενο τρίμηνο) λόγω της ισχυρότερης του αναμενομένου μεγέθυνσης της ιδιωτικής και δημόσιας κατανάλωσης. Ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος αυτής της εξέλιξης αντισταθμίστηκε από την κακή επίδοση των εξαγωγών, μειώνοντας το τελικό αποτέλεσμα κατά -0,1% σε σχέση με τις εκτιμήσεις για το τέλος του έτους. Η βιομηχανική δραστηριότητα συνέχισε να μειώνεται εξαιτίας της αδύναμης ζήτησης, των κατάλοιπων-επιπτώσεων της σφιχτής νομισματικής πολιτικής (βλ., υψηλά επιτόκια για την καταπολέμηση του πληθωρισμού), της εξελισσόμενης απώλειας ανταγωνιστικότητας, καθώς και της αξιοσημείωτης αβεβαιότητας ως προς την πολιτική εμπορίου. Αντίθετα, ο πληθωρισμός κυμάνθηκε κοντά στον στόχο του +2% (+2,4%) και η αγορά εργασίας παρουσίασε ανθεκτική εικόνα το 2024, την οποία αναμένεται να διατηρήσει και το 2025 αν και με κάποια επιβράδυνση (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις μεταβολές των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών των χωρών της ΕΕ και παγκοσμίως υπάρχουν στις ενότητες 2.1Α και 2.1Β). Ο ΟΟΣΑ (Απρίλιος 2025) προβλέπει ρυθμό μεγέθυνσης της Ευρωζώνης +1,0% και +1,2% για το 2025 και το 2026 αντίστοιχα (-0,3% χαμηλότερα σε σχέση με την προηγούμενη εκτίμηση Δεκεμβρίου 2024). Η ΕΚΤ (Μάρτιος 2025)

αναθεωρεί επίσης προς τα κάτω την εκτίμησή της (-0,2% σε σχέση με τον Δεκέμβριο 2024) για ανάπτυξη, στο +0,9% και +1,2% αντίστοιχα, για το 2025 και 2026.

Ηπιότερη νομισματική πολιτική από ΕΚΤ και FED

Κατά τη συνεδρίασή του τον Μάρτιο 2025, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ μείωσε τα βασικά επιτόκια κατά 25 μονάδες βάσης, για έκτη συνεχόμενη φορά από τα μέσα του 2024. Η απόφαση αυτή στηρίζεται στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, η οποία είναι σε συμφωνία με τις προβλέψεις των αναλυτών, και στην αποτελεσματικότερη μετάδοση της νομισματικής πολιτικής καθώς το μειωμένο κόστος δανεισμού ευνοεί την αύξηση των πιστώσεων.

Παρά την υποβάθμιση των προβλέψεών της για την ανάπτυξη της Ευρωζώνης (+0,9% και +1,2% για το 2025 και 2026 αντίστοιχα) λόγω των ασθενέστερων εξαγωγών και των χαμηλών επενδύσεων εν μέσω αυξημένης πολιτικής και εμπορικής αβεβαιότητας, η αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων και η χαλάρωση της προηγούμενης νομισματικής σύσφιξης αναμένεται να στηρίξουν τη ζήτηση. Τέλος, η ΕΚΤ επικαιροποίησε τη δέσμευσή της για λήψη αποφάσεων με βάση τα δεδομένα, χωρίς εκ των προτέρων δεσμεύσεις για την πορεία των επιτοκίων, και παραμένοντας πάντα πιστή στον στόχο της για πληθωρισμό κοντά στο 2%.

Στο ίδιο πλαίσιο, η FED διατήρησε σταθερά τα βασικά επιτόκια το πρώτο τρίμηνο του 2025, προειδοποιώντας για την αυξανόμενη αβεβαιότητα αναφορικά με την κατεύθυνση της οικονομίας, εν μέρει λόγω της δασμολογικής ατζέντας του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ. Αν και δήλωσε ότι οι τρέχουσες οικονομικές συνθήκες είναι σταθερές, η FED μείωσε τις προβλέψεις της για το ΑΕΠ στο +1,7% και +2,1% για το 2025 και 2026 αντίστοιχα.

Τέλος, υποθέτουμε ότι τα επιτόκια ακολουθούν την τάση των σημερινών προθεσμιακών συμβολαίων, δηλαδή το Euribor σταδιακά υποχωρεί από κοντά στο +2,8% στην αρχή του έτους προς την περιοχή του +2,0% (από προσδοκία για +1,9% το προηγούμενο τρίμηνο) στα τέλη του 2025.

Δημοσιονομική υπεραπόδοση και επιτυχής εκτέλεση του Κρατικού Προϋπολογισμού το 2024 (Ιανουάριος – Δεκέμβριος)

Παρά τις αλλεπάλληλες προκλήσεις σε γεωπολιτικό, οικονομικό και κλιματικό επίπεδο, η ελληνική οικονομία παρουσίασε αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα και ισχυρές επιδόσεις το 2024, με σημαντική βελτίωση της δημοσιονομικής εικόνας της. Η εκτέλεση του Κρατικού Προϋπολογισμού κατά την περίοδο Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2024 ήταν επιτυχής, με το πρωτογενές πλεόνασμα να φτάνει το +3,7% του ΑΕΠ και το δημοσιονομικό ισοζύγιο να σημειώνει οριακό πλεόνασμα +0,2% του ΑΕΠ. Στην επίτευξη αυτών των στόχων συνέβαλαν αφενός οι ευνοϊκές εξωτερικές συνθήκες, όπως η σταδιακή αποκλιμάκωση των επιπτώσεων της ενεργειακής κρίσης και η χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής, και αφετέρου οι εγχώριοι παράγοντες, όπως η ενίσχυση των ηλεκτρονικών συναλλαγών και η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής σε συνδυασμό με την αύξηση των αμοιβών και τη συνεπακόλουθη ενίσχυση των φορολογικών εσόδων. (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εκτέλεση του ΚΠ παρουσιάζονται στην ενότητα 2.2B).

Για το 2025 προβλέπεται μικρή επιδείνωση του ισοζυγίου του Κρατικού Προϋπολογισμού (-2,4% σε σχέση με το 2024) κυρίως λόγω της αύξησης των δαπανών η οποία οφείλεται στην αύξηση του ορίου δαπανών για τα επόμενα έτη. Αντίθετα, το πρωτογενές πλεόνασμα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο +1,4% του ΑΕΠ.

Περαιτέρω μειώσεις του δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ και του ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2024, το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκε σε 154% το 2024 (από 163,9% το 2023) και αναμένεται να μειωθεί περαιτέρω στο 147,5% του ΑΕΠ το 2025. Εκτιμάται ότι οι δημοσιονομικές προοπτικές είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του αναθεωρημένου Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Το χρέος του ελληνικού δημοσίου παρουσίασε μείωση το δ' τρίμηνο του 2024, φτάνοντας τα €365.494 εκατ. από €370.865 εκατ. στο προηγούμενο τρίμηνο. Τα στοιχεία από τον Οργανισμό Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ) δείχνουν ότι το 47,2% του νέου ετήσιου δανεισμού προήλθε από ομόλογα, το 41,4% από έντοκα γραμμάτια και το 11,4% από το Ταμείο Ανάκαμψης. Η μέση σταθμική διάρκεια του νέου δανεισμού ήταν τα 18,8 έτη, με το μέσο κόστος να ανέρχεται στο 1,7%. Η δομή του χρέους μειώνει την αβεβαιότητα αναχρηματοδότησης, καθώς το 74% του χρέους διακρατείται από θεσμικούς εταίρους, έχει υψηλή μέση διάρκεια και χαμηλά σταθερά επιτόκια. Ωστόσο, οι χρηματοδοτικές ανάγκες τα επόμενα χρόνια επηρεάζονται από τις αποπληρωμές δανείων που έλαβε η χώρα από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

Από την πλευρά του ιδιωτικού χρέους, τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) στους ισολογισμούς των ελληνικών τραπεζών κατέγραψαν μείωση στο 3,8% το δ' τρίμηνο του 2024 από 4,6% το προηγούμενο τρίμηνο, σημειώνοντας νέο ιστορικό χαμηλό από το 2002 (έτος από το οποίο δημοσιεύονται σχετικά στοιχεία), και συγκλίνει πλέον με τις υπόλοιπες χώρες στην Ευρωζώνη (βλ. ενότητα 2.2.Γ).

Ισχυρή μεγέθυνση των επενδύσεων, με αβεβαιότητα ωστόσο από το διεθνές οικονομικό περιβάλλον

Το δ' τρίμηνο του 2024, οι συνολικές επενδύσεις αυξήθηκαν κατά +24,4% ετησίως, ενισχυόμενες κατά +6,2% σε σχέση με το γ' τρίμηνο του προηγούμενου έτους, οδηγούμενες αφενός από την σημαντική ενίσχυση των αποθεμάτων (για 5^ο συνεχόμενο τρίμηνο) και αφετέρου από τη μεγέθυνση όλων των επιμέρους επενδυτικών αγαθών. Η περαιτέρω χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής και η επιτάχυνση της υλοποίησης του Ελληνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αναμένεται να συμβάλλουν θετικά στην μεγέθυνση των επενδύσεων τόσο μέχρι το τέλος του προηγούμενου έτους όσο και το 2025, με ερωτηματικά ωστόσο που απορρέουν από την όξυνση της οικονομικής αβεβαιότητας σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο λόγω επαναφοράς του εμπορικού προστατευτισμού (δασμοί και αντίποινα). Επισημαίνεται ότι οι συνιστώσες των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου που κατέγραψαν την υψηλότερη ετήσια αύξηση, αφορούν τις Κατοικίες και κατασκευές, ακολουθούμενες από επενδύσεις σε Μηχανολογικό και μεταφορικό εξοπλισμό.

Επιδείνωση του εξωτερικού ελλείμματος παρά την ενίσχυση των εξαγωγών

Το εξωτερικό ισοζύγιο κατά το δ' τρίμηνο του 2024 ήταν ελλειμματικό και ανήλθε στο -8,0% του ΑΕΠ, καταγράφοντας επιδείνωση συγκριτικά με το προηγούμενο τρίμηνο και βελτίωση συγκριτικά με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους. Εν προκειμένω, η αύξηση των εξαγωγών (+3,6% ετησίως έναντι +3,3% στο προηγούμενο τρίμηνο) υπερκέρασε την άνοδο των εισαγωγών (+2,4% από +5,4%), βελτιώνοντας το έλλειμμα κατά περίπου €122 εκατ. σε σύγκριση με πέρυσι. Το αποτέλεσμα αυτό στηρίζεται περισσότερο στις εξαγωγές υπηρεσιών (+5,9% από +4,8%) και λιγότερο στις εξαγωγές αγαθών (+1,6% από +0,9%), παρά την άνοδο τόσο των

εισαγωγών υπηρεσιών (+4,8% από +12,7%) όσο και των εισαγωγών αγαθών (+2,0% από +3,5%), με την εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας ((εξαγωγές + εισαγωγές)/ΑΕΠ) να παραμένει σταθερά γύρω από το 80% (από 81% στο προηγούμενο τρίμηνο).

Παρομοίως, το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) για την περίοδο Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2024 κατέγραψε έλλειμμα ύψους €15,1 δισεκ. (-6,4% του ΑΕΠ), αυξημένο κατά €1,2 δισεκ. σε σύγκριση με το 2023 (-6,2% του ΑΕΠ). Η διόγκωση προήλθε από τη σημαντική επιδείνωση του ισοζυγίου αγαθών και τη μικρότερη σε έκταση επέκταση του ελλείμματος του ισοζυγίου πρωτογενών εισοδημάτων, με μερική αντιστάθμιση από τη βελτίωση στα ισοζύγια υπηρεσιών και δευτερογενών εισοδημάτων. (Οι τάσεις στο εξωτερικό ισοζύγιο αναλύονται λεπτομερώς στην ενότητα 3.3).

Εκ νέου βελτίωση στην αγορά εργασίας, ωστόσο με ενδείξεις επιβράδυνσης εν μέσω διαρθρωτικών προκλήσεων και οικονομικής αβεβαιότητας

Σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε στο +9,5% το 8^ο τρίμηνο του 2024 από +10,5% το ίδιο τρίμηνο του 2023 (βλέπε Παράρτημα, Διάγραμμα 7). Αυτή η μείωση οφείλεται στη μείωση των ανέργων κατά 39,6 χιλιάδες άτομα και στην αύξηση της απασχόλησης (ανάλυση των τάσεων στην εγχώρια αγορά εργασίας παρουσιάζεται στην ενότητα 3.4).

Το βασικό μακροοικονομικό σενάριο προβλέπει μικρή βελτίωση στην αγορά εργασίας το 2025, ωστόσο με εμφανή σημάδια επιβράδυνσης λόγω συμπίεσης των περιθωρίων μείωσης της κυκλικής ανεργίας, καθώς και των προκλήσεων που θέτουν η επίμονη διαρθρωτική ανεργία και η ανάγκη αύξησης της εργασιακής συμμετοχής.

Θετική επίδραση στην απασχόληση μέσω αύξησης των επενδύσεων αναμένεται να έχουν εγχώριοι παράγοντες όπως η ανάκτηση της διεθνούς επενδυτικής εμπιστοσύνης (μείωση του κόστους χρηματοδότησης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα) και η επιτάχυνση της υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, αλλά και διεθνείς όπως η ανάπτυξη της Ευρωζώνης (ανθεκτικότητα της κατανάλωσης), και της αύξησης των επενδύσεων (αναμενόμενη μείωση των επιτοκίων) και των εξαγωγών.

Ωστόσο, η γεωπολιτική αστάθεια και η οικονομική αβεβαιότητα, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε διεθνές επίπεδο, παραμένουν σημαντικοί κίνδυνοι για το 2025. Παρά τη σχετική αποκλιμάκωση των διεθνών τιμών ενέργειας, η αβεβαιότητα για την πορεία τους έχει ενισχυθεί, ενώ ο πληθωρισμός στην Ελλάδα προβλέπεται να παραμείνει ελαφρώς υψηλότερος από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, με τον υψηλό δομικό πληθωρισμό να υπονομεύει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, επηρεάζοντας αρνητικά και την απασχόληση. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του IOBE, η προβλεπόμενη επιβράδυνση της κατανάλωσης το 2025 αναμένεται να οδηγήσει σε μείωση της θετικής δυναμικής και στην αγορά εργασίας.

Προκλήσεις στον τραπεζικό τομέα

Στις αρχές του 2025, αυξήθηκε η μεταβλητότητα στο διεθνές επενδυτικό κλίμα, η τάση μείωσης στο κόστος δημόσιου και ιδιωτικού δανεισμού ανακόπηκε, το περιθώριο επιτοκίου μειώθηκε αλλά παραμένει σε υψηλά επίπεδα, οι ιδιωτικές καταθέσεις σημείωσαν μικρή κάμψη, ενώ η έκθεση των τραπεζών σε κρατικά ομόλογα παρέμεινε υψηλότερη συγκριτικά με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Από την άλλη πλευρά, τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) κατέγραψαν νέο ιστορικό χαμηλό, συνεχίστηκε η υψηλή πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις, ενώ

αμβλύνθηκε η συρρίκνωση της στεγαστικής πίστης και καταγράφονται θετικές επιδόσεις των τραπεζών σε οργανική κερδοφορία, ρευστότητα και κεφαλαιακή επάρκεια.

Στο σκέλος του παθητικού των τραπεζών, παρότι οι ιδιωτικές καταθέσεις μειώθηκαν την περίοδο Δεκεμβρίου 2024 – Φεβρουαρίου 2025, τόσο το απόθεμα ιδιωτικών καταθέσεων όσο και ο δωδεκάμηνος ρυθμός μεταβολής τους παρέμειναν θετικά σε ετήσια βάση. Για το 2025 αναμένεται ήπια ανοδική τάση στις ιδιωτικές καταθέσεις, ελαφρά υψηλότερη του πληθωρισμού. Καθώς το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών και η ιδιωτική κατανάλωση αυξάνονται ήπια σε πραγματικούς όρους, αναμένεται μικρή ενίσχυση της αποταμίευσης νοικοκυριών και επιχειρήσεων, μέρος της οποίας θα αποτυπωθεί και στις καταθέσεις. Αναφορικά με την χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα, το υψηλότερο κόστος παροχής ρευστότητας από την ΕΚΤ έχει μειώσει κατακόρυφα τη χρήση μακροπρόθεσμων εργαλείων χρηματοδότησης, όπως τα LTROs, τον Φεβρουάριο του 2025. Ταυτόχρονα, τα περιουσιακά στοιχεία του εγχώριου τραπεζικού συστήματος που είναι αποδεκτά από το Ευρωσύστημα ως εξασφάλιση για πράξεις νομισματικής πολιτικής, όπως αποτυπώνονται στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, μειώθηκαν την ίδια περίοδο. Τέλος, ως προς την χρηματοδότηση από τις αγορές κεφαλαίων, αφενός η περαιτέρω συστηματική βελτίωση της πιστοληπτικής αξιολόγησης τόσο για το κρατικό όσο και για τα αξιόγραφα των ίδιων των τραπεζών, αφετέρου η σταδιακή αποκλιμάκωση των επιτοκίων, δημιουργούν αμφότερα θετικές προοπτικές για το τρέχον έτος.

Στο σκέλος του ενεργητικού των τραπεζών, ο 12-μηνος ρυθμός πιστωτικής επέκτασης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα ενισχύθηκε περαιτέρω τον Φεβρουάριο του 2025 (Πίνακας 2.10). Ο αντίστοιχος ρυθμός προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (ΜΧΕ) αυξήθηκε, καταγράφοντας υψηλό 17 ετών. Αντίθετα, συνεχίστηκε, αν και ηπιότερα, η πιστωτική συρρίκνωση στο στεγαστικό χαρτοφυλάκιο, ενώ μικρές θετικές εισροές κατέγραψαν οι πιστώσεις προς ελεύθερους επαγγελματίες και ατομικές επιχειρήσεις, καθώς και τα καταναλωτικά δάνεια. Η χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα επηρεάζεται από μεταβολές στην προσφορά και τη ζήτηση δανείων, καθώς και από τις μεταβολές των επιτοκίων. Στην πλευρά της προσφοράς, οι υψηλοί δείκτες ρευστότητας των τραπεζών, το δανειακό σκέλος του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με ευνοϊκούς όρους στην παροχή επιχειρηματικών πιστώσεων, καθώς και τα προγράμματα της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας για μικρομεσαίες επιχειρήσεις και ιδιώτες, δημιουργούν ευκαιρίες και αναδεικνύουν τη διαθεσιμότητα χρηματοδοτικών πόρων (ανάλυση σχετικά με τις εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα παρουσιάζεται στην ενότητα 2.2Γ).

Ανοδικές τάσεις στη βιομηχανική παραγωγή και τις κατασκευές, μικτή εικόνα στο εμπόριο το 2024

Το 2024, ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 5,2%, ρυθμός υπερδιπλάσιος από τον αντίστοιχο του 2023 (2,3%). Στο α' δίμηνο του 2025, η βιομηχανική παραγωγή υποχωρεί κατά 1,2%, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2024. Στην Ευρωζώνη, η βιομηχανική παραγωγή περιορίστηκε κατά 3,0% το 2024 σε συνέχεια μείωσης κατά 2,1% το 2023.

Αναφορικά με τους υπόλοιπους δείκτες, σημαντική ετήσια άνοδο κατέγραψαν τόσο οι Κατασκευές (+19,5% από +15,0% το 2023) όσο και όλοι οι τομείς των Υπηρεσιών. Ως προς το Λιανικό εμπόριο, η μείωση του δείκτη όγκου επιβραδύνθηκε (-1,5% ετησίως από -3,3% το 2023), ενώ, αντίθετα, η πτωτική πορεία του Χονδρικού εμπορίου επιταχύνθηκε (-4,6% ετησίως από -4,2% το 2023)

(περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους κύριους τομείς της παραγωγής παρατίθενται στην ενότητα 3.2).

Οριακή βελτίωση του εγχώριου οικονομικού κλίματος

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος σημείωσε ήπια άνοδο κατά 0,6 μονάδες κατά το πρώτο τρίμηνο του 2025 (107,7 από 107,1 το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι). Η βελτίωση αυτή οφείλεται κυρίως στη θετική μεταβολή των επιχειρηματικών προσδοκιών στους τομείς των Κατασκευών, των Υπηρεσιών και της Βιομηχανίας, ενώ, αντίθετα, οι προσδοκίες στο Λιανικό εμπόριο υποχώρησαν. Παράλληλα, ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης κατέγραψε ελαφριά βελτίωση, αγγίζοντας τις -43,1 μονάδες από -47,1 το προηγούμενο τρίμηνο.

Στην Ευρώπη, ο αντίστοιχος μέσος δείκτης ενισχύθηκε ήπια κατά την εξεταζόμενη περίοδο σε σύγκριση με την προηγούμενη, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη. Συγκεκριμένα, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος διαμορφώθηκε στις 96,2 (από 95,8) μονάδες το πρώτο τρίμηνο του 2025 στην ΕΕ, και στις 95,6 (από 95,2) μονάδες στην Ευρωζώνη.

Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης στην Ελλάδα το α' τρίμηνο του 2025 διαμορφώθηκε αρκετά υψηλότερα (-43,1 μον.) συγκριτικά με το τελευταίο τρίμηνο του προηγούμενου έτους (-47,1 μον.) αλλά και με το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι (-46,1 μον.). Ο αντίστοιχος μέσος δείκτης κατέγραψε ήπια επιδείνωση τόσο στην ΕΕ (-13,3 μον. από -12,2 μον.) όσο και στην Ευρωζώνη (-14,1 μον. από -13,4 μον.) συγκριτικά με το προηγούμενο τρίμηνο. Αυτά τα επίπεδα είναι ελαφρώς υψηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα ένα έτος πριν (-14,2 μον. και -15,3 μον. αντίστοιχα). Η εξέλιξη αυτή στηρίζεται στο ότι οι δυσοίυνες προβλέψεις των καταναλωτών στην Ελλάδα ως προς την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους το επόμενο 12μηνο περιορίστηκαν οριακά, όπως και εκείνες για την οικονομική κατάσταση της χώρας. Παράλληλα οι θετικές εκτιμήσεις των νοικοκυριών για την τρέχουσα κατάστασή τους ενισχύθηκαν, ενώ η πρόθεση για μείζονες αγορές το προσεχές χρονικό διάστημα διατηρήθηκε αμετάβλητη. (Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη διαμόρφωση του οικονομικού κλίματος παρουσιάζονται στην ενότητα 2.2Α).

Μεσοπρόθεσμες προβλέψεις

Λαμβάνοντας υπόψη την πορεία του διεθνούς και εγχώριου οικονομικού κλίματος, τις εξελίξεις στα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη και ορισμένες βασικές παραδοχές, διαμορφώνονται οι βραχυχρόνιες προβλέψεις για τις συνιστώσες του εγχώριου ΑΕΠ το 2025.

Στην εσωτερική ζήτηση, αναμένουμε διατήρηση της αναπτυξιακής δυναμικής της συνολικής κατανάλωσης, υποστηριζόμενης από την αύξηση της απασχόλησης και των μισθών, τη σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και την ενισχυμένη εξωστρέφεια της οικονομίας. Παράλληλα, η αναμενόμενη μείωση των επιτοκίων και η επιτάχυνση της υλοποίησης του Ελληνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ενδυναμώνουν τις προοπτικές για διατήρηση της θετικής τάσης στο σύνολο του 2025. Ωστόσο, παρά την αξιοσημείωτη αύξηση της δημόσιας κατανάλωσης, παράγοντες όπως η βραδύτερη αποκλιμάκωση της ανεργίας, η πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά, το υψηλό κόστος δανεισμού, το αρνητικό ποσοστό αποταμίευσης και η μεταβλητότητα των διεθνών τιμών ενέργειας, ενδέχεται να περιορίσουν την περαιτέρω ενίσχυση της ιδιωτικής κατανάλωσης. Η ετήσια μεταβολή της ιδιωτικής και δημόσιας κατανάλωσης για το 2025 εκτιμάται στο +1,2% και +0,6% αντίστοιχα.

Πλαίσιο 3.1

Παράγοντες των οποίων οι μεταβολές επηρεάζουν τις μακροοικονομικές προβλέψεις

Κίνδυνοι

- Κλιμάκωση του εμπορικού πολέμου ο οποίος ενδέχεται να οδηγήσει σε διαταραχές στους ρυθμούς ανάπτυξης, τον πληθωρισμό και τη σταθερότητα στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, με ερωτηματικά ως προς την ταχύτητα χαλάρωσης της νομισματικής πολιτικής.
- Η διατήρηση των γεωπολιτικών εντάσεων σε Ουκρανία και Μέση Ανατολή αποτελεί μείζον παράγοντα ανησυχίας ως προς την ενεργειακή ασφάλεια, τις αλυσίδες εφοδιασμού και τις διεθνείς πολιτικές εξελίξεις.
- Αβεβαιότητα ως προς τα δημοσιονομικά μεγέθη της ΕΕ, μεταξύ άλλων ως απόρροια του σχεδίου επανεξοπλισμού.
- Εναλλακτικό σενάριο μεγάλης αύξησης των διεθνών τιμών ενέργειας με αρνητικές επιπτώσεις στο κόστος παραγωγής και την αποκλιμάκωση των επιτοκίων.
- Υψηλό έλλειμμα στο εξωτερικό ισοζύγιο, με διαρθρωτικά χαρακτηριστικά.
- Απώλεια ανταγωνιστικότητας λόγω υψηλότερου του μ.ό. της Ευρωζώνης πληθωρισμού.
- Καθυστερήσεις στην εξυγίανση των κόκκινων δανείων εκτός τραπεζικών ισολογισμών, που δρουν ως εμπόδιο στην ανακατανομή των πόρων.

Θετικές προοπτικές

- Η επιτάχυνση στην υλοποίηση του αναθεωρημένου Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δύναται να «ξεκλειδώσει» διεθνή κεφάλαια για παραγωγικές και περισσότερο μακροχρόνιες επενδύσεις.
- Το χαμηλότερο κόστος χρήματος αποτελεί ευκαιρία για επιτάχυνση των επενδύσεων.
- Ο εμπορικός προστατευτισμός δημιουργεί νέες ισορροπίες στις διεθνείς εμπορικές ροές, με προοπτική για αύξηση των μεριδίων αγοράς για ελληνικές εξαγωγές με αυξημένη προστιθέμενη αξία.
- Συνέχιση της βελτίωσης της φορολογικής συμμόρφωσης.
- Θετική η συνεχιζόμενη μείωση του «κενού» ΦΠΑ και η αντίστοιχη απόκλιση με την ΕΕ.

Οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αναμένεται να διατηρήσουν την δυναμική τους καθ' όλη τη διάρκεια του 2025, υποστηριζόμενες από την περαιτέρω χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής, την επιτάχυνση της υλοποίησης του Ελληνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το οποίο σε μεγάλο βαθμό δεν εξαρτάται από τον οικονομικό κύκλο, καθώς και την βελτίωση της επενδυτικής εμπιστοσύνης προς τη χώρα χάρη στην αναβάθμιση της πιστοληπτικής της ικανότητας. Για το 2025, προβλέπεται σημαντική αύξηση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

Πλαίσιο 3.2

Υποθέσεις βασικού σεναρίου

- Η οικονομία της Ευρωζώνης ακολουθεί το βασικό σενάριο της ΕΚΤ (Μάρτιος 2025) για ανάπτυξη +0,9% το 2025 (από πρόβλεψη για +1,1% στο προηγούμενο τρίμηνο και +1,3% τον Σεπ. 2024) από +0,8% το 2024, και πληθωρισμό +2,3% το 2025 (από +2,1% στο προηγούμενο τρίμηνο) από +2,4% το 2024.
- Όξυνση της εμπορικής αβεβαιότητας βραχυχρόνια, αλλά αποφυγή κλιμάκωσης ενός παγκόσμιου εμπορικού πολέμου, υποθέτοντας ότι είτε θα επιτευχθεί εμπορική συμφωνία μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ είτε η απόκριση της ΕΕ ως προς νέους δασμούς θα είναι μετριοπαθής και στοχευμένη.
- Τα επιτόκια ακολουθούν την τάση των σημερινών προθεσμιακών συμβολαίων, δηλαδή το Euribor 3-μηνών σταδιακά υποχωρεί από κοντά στο +2,8% στην αρχή του έτους προς την περιοχή του +2,0% (από προσδοκία για +1,9% το προηγούμενο τρίμηνο) στα τέλη του 2025. Τα επιτόκια στην Ευρώπη αναμένεται να παραμείνουν σε παρεμφερή επίπεδα το 2026.
- Οι διεθνείς τιμές των ενεργειακών αγαθών ακολουθούν το βασικό σενάριο της ΕΙΑ, με σταθεροποιητικές τάσεις το 2025, χαμηλότερα από το επίπεδό τους το 2024.
- Σταδιακή αποκλιμάκωση της γεωπολιτικής έντασης στην Ουκρανία.
- Η υλοποίηση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας επιταχύνεται το 2025, με στόχο την ολοκλήρωση των προβλεπόμενων δράσεων εντός χρονοδιαγράμματος.
- Ο εισερχόμενος τουρισμός για το 2025 αναμένεται να διατηρήσει τις θετικές επιδόσεις του 2024, σε πραγματικούς όρους.

Το εξωτερικό ισοζύγιο προβλέπεται να παρουσιάσει οριακή βελτίωση το 2025 συγκριτικά με το προηγούμενο έτος, κυρίως λόγω της προβλεπόμενης μεγέθυνσης. Αντίθετα, η όξυνση της παγκόσμιας αβεβαιότητας (βλ., εμπορικός πόλεμος) αναμένεται να επιδεινώσει τόσο τις εξαγωγές όσο και τις εισαγωγές (περισσότερο τις εξαγωγές), ενώ δημιουργεί ερωτηματικά για την πορεία της εξωτερικής ζήτησης. Προβλέπεται ότι ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των εξαγωγών και των εισαγωγών θα διαμορφωθεί στο +2,2% και +1,5%, αντίστοιχα.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, αναθεωρούμε οριακά προς τα κάτω την πρόβλεψή μας του Ιανουαρίου 2025 (+2,4%) για την πορεία της εγχώριας οικονομίας, εκτιμώντας ρυθμό ανάπτυξης +2,2% για το 2025, υπογραμμίζοντας ωστόσο ορισμένες αρνητικές προοπτικές, όπως τον χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας της Ευρωζώνης, την όξυνση της οικονομικής αβεβαιότητας σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο λόγω κλιμάκωσης του εμπορικού πολέμου, την αβεβαιότητα ως προς τα δημοσιονομικά μεγέθη της ΕΕ ως απόρροια του σχεδίου επανεξοπλισμού, τη διατήρηση των γεωπολιτικών εντάσεων σε Ουκρανία και Μέση Ανατολή (με ερωτηματικό για την ενεργειακή ασφάλεια, τις αλυσίδες εφοδιασμού και τις διεθνείς πολιτικές εξελίξεις), το υψηλό έλλειμμα στο εξωτερικό ισοζύγιο, την απώλεια ανταγωνιστικότητας λόγω υψηλότερου του μ.ό. της Ευρωζώνης πληθωρισμού, και τις καθυστερήσεις στην εξυγίανση των κόκκινων δανείων εκτός τραπεζικών ισολογισμών.

Πίνακας 3.2

Σύγκριση προβλέψεων ανά οργανισμό για επιλεγμένους οικονομικούς δείκτες για το έτος 2025
(σε σταθερές αγοραίες τιμές, ετήσιες % μεταβολές)

	ΤΤΕ	ΥΠΟΙΚ	ΕΕ	ΙΟΒΕ	ΔΝΤ	ΟΟΣΑ
	2025	2025	2025	2025	2025	2025
ΑΕΠ	2,3%	2,3%	2,3%	2,2%	2,1%	2,2%
Κατανάλωση	:	:	:	1,1%	1,3%	:
Ιδιωτική Κατανάλωση	2,0%	1,6%	1,9%	1,2%	1,6%	1,2%
Δημόσια Κατανάλωση	-0,2%	0,0%	-2,3%	0,6%	0,6%	1,0%
Ακαθ. Επενδ. Παγίου Κεφαλαίου	6,0%	8,4%	7,5%	9,5%	9,3%	8,8%
Εξαγωγές	3,8%	4,0%	5,0%	2,2%	2,6%	3,3%
Εισαγωγές	3,5%	3,6%	3,8%	1,5%	3,6%	3,3%
ΕνΔΤΚ (%)	2,9%	2,1%	2,4%	2,8%	2,5%	2,7%
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	9,9%	8,2%	9,8%	9,3%	9,4%	9,4%
Πρωτογενές Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	2,6%	2,4%	-0,1%	:	2,5%	2,4%
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	-5,7%	:	-7,5%	:	-6,6%	-5,2%

Πηγές: Note on the Greek economy – Μάρτιος 2025 – Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2024 – Απρίλιος 2025 – Τράπεζα της Ελλάδος (ΤΤΕ), Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2025 – Νοέμβριος 2024 – Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, European Economic Forecast Autumn 2024 – Νοέμβριος 2024 – Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ), Η Ελληνική Οικονομία 01/25 – Απρίλιος 2025 – ΙΟΒΕ (FEIR), ΔΝΤ (IMF Country Report No. 2025/085) – Απρίλιος 2025 – ΔΝΤ (IMF), Economic Outlook Interim Report – Μάρτιος 2025 – ΟΟΣΑ (OECD).

3.2 Τάσεις σε βασικούς τομείς

- Ενίσχυση βιομηχανικής παραγωγής κατά 5,2% στο 2024 – ταχύτερη βελτίωση σε σχέση με το 2023 (2,3%), σημάδια κόπωσης το πρώτο δίμηνο του 2025.
- Εκ νέου επιτάχυνση της οικοδομικής δραστηριότητας 2024 (+19,5% αντί +10,3%). Ρεκόρ τουλάχιστον πενταετίας σε νέες άδειες
- Ετήσια μείωση του όγκου πωλήσεων στο Χονδρικό Εμπόριο κατά 4,6% το 2024, καθώς και στο Λιανικό Εμπόριο κατά 1,5%
- Αύξηση στον κύκλο εργασιών στους περισσότερους τομείς των Υπηρεσιών στο 2024, μικτή εικόνα στις προσδοκίες

Βιομηχανία

Το 2024, ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 5,2% ρυθμός υπερδιπλάσιος από αυτόν του 2023 (2,3%). Στην Ευρωζώνη, η βιομηχανική παραγωγή περιορίστηκε κατά 3,0% σε συνέχεια μείωσης κατά 2,1% το 2023.

Στο πρώτο δίμηνο του 2025 – περίοδος με τα τελευταία διαθέσιμα δεδομένα για την Ελλάδα, η βιομηχανική παραγωγή υποχωρεί κατά 1,2%, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2024.

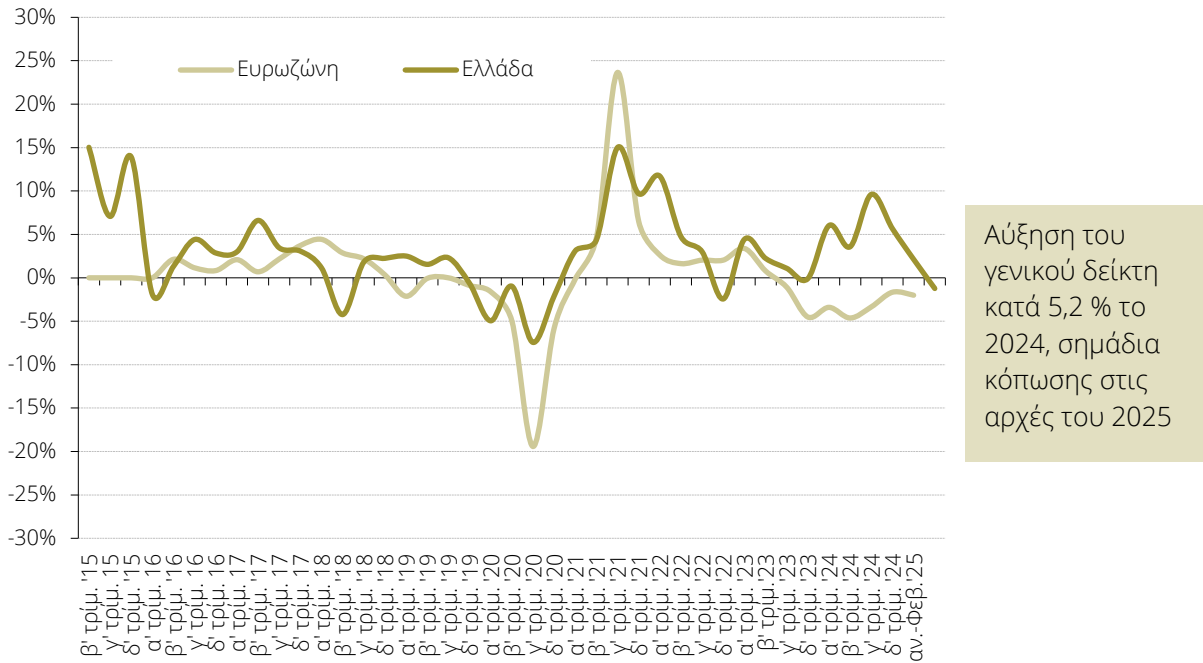
Σε όρους τιμών των βιομηχανικών προϊόντων, ο σχετικός γενικός δείκτης τιμών παραγωγού στη μεταποίηση υποχώρησε κατά 1,1% στο σύνολο του 2024, ωστόσο με σημαντικά χαμηλότερο μικρότερο ρυθμό σε σχέση με το 2023 (-5,7%). Η αποκλιμάκωση των τιμών στο γενικό δείκτη προήλθε περισσότερο από τις πωλήσεις στη διεθνή αγορά (-9,2% αντί αύξησης κατά 40,4% το 2023) και λιγότερο από την εγχώρια (-0,7% αντί -3,8%). Κατά τους δύο πρώτους μήνες του 2025, οι τιμές αποκλιμακώνονται εκ νέου κατά 1,6% αντί ηπιότερης μείωσης κατά 0,5% στις αρχές του 2024.

Η επίδραση των μειωμένων τιμών αποτυπώνεται και στον κύκλο εργασιών της βιομηχανίας στο σύνολο του 2024, ο οποίος ενισχύθηκε κατά 2,0% έχοντας μεν αυξηθεί σε σχέση με το 2023 (-3,6%). Η συγκρατημένη αυτή άνοδος αντανακλά σε μεγάλο βαθμό τη μείωση των τιμών, κυρίως στις διεθνείς αγορές, αλλά ενδεχομένως και άλλους παράγοντες που σχετίζονται με τα αποθέματα του τομέα.

Αύξηση καταγράφηκε σε τρεις από τους τέσσερις βασικούς τομείς της ελληνικής βιομηχανίας σε σχέση με το 2023. Αναλυτικότερα, η παραγωγή αυξήθηκε στην παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος (12,1% αντί -5,5%), στην Παροχή Νερού (4,6% αντί 0,1% το 2023), και στη Μεταποίηση (3,8% αντί 4,3%). Αντίθετα, μείωση της παραγωγής που προέρχεται κυρίως από τη μειωμένη δραστηριότητα στην εξόρυξη λιγνίτη σημειώθηκε στα Ορυχεία-Λατομεία, με το σχετικό δείκτη να περιορίζεται κατά 1,5% αντί αύξησης κατά 9,0% ένα έτος νωρίτερα.

Διάγραμμα 3.4

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη, ετήσια ποσοστιαία μεταβολή

Αύξηση του γενικού δείκτη κατά 5,2 % το 2024, σημάδια κόπωσης στις αρχές του 2025

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat

Κατασκευές

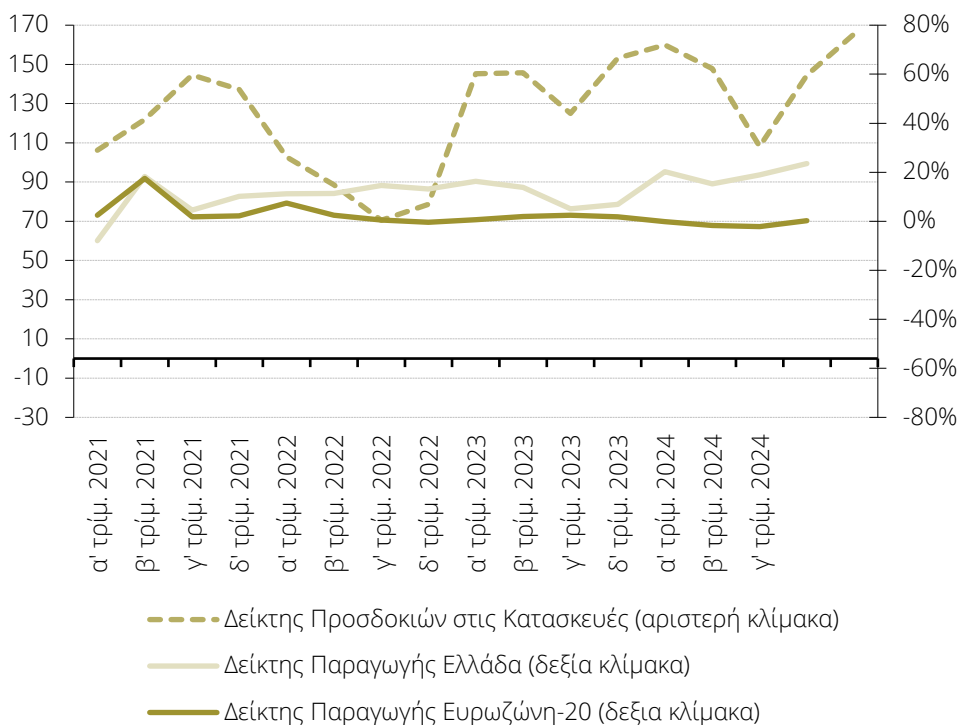
Στο σύνολο του 2024, ο δείκτης παραγωγής στον τομέα των Κατασκευών κατέγραψε αύξηση κατά 19,5%, επιταχύνοντας από τον ήδη θετικό ρυθμό του 2023 (15,0%). Το 2024 αποτέλεσε την τέταρτη διαδοχική χρονιά ενίσχυσης της κατασκευαστικής δραστηριότητας, με τον ρυθμό μεταβολής να ακολουθεί σταθερά αυξητική πορεία. Την ίδια περίοδο στην Ευρωζώνη, η παραγωγή των κατασκευών περιορίστηκε κατά 0.9% αντί αύξησης 1,3% ένα χρόνο νωρίτερα.

Στην Ελλάδα, ο δείκτης έργων Πολιτικού Μηχανικού ενισχύθηκε κατά 28,6% αντί ηπιότερης αύξησης κατά 12,7% το 2023. Επιπλέον συνεχίζεται η αύξηση στην έκδοση νέων οικοδομικών αδειών (14,9% αντί 7,2% το 2023) – στο σύνολο του έτους εγκρίθηκαν πάνω από 30 χιλιάδες νέες οικοδομικές άδειες που αποτελεί ρεκόρ τουλάχιστον εξαετίας. Η παραπάνω ενίσχυση της δραστηριότητας είχε αποτυπωθεί στους πρόδρομους δείκτες οικονομικής συγκυρίας του IOBE, με τις προσδοκίες για το σύνολο του 2024 να έχουν εμφανισθεί ενισχυμένες κατά περίπου 6 μονάδες σε σχέση με αυτές του 2023, τάση που φαίνεται να παραμένει και στο πρώτο τρίμηνο του 2025 (αύξηση προσδοκιών κατά 5 μονάδες σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2024).

Διάγραμμα 3.5

Δείκτης Παραγωγής στις Κατασκευές και Δείκτης Επιπέδου Εργασιών

Εκ νέου επιτάχυνση της οικοδομικής δραστηριότητας 2024 (+19,5% αντί +10,3%). Ρεκόρ τουλάχιστον πενταετίας σε νέες άδειες

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, IOBE

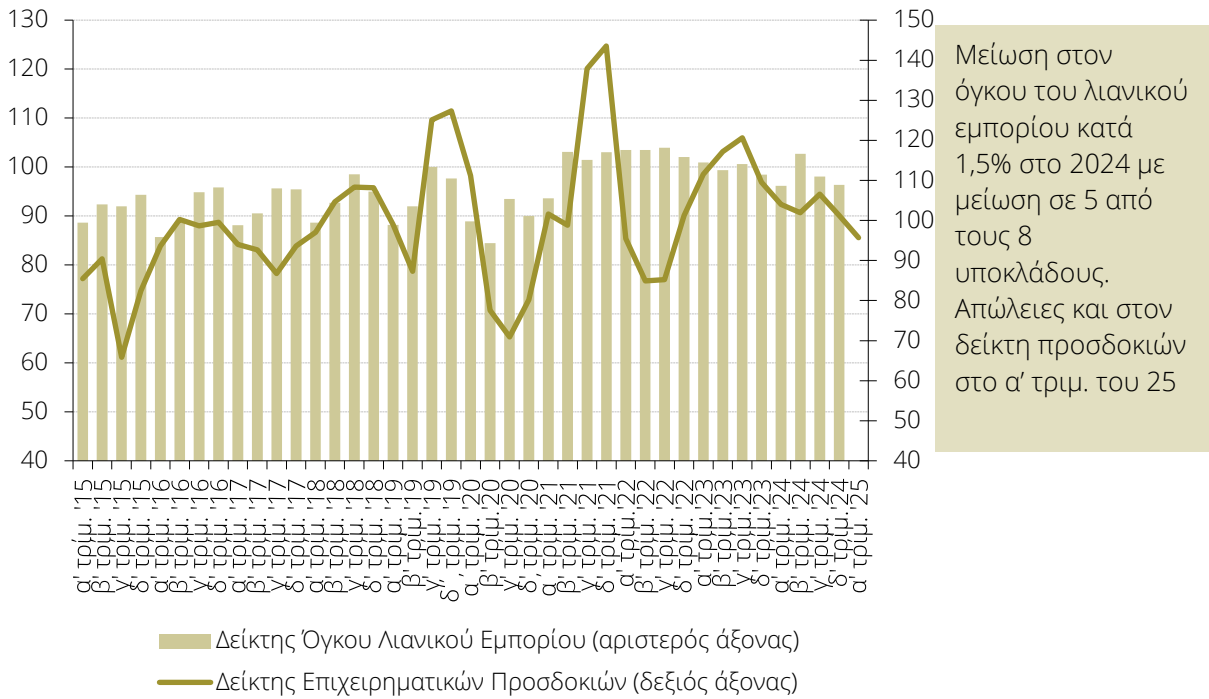
Λιανικό Εμπόριο

Ο δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο μειώθηκε κατά 1,5% το 2024, μετά από εντονότερη κάμψη κατά 3,3% το 2023. Ο όγκος εργασιών υποχώρησε σε πέντε από τους οκτώ βασικούς υποκλάδους. Τη μεγαλύτερη μείωση παρουσίασαν τα Έπιπλα - Οικιακά είδη (-11,3% έναντι αύξησης 1,2% το 2023) και τα Τρόφιμα - Ποτά (-7,4% έναντι αύξησης 1,9%). Ακολούθησαν τα Πολυκαταστήματα (-3,7% έναντι +2,4%), τα Βιβλία και Χαρτικά είδη (-3,1% έναντι -0,4%) και η Ένδυση - Υπόδηση (-1,0% έναντι +1,1%). Αντίθετα, αύξηση σημειώθηκε στα Φαρμακευτικά - Καλλυντικά (+5,4% έναντι μείωσης 4,1%) και στα Μεγάλα Καταστήματα Τροφίμων (+2,1% έναντι -3,1% το 2023).

Η παραπάνω τάση είχε προεξοφληθεί και από τον πρόδρομο δείκτη προσδοκιών του IOBE, καθώς αυτός περιοριζόταν κατά 2,5 μονάδες στο σύνολο του έτους. Αντίστοιχα, η νέα μείωση του δείκτη στο πρώτο τρίμηνο του 2025 κατά 13,3 μονάδες σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2024 καταγράφει την απαισιοδοξία των επιχειρηματιών του λιανικού εμπορίου για το επόμενο διάστημα. Αναλυτικότερα, οι προσδοκίες μειώνονται σε 4 από τους 5 κλάδους του λιανεμπορίου, με τη μεγαλύτερη να σημειώνεται στα Οχήματα-Ανταλλακτικά (-25,2 αντί -7,4), στα Πολυκαταστήματα (-16,0 αντί αύξησης κατά 1,3), στα Είδη Οικιακού Εξοπλισμού (-14,7 αντί +10,5) και στην Ένδυση-Υπόδηση (-6,9 αντί -17,5 μονάδες).

Διάγραμμα 3.6

Δείκτης Όγκου Λιανικού Εμπορίου (2021=100) και Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών Λιανικού Εμπορίου (2000-2010=100)

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, IOBE

Ειδικότερα, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών για τα Αυτοκίνητα – Οχήματα διαμορφώθηκε στις 92,1 μονάδες στο πρώτο τρίμηνο του 2025, έναντι 117,3 μονάδων το 2024. Το ισοζύγιο των τρεχουσών πωλήσεων υποχώρησε σημαντικά και έγινε σχεδόν μηδενικό, έναντι 33 μονάδων το 2024, με αύξηση του ποσοστού -σχεδόν διπλασιασμό- όσων εκτιμούσαν μειωμένες τις πωλήσεις. Διόγκωση σημειώνεται στα αποθέματα με το σχετικό ισοζύγιο να αυξάνεται στις 34 μονάδες, έναντι 26 μονάδων το 2024, με αύξηση όσων θεωρούν υψηλά τα αποθέματα. Στις παραγγελίες, το ισοζύγιο γίνεται πλέον έντονα αρνητικό στις -17 μονάδες, έναντι +26 μονάδων το 2024, με αύξηση του ποσοστού όσων αναμένουν ότι οι παραγγελίες θα μειωθούν. Το ισοζύγιο για τις προσδοκίες πωλήσεων επίσης μεταφέρεται σε αρνητικό πρόσημο, στις -3 μονάδες, έναντι +29 μονάδων πέρυσι, με ενίσχυση του ποσοστού των επιχειρήσεων που αναμένουν μείωση πωλήσεων το επόμενο διάστημα. Στο σκέλος της απασχόλησης καταγράφεται βελτίωση, καθώς ο αριθμός των επιχειρήσεων που αναμένουν ενίσχυση των θέσεων απασχόλησης το επόμενο διάστημα αυξήθηκε. Τέλος, στις τιμές μειώνεται ο αριθμός όσων αναμένουν αύξηση το επόμενο διάστημα και ισχυροποιούνται οι σταθεροποιητικές τάσεις.

Πίνακας 3.3

Μεταβολές του Δείκτη Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο

Κατηγορίες καταστημάτων λιανικού εμπορίου	Δείκτης Όγκου (2010=100)				
	2022	2023	2024	Μεταβολή 2024/2023	Μεταβολή 2025/2024
Γενικός Δείκτης	103.2	99.8	98.3	1.5%	-1.5%
Γενικός Δείκτης (εκτός καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων)§	101.9	99.7	99.1	0.7%	-0.7%
Επιμέρους Κατηγορίες Καταστημάτων					
Μεγάλα καταστήματα τροφίμων	97.4	94.4	96.4	-3.1%	2.1%
Πολυκαταστήματα	104.3	106.8	103.0	2.4%	-3.6%
Καύσιμα και Λιπαντικά Αυτοκινήτων	103.1	102.3	102.5	-0.8%	0.2%
Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός	98.1	99.9	93.1	1.9%	-6.9%
Φαρμακευτικά-Καλλυντικά	108.5	104.0	110.0	-4.1%	5.8%
Ένδυση-Υπόδηση	102.6	103.8	102.7	1.1%	-1.0%
Έπιπλα-Ηλεκτρικά Είδη-Οικιακός Εξοπλισμός	111.5	112.9	101.4	1.2%	-10.2%
Βιβλία-Χαρτικά-Λοιπά είδη δώρων	113.2	112.7	109.4	-0.4%	-3.0%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 3.4

Κλαδικοί Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (2000-2010=100)

	α'τρίμ.2023	α'τρίμ.2024	α'τρίμ.2025	Μεταβ. 2024/2023	Μεταβ. 2025/2024
Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός	95.4	86.3	105.3	-9.1	19.0
Υφάσματα-Ένδυση-Υπόδηση	118.4	100.9	94.0	-17.5	-6.9
Είδη Οικιακού Εξοπλισμού	106.1	116.6	101.9	10.5	-14.7
Οχήματα-Ανταλλακτικά	124.7	117.3	92.1	-7.4	-25.2
Πολυκαταστήματα	113.1	114.4	98.4	1.3	-16.0
Σύνολο Λιανικού Εμπορίου	111.5	109.0	95.7	-2.5	-13.3

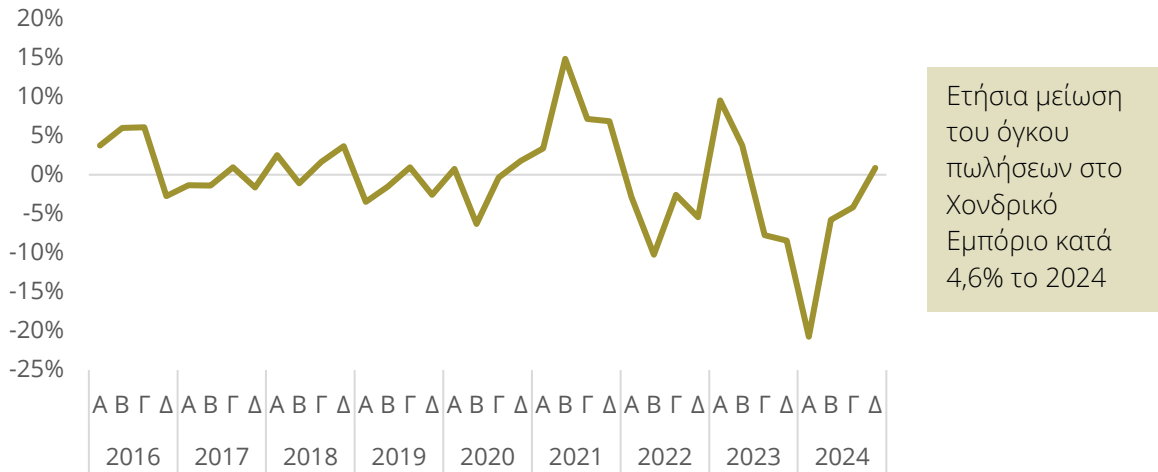
Πηγή: IOBE

Χονδρικό εμπόριο

Η πτωτική πορεία στο λιανεμπόριο που παρουσιάστηκε παραπάνω, επηρέασε και το χονδρικό εμπόριο, του οποίου ο δείκτης όγκου το 2024 μειώθηκε 4,6% σε συνέχεια μείωσης κατά 4,2% το 2023. Την ίδια περίοδο, ο δείκτης κύκλου εργασιών, ο οποίος ενσωματώνει και την επίδραση των τιμών, μειώθηκε κατά 7,2% σε συνέχεια εντονότερης μείωσης κατά 16,1% το 2023.

Διάγραμμα 3.7

Εξέλιξη του Δείκτη Όγκου στο Χονδρικό Εμπόριο (2021=100)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Υπηρεσίες

Στο σύνολο του 2024, ο δείκτης κύκλου εργασιών αυξήθηκε και στους έξι βασικούς τομείς των υπηρεσιών. Τη μεγαλύτερη άνοδο σημείωσαν οι υπηρεσίες Διοικητικών υπηρεσιών (13,7% αντί 16,7% το 2023), οι υπηρεσίες Μεταφορών (+10,5% έναντι +6,3% το 2023), οι δραστηριότητες Ακίνητης Περιουσίας (+9,4% αντί 41,6%), και ο Τουρισμός (+6,1% αντί 8,1% το 2023). Έπονται, οι Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές υπηρεσίες (4,4% αντί 9,3%) και οι υπηρεσίες Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (+3,9% έναντι +7,9%).

Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2025, οι πρόδρομοι δείκτες από τις έρευνες οικονομικής συγκυρίας του IOBE καταγράφουν επιδείνωση των προσδοκιών, με τον συνολικό δείκτη να μειώνεται κατά 6,4 μονάδες. Η υποχώρηση αυτή φαίνεται να οφείλεται κυρίως στη μείωση του δείκτη προσδοκιών στον Τουρισμό (-3,0 μονάδες). Ωστόσο, οι απώλειες αντισταθμίζονται μερικώς από τη βελτίωση των προσδοκιών σε άλλους κλάδους υπηρεσιών - ιδιαίτερα στους Χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς (+14,4 μονάδες), την Πληροφορική (+11,7 μονάδες) και τις λοιπές υπηρεσίες προς επιχειρήσεις (+1,3 μονάδες).

Πίνακας 3.5

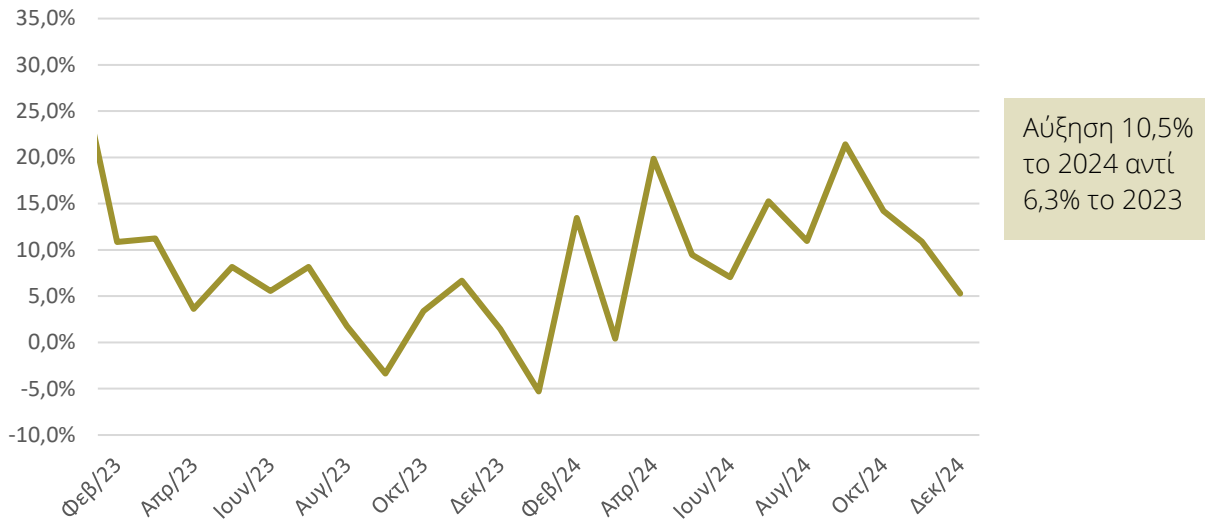
Κλαδικοί Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (2000-2010=100)

	α' τριμ. 2023	α' τριμ. 2024	α' τριμ. 2025	Μεταβ. 2024/2023	Μεταβ. 2025/2024
Ξενοδοχεία - Εστιατόρια - Τουριστικά Γραφεία	110.9	122.9	119.9	12	-3
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	107	149.2	163.6	42.2	14.4
Διάφορες Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις	102.6	115	116.3	12.4	1.3
Πληροφορική	96.6	99.4	111.1	2.8	11.7
Σύνολο Υπηρεσιών	96.6	122.6	116.2	26.0	-6.4

Διάγραμμα 3.8

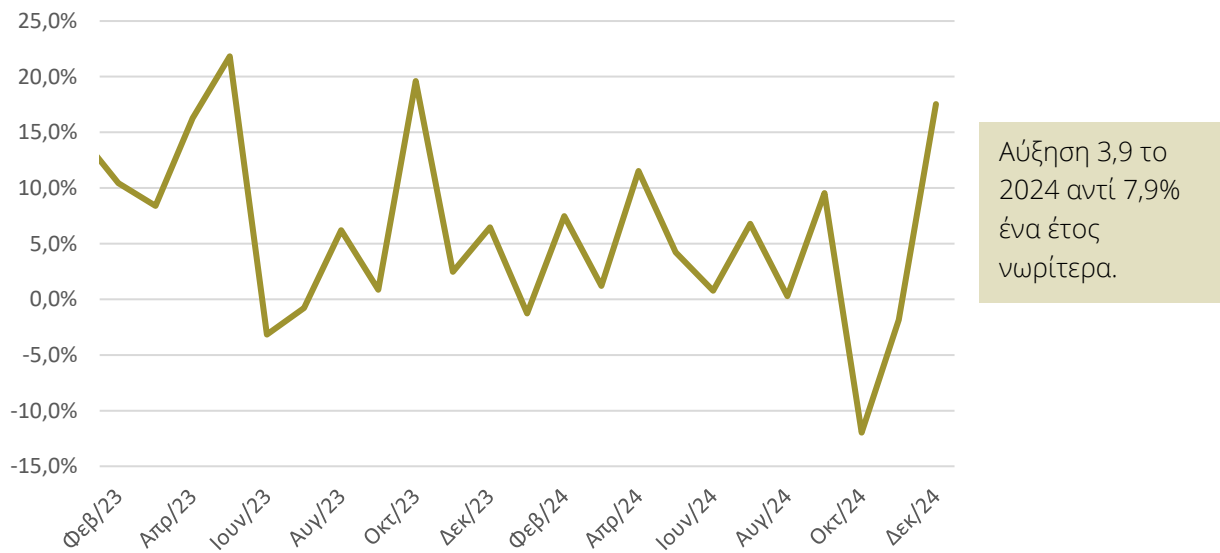
Ετήσια Μεταβολή του δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα των Μεταφορών

Αύξηση 10,5% το 2024 αντί 6,3% το 2023

Διάγραμμα 3.9

Ετήσια Μεταβολή του δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα της Ενημέρωσης & Επικοινωνίας

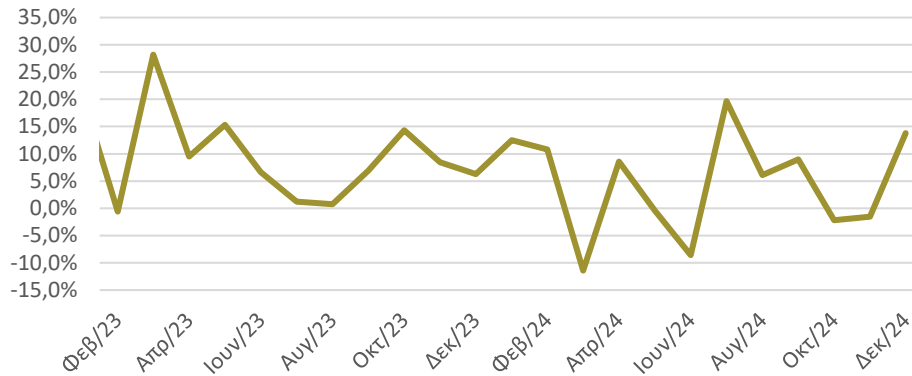

Αύξηση 3,9 το 2024 αντί 7,9% ένα έτος νωρίτερα.

Διάγραμμα 3.10

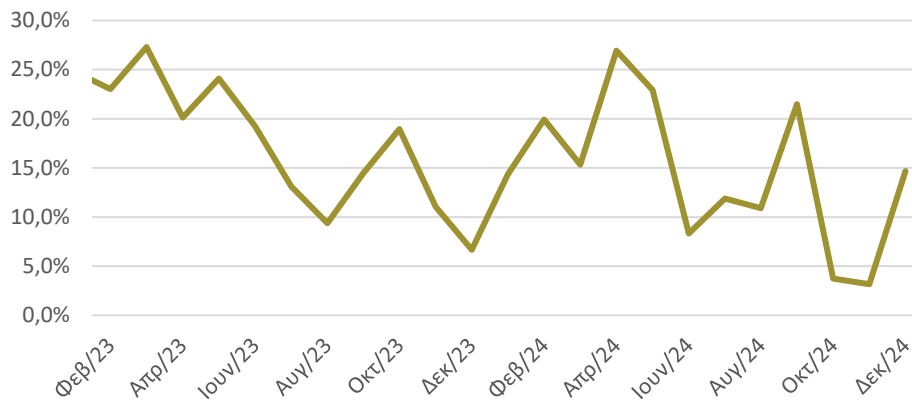
Ετήσια Μεταβολή του δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα των Επαγγελματικών, Επιστημονικών και Λοιπών Υπηρεσιών

Βελτίωση του κύκλου εργασιών 4,4% το 2024 αντί 9,3% το 2023

Διάγραμμα 3.11

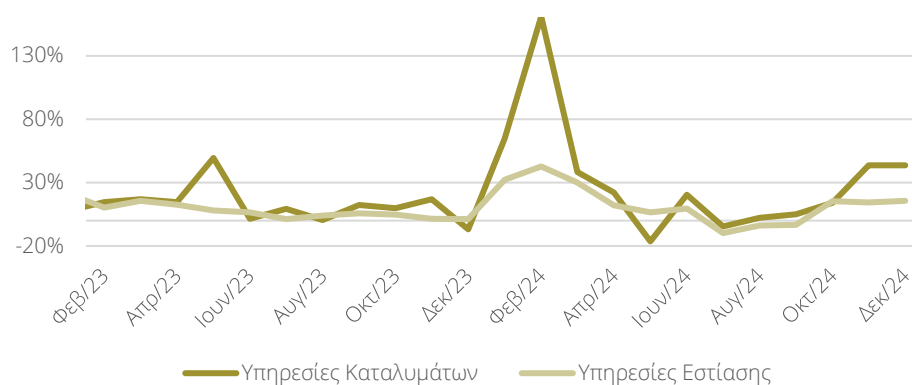
Ετήσια Μεταβολή του δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα των Διοικητικών Υπηρεσιών

Αύξηση 13,7% το 2024 σε συνέχεια βελτίωσης 16,7% ένα έτος πριν.

Διάγραμμα 3.12

Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα Τουρισμού (Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Εστίασης) (Κλάδοι 55 & 56)

Αύξηση σε καταλύματα και εστίαση κατά 7,1% (αντί 9,8%) και 9,0% (αντί 6,4%) αντίστοιχα στο σύνολο του 2024.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

3.3 Εξωτερικό Ισοζύγιο

A. Ανάλυση εξαγωγών και εισαγωγών από εθνικούς λογαριασμούς

- Υποχώρηση εξαγωγών αγαθών σε ονομαστικούς όρους το δωδεκάμηνο του 2024, με ρυθμό 2,4%, άνοδος των εξαγωγών εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών και πλοίων (1,9%).
- Αύξηση των εισαγωγών αγαθών την περίοδο Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2024, κατά 1,8% σε τρέχουσες τιμές, καθώς διαμορφώθηκαν σε €82,5 δισεκ., από €81,1 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα.
- Ετήσια αύξηση ελλείμματος εμπορικού ισοζυγίου το δωδεκάμηνο του 2024 κατά €2,6 δισεκ., σε €33,2 δισεκ.
- Υποχώρηση στις περισσότερες κατηγορίες εξαγωγών προϊόντων, με την μεγαλύτερη να σημειώνεται στα Καύσιμα (-9,5%), αλλά και άνοδο για Αγροτικά προϊόντα (+3,7) και Πρώτες ύλες (+7,3%).
- Μείωση της ζήτησης από τις χώρες της Ευρωζώνης (-6,6% ή -€1,4 δισεκ.), αύξηση από τις χώρες της Μ.Ανατολής & Β.Αφρικής (+1,8% ή €105,2 εκατ.) και της Ασίας (+0,8% ή €17,4).

Οι εξαγωγές αγαθών διαμορφώθηκαν την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2024 στα €49,3 δισεκ., έναντι €50,5 δισεκ. πριν ένα χρόνο, σημειώνοντας υποχώρηση 2,4%, σε τρέχουσες τιμές. Εξαιρουμένων των εξαγωγών πετρελαιοειδών-πλοίων, οι υπόλοιπες εξαγωγές ενισχύθηκαν κατά 1,9%, στα €35,7 δισεκ., από €35,0 δισεκ. το 2023. Οι εισαγωγές αγαθών κατέγραψαν άνοδο το 2024, κατά 1,8% σε τρέχουσες τιμές, και διαμορφώθηκαν σε €82,5 δισεκ., από €81,1 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα. Εξαιρουμένων των εισαγωγών πετρελαιοειδών-πλοίων, οι υπόλοιπες εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 3,2%, στα €63,2 δισεκ., από €61,2 δισεκ. το 2023. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω τάσεων στις βασικές συνιστώσες του εξωτερικού ισοζυγίου προϊόντων, το εμπορικό έλλειμμα διαμορφώθηκε €2,6 δισεκ. υψηλότερα από ότι το 2023 (+8,6%), στα €33,2 δισεκ., από €31,0 δισεκ. Ακολουθως, η αξία των εξαγωγών προϊόντων της ελληνικής οικονομίας το 2024 αντιστοιχούσε στο 59,8% των εισαγωγών της, ενώ ένα έτος νωρίτερα έφθανε το 62,3%.

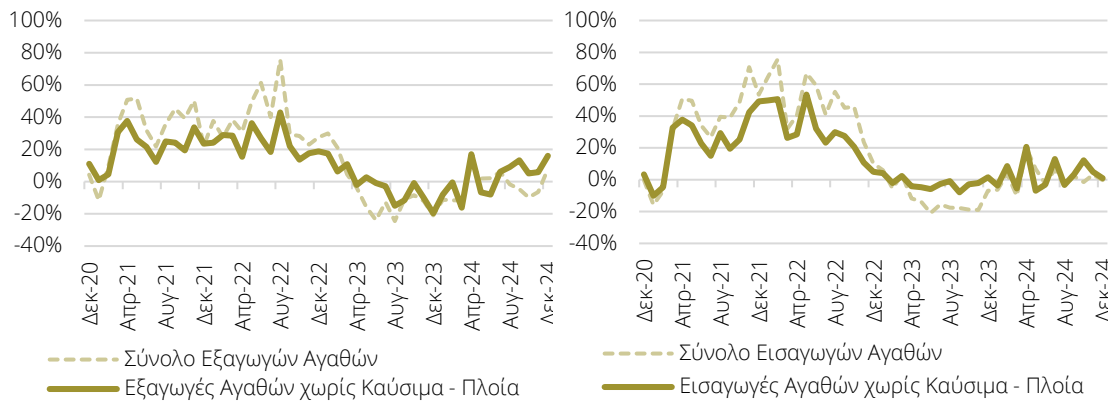
Αναλυτικά, οι εξαγωγές στα Αγροτικά Προϊόντα ενισχύθηκαν κατά 3,7% σε τρέχουσες τιμές την περίοδο Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2024, στα €10,6 δισεκ., από €10,2 δισεκ. το 2023. Στις εξαγωγές Καυσίμων σημειώθηκε ονομαστική μείωση, κατά 9,5%, με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν στα €14,9 δισεκ., από €16,5 δισεκ. το 2023. Οι εξαγωγές των δύο συγκεκριμένων κατηγοριών αντιστοιχούν το 2024 στο 51,7% της αξίας των εγχώριων εξαγωγών προϊόντων, από 52,8% ένα χρόνο νωρίτερα.

Οι εξαγωγές Βιομηχανικών Προϊόντων υποχώρησαν το δωδεκάμηνο του 2024 (-0,5%), με την αξία τους να αγγίζει τα €21,5 δισεκ., από €21,6 δισεκ. το 2023. Αυτή η εξέλιξη προήλθε κυρίως από την μείωση που σημειώθηκε στις εξαγωγές για Μηχανήματα και Υλικό Μεταφορών, κατά 3,0%, με αποτέλεσμα από €4,9 δισεκ. να φτάσουν τα €4,8 δισεκ. Ομοίως, μείωση της διεθνούς ζήτησης σημειώθηκε για τα Βιομηχανικά Είδη Ταξινομημένα κατά Πρώτη Ύλη, κατά 1,0%, με την αξία τους να διαμορφώνεται στα €7,2 δισεκ. ενώ μειώθηκαν και οι εξαγωγές στα Διάφορα βιομηχανικά είδη κατά 0,3%, με την αξία τους να διαμορφώνεται στα €3,52 δισεκ. από €3,53 δισεκ. την ίδια περίοδο το 2023. Αντίθετα, άνοδο των εξαγωγών παρουσίασαν τα Χημικά προϊόντα και συναφή (+2,3%, στα €6,0 δισεκ.).

Οι εξαγωγές Βιομηχανικών Προϊόντων υποχώρησαν το δεκάμηνο του 2024 (-0,8%), με την αξία τους να αγγίζει τα €18,8 δισεκ., από €18,9 δισεκ. το 2023.

Διάγραμμα 3.13

Συνολικές εξαγωγές-εισαγωγές προϊόντων και εξαγωγές-εισαγωγές προϊόντων χωρίς καύσιμα-πλοία (τρέχουσες τιμές)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία: IOBE

Οι εξαγωγές εκτός πετρελαιοειδών – πλοίων διαμορφώθηκαν την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2024 στα €35,7 δισεκ., 1,9% υψηλότερα από το 2023. Οι εισαγωγές εκτός πετρελαιοειδών – πλοίων διαμορφώθηκαν την ίδια περίοδο στα €63,2 δισεκ., 3,2% υψηλότερα από το 2023.

Σε ότι αφορά τις τάσεις των εξαγωγών προϊόντων ανά γεωγραφική περιοχή, υποχώρησαν το 2024 προς τις χώρες της Ευρωζώνης, κατά 6,6%, προσεγγίζοντας τα €19,4 δισεκ., από €20,8 δισεκ. το 2023. Προς την ΕΕ συνολικά σημειώθηκε ετήσια μείωση 6,3% ή €1,8 δισεκ., με τις εξαγωγές προς αυτή την περιφέρεια να φθάνουν τα €26,9 δισεκ., από €28,6 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα. Μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης που απορροφούν το μεγαλύτερο τμήμα των ελληνικών εξαγωγών, σημειώθηκε υποχώρηση προς την Γαλλία κατά 18,7%, από €1,8 δισεκ. σε €1,4 δισεκ., και προς την Ισπανία, κατά 24,8%, από τα €2,1 δισεκ. σε €1,6 δισεκ. Μείωση παρουσίασαν οι εξαγωγές αγαθών και προς το σημαντικότερο προορισμό, την Ιταλία, κατά 11,3%, με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν σε €5,2 δισεκ. το 2024 από €5,9 δισεκ. το 2023.

Μεταξύ των υπόλοιπων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προς τις οποίες οι συνολικές εξαγωγές μειώθηκαν κατά 5,4% ή €423,3 εκατ., φθάνοντας τα €7,4 δισεκ., η Βουλγαρία εξακολούθησε να αποτελεί τον κυριότερο εξαγωγικό προορισμό, με υποχώρηση των εκροών προϊόντων προς αυτή σε σχέση με το 2023 κατά 18,1% ή €626,8 εκατ. Μικτές τάσεις σημειώθηκαν προς δύο άλλες χώρες οι οποίες απορροφούν σημαντικό μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών, μείωση για τη Ρουμανία (-1,3% ή €23,6 εκατ. στα €1,8 εκατ.) και άνοδος για την Πολωνία +23,1% ή €214,6 εκατ., στα €1,1 δισεκ. αντίστοιχα.

Ενίσχυση της ζήτησης ελληνικών εξαγωγών σημειώθηκε προς τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, κατά 3,7%, από €9,3 δισεκ. το 2023 σε €9,6 δισεκ. ένα χρόνο μετά. Αυτή εκδηλώθηκε πρωτίστως από την Ουκρανία, προς την οποία οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 49,4%, από 830,4 εκατ. σε €1,2 δισεκ., και δευτερευόντως από το Γιβραλτάρ, με αύξηση κατά 7,3%, από τα €1,15 δισεκ. το 2023 στα €1,24 εκατ. το 2024.

Οι εξαγωγές προς τις χώρες της Βόρειας Αμερικής κινήθηκαν ανοδικά, κατά 12,7%, από €2,6 δισεκ. το 2023 σε €2,9 δισεκ. το 2024, λόγω της ενίσχυσης των εξαγωγών προς τις ΗΠΑ κατά 13,9%, από €2,1 δισεκ. το 2023 σε €2,4 δισεκ. το 2024. Ομοίως, αύξηση παρουσίασαν οι εξαγωγές προς τον Καναδά, κατά 12,9% ή 35,2 εκατ. στα €309,2 εκατ. και μείωση προς το Μεξικό (-3,4%) στα €158,0 εκατ.

Πίνακας 3.6

Εξαγωγές κατά μονοψήφια κατηγορία σε τρέχουσες τιμές, Ιανουάριος – Δεκέμβριος (εκατ. €)*

ΠΡΟΪΟΝ	ΑΞΙΑ		%ΜΕΤΑΒΟΛΗ	% ΣΥΝΘΕΣΗ	
	2024	2023	24/23	2024	2023
ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	8.121,1	7.507,9	8,2%	16,5%	14,9%
Τρόφιμα και Ζώα Ζωντανά	1.374,1	1.267,5	8,4%	2,8%	2,5%
Ποτά και Καπνός	1.078,2	1.425,5	-24,4%	2,2%	2,8%
Λάδια και Λίπη Ζωικής ή Φυτικής Προέλευσης	1.685,4	1.570,6	7,3%	3,4%	3,1%
ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ	1.685,4	1.570,6	7,3%	3,4%	3,1%
Πρώτες Ύλες μη Εδώδιμες εκτός από Καύσιμα	14.911,0	16.478,2	-9,5%	30,2%	32,6%
ΚΑΥΣΙΜΑ	14.911,0	16.478,2	-9,5%	30,2%	32,6%
Ορυκτά. Καύσιμα. Λιπαντικά κ.λπ.	21.539,0	21.636,8	-0,5%	43,7%	42,8%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	6.006,1	5.869,9	2,3%	12,2%	11,6%
Χημικά Προϊόντα και Συναφή (μ.α.κ.)	7.206,8	7.280,8	-1,0%	14,6%	14,4%
Βιομηχανικά Είδη Ταξινομημένα κατά Πρώτη Ύλη	4.801,4	4.949,8	-3,0%	9,7%	9,8%
Μηχανήματα και Υλικό Μεταφορών	3.524,7	3.536,3	-0,3%	7,1%	7,0%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	593,7	612,5	-3,1%	1,2%	1,2%
ΛΟΙΠΑ	593,7	612,5	-3,1%	1,2%	1,2%
Είδη & Συναλλαγές μη Ταξινομημένα σε Κατηγορίες	49.302,5	50.499,1	-2,4%	100,0%	100,0%
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ	10.573,5	10.200,9	3,7%	21,4%	20,2%

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων από το ΚΕΕΜ

Υποχώρηση κατά 10,1% εμφάνισαν το 2024 οι εξαγωγές προς τις αγορές των χωρών της Κεντρικής-Λατινικής Αμερικής, με την αξία τους να διαμορφώνεται στα €391,8 εκατ. από €435,9 εκατ. το 2023. Η μείωση των εξαγωγών προς τις χώρες της συγκεκριμένης περιοχής οφείλεται κυρίως στην υποχώρηση της ζήτησης ελληνικών προϊόντων από την Αργεντινή, κατά 76,0%, που διαμόρφωσε την αξία τους στα €19,8 εκατ. από €82,5 εκατ. ένα χρόνο νωρίτερα.

Οι εξαγωγές προς τις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής παρουσίασαν αύξηση, κατά 1,8%, στα €6,0 δισεκ. από €5,9 δισεκ., κυρίως λόγω της αύξησης των εξαγωγών προς την Αίγυπτο (+79,2%), όπου οι εξαγωγές διαμορφώθηκαν το δωδεκάμηνο Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2024 στα €906,2 εκατ., έναντι €505,8 εκατ. ένα χρόνο νωρίτερα, αλλά και προς την Τυνησία (+104,8%), όπου αυξήθηκαν κατά €183,9 εκατ. το 2024 σε σχέση με το 2023 και άγγιξαν τα €359,4 εκατ. Προς δύο επίσης σημαντικούς εξαγωγικούς προορισμούς στη Μέση Ανατολή, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα οι εξαγωγές υποχώρησαν κατά 6,8%, στα €368,2 εκατ., ενώ προς τη Σαουδική Αραβία οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 9,5%, στα €419,2 εκατ.

Μικρή άνοδος της ζήτησης των ελληνικών αγαθών σημειώθηκε προς τις χώρες της Ασίας, προς τις οποίες οι εξαγωγές αυξήθηκαν το 2024 κατά 0,8%, στα €2,3 δισεκ. Αυτή η εξέλιξη οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εξαγωγών κατά 7,8% προς την Κίνα, από €384,6 εκατ. το 2023 στα €414,6 εκατ. το 2024. Ομοίως, αύξηση της ζήτησης σημειώθηκε και από το Χονγκ Κονγκ (+53,3%, στα €127,3 εκατ. από €83,0 εκατ. το 2023).

Ενισχυμένη, κατά 15,7%, ήταν η ροή των εξαγωγών ελληνικών προϊόντων προς την Ωκεανία, με την αξία τους το 2024 να διαμορφώνεται στα €240,2 εκατ. από €207,7 εκατ. ένα χρόνο νωρίτερα. Η αύξηση προήλθε από την παρόμοια σε κατεύθυνση τάση προς την Αυστραλία, προς την οποία οι εξαγωγές αυξήθηκαν με ρυθμό 14,5% και διαμορφώθηκαν στα €217,8 εκατ. από €190,1 εκατ. το 2023. Ομοίως, αύξηση σημειώθηκε και προς την Νέα Ζηλανδία (+27,7%) στα €22,4 εκατ.

Ανακεφαλαιώνοντας, η υποχώρηση των εξαγωγών προϊόντων της Ελλάδας την περίοδο Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2024 κατά 2,4% σε τρέχουσες τιμές, προήλθε από την μείωση των περισσότερων κατηγοριών προϊόντων: των καυσίμων (-9,5%), των βιομηχανικών προϊόντων (-0,5%) και των ειδών και συναλλαγών μη ταξινομημένων κατά κατηγορίες (-3,1%). Οι πέντε πρώτες χώρες με την μεγαλύτερη ζήτηση των ελληνικών προϊόντων είναι η Ιταλία, η Γερμανία, η Κύπρος η Βουλγαρία και οι ΗΠΑ. Από την άλλη πλευρά, οι εισαγωγές ενισχύθηκαν κατά 1,8% αυξάνοντας το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο στα €33,2 δισεκ. (+8,6%). Οι πέντε χώρες με το μεγαλύτερο μερίδιο εισαγωγών προϊόντων για το 2024 είναι η Γερμανία, η Κίνα, η Ιταλία, το Ιράκ και η Ολλανδία. Οι ελληνικές εξαγωγές έκλεισαν το 2024 στα €49,3 δισεκ. παρουσιάζοντας μια ήπια μείωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος (€50,5 δισεκ.) με το εμπορικό έλλειμμα να διαμορφώνεται €2,6 δισεκ. υψηλότερα από ότι το 2023 στα €33,2 δισεκ. Το 2024 υπήρξε μια απαιτητική χρονιά για την εξαγωγική δραστηριότητα των ελληνικών επιχειρήσεων, καθώς οι γεωπολιτικές αναταράξεις και οι οικονομικές προκλήσεις επηρέασαν τη δυναμική των εξαγωγών. Συγκεκριμένα, οι συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή και η αστάθεια στις θαλάσσιες εμπορικές διαδρομές, ιδιαίτερα στην Ερυθρά Θάλασσα, διατήρησαν τις πιέσεις στις αλυσίδες εφοδιασμού, ενώ και οι πληθωριστικές πιέσεις διαμόρφωσαν ένα δύσκολο διεθνές περιβάλλον. Για το 2025, επικρατεί αβεβαιότητα για τις προοπτικές στο διεθνές εμπόριο, που απορρέει από τις επανερχόμενες τάσεις προστατευτισμού, σε συνέχεια της ανακοίνωσης επιβολής δασμών εκ μέρους της κυβέρνησης των ΗΠΑ. Η παραπάνω εξέλιξη, ενδέχεται να επηρεάσει κάποιους κλάδους εξαγωγικών προϊόντων και κυρίως των αγροδιατροφικών προϊόντων, όπως λάδι, τυριά και ελιές που έχουν σημαντική διείσδυση στις ΗΠΑ.

Πίνακας 3.7

Εξαγωγές ανά προορισμό, Ιανουάριος- Δεκέμβριος 2024 (εκατ. €)*

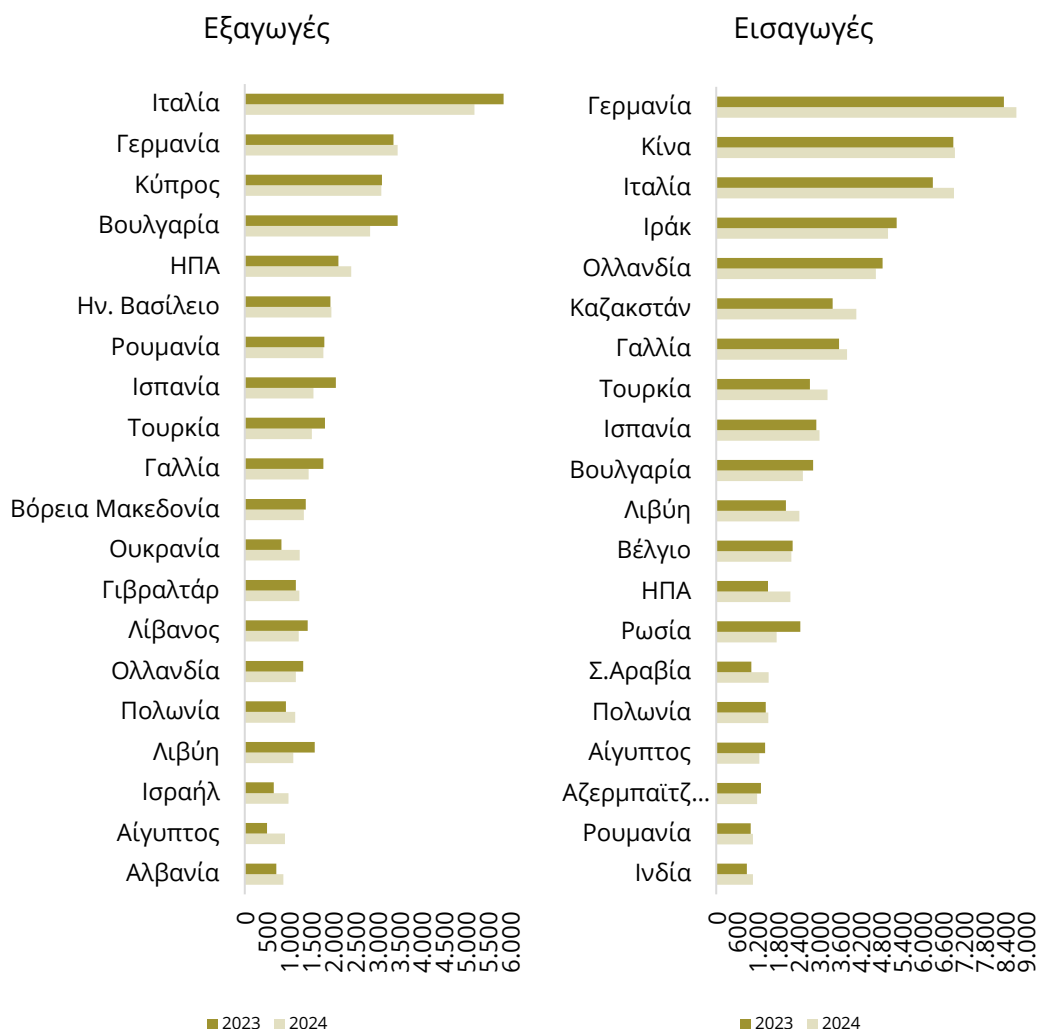
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΩΣΕΙΣ-ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	2024	2023	24/23
Ε.Ε. (27)	26.826,5	28.620,0	-6,3%
Ευρωζώνη	19.390,9	20.761,1	-6,6%
G7	15.009,3	15.636,1	-4,0%
Βόρεια Αμερική	2.878,9	2.554,8	12,7%
Χώρες BRICS	773,7	775,7	-0,2%
Μ. Ανατολή & Β. Αφρική	6.043,9	5.938,7	1,8%
Ωκεανία	240,2	207,7	15,7%
Κεντρική-Λατινική Αμερική	240,2	207,7	15,7%
Ασία	2.310,0	2.292,6	0,8%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων από το ΚΕΕΜ, * Προσωρινά στοιχεία

Διάγραμμα 3.14

Χώρες με το μεγαλύτερο μερίδιο στις ελληνικές εξαγωγές-εισαγωγές προϊόντων, Ιανουάριος – Δεκέμβριος 2024 (εκατ. €, τρέχουσες τιμές)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων από το ΚΕΕΜ

Μεγαλύτερη αύξηση εξαγωγών προϊόντων το δωδεκάμηνο του 2024 σε απόλυτους όρους προς την Ουκρανία (+€410,4 εκατ.). Μεγαλύτερη πτώση προς την Ιταλία (-€662,8 εκατ.). Το μερίδιο της Ιταλίας στις εξαγωγές παραμένει το υψηλότερο. Μεγαλύτερη αύξηση εισαγωγών το 2024 σε απόλυτους όρους από το Καζακστάν (+€690,1 δισεκ.), μεγαλύτερη μείωση από την Ρωσία (-€692,2 εκατ.).

B. Ισοζύγιο πληρωμών

- Τον Ιανουάριο του 2025 το πλεόνασμα στο ΙΤΣ διαμορφώθηκε στο €1,0 δισεκ., έναντι €1,8 δισεκ. το 2024.
- Στο σύνολο του 2024, το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) διαμορφώθηκε σε έλλειμμα €15,1 δισεκ. (6,4% του ΑΕΠ), έναντι ελλείμματος €13,9 δισεκ. (6,2% του ΑΕΠ) το 2023.
- Για το 2024 καταγράφηκε επιδείνωση στα ελλείμματα των ισοζυγίων αγαθών και πρωτογενών εισοδημάτων, με βελτίωση στα πλεονάσματα των ισοζυγίων υπηρεσιών και δευτερογενών εισοδημάτων.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Ιανουάριος 2025

Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα €1,0 δισεκ. τον Ιανουάριο του 2025, έναντι πλεονάσματος €1,8 δισεκ. το 2024. Η μείωση του πλεονάσματος τον πρώτο μήνα του έτους προήλθε από την επιδείνωση όλων των επιμέρους ισοζυγίων, κυρίως όμως των δευτερογενών εισοδημάτων και των αγαθών.

Ιανουάριος – Δεκέμβριος 2024

Στο σύνολο του 2024, το έλλειμμα στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) διαμορφώθηκε στα €15,1 δισεκ. (6,4% του ΑΕΠ), αυξημένο κατά €1,2 δισεκ. σε σύγκριση με το 2023. Η διόγκωση προήλθε από τη σημαντική επιδείνωση του ισοζυγίου αγαθών και τη μικρότερη σε έκταση επέκταση του ελλείμματος του ισοζυγίου πρωτογενών εισοδημάτων, με μερική αντιστάθμιση από τη βελτίωση στα ισοζύγια υπηρεσιών και δευτερογενών εισοδημάτων.

Αναλυτικά, το έλλειμμα του Ισοζυγίου Αγαθών διαμορφώθηκε στα €35,7 δισεκ. το 2024 (15,0% του ΑΕΠ), αυξημένο κατά €2,6 δισεκ. σε σύγκριση με το 2023 (14,7% του ΑΕΠ). Οι εξαγωγές μειώθηκαν στα €48,6 δισεκ., (-€1,4 δισεκ.)¹⁷, λόγω της μείωσης των εξαγωγών καυσίμων κατά €1,8 δισεκ., με τις εξαγωγές λοιπών αγαθών να αυξάνονται κατά €361 εκατ., έπειτα από την πτώση του 2023. Οι εισαγωγές αγαθών ενισχύθηκαν στα €84,3 δισεκ. (€1,2 δισεκ.), κυρίως λόγω της μεγάλης αύξησης εισαγωγών λοιπών αγαθών κατά €2,4 δισεκ., η οποία αντισταθμίστηκε από την πτώση της αξίας εισαγωγών καυσίμων κατά €1,2 δισεκ.

Το πλεόνασμα στο Ισοζύγιο Υπηρεσιών ενισχύθηκε στο σύνολο του 2024 κατά €931 εκατ. και διαμορφώθηκε στα €22,7 δισεκ., έναντι αύξησης κατά €2,4 δισεκ. το 2023. Οι συνολικές εισπράξεις από Υπηρεσίες διαμορφώθηκαν στα €51,6 δισεκ., αυξημένες κατά €2,5 δισεκ. σε σύγκριση με το 2023, ενώ οι πληρωμές ανήλθαν στα €28,8 δισεκ., με ενίσχυση κατά €1,6 δισεκ. Οι εισπράξεις από ταξιδιωτικές υπηρεσίες διαμορφώθηκαν στα €21,7 δισεκ., βελτιωμένες κατά €1,1 δισεκ., σε ιστορικά υψηλό επίπεδο και ποσοστιαία αύξηση 5,4% σε σύγκριση με το 2023, ενώ οι ταξιδιωτικές ροές ενισχύθηκαν κατά 9,8%. Οι μεταφορικές υπηρεσίες έφτασαν τα €21,2 δισεκ., αυξημένες κατά €215 εκατ., ενώ οι εισπράξεις από λοιπές υπηρεσίες έφτασαν τα €8,7 δισεκ., ενισχυμένες κατά €1,2 δισεκ. Οι πληρωμές για ταξιδιωτικές υπηρεσίες αυξήθηκαν στα €2,8 δισεκ.

¹⁷ Τα ποσά σε παρένθεση εκφράζουν την απόλυτη μεταβολή σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του προηγούμενου έτους, σε τρέχουσες τιμές, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά.

(+€352 εκατ.), οι πληρωμές για μεταφορικές υπηρεσίες ενισχύθηκαν στα €18,2 δισεκ. (+€354 εκατ.), και οι πληρωμές λοιπών υπηρεσιών έφτασαν τα €7,9 δισεκ., (+€894 εκατ.).

Το έλλειμμα στο Ισοζύγιο Πρωτογενών Εισοδημάτων αυξήθηκε το 2024 και διαμορφώθηκε στα €4,3 δισεκ., έναντι €4,0 δισεκ. το 2023. Οι εισπράξεις ενισχύθηκαν στα €11,1 δισεκ., με αύξηση κατά €1,0 δισεκ., έναντι υπερδιπλάσιας αύξησης το 2023, και οι πληρωμές αυξήθηκαν στα €15,4 δισεκ., με ενίσχυση κατά €1,3 δισεκ. Βασική αιτία για την αύξηση των πληρωμών παραμένει η κατηγορία των πληρωμών για επενδύσεις (κέρδη, μερίσματα, τόκοι).

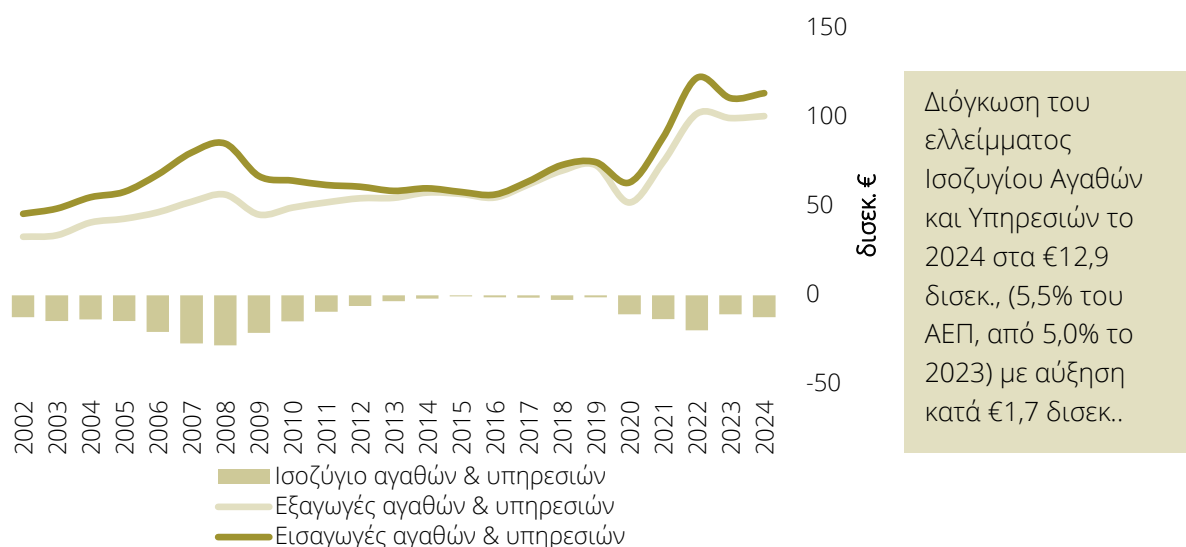
Το Ισοζύγιο Δευτερογενών Εισοδημάτων βελτιώθηκε το 2024, στα €2,1 δισεκ. έναντι €1,3 δισεκ. το 2023, με αύξηση των εισπράξεων στα €6,8 δισεκ. (+€1,3 δισεκ.), ενώ στο σκέλος των πληρωμών καταγράφηκε ενίσχυση στα €4,7 δισεκ. (+€523 εκατ.).

Ισοζύγιο Κεφαλαίων

Το Ισοζύγιο Κεφαλαίων¹⁸ διαμορφώθηκε σε μικρό έλλειμμα €21 εκατ., έναντι πλεονάσματος €2,7 δισεκ. το 2023, κυρίως λόγω της μείωσης των εισπράξεων στα €947 εκατ., (-€2,4 δισεκ.), ενώ οι πληρωμές αυξήθηκαν στα €968 εκατ., (+€278 εκατ.). Η μείωση των εισπράξεων της Γενικής Κυβέρνησης στα ισοζύγια Δευτερογενών Εισοδημάτων και Κεφαλαίων οφείλεται στο γεγονός ότι τον Δεκέμβριο του 2023 είχε καταγραφεί η τρίτη δόση από το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility – RRF). Τέλος, το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών και Κεφαλαίων, που αντανακλά τη σχέση δανειστή ή δανειζόμενου μιας οικονομίας με το εξωτερικό, ήταν ελλειμματικό, στα €15,1 δισεκ., έναντι €11,3 δισεκ. το 2023.

Διάγραμμα 3.15

Εισαγωγές-Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών (Ιανουάριος – Δεκέμβριος), 2002-2024

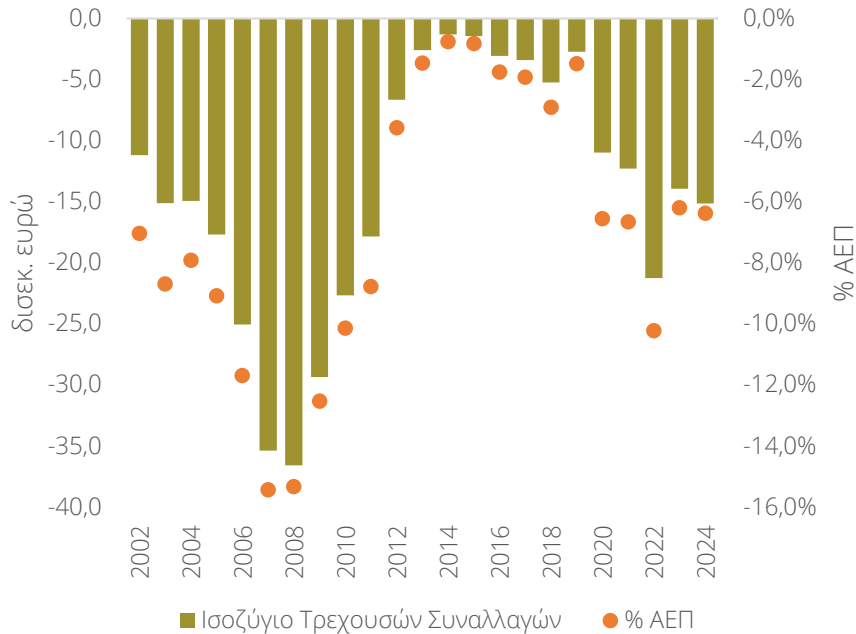

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

¹⁸ Το ισοζύγιο κεφαλαίων απεικονίζει τις μεταβιβάσεις κεφαλαίου, δηλαδή τις μονομερείς εισπράξεις και πληρωμές μεταξύ κατοίκων και μη κατοίκων που συνδέονται με επενδύσεις παγίου κεφαλαίου. Οι μεταβιβάσεις κεφαλαίου περιλαμβάνουν κυρίως ένα μέρος των μεταβιβάσεων (εισπράξεων) από τον κοινοτικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Γενική Κυβέρνηση (απολήψεις από τα διαρθρωτικά ταμεία – πλην του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου – και το Ταμείο Συνοχής βάσει των ΚΠΣ).

Διάγραμμα 3.16

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (Ιανουάριος – Δεκέμβριος), 2002-2024

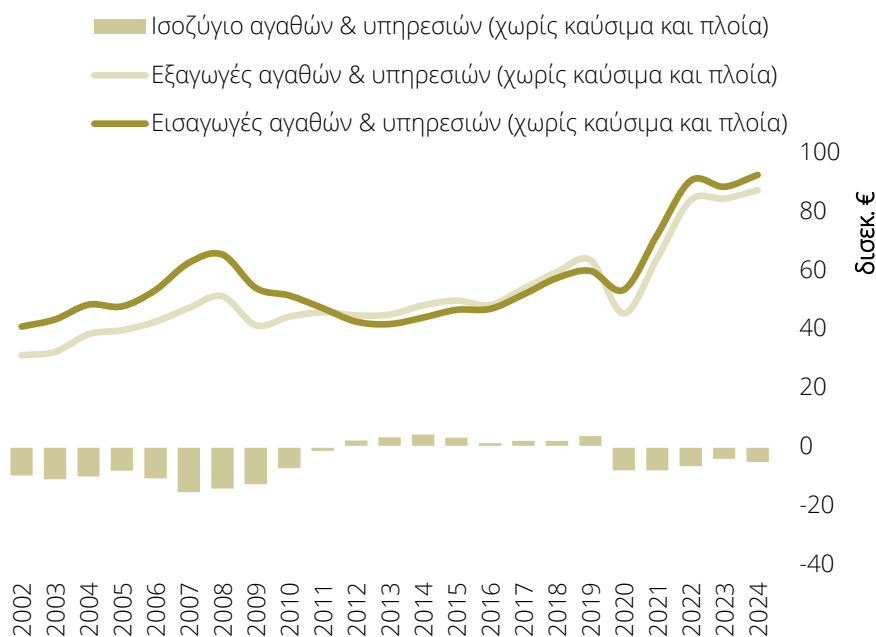

Στα €15,1 δισεκ. το έλλειμμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών το 2024, αντιστοιχώντας στο 6,4% του ΑΕΠ, από 6,2% το 2023.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Διάγραμμα 3.17

Εισαγωγές-Εξαγωγές αγαθών & υπηρεσιών χωρίς καύσιμα και πλοία (Ιανουάριος – Δεκέμβριος), 2002-2024

Διεύρυνση του ελλείμματος στο ισοζύγιο Αγαθών και Υπηρεσιών χωρίς καύσιμα και πλοία στα €5,2 δισεκ. το 2024, έναντι €4,0 δισεκ. το 2023

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

Το Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών διαμορφώθηκε σε έλλειμμα €13,0 δισεκ. στο σύνολο του 2024, έναντι €9,0 δισεκ. το 2023.

Στους επιμέρους λογαριασμούς, οι καθαρές απαιτήσεις των κατοίκων από άμεσες επενδύσεις από το εξωτερικό αυξήθηκαν κατά €1,7 δισεκ., έναντι αύξησης €3,8 δισεκ. το 2023, ενώ οι καθαρές υποχρεώσεις σε μη κατοίκους (επενδύσεις μη κατοίκων στη χώρα) ενισχύθηκαν κατά €6,0 δισεκ., έναντι αύξησης €4,4 δισεκ. το 2023.

Στην κατηγορία των επενδύσεων χαρτοφυλακίου, οι απαιτήσεις των κατοίκων έναντι του εξωτερικού αυξήθηκαν κατά €4,5 δισεκ. και οι υποχρεώσεις σε μη κατοίκους ενισχύθηκαν κατά €12,0 δισεκ., κυρίως λόγω της ανόδου των τοποθετήσεων σε ελληνικά ομόλογα και έντοκα γραμμάτια κατά €10,0 δισεκ., ενώ το υπόλοιπο αφορά αγορά μετοχών.

Στην κατηγορία των λοιπών επενδύσεων, οι απαιτήσεις από κατοίκους έναντι του εξωτερικού μειώθηκαν κατά €346 εκατ., κυρίως λόγω της μείωσης κατά €6,3 δισεκ. των επενδύσεων σε καταθέσεις και repos, η οποία αντισταθμίστηκε από την αύξηση κατά €2,0 δισεκ. της χορήγησης δανείων σε μη κατοίκους και τη στατιστική προσαρμογή από την έκδοση τραπεζογραμματίων. Οι υποχρεώσεις αυξήθηκαν κατά €564 εκατ., καθώς καταγράφηκε μείωση κατά €6,4 δισεκ. των τοποθετήσεων μη κατοίκων σε καταθέσεις και repos στην Ελλάδα και τη μείωση κατά €9,9 δισεκ. των δανειακών υποχρεώσεων προς μη κατοίκους.

Τέλος, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας διαμορφώθηκαν στα τέλη Δεκεμβρίου του 2024 στα €14,6 δισεκ., έναντι €12,3 δισεκ. το 2023, ενώ τον Ιανουάριο του 2025 τα συναλλαγματικά διαθέσιμα έφτασαν τα €15,3 δισεκ.

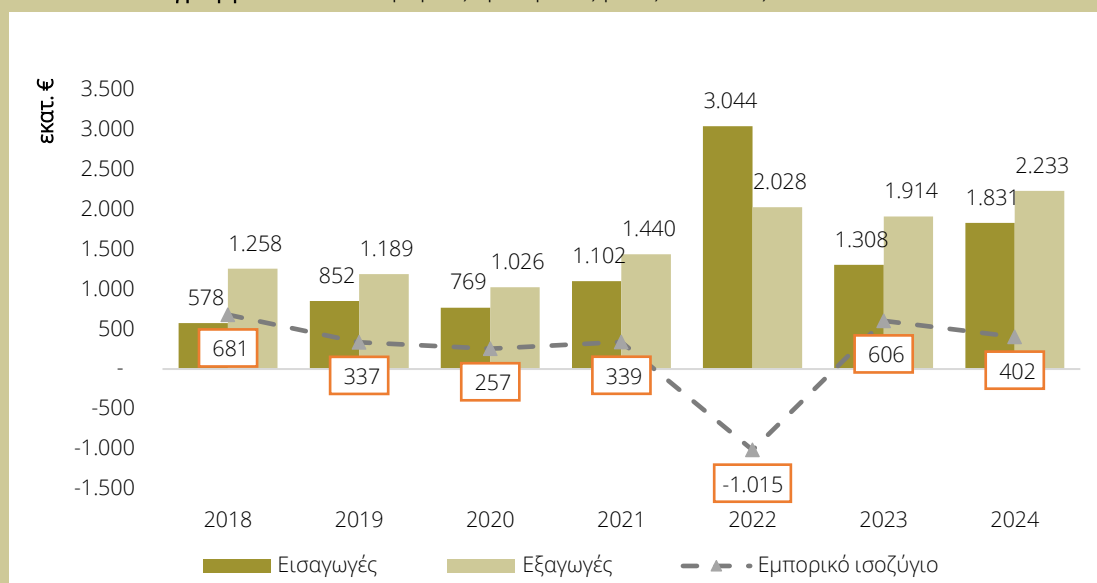

Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 3.3.

Οι κύριες διμερείς εμπορικές ροές αγαθών μεταξύ Ελλάδας - ΗΠΑ και ΕΕ-ΗΠΑ

Η κυβέρνηση των ΗΠΑ αποφάσισε την επιβολή οριζόντιων δασμών στις εισαγωγές αγαθών από τους περισσότερους εμπορικούς της εταίρους, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό, και ενόψει τελικών αποφάσεων για τους σχετικούς δασμούς, καταγράφεται το μείγμα των πρόσφατων εμπορικών ροών της Ελλάδας με τις ΗΠΑ, καθώς και της ΕΕ με τις ΗΠΑ, ανά κατηγορίες αγαθών. Στο Διάγραμμα Π.3.3.1 καταγράφονται αυξημένες διμερείς εμπορικές ροές μεταξύ Ελλάδας και ΗΠΑ μετά το 2021, καθώς και συστηματικό διμερές εμπορικό πλεόνασμα της Ελλάδας, με εξαίρεση το 2022, έτος της έντονης ενεργειακής κρίσης. Οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων της ελληνικής οικονομίας προς τις ΗΠΑ το 2024 άγγιξαν τα €2,2 δισεκ. σημειώνοντας αύξηση 16,7% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την τριετία 2022-2024 οι μέσες ετήσιες ελληνικές εξαγωγές προς τις ΗΠΑ ξεπέρασαν τα €2 δισεκ. Οι εισαγωγές βιομηχανικών προϊόντων από τις ΗΠΑ άγγιξαν τα €1,8 δισεκ. το 2024 (+40,0%, γ-ο-γ), ενώ το 2018 οι εισαγωγές ήταν μόλις €578 εκατ. Ακολούθως, το διμερές εμπορικό πλεόνασμα της Ελλάδας με τις ΗΠΑ διαμορφώθηκε στα €402 εκατ. το 2024, από €606 εκατ. ένα χρόνο πριν (-33,6%). Το 2024, το 5,1% της αξίας των εγχώριων προϊόντων κατευθύνεται προς τις ΗΠΑ (από 4,2% το 2018), ενώ το 2,4% των συνολικών εισαγωγών προϊόντων προέρχεται από τις ΗΠΑ (από 1,2% το 2018).

Διάγραμμα Π.3.3.1. Διμερείς εμπορικές ροές Ελλάδας - ΗΠΑ, 2018-2024

Πηγή: Eurostat, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE

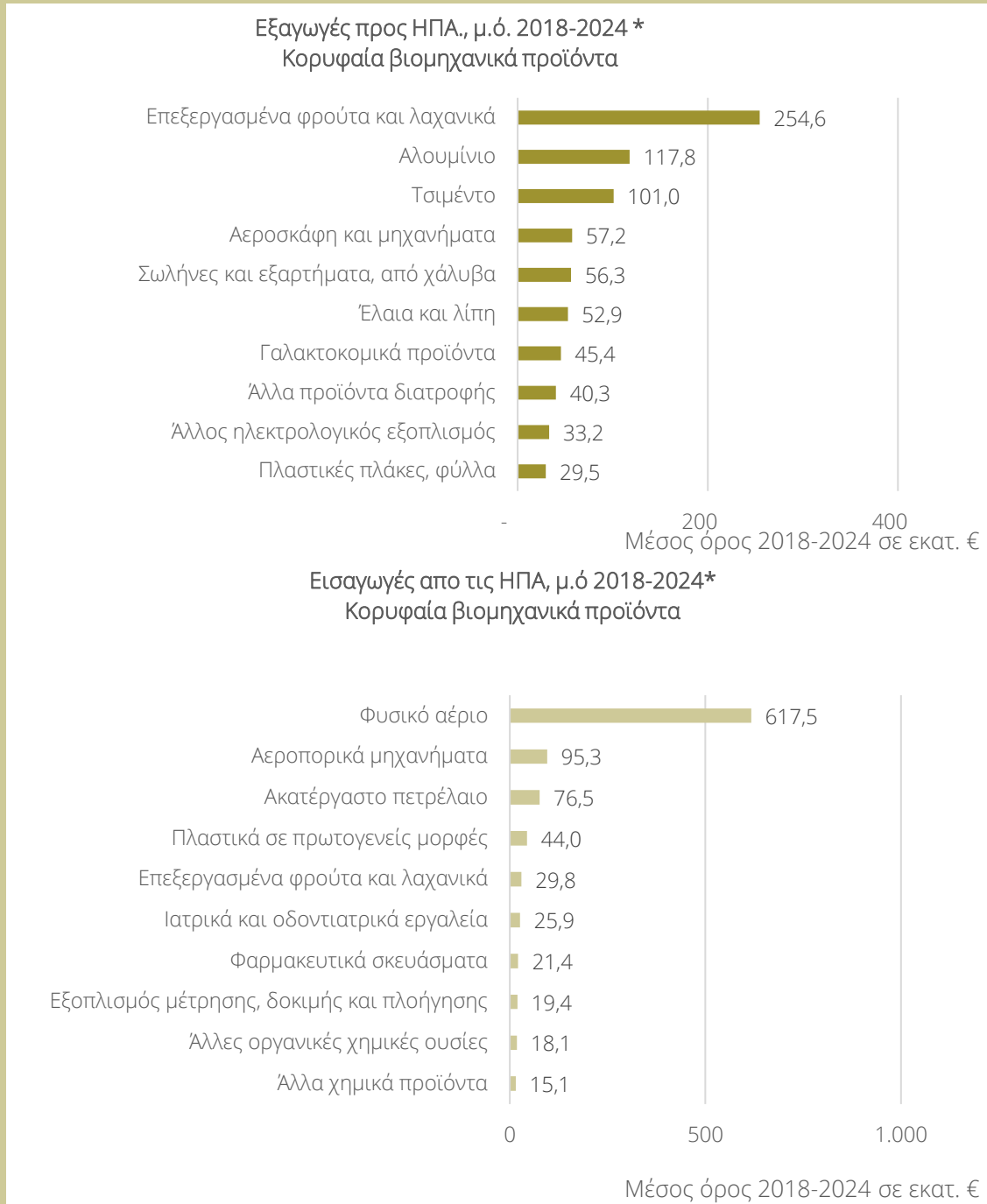
Στο Διάγραμμα Π.3.3.2 παρουσιάζονται τα κορυφαία σε αξία προϊόντα των ελληνικών εισαγωγών και εξαγωγών από και προς τις Η.Π.Α. Τα κορυφαία προϊόντα προς τις ΗΠΑ ήταν τα Φρούτα και λαχανικά, με μέση ετήσια αξία €254,6 εκατ. την περίοδο 2018-2024. Ακολούθησε το Αλουμίνιο και το Τιμμέντο, με ετήσια αξία εξαγωγών €117,8 εκατ. και €101,0 εκατ., αντίστοιχα. Με μέση αξία εξαγωγών στα €57,2 εκατ. καταγράφονται τα αεροσκάφη και μηχανήματα αεροσκαφών και στα €56,3 εκατ. οι Σωλήνες από χάλυβα.

Βασικό εισαγόμενο προϊόν από τις ΗΠΑ είναι το Φυσικό αέριο, με μέση ετήσια αξία €617,5 εκατ. την περίοδο 2018-2024. Ακολούθησαν τα Αεροπορικά μηχανήματα και το Ακατέργαστο πετρέλαιο, με

μέση αξία εισαγωγών στα €95,3 εκατ. και €76,5 εκατ., αντίστοιχα. Την πρώτη πεντάδα των βασικών εισαγόμενων προϊόντων συμπληρώνουν τα πλαστικά στα €44,0 εκατ. και τα επεξεργασμένα φρούτα και λαχανικά στα €29,8 εκατ.

Διάγραμμα Π.3.3.2. Εξαγωγές και Εισαγωγές μεταξύ Ελλάδας-ΗΠΑ, κορυφαία προϊόντα, μ.ό. 2018-2024

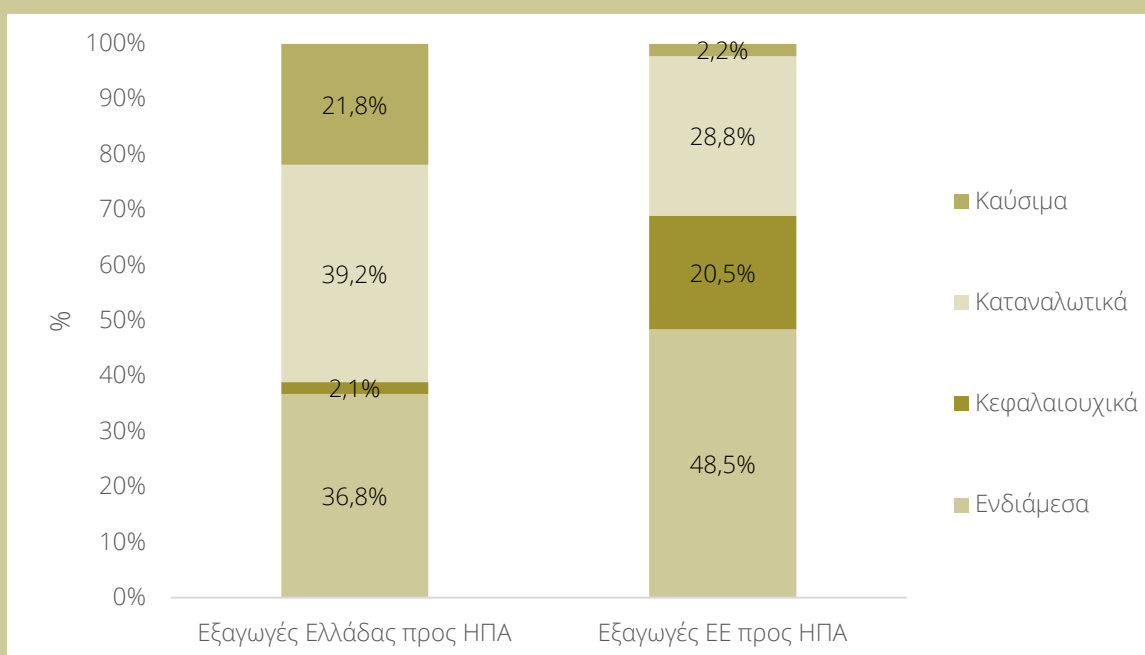

Πηγή: Eurostat, International Trade, ComExt, σε τρέχουσες τιμές., * Εξαιρουμένων των Προϊόντων διύλισης πετρελαίου Επεξεργασία δεδομένων: IOBE

Ανά κατηγορία προϊόντος¹⁹, οι εξαγωγές της ελληνικής οικονομίας προς τις ΗΠΑ, για το σύνολο του 2024, αφορούν σε μεγάλο βαθμό καταναλωτικά και ενδιάμεσα προϊόντα και πολύ λιγότερο κεφαλαιουχικά. Συγκεκριμένα, τα καταναλωτικά προϊόντα αποτελούν το 39,2% των ελληνικών εξαγωγών προς τις ΗΠΑ, ενώ το αντίστοιχο μερίδιο των εξαγωγών της ΕΕ27 προς τις ΗΠΑ είναι χαμηλότερο, στο 28,8%. Στα ενδιάμεσα προϊόντα, το μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών προς τις ΗΠΑ φτάνει το 36,8%, έναντι υψηλότερου ποσοστού στην ΕΕ27, καθώς σχεδόν το ήμισυ των εξαγωγών της ΕΕ27 προς τις ΗΠΑ αφορά ενδιάμεσα αγαθά (48,5%). Τα κεφαλαιουχικά αγαθά καταλαμβάνουν μικρό σχετικό μερίδιο (2,1%) στις ελληνικές εξαγωγές προς τις ΗΠΑ, σε αντίθεση με την ΕΕ27, όπου το 20,5% των εξαγωγών της προς τις ΗΠΑ αντιστοιχεί στη συγκεκριμένη κατηγορία αγαθών. Τέλος, στα καύσιμα το μερίδιο στις ελληνικές εξαγωγές προς τις ΗΠΑ φτάνει το 21,8%, έναντι 2,2% της ΕΕ27.

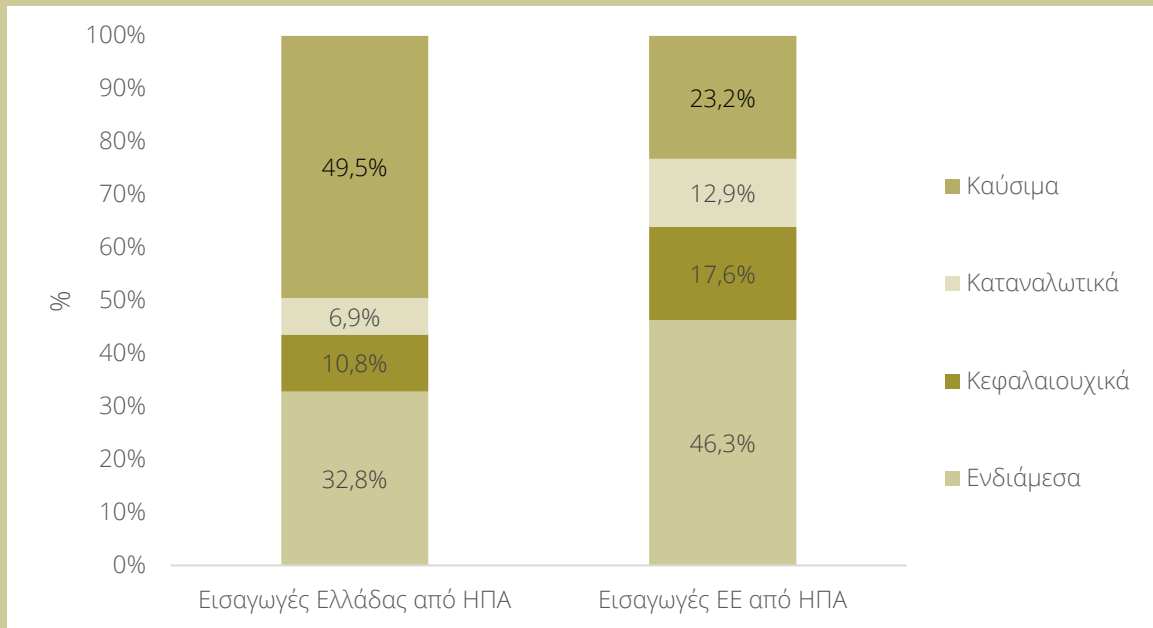
Διάγραμμα Π.3.3.3. Εξαγωγές Ελλάδας και ΕΕ27 προς ΗΠΑ, ανά κατηγορία προϊόντος, 2024

Πηγή: Eurostat (EU trade by BEC)

Το ήμισυ των εισαγωγών της Ελλάδας από τις ΗΠΑ αφορά την κατηγορία καυσίμων, ενώ στην ΕΕ27 η συγκεκριμένη κατηγορία αποτελεί σχεδόν το ¼ (23,2%). Τα ενδιάμεσα αγαθά συμμετέχουν στις εισαγωγές της Ελλάδας από τις ΗΠΑ με μερίδιο 32,8%, έναντι υψηλότερου μεριδίου στην ΕΕ27 με 46,3%. Η ελληνική οικονομία αγοράζει κεφαλαιουχικά προϊόντα από τις ΗΠΑ με χαμηλότερη ένταση έναντι της ΕΕ27, με τα μερίδια να διαμορφώνονται σε 10,8% για την Ελλάδα και 17,6% για την ΕΕ27, ενώ τέλος, στα καταναλωτικά προϊόντα το μερίδιο είναι σχεδόν διπλάσιο στην ΕΕ27 με 12,9%, έναντι 6,9% στην Ελλάδα.

¹⁹ Η κατηγοριοποίηση των προϊόντων πραγματοποιείται σύμφωνα με την ταξινόμηση Classification by Broad Economic Categories Rev.4 σε α) Ενδιάμεσα προϊόντα (καταναλωτικά ή κεφαλαιουχικά προϊόντα για την παραγωγή άλλων αγαθών), β) Κεφαλαιουχικά προϊόντα, γ) Καταναλωτικά (προς τελική κατανάλωση) και δ) Καύσιμα.

Διάγραμμα Π.3.3.4. Εισαγωγές Ελλάδας και ΕΕ27 από ΗΠΑ, ανά κατηγορία προϊόντος, 2024

Πηγή: Eurostat (EU trade by BEC)

Συμπερασματικά, η βασική θεωρία του διεθνούς εμπορίου αναδεικνύει ότι όλες οι χώρες έχουν κίνητρο να συμμετέχουν στο εμπόριο με άλλες χώρες, αξιοποιώντας τα δικά τους συγκριτικά πλεονεκτήματα, ακόμα και αν δημιουργούν εμπορικό έλλειμμα σε κάποια αγαθά ή κλάδους. Η Ελλάδα έχει πλεόνασμα στο εμπορικό ισοζύγιο με τις ΗΠΑ τα τελευταία έτη, με εξαίρεση το 2022, όπου λόγω αύξησης της τιμής των καυσίμων και της αυξημένης εισροής φυσικού αερίου από τις ΗΠΑ το εμπορικό ισοζύγιο έγινε αρνητικό. Η Ελλάδα εξαγεί κυρίως φρούτα, λαχανικά αλλά και αλουμίνιο και τσιμέντο, όπου οι οριζόντιοι δασμοί (20%) και οι στοχευμένοι στο αλουμίνιο (25%) αναμένεται να επηρεάσουν τις εξαγωγές. Στο σκέλος των εισαγωγών, εκτός από το φυσικό αέριο και το πετρέλαιο, η Ελλάδα εισάγει αεροπορικά μηχανήματα, πλαστικά, φρούτα, ιατρικά εργαλεία και φαρμακευτικά σκευάσματα, τα περισσότερα από τα οποία θα επηρεαστούν από την επιβολή των δασμών. Ανά κατηγορία προϊόντος, οι εξαγωγές της ελληνικής οικονομίας προς τις ΗΠΑ, αφορούν καταναλωτικά, ενδιάμεσα προϊόντα και καύσιμα και πολύ λιγότερο κεφαλαιουχικά, ενώ στις εισαγωγές κυριαρχούν τα καύσιμα και ακολουθούν τα ενδιάμεσα προϊόντα. Αναδεικνύεται ότι η δομή των ελληνικών εξαγωγών προς τις ΗΠΑ διαφέρει από τη μέση Ευρωπαϊκή, όπου περισσότερο από το 70% των εξαγωγών αφορά ενδιάμεσα και κεφαλαιουχικά αγαθά. Φαίνεται επίσης ότι στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον, όπως έχει πλέον διαμορφωθεί, οι ροές ενδιάμεσων αγαθών είναι κρίσιμης σημασίας, καθώς οι αλυσίδες αξίας εκτείνονται σε πολλές χώρες, με αποτέλεσμα οι δασμοί να αναμένεται να πλήξουν τη λειτουργία των αλυσίδων αυτών και τη διαθεσιμότητα των προϊόντων, με συνέπειες στην προσφορά και στον πληθωρισμό.

3.4 Αγορά εργασίας

- Μείωση του ποσοστού ανεργίας το δ' τρίμ. του 2024 στο 9,5% από 10,5% το δ' τρίμ. του 2023.
- Η ετήσια μείωση του ποσοστού ανεργίας ήταν αποτέλεσμα της μείωσης του αριθμού των ανέργων (-39,6 χιλ.), και της ταυτόχρονης αύξησης του αριθμού των απασχολούμενων (+95,6 χιλ.).
- Μεγαλύτερη ετήσια άνοδος της απασχόλησης το δ' τρίμ. 2024 σε Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες (+36,7 χιλ. απασχολούμενοι), Εκπαίδευση (+31,5 χιλ. απασχολούμενοι), και Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσικλετών (+29,7 χιλ. απασχολούμενοι).
- Ισχυρότερη ετήσια πτώση της απασχόλησης στον τομέα της Γεωργίας, Δασοκομίας και Αλιείας (-37,4 χιλ. απασχολούμενοι).
- Αρνητικό το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων στον ιδιωτικό τομέα το δ' τρίμ. του 2024, κατά 232,4 χιλ. άτομα, έναντι αρνητικού ισοζυγίου το δ' τρίμ. του 2023 (-195,5 χιλ.).
- Το ποσοστό απασχόλησης του ηλικιακά ενεργού πληθυσμού αυξήθηκε σε ετήσια βάση το δ' τρίμηνο του 2024, μειώνοντας την απόκλιση από τον μέσο Ευρωπαϊκό όρο σε 6,9 π.μ.
- Άνοδος στο ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας το δ' τρίμ. του 2024 (52,5% για τους άνω των 15 ετών), παρουσιάζοντας αύξηση κατά 1,5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με πέρυσι. Αύξηση επίσης κατέγραψε το μερίδιο της πλήρους απασχόλησης έναντι της μερικής.
- Αυξημένος ο εποχικά διορθωμένος δείκτης μισθολογικού κόστους το δ' τρίμ. του 2024 κατά 4,9% συγκριτικά με το ίδιο τρίμηνο του 2023.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα δεδομένα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό ανεργίας το δ' τρίμ. του 2024 μειώθηκε κατά 1,0 ποσοστιαία μονάδα σε ετήσια βάση, στο 9,5% από το 10,5% το ίδιο τρίμηνο του 2023. Την ίδια περίοδο ο αριθμός των ανέργων μειώθηκε στους 449,1 χιλ., παρουσιάζοντας μείωση κατά 39,6 χιλ. άτομα ή κατά 8,1%, ενώ ο αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε κατά 2,3% ή κατά 95,6 χιλ. στους 4.278,7 χιλ. Επομένως η μείωση του ποσοστού ανεργίας οφείλεται στην μείωση του αριθμού των ανέργων (-39,6 χιλ.) και στην ενίσχυση της απασχόλησης (+95,6 χιλ.). Σημειώνεται ότι, με βάση τα μηνιαία στοιχεία, οι δείκτες στην αγορά εργασίας βελτιώνονται στις αρχές του 2025, καθώς το εποχικά προσαρμοσμένο ποσοστό ανεργίας τον Φεβρουάριο εκτιμάται ότι μειώθηκε περαιτέρω, στο 8,6%. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ για τις ροές μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα (στοιχεία Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου), το σωρευτικό ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων ήταν θετικό κατά 70,3 χιλ. θέσεις εργασίας, ωστόσο μικρότερο από το ίδιο χρονικό διάστημα του 2023 (116,6 χιλ. θέσεις εργασίας).

Σε ότι αφορά στην εξέλιξη της ανεργίας στην Ευρωζώνη το δ' τρίμ. του 2024 παρατηρείται μεικτή εικόνα, καθώς σε 9 χώρες παρουσιάζεται αύξηση του ποσοστού ανεργίας και σε 11 χώρες μείωση. Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρουσιάζει η Ισπανία στην οποία στο δ' τρίμ. του 2024 κατήλθε στο 10,6% από το 11,8% ένα έτος πριν (-1,2 ποσοστιαίες μονάδες) με δεύτερη την Ελλάδα (βλέπε Παράρτημα). Από την άλλη πλευρά το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας το δ' τρίμ. του 2024 παρουσιάστηκε στη Μάλτα (2,9%), τη Γερμανία (3,3%), και την Ολλανδία (3,6%). Σημειώνεται ότι η ισχυρότερη ετήσια άνοδος του ποσοστού ανεργίας εντοπίζεται στο Λουξεμβούργο (+1,3 ποσοστιαίες μονάδες, από 5,5% σε 6,8%), ενώ η ισχυρότερη μείωση παρουσιάστηκε στην Ιταλία (-

1,4 ποσοστιαίες μονάδες, από 7,5% σε 6,1%) και την Ισπανία (-1,2 ποσοστιαίες μονάδες, από 11,8% σε 10,6%). Στη Ευρωζώνη, το ποσοστό ανεργίας την υπό εξέταση περίοδο άγγιξε το 6,1%.

Σχετικά με την εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας με βάση το φύλο στην Ελλάδα, παραμένει υψηλότερο στις γυναίκες. Πιο αναλυτικά, το ποσοστό ανεργίας των γυναικών κατήλθε στο 12,1% το δ' τρίμ. του 2024 από 12,9% το ίδιο τρίμηνο του 2023 παρουσιάζοντας πτώση 0,8 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ στους άνδρες κατήλθε στο 7,5% από 8,5% (-1,0 ποσοστιαία μονάδα). Σημειώνεται ότι την ίδια περίοδο στην Ευρωζώνη το ποσοστό ανεργίας των γυναικών περιορίστηκε στο 6,4% από 6,8% (-0,4 ποσοστιαίες μονάδες) και στους άνδρες περιορίστηκε στο 5,9% από 6,2% (-0,3 ποσοστιαίες μονάδες).

Αναφορικά με την κατανομή και εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας με βάση την ηλικία, αυτό είναι χαμηλότερο όσο η ηλικία αυξάνεται. Το δ' τρίμ. του 2024 το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε σε όλες τις ηλικιακές ομάδες. Η ισχυρότερη μείωση κατά 20,2 ποσοστιαίες μονάδες παρουσιάστηκε στα άτομα ηλικίας 15-19 ετών όπου περιορίστηκε στο 24,0% από το 44,2%. Ακολουθούν τα άτομα ηλικίας 20-24 ετών όπου το ποσοστό ανεργίας περιορίστηκε κατά 4,0 ποσοστιαίες μονάδες στο 22,9% από το 26,9% ενώ η ηπιότερη μείωση του ποσοστού ανεργίας παρουσιάστηκε στα άτομα ηλικίας 45-64 ετών και άνω των 65 ετών (-0,4 ποσοστιαίες μονάδες, από 6,8% σε 6,4% αντίστοιχα). Τέλος, τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας παρουσιάστηκαν στις ηλικιακές κατηγορίες 45-64 ετών και άνω των 65 ετών.

Σε σχέση με τη διάρκεια της ανεργίας, το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων παρουσίασε αύξηση, αλλά, ο αριθμός τους μειώθηκε. Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας αυξήθηκε το δ' τρίμ. του 2024 στο 53,5% (ως ποσοστό των ανέργων) από 50,8% το ίδιο τρίμηνο του 2023 (+2,7 ποσοστιαίες μονάδες), ενώ ο αριθμός των μακροχρόνια ανέργων κατήλθε στους 240,4 χιλ. από τους 248,2 χιλ. (-7,8 χιλ. ή -3,1%).

Σχετικά με την κατανομή και εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης, αυτό μειώνεται καθώς το επίπεδο εκπαίδευσης βελτιώνεται. Το δ' τρίμ. του 2024 το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης με εξαίρεση τους κατόχους Διδακτορικού ή Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών, Απολυτήριου 3-τάξιας Μέσης Εκπαίδευσης καθώς και τα άτομα που φοίτησαν σε μερικές τάξεις του δημοτικού ή που δεν πήγαν σχολείο. Η ισχυρότερη μείωση της ανεργίας κατά 1,6 ποσοστιαίες μονάδες παρουσιάστηκε στα άτομα που έχουν Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης όπου το ποσοστό ανεργίας κατήλθε στο 10,7% από 12,3% το ίδιο τρίμηνο του 2023. Η δεύτερη μεγαλύτερη μείωση, κατά 1,4 ποσοστιαίες μονάδες, παρουσιάστηκε στα άτομα με Πτυχίο Ανωτάτων Σχολών όπου το ποσοστό ανεργίας κατήλθε στο 6,4% από το 7,8% το δ' τρίμ. του 2023, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας παρουσιάζουν τα άτομα με πτυχίο ανώτερων σχολών και τα άτομα με διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών. Στην κατηγορία αυτή το ποσοστό ανεργίας ανήλθε στο 5,0% από 4,7% (+0,3 ποσοστιαίες μονάδες).

Αναφορικά με τις τάσεις στην περιφερειακή διάσταση της ανεργίας, το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε σε έξι περιφέρειες ενώ σε επτά περιφέρειες αυξήθηκε. Το υψηλότερο μη εποχικά διορθωμένο ποσοστό ανεργίας καταγράφηκε στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου όπου ανήλθε στο 15,5% από 4,2% το δ' τρίμ. του 2023 (+11,3 ποσοστιαίες μονάδες). Το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στην περιφέρεια των Ιονίων Νησιών όπου ανήλθε το δ' τρίμ. του 2024 στο 14,8% από 12,1% το δ' τρίμ. του 2023 (+2,7 ποσοστιαίες μονάδες). Η ισχυρότερη μείωση παρουσιάστηκε στην περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας όπου το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε

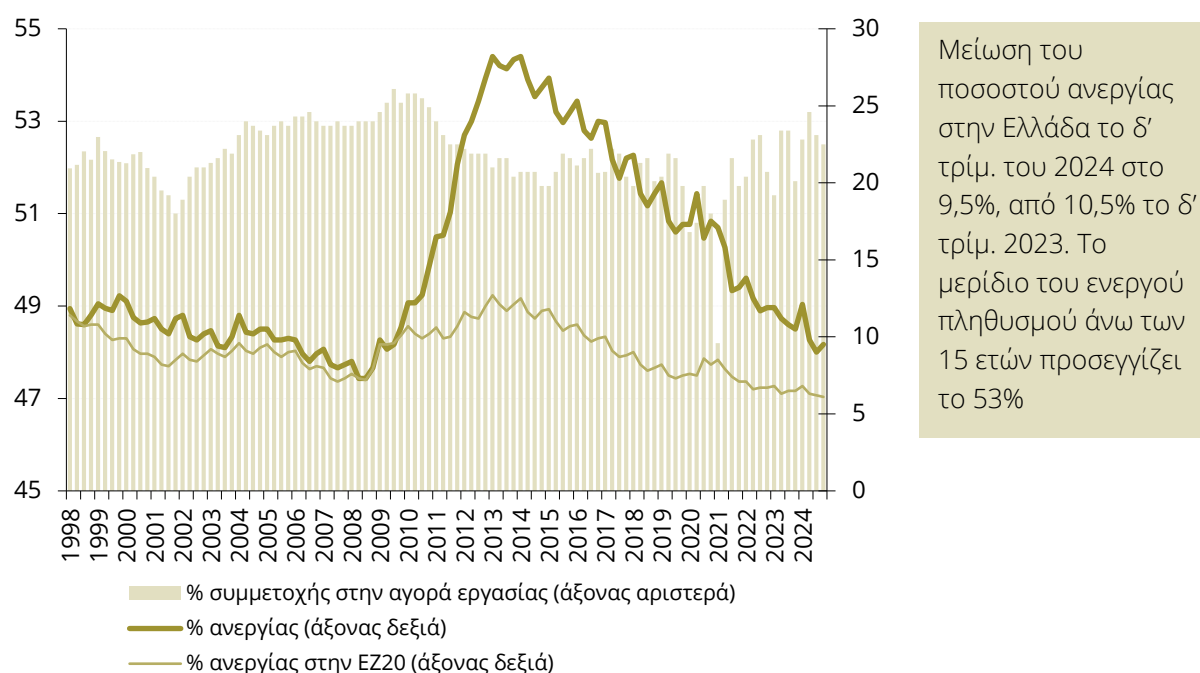

κατά 8,8 ποσοστιαίες μονάδες, στο 10,7% από το 19,5%. Το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας την ίδια περίοδο εντοπίζεται στην Κρήτη όπου διαμορφώθηκε σε 6,4% από 10,5% (-4,1 ποσοστιαίες μονάδες). Έπονται οι περιφέρειες Βορείου Αιγαίου, Αττικής και Πελοποννήσου. Στην πρώτη η ανεργία μειώθηκε στο 7,7% από το 11,2% (-3,5 ποσοστιαίες μονάδες) και στις υπόλοιπες δύο περιφέρειες μειώθηκε στο 7,8% από το 9,2% (-1,4 ποσοστιαίες μονάδες) και στο 8,0% από το 6,8% (+1,2 ποσοστιαίες μονάδες) αντίστοιχα.

Διάγραμμα 3.18

Εξέλιξη ποσοστού (%) εργατικού δυναμικού στον πληθυσμό και ποσοστού ανέργων στο εργατικό δυναμικό

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ – Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Eurostat

Σε σχέση με την εξέλιξη της απασχόλησης με βάση τη θέση στο επάγγελμα, υπήρξε αύξηση της απασχόλησης σε όλες τις θέσεις με εξαίρεση τους αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό και τους βοηθούς στην οικογενειακή επιχείρηση. Η μεγαλύτερη ετήσια αύξηση της απασχόλησης κατά 3,8% ή 110,3 χιλ. άτομα υπήρξε στην κατηγορία των μισθωτών (2.978,7 χιλ. εργαζόμενοι το δ' τρίμ. του 2024), ενώ, αύξηση κατά 1,2% ή 3,6 χιλ. άτομα καταγράφηκε και στους αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό (310,9 χιλ. εργαζόμενοι το δ' τρίμ. του 2024). Αντίθετα, ισχυρότερη ετήσια μείωση της απασχόλησης παρουσιάζεται στους βοηθούς στην οικογενειακή επιχείρηση που κατήλθαν σε 147,4 χιλ. με ετήσια πτώση 3,3% ή 5,1 χιλ. άτομα. Ακολουθούν, οι αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό που κατήλθαν στους 841,8 χιλ. παρουσιάζοντας ετήσια μείωση 1,5 % ή 13,1 χιλ. άτομα.

Οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης το δ' τρίμ. του 2024 αυξήθηκαν κατά 168,0 χιλ. άτομα ή κατά 4,3% συγκριτικά με το ίδιο τρίμηνο του 2023, και ανήλθαν στους 4.030,8 χιλ., ενώ οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης μειώθηκαν κατά 76,0 χιλ. άτομα ή κατά 24,3% στους 236,3 χιλ.

Σε σχέση με την εξέλιξη της απασχόλησης αναφορικά με την επαγγελματική κατηγορία, σε επτά κατηγορίες επαγγελματιών παρουσιάστηκε αύξηση της απασχόλησης και σε τρεις μείωσή της. Η ισχυρότερη άνοδος σε απόλυτους αριθμούς (κατά 71,8 χιλ. απασχολούμενους) σημειώθηκε στην κατηγορία των απασχολούμενων σε επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα με αποτέλεσμα να ανέλθουν στα 975,8 χιλ. άτομα το δ' τρίμ. του 2024 σε σχέση με 904,0 χιλ. άτομα το ίδιο χρονικό διάστημα του 2023. Επίσης σε απόλυτους αριθμούς, έπεται η άνοδος της απασχόλησης σε χειριστές σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητές (μονταδόροι) κατά 30,6 χιλ. απασχολούμενους (από 273,0 χιλ. το δ' τρίμ. του 2023 σε 303,6 χιλ. άτομα το ίδιο χρονικό διάστημα του 2024). Η ισχυρότερη μείωση σε απόλυτους αριθμούς παρουσιάστηκε το δ' τρίμ. του 2024 σε ειδικευμένους γεωργούς, κτηνοτρόφους, δασοκόμους και αλιείς όπου ο αριθμός τους κατήλθε σε 409,5 χιλ. από τους 448,1 χιλ. το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023 (-38,6 χιλ.). Έπεται η μείωση σε τεχνολόγους, τεχνικούς βοηθούς και ασκούντες σε συναφή επαγγέλματα όπου ο αριθμός τους κατήλθε σε 268,7 χιλ. από τους 282,3 χιλ. το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023 (-13,6 χιλ.).

Ως προς την τάση της απασχόλησης σε επίπεδο βασικών τομέων, σημειώθηκε άνοδος της απασχόλησης στο Δευτερογενή και Τριτογενή τομέα και μείωση στον Πρωτογενή τομέα. Σε απόλυτους αριθμούς η ισχυρότερη άνοδος παρουσιάστηκε στον Τριτογενή τομέα όπου η απασχόληση ενισχύθηκε κατά 107,0 χιλ. άτομα ή κατά 3,6%, στους 3.115,2 χιλ. Στον Δευτερογενή τομέα η απασχόληση ενισχύθηκε κατά 27,6 χιλ. άτομα ή κατά 4,1%, στους 706,4 χιλ. το δ' τρίμ. του 2024. Τέλος, στον Πρωτογενή τομέα η απασχόληση μειώθηκε κατά 37,4 χιλ. ή 7,6% άτομα με αποτέλεσμα ο αριθμός τους να διαμορφωθεί σε 454,5 χιλ.

Σε επίπεδο τομέων οικονομικής δραστηριότητας, σε δεκατέσσερις σημειώθηκε άνοδος της απασχόλησης, ενώ, σε οκτώ σημειώθηκε πτώση. Σε απόλυτους αριθμούς, η ισχυρότερη άνοδος της απασχόλησης το δ' τρίμ. του 2024 παρουσιάστηκε σε επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες καθώς και στον τομέα της Εκπαίδευσης. Στον πρώτο, ο αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε κατά 36,7 χιλ. άτομα (ή κατά 14,3%) στους 294,1 χιλ. από τους 257,4 χιλ. ενώ στο δεύτερο κατά 31,5 χιλ. άτομα (ή κατά 10,2%) στους 340,1 χιλ. από τους 308,6 χιλ. Επίσης, αξιοσημείωτη σε απόλυτους αριθμούς ήταν η αύξηση της απασχόλησης στο Χονδρικό και Λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών (κατά 29,7 χιλ. εργαζόμενους ή κατά 4,2%) από τους 699,0 χιλ. στους 728,7 χιλ. Από την άλλη πλευρά, η ισχυρότερη μείωση της απασχόλησης παρουσιάζεται στον τομέα της Γεωργίας, Δασοκομίας και Αλιείας όπου η απασχόληση περιορίστηκε στα 454,5 χιλ. άτομα από τα 491,9 χιλ. (-37,4 χιλ. ή -7,6%).

Συμπερασματικά, από τα στοιχεία απασχόλησης σε κλαδικό επίπεδο, προκύπτει ότι η άνοδος της το δ' τρίμ. του 2024 συγκριτικά με το ίδιο τρίμηνο του 2023 προήλθε κυρίως από την άνοδό της στους εξής τομείς:

- Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες (+36,7 χιλ. απασχολούμενοι),
- Εκπαίδευση (+31,5 χιλ. απασχολούμενοι),
- Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσικλετών (+29,7 χιλ. απασχολούμενοι).

Επιπρόσθετα, το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων άνω των 15 ετών για το δ' τρίμ. του 2024 ανέρχεται σε 47,5% από 46,3% το δ' τρίμ. του 2023 παρουσιάζοντας άνοδο κατά 1,2 ποσοστιαίες

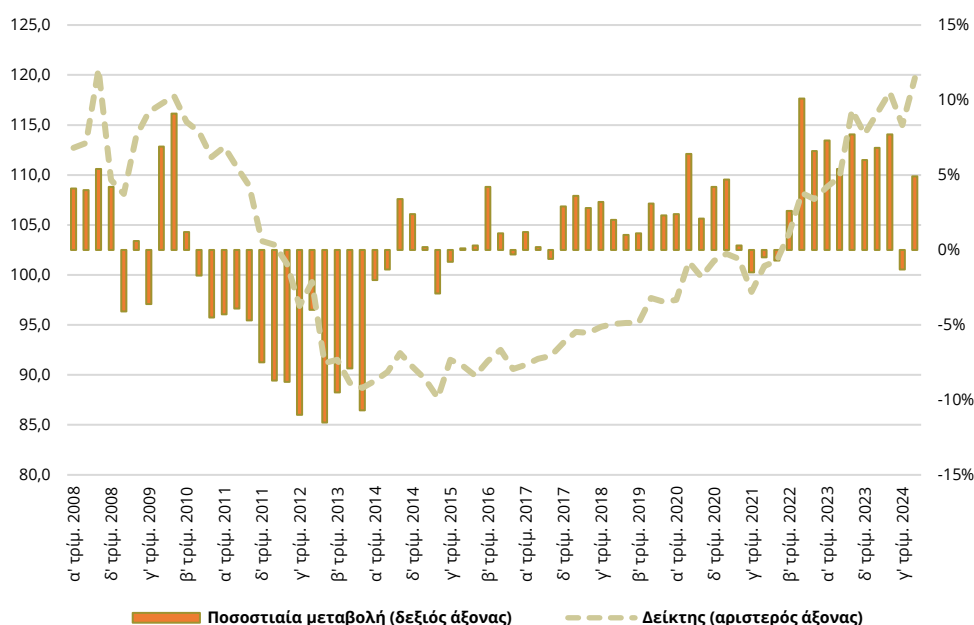

μονάδες. Σε ότι αφορά στην εξέλιξη του ποσοστού απασχόλησης στην Ευρωζώνη για το δ' τρίμ. του 2024 αυξήθηκε σε 54,4% από 54,2% για το ίδιο τρίμηνο του 2023, δηλαδή, κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες. Συγκριτικά, το ποσοστό απασχόλησης της Ελλάδας είναι σημαντικά χαμηλότερο από το μέσο όρο της Ευρωζώνης, παρουσιάζοντας απόκλιση κατά 6,9 ποσοστιαίες μονάδες για το δ' τρίμ. του 2024, από 7,9 ποσοστιαίες μονάδες για το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023.

Ως προς την τάση του εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας, παρουσίασε το δ' τρίμ. του 2024 άνοδο κατά 4,9% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του δ' τρίμ. του 2023.

Διάγραμμα 3.19

Εξέλιξη εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους

Αυξήθηκε το μισθολογικό κόστος το δ' τρίμ. του 2024 κατά 4,9% συγκριτικά με το ίδιο τρίμηνο του 2023.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Eurostat

Πίνακας 3.9

Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω, ανά κατάσταση απασχόλησης (σε χιλ.)

Περίοδος αναφοράς	Γενικό Σύνολο	Ποσοστό συμμετοχής (% του πληθυσμού)	Απασχολούμενοι	Ποσοστό απασχόλησης (% του πληθυσμού)	Άνεργοι	Ποσοστό ανεργίας (% του εργατικού δυναμικού)
2015	9.246,6	52,0	3.610,7	39,0	1.197,0	24,9
2016	9.212,8	52,1	3.673,6	39,9	1.130,9	23,5
2017	9.176,9	52,1	3.752,7	40,9	1.027,1	21,5
2018	9.140,2	51,9	3.828,0	41,9	915,0	19,3
2019	9.103,5	52,0	3.911,0	43	818,9	17,3
α' τρίμ. 2020	9.083,8	50,6	3.852,6	42,4	745,1	16,2
β' τρίμ. 2020	9.080,5	50,8	3.844,0	42,3	768,3	16,7
γ' τρίμ. 2020	9.077,3	51,6	3.926,8	43,3	756,4	16,2
δ' τρίμ. 2020	9.074,2	51,0	3.878,5	42,7	750,1	16,2
2020	9.079,0	51,0	3.878,5	42,7	755,0	16,3
α' τρίμ. 2021	9.070,8	48,2	3.625,1	40,0	745,4	17,1
β' τρίμ. 2021	9.067,1	51,3	3.915,3	43,2	732,5	15,8
γ' τρίμ. 2021	9.063,5	52,2	4.118,3	45,4	615,4	13,0
δ' τρίμ. 2021	9.060,0	51,6	4.053,3	44,7	617,4	13,2
2021	9.065,4	50,8	3.928,0	43,3	677,7	14,7
α' τρίμ. 2022	9.055,8	51,8	4.044,0	44,7	647,2	13,8
β' τρίμ. 2022	9.051,9	52,6	4.167,2	46,0	591,6	12,4
γ' τρίμ. 2022	9.048,2	52,7	4.216,0	46,6	555,6	11,6
δ' τρίμ. 2022	9.044,7	51,9	4.135,2	45,7	558,4	11,9
2022	9.050,2	52,3	4.140,6	45,8	588,2	12,4
α' τρίμ. 2023	9.041,4	51,4	4.098,0	45,3	550,5	11,8
β' τρίμ. 2023	9.038,4	52,8	4.236,5	46,9	533,3	11,2
γ' τρίμ. 2023	9.035,5	52,8	4.256,2	47,1	514,6	10,8
δ' τρίμ. 2023	9.032,7	51,7	4.183,1	46,3	488,7	10,5
2023	9.037,0	52,2	4.193,5	46,4	521,8	11,1
α' τρίμ. 2024	9.025,7	52,6	4.173,4	46,2	574,1	12,1
β' τρίμ. 2024	9.020,5	53,2	4.327,8	48,0	467,6	9,8
γ' τρίμ. 2024	9.015,4	52,7	4.323,9	48,0	428,4	9,0
δ' τρίμ. 2024	9.010,6	52,5	4.278,7	47,5	449,1	9,5

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις

Στο βασικό μακροοικονομικό σενάριο αναμένεται περαιτέρω βελτίωση στην αγορά εργασίας το 2025, με εμφανή ωστόσο σημάδια επιβράδυνσης της θετικής τάσης. Τα περιθώρια περαιτέρω μείωσης της κυκλικής ανεργίας στενεύουν, ενώ πρόκληση αποτελεί η μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας και η αύξηση της συμμετοχής στην εργασία.

Θετική επίδραση στην απασχόληση για το 2025 αναμένεται να έχει η προβλεπόμενη ενίσχυση των επενδύσεων. Σε αυτή την ενίσχυση συμβάλουν δύο παράγοντες. Αφενός η σταδιακή μείωση του κόστους χρηματοδότησης, που απορρέει τόσο από τις διεθνείς νομισματικές αρχές όσο και από τη συστηματική ενίσχυση της διεθνούς επενδυτικής εμπιστοσύνης προς τη χώρα, που μειώνει το spread του κόστους χρηματοδότησης του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Αφετέρου, ώθηση στις επενδύσεις αναμένεται να δώσει η επιτάχυνση της υλοποίησης του αναθεωρημένου

Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ιδιαίτερα στον τομέα των υποδομών, της ενέργειας, αλλά και της αξιοποίησης του διευρυμένου δανειακού σκέλους, με ευνοϊκούς όρους χρηματοδότησης.

Η προσδοκία για ανθεκτική κατανάλωση, συνιστώσα για την οποία αναμένεται αύξηση, αν και με βραδύτερο ρυθμό το 2025, θα επιδράσει ήπια θετικά στην απασχόληση. Η πρόβλεψη για αύξηση των εξαγωγών, αν και ηπιότερη από τις προηγούμενες εκτιμήσεις, αναμένεται να έχουν επίσης θετικές επιδράσεις στην απασχόληση το 2025. Η στάση της νομισματικής πολιτικής αναμφίβολα επηρεάζει τις παραπάνω τάσεις, με την προοπτική για βραδύτερη υποχώρηση των επιτοκίων να επιδρούν θετικά στις βραχυπρόθεσμες προοπτικές επενδύσεων, κατανάλωσης, και εξαγωγών.

Από τομεακή σκοπιά, σύμφωνα και με τα αποτελέσματα από τις έρευνες συγκυρίας, καταγράφεται εξασθένιση της δυναμικής των προοπτικών απασχόλησης στον τομέα της βιομηχανίας, του λιανικού εμπορίου και των υπηρεσιών, διατήρηση της δυναμικής σε κατασκευές. Επίσης, θετικές επιδράσεις στην απασχόληση θα προέλθουν από την σταδιακή ωρίμανση μεγάλων έργων υποδομής καθώς και εκτέλεση του μεγάλου αριθμού των οικοδομικών αδειών που καταγράφηκαν το 2024. Στον τομέα του τουρισμού, σε συνέχεια νέου αναμενόμενου ρεκόρ αφίξεων το 2024, η θετική επίδοση αναμένεται να συνεχιστεί και το 2025, ωστόσο η επίδραση του τουριστικού τομέα στην απασχόληση το 2025, συγκριτικά με το 2024, αναμένεται να είναι μικρότερη. Τέλος, ο δημόσιος τομέας αναμένεται να συνεχίσει να στηρίζει την απασχόληση μέσω προγραμματισμένων προσλήψεων στο τρέχον έτος.

Αναφορικά με τους κινδύνους, η γεωπολιτική αστάθεια και οικονομική αβεβαιότητα παραμένουν και αναμένεται να επιμείνουν το 2025, τόσο στο περιφερειακό όσο και στο διεθνές επίπεδο. Επιπλέον, οι διεθνείς τιμές των ενεργειακών αγαθών κυμαίνονται μεν σε χαμηλότερο επίπεδο, ωστόσο η αβεβαιότητα γύρω από την εξέλιξή τους έχει αυξηθεί, ενώ ο πληθωρισμός το 2025 αναμένεται να κυμανθεί σε ελαφρά υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με το μ.ό. της Ευρωζώνης.

Σημαντικό εμπόδιο για την ανταγωνιστικότητα, και συνεπώς για τη συνολική απασχόληση, αποτελεί ο σχετικά υψηλός δομικός πληθωρισμός της ελληνικής οικονομίας. Με βάση τις εκτιμήσεις IOBE για επιβράδυνση της κατανάλωσης το 2025, αναμένεται αντίστοιχα επιβράδυνση της θετικής δυναμικής στον τομέα της απασχόλησης.

Καθώς η χώρα άγγιξε πλέον μονοψήφια ποσοστά ανεργίας, οποιεσδήποτε μειώσεις κατά τα επόμενα τρίμηνα ή έτη θα είναι αναπόφευκτα βραδύτερες. Παράλληλα με τη μείωση της κυκλικής ανεργίας, προτεραιότητα τίθεται στην αντιμετώπιση της εναπομένουσας διαρθρωτικής ανεργίας και της ανεργίας τριβής. Σε αυτή την κατεύθυνση, σημαντικά κρίνονται τα ζητήματα της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων στην ελληνική αγορά εργασίας αλλά και η ανάγκη παροχής επαρκούς και ποιοτικής κατάρτισης, τόσο σε αρχική όσο και σε συνεχιζόμενη βάση.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω επιδράσεις στην αγορά εργασίας, το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να διαμορφωθεί στην περιοχή του 10,1% το 2024 και 9,3% το 2025.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία Ερευνών Συγκυρίας του IOBE, κατά το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου του 2025 σε σχέση με το δ' τρίμηνο του 2024, καταγράφεται μικρή βελτίωση ως προς τις προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές της απασχόλησης στη Βιομηχανία και τις Κατασκευές, εντονότερη στις Υπηρεσίες, ενώ στο Λιανικό εμπόριο οι προβλέψεις εξασθενούν σημαντικά. Σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2024, σημειώθηκε μικρή βελτίωση στις Κατασκευές και τις Υπηρεσίες, εντονότερη στη Βιομηχανία, ενώ ήπια ήταν η υποχώρηση στο Λιανικό εμπόριο. Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, το μέσο ισοζύγιο του α' τριμήνου του 2025 ενισχύθηκε ήπια σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο στις +10 μονάδες. Σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή επίδοση, ο μέσος τριμηνιαίος δείκτης είναι υψηλότερος κατά 19 μονάδες περίπου. Το εξεταζόμενο τρίμηνο, το ποσοστό των βιομηχανικών επιχειρήσεων που προβλέπει πτώση της απασχόλησής του το προσεχές χρονικό διάστημα διατηρείται στο 8-9%, ενώ παράλληλα ενισχύεται στο 25% (από 16%) το ποσοστό εκείνων που αναμένουν αύξηση στον αριθμό των θέσεων εργασίας τους. Ωστόσο, η μεγάλη πλειονότητα των επιχειρήσεων του τομέα (68%) προβλέπει σταθερότητα σε όρους απασχόλησης.

Στις Κατασκευές, οι σχετικές προβλέψεις υποδηλώνουν βελτίωση στο ισοζύγιο της απασχόλησης του τομέα, το οποίο ενισχύθηκε στις +38 (από +25) μονάδες, σε ήπια υψηλότερο επίπεδο σε σύγκριση με το ίδιο χρονικό διάστημα του 2024 (+29 μονάδες). Στο εξεταζόμενο τρίμηνο, το 3% (από 7%) των επιχειρήσεων του τομέα προβλέπουν λιγότερες θέσεις εργασίας, ενώ ενισχύεται στο 40% (από 32%) το ποσοστό των ερωτηθέντων που αναμένουν άνοδο της απασχόλησης. Σε επίπεδο επιμέρους κλάδων, παρατηρείται σημαντική βελτίωση του σχετικού δείκτη στις Ιδιωτικές Κατασκευές (+60 από +29 μον.) με τον σχετικό δείκτη στα Δημόσια Έργα (+18 από +21 μον.) να εξασθενεί οριακά.

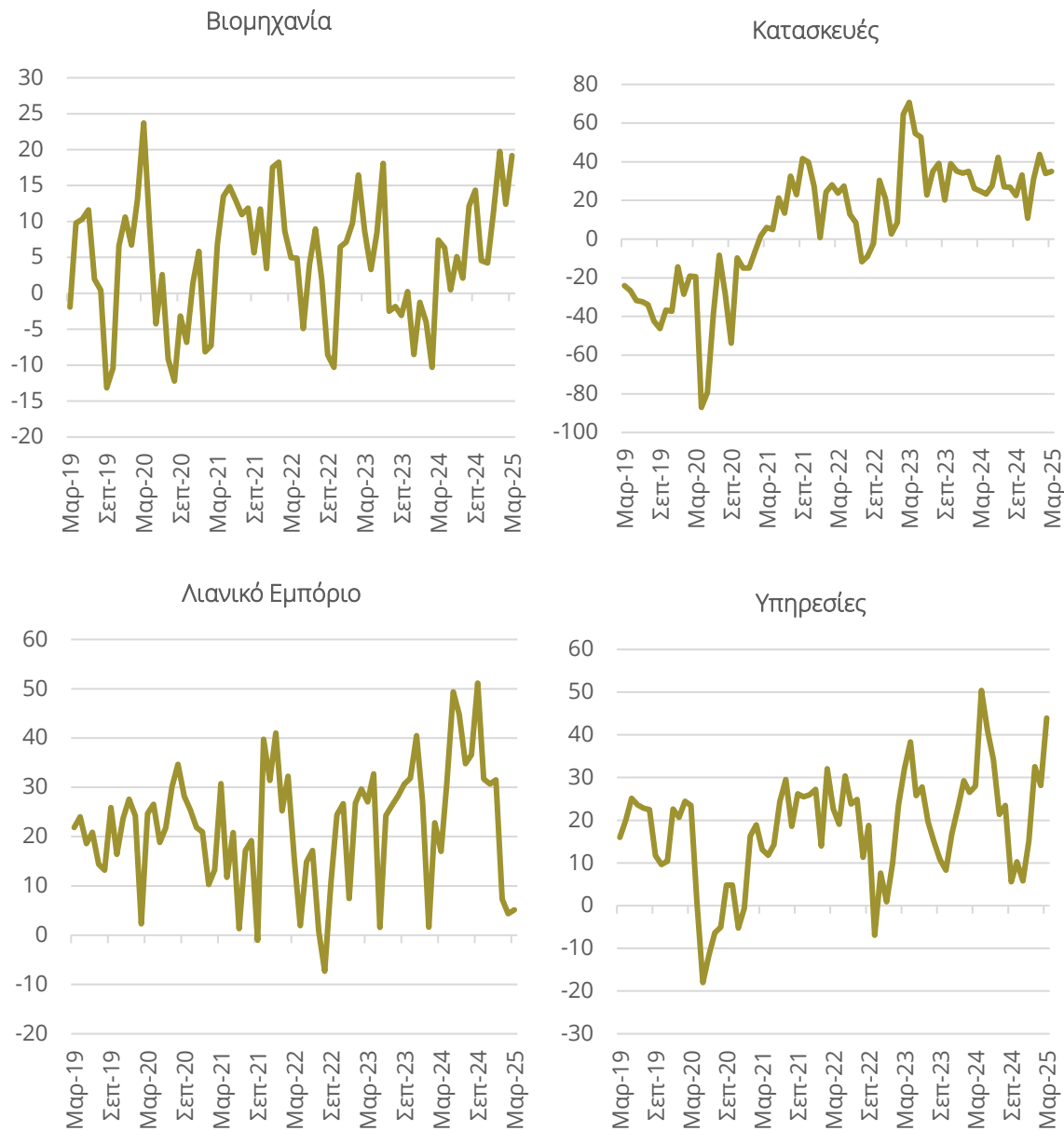
Ο δείκτης των προβλέψεων για την απασχόληση στο Λιανικό Εμπόριο εξασθένησε έντονα κατά το α' τρίμηνο του τρέχοντος έτους σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, στις +6 μονάδες (από +31), επίδοση ήπια χαμηλότερη σε σχέση με την αντίστοιχη του 2024 (+14). Το 4% των επιχειρήσεων του τομέα αναμένει μείωση των θέσεων εργασίας από μόλις 2% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ το 9% (από 33%) προβλέπει άνοδο της απασχόλησης, με όσους αναμένουν σταθερότητα να κινούνται στο 87% του συνόλου. Στους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους σημειώνεται ήπια ενίσχυση του σχετικού ισοζυγίου σε όλους τους εξεταζόμενους κλάδους, πλην των Τροφίμων-Ποτών-Καπνού όπου το σχετικό ισοζύγιο εξασθενεί έντονα.

Στις Υπηρεσίες οι σχετικές προβλέψεις το εξεταζόμενο τρίμηνο υποδηλώνουν σημαντική βελτίωση σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, και αντίστοιχη ήπια ενίσχυση σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό χρονικό διάστημα. Έτσι, το σχετικό ισοζύγιο του α' τριμήνου 2025, ενισχύθηκε κατά 24 μονάδες στις +35 μονάδες το εξεταζόμενο τρίμηνο, ενώ σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2024 βελτιώθηκε κατά 7 μονάδες. Από τις επιχειρήσεις του τομέα, το 4% αναμένει μείωση της απασχόλησης, με το ποσοστό εκείνων που προβλέπουν αύξηση να διαμορφώνεται στο 39% (από 21%). Σε κλαδικό επίπεδο, η τάση είναι αισθητά ανοδική σε όλους σχεδόν τους επιμέρους κλάδους, με εξαίρεση τις Διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες, όπου το σχετικό ισοζύγιο εξασθενεί οριακά.

Διάγραμμα 3.20

Προβλέψεις για την απασχόληση (ισοζύγιο απαντήσεων διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων)

Πηγή: IOBE

Κατά το α' τρίμηνο 2025, σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο καταγράφεται μικρή βελτίωση ως προς τις προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές της απασχόλησης στη Βιομηχανία και τις Κατασκευές, εντονότερη στις Υπηρεσίες, ενώ στο Λιανικό εμπόριο οι προβλέψεις εξασθενούν σημαντικά.

3.5 Τιμές καταναλωτή και παραγωγού

- ο Οριακά ηπιότερη άνοδος του ΕνΔΤΚ (ΔΤΚ) το α' τρίμηνο του 2025, στο 3,1% (2,6%) έναντι πληθωρισμού 3,2% (3,1%) ένα έτος πριν. Άνοδος τιμών κυρίως από την αυξητική επίδραση στις τιμές των μη ενεργειακών αγαθών, ειδικά των υπηρεσιών.
- ο Ρυθμός μεταβολής ΕνΔΤΚ με σταθερούς φόρους και χωρίς την ενέργεια, στο 2,8% το α' δίμηνο φέτος, από άνοδο 3,9% ένα έτος πριν.
- ο Για το 2025 προβλέπεται ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή θα ενισχυθεί με ρυθμό στην περιοχή του 2,8%. Βασικές υποθέσεις:
  - ο η καταναλωτική ζήτηση θα σημειώσει ενίσχυση στην περιοχή του 1,2%
  - ο η τιμή του πετρελαίου Brent θα υποχωρήσει σε ετήσια βάση, με τις εξελίξεις αναφορικά με τα μέτρα προστατευτισμού να ασκούν περαιτέρω καθοδικές πιέσεις στην αγορά ενέργειας.

Πρόσφατες εξελίξεις

Το α' τρίμηνο του 2025 σημειώθηκε άνοδος των τιμών σε σχέση με ένα έτος πριν, με το μέσο ρυθμό μεταβολής του Εθνικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) να διαμορφώνεται σε 2,6%, από αύξηση 3,1% ένα έτος νωρίτερα. Άνοδο, κατά 3,1%, σημείωσε ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου - Μαρτίου φέτος, από ενίσχυση 3,2% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2024. Τον Μάρτιο του τρέχοντος έτους ο ρυθμός μεταβολής του Εθνικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) διαμορφώθηκε στο 2,4% από 3,2% τον αντίστοιχο μήνα του 2024. Ανοδική τάση σημειώθηκε και στον ΕνΔΤΚ, με το ρυθμό μεταβολής του να διαμορφώνεται στο 3,0% τον Μάρτιο του 2025 από 3,4% τον ίδιο μήνα πέρυσι. Σημειώνεται ότι τον Φεβρουάριο του 2025, ο δομικός πληθωρισμός στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στο 3,4% από 3,3% ένα έτος νωρίτερα.

Ως προς τις επιδράσεις των συνιστωσών του ΕνΔΤΚ στην τάση του, η άνοδος του εναρμονισμένου δείκτη την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου του 2025, όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, κατά 3,1% οφείλεται στη θετική επίδραση της εγχώριας ζήτησης, καθώς η ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά διαμορφώθηκε σε 2,8%, από άνοδο 3,9% ένα έτος πριν. Η έμμεση φορολογία άσκησε θετική επίδραση στις τιμές, κατά 0,3 π.μ. το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, έναντι μηδενικής επίδρασης ένα έτος πριν.

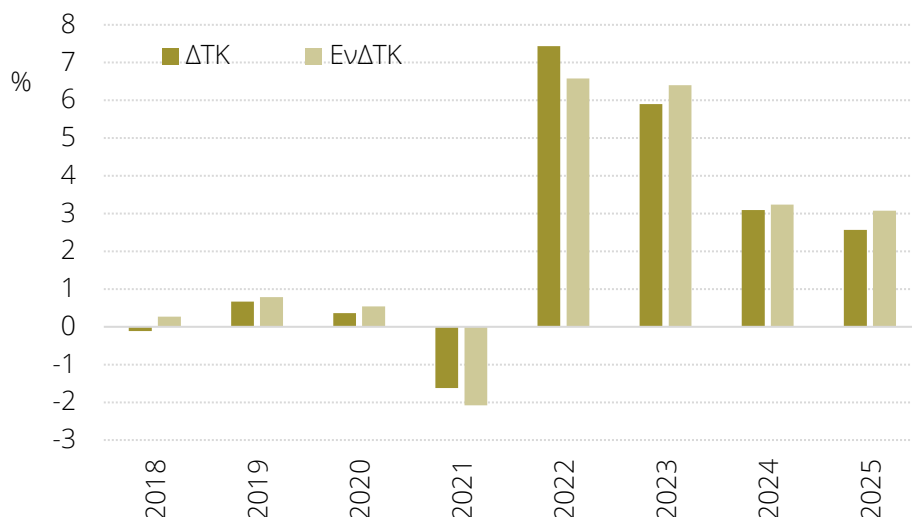
Αναφορικά με τις πρόσφατες τάσεις στις τιμές των ενεργειακών αγαθών και την επίδρασή τους στον ΕνΔΤΚ, η μέση διεθνής τιμή του πετρελαίου το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου του 2025 σημείωσε υποχώρηση συγκριτικά με ένα έτος πριν. Συγκεκριμένα, η μέση τιμή του πετρελαίου Brent διαμορφώθηκε στα \$77,4/βαρέλι από \$81,8/βαρέλι ένα έτος πριν, σημειώνοντας υποχώρηση 5,4%. Η μείωση της μέσης ισοτιμίας του ευρώ έναντι του δολαρίου το α' δίμηνο του 2025, σε σχέση με ένα έτος πριν, μετρίασε τη μείωση της τιμής του πετρελαίου σε ευρώ, με τη μέση τιμή του να διαμορφώνεται στα €74,5/βαρέλι, από €75,4/βαρέλι το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2024. Ακολούθως, η επίδραση των τιμών των ενεργειακών αγαθών, στο ρυθμό μεταβολής του ΕνΔΤΚ εγχωρίως την περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου του 2025, ήταν οριακά μηδενική έναντι αρνητικής επίδρασης 0,7% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2024.

Διάγραμμα 3.21

Ετήσια μεταβολή εγχώριου ΔTK και Εναρμονισμένου ΔTK στην Ελλάδα (περίοδος Ιανουαρίου – Μαρτίου, %)

Άνοδος 2,6% του εγχώριου ΔTK το α' τρίμ. 2025 σε σχέση με ένα έτος πριν, από 3,1% ένα έτος νωρίτερα.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία στοιχείων IOBE

Η άνοδος του ΕνΔTK στην Ελλάδα το α' τρίμηνο του 2025, κατά 3,1% κατατάσσει τη χώρα στις υψηλές θέσεις της κατάταξης μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης ως προς το ρυθμό μεταβολής, υψηλότερα του σταθμισμένου μέσου όρου (2,3%, βλέπε Παράρτημα). Την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2025, ο μέσος όρος μεταβολής του ΕνΔTK στην Ευρωζώνη ανήλθε στο 2,4%, από 2,7% ένα έτος πριν. Η εγχώρια ζήτηση φαίνεται ότι αποτέλεσε τον κυριότερο παράγοντα ανόδου των τιμών στην Ευρωζώνη, καθώς ο δείκτης τιμών με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά ενισχύθηκε κατά 2,4% στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, από ισχυρότερη άνοδο 3,4% ένα έτος νωρίτερα.

Διάγραμμα 3.22

Μηνιαία εξέλιξη ΔTK στην Ελλάδα (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές, %)

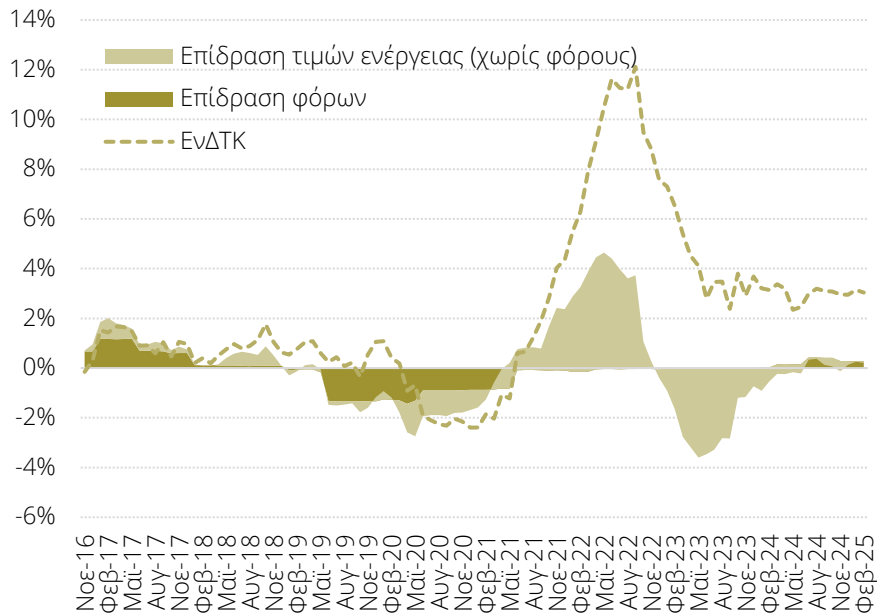

Ηπιότερη άνοδος του εγχώριου ΔTK τον Μάρτιο του 2025 (2,4% από 2,5% ένα μήνα πριν). Σε χαμηλότερα επίπεδα ο ρυθμός μεταβολής από τον αντίστοιχο μήνα του 2024 (3,2%).

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία στοιχείων IOBE

Διάγραμμα 3.23

Ετήσιος ρυθμός μεταβολής ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα και επίδραση τιμών ενεργειακών προϊόντων και αλλαγών στη φορολογία

Η αύξηση του ΕνΔΤΚ το α' δίμηνο του 2025 οφείλεται στις τιμές των μη ενεργειακών αγαθών, με την επίδραση των φόρων πλέον να είναι οριακά θετική.

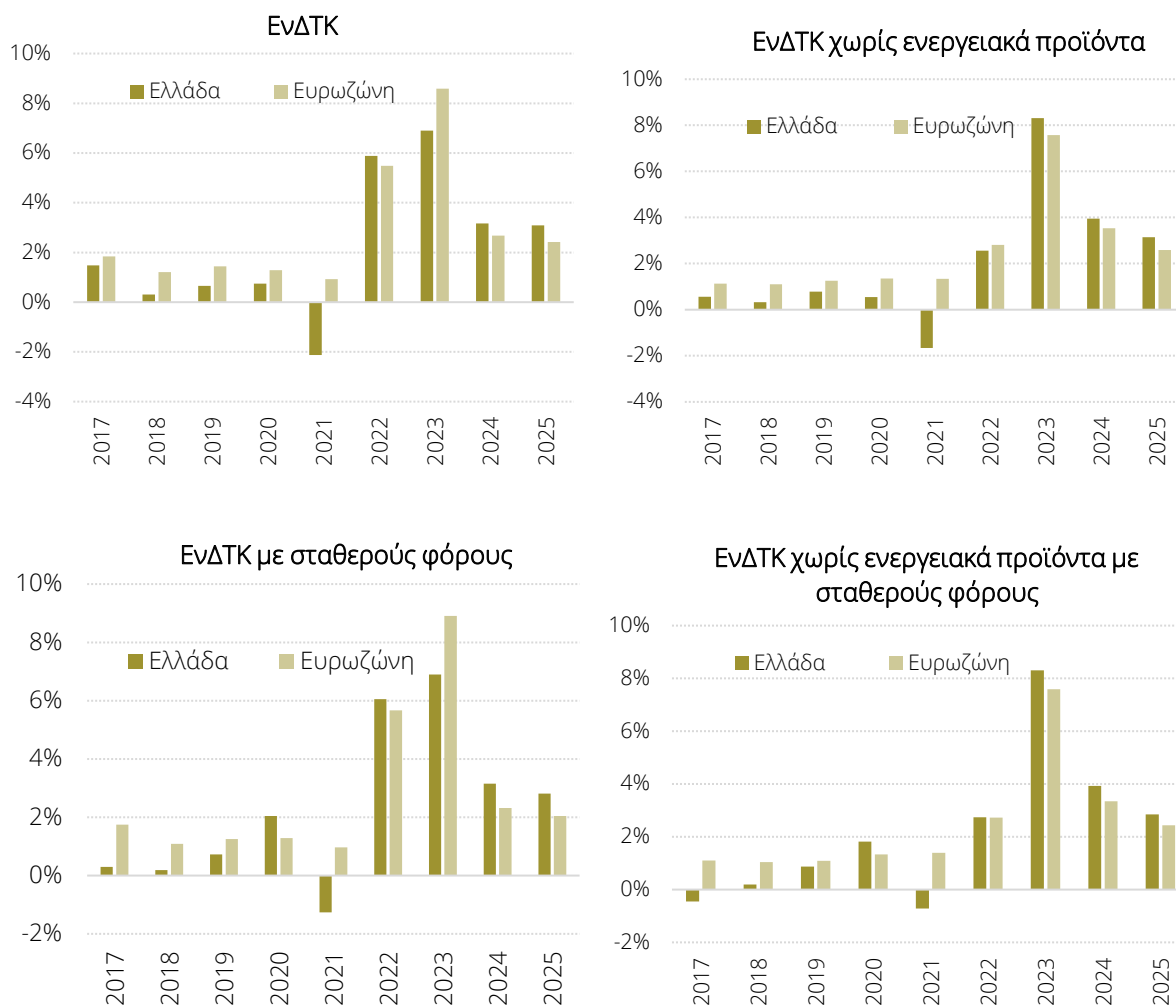
Πηγή: Eurostat, επεξεργασία στοιχείων IOBE

Ως προς τις τάσεις στις επιμέρους κατηγορίες προϊόντων και υπηρεσιών οι οποίες περιλαμβάνονται στον εγχώριο Γενικό Δείκτη Τιμών, η εντονότερη άνοδος το α' τρίμηνο 2025 σημειώθηκε στα Ξενοδοχεία. Η ενίσχυση των τιμών στην κατηγορία των Ξενοδοχείων ανήλθε σε 5,5%, από εντονότερη αύξηση 6,4% ένα έτος πριν. Σε χαμηλότερα επίπεδα, ήταν η μεταβολή στην κατηγορία της Στέγασης όπου οι τιμές ενισχύθηκαν κατά 5,2%, από υποχώρηση 0,8%, ενώ ακολούθησε η Ένδυση με αύξηση 5,0%, σε συνέχεια αύξησης 3,7%, αντίστοιχα, ένα έτος νωρίτερα. Στην Εκπαίδευση και τα Άλλα αγαθά καταγράφηκε ενίσχυση 2,6% και 2,2%, αντίστοιχα σε συνέχεια ανόδου 3,5% και 1,6%, αντίστοιχα ένα έτος πριν. Άνοδος τιμών σημειώθηκε στις Επικοινωνίες και τα Αλκοολούχα ποτά, κατά 1,6% και 1,3%, αντίστοιχα, από μείωση 2,0% και 2,3%, αντίστοιχα, το α' τρίμηνο του 2024. Η αύξηση των τιμών στην Αναψυχή και τη Διατροφή ανήλθε σε 1,0% και 0,8%, αντίστοιχα, από 2,9% και 6,8%, αντίστοιχα, ένα έτος νωρίτερα, ενώ στις Μεταφορές η άνοδος των τιμών διαμορφώθηκε σε 0,6% από 0,9% το α' τρίμηνο του 2024. Αντίθετα, υποχώρηση των τιμών καταγράφηκε στα Διάρκη αγαθά, κατά 0,2% το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα από αύξηση 1,2% ένα έτος πριν.

Διάγραμμα 3.24

Ετήσια μεταβολή ΕνΔΤΚ σε Ελλάδα και Ευρωζώνη (περίοδος Ιανουαρίου- Φεβρουαρίου)

Πηγή: Eurostat, επεξεργασία στοιχείων IOBE

Ενίσχυση τιμών εγχωρίως στο α' δίμηνο του 2025 υψηλότερη από τον μ.ό. της Ευρωζώνης, με την πληθωριστική επίδραση των μη ενεργειακών αγαθών και υπηρεσιών (2,8 ποσοστιαίες μονάδες) να είναι υψηλότερη από τον μ.ό. της Ευρωζώνης (2,4 π.μ.).

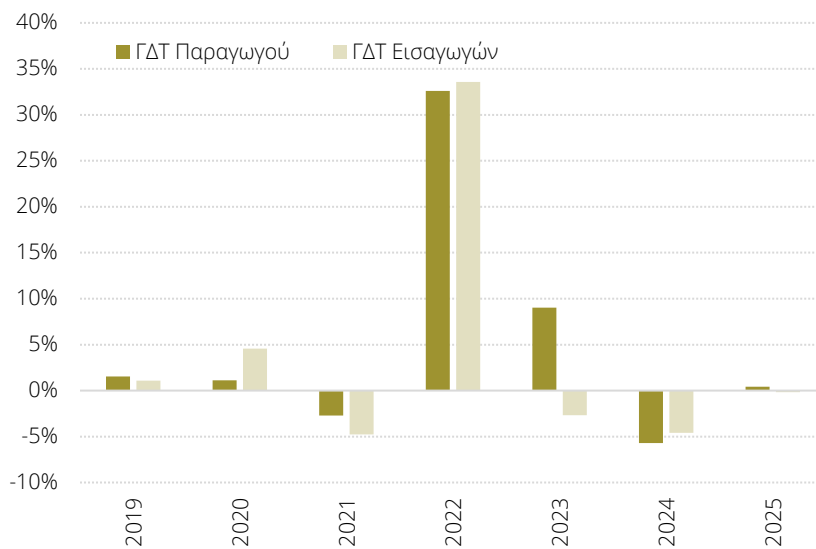
Αναφορικά με την εξέλιξη των τιμών στην πλευρά της παραγωγής την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου του 2025, ο Γενικός Δείκτης Τιμών Παραγωγού (ΓΔΤΠ), εγχώριας και εξωτερικής αγοράς συνολικά, κατέγραψε οριακή άνοδο σε σύγκριση με το ίδιο χρονικό διάστημα του 2024 (0,4%), καθώς η ενίσχυση των βιομηχανικών προϊόντων εκτός ενέργειας μετρίασε σημαντικά τη μείωση των ενεργειακών τιμών. Αναλυτικά, ο ΓΔΤΠ χωρίς την ενέργεια ενισχύθηκε στο α' δίμηνο του τρέχοντος έτους κατά 1,8%, έναντι οριακά ηπιότερης αύξησης 1,7% ένα έτος πριν. Ο ΓΔΤΠ για τα Ορυχεία-Λατομεία και Μεταποίηση υποχώρησε 0,1% σε συνέχεια εντονότερης μείωσης 0,4% ένα έτος νωρίτερα.

Σχετικά με την εξέλιξη του Γενικού Δείκτη Τιμών Εισαγωγών (ΓΔΤΕ) την περίοδο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου του τρέχοντος έτους, σημειώθηκε ετήσια μείωση, 0,2%, έναντι εντονότερης υποχώρησης, 4,6% ένα έτος πριν. Η άνοδος των τιμών εισαγωγών εγχωρίως κατά 0,1% τον Ιανουάριο φέτος όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία κατατάσσει την Ελλάδα στις τελευταίες θέσεις, ως προς την αύξηση τους μεταξύ δεκαεσάρων χωρών της Ευρωζώνης για τις οποίες υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία στη συγκεκριμένη περίοδο. Η υψηλότερη αύξηση στις τιμές εισαγωγών σημειώθηκε στην Ισπανία και την Ολλανδία κατά 3,5% και 3,1%, αντίστοιχα έναντι υποχώρησης 6,3% και 11%, αντίστοιχα, ένα έτος πριν, ενώ ακολούθησε η Γερμανία, με άνοδο 2,7%, σε συνέχεια μείωσης 6,1% ένα έτος πριν. Ενίσχυση του ίδιου δείκτη σημειώθηκε στην Ευρωζώνη, κατά 2,2%, έναντι μείωσης 7,3% τον αντίστοιχο μήνα του 2023. Αντίθετα, μείωση των τιμών εισαγωγών καταγράφηκε στην Κροατία, κατά 6,7%.

Διάγραμμα 3.25

Ετήσια μεταβολή ΓΔΤΠ και ΓΔΤΕ στην Ελλάδα (Ιανουάριος – Φεβρουάριος)

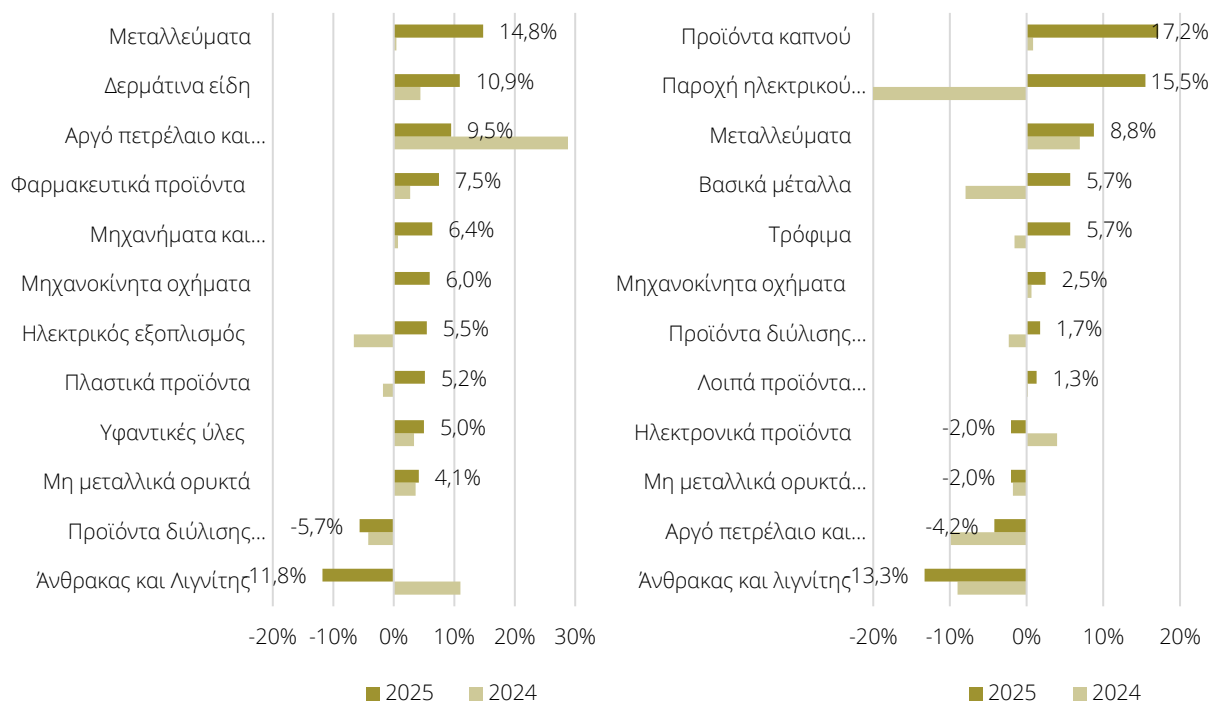
Οριακή υποχώρηση τιμών εισαγωγών (-0,2%) το α' δίμηνο του 2025, κυρίως λόγω αρνητικής επίδρασης των τιμών των ενεργειακών αγαθών. Άνοδος στις τιμές παραγωγού το ίδιο χρονικό διάστημα (0,4%).

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία στοιχείων IOBE.

Διάγραμμα 3.26

Ετήσιες μεταβολές ΔΤΠ και ΔΤΕ σε επιμέρους κατηγορίες αγαθών στην Ελλάδα (Ιανουάριος – Φεβρουάριος)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία στοιχείων IOBE.

Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις

Αναλύοντας τις βασικές συνιστώσες του εγχώριου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή κατά το α' τρίμηνο του τρέχοντος έτους, προέκυψε ότι η άνοδος του οφείλεται στην θετική επίδραση των τιμών των μη ενεργειακών αγαθών και υπηρεσιών. Η ήπια αποκλιμάκωση των τιμών των ενεργειακών αγαθών ένα έτος νωρίτερα αντισταθμίστηκε από τις μεταβολές της συναλλαγματικής ισοτιμίας με αποτέλεσμα η επίδραση στις τιμές να είναι οριακή.

Σημειώνεται ότι, τον Φεβρουάριο του τρέχοντος έτους, τα κράτη μέλη της ΕΕ, ως απάντηση στη στρατιωτική επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας επέβαλλαν νέα δέσμη κυρώσεων, την 16η που αφορά σε ατομικές κυρώσεις και περιοριστικά μέτρα. Συγκεκριμένα, η ΕΕ θέσπισε περαιτέρω περιορισμούς σε εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών και τεχνολογιών, πρόσβασης σε λιμένες και υπηρεσίες που σχετίζονται με τις θαλάσσιες μεταφορές, καθώς και αναστολή αδειών ραδιοηλεκτρονικής μετάδοσης και απαγόρευση παροχής εξειδικευμένων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Επιπλέον δόθηκε νέα παράταση, σε συνέχεια των προηγούμενων κυρώσεων και στα περιοριστικά μέτρα που αφορούν σε ταξιδιωτικούς περιορισμούς για φυσικά πρόσωπα, δέσμευση περιουσιακών στοιχείων και απαγόρευση διάθεσης κεφαλαίων ή άλλων οικονομικών πόρων σε άτομα και οντότητες.

Αναφορικά με τις τιμές των ενεργειακών αγαθών, η μέση διεθνής τιμή του πετρελαίου το α' τρίμηνο του 2025 σημείωσε μείωση συγκριτικά με ένα έτος πριν. Συγκεκριμένα, η μέση τιμή του

πετρελαίου Brent διαμορφώθηκε στα \$75,8/βαρέλι, από \$83/βαρέλι ένα έτος πριν, καταγράφοντας μείωση 8,7%. Η μείωση της μέσης ισοτιμίας του ευρώ έναντι του δολαρίου το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, σε σχέση με ένα έτος πριν, μετρίασε τη μεταβολή της τιμής του πετρελαίου σε ευρώ, με τη μέση τιμή του να διαμορφώνεται στα €72,0/βαρέλι.

Επίδραση ζήτησης

Αναφορικά με τις αναμενόμενες εξελίξεις στην καταναλωτική ζήτηση, και για το τρέχον έτος η αναμενόμενη αύξηση της απασχόλησης και η νέα αύξηση του κατώτατου μισθού, η οποία πλέον με το νέο σύστημα αμοιβών επηρεάζει και το μισθολόγιο των δημοσίων υπαλλήλων και το επίδομα ανεργίας, καθώς και το νέο ειδικό μισθολόγιο ένστολων αναμένεται να τονώσουν το διαθέσιμο εισόδημα, και ακολούθως και την εγχώρια ζήτηση.

Ενισχυτικά στο διαθέσιμο εισόδημα αναμένεται να επιδράσουν η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, κατά 1%, η κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος για τους ελεύθερους επαγγελματίες, τους αυτοαπασχολούμενους και τις ατομικές επιχειρήσεις, καθώς και η μείωση ΕΝΦΙΑ για κατοικίες που ασφαλιζονται για φυσικές καταστροφές. Στο πλαίσιο των αλλαγών στη φορολογία εισοδήματος, εξετάζεται η μείωση των συντελεστών φορολογίας για τα μεσαία εισοδήματα, καθώς και πακέτο παροχών το οποίο περιλαμβάνει επιστροφή της 13ης σύνταξης, κατάργηση του ΕΝΦΙΑ για την πρώτη κατοικία, και μείωση των τεκμηρίων διαβίωσης. εξελίξεις που αναμένεται να τονώσουν το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών.

Τέλος, επιπρόσθετα μέτρα, όπως η απαλλαγή από το φόρο ασφαλιστρού συμβολαίων υγείας για παιδιά έως 18 ετών, η κατάργηση τέλους σταθερής τηλεφωνίας (5%) για συνδέσεις με οπτική ίνα, καθώς και η τριετής απαλλαγή φόρου εισοδήματος για κενά ακίνητα που θα ενοικιαστούν εκτιμάται ότι θα ενισχύσουν το διαθέσιμο εισόδημα, και ακολούθως θα τονώσουν περαιτέρω την εγχώρια ζήτηση.

Συνεπώς, και λαμβάνοντας υπόψη τους παραπάνω παράγοντες εκτιμάται ότι η συνολική καταναλωτική ζήτηση αναμένεται να ενισχυθεί το 2025 στην περιοχή του 1,2%, συντηρώντας σε ένα βαθμό τις υψηλές τιμές.

Επίδραση φόρων

Ως προς τις αναμενόμενες επιδράσεις των παρεμβάσεων έμμεσης φορολογίας, στο τρέχον έτος αναμένεται αυτές να είναι ήπια θετικές στις μεταβολές του δείκτη τιμών. Η επαναφορά του συντελεστή ΦΠΑ στα σερβιριζόμενα μη αλκοολούχα ποτά (αναψυκτικά, μπίρες χωρίς αλκοόλ, αεριούχα νερά), στο 24% από την 1η Ιουλίου 2024, αναμένεται να επιδράσει ενισχυτικά στις τιμές, μέχρι και την 1η Ιουλίου του 2025 ήπια ωστόσο καθώς η εξέλιξη αυτή αφορά συγκεκριμένη κατηγορία προϊόντων. Αντίθετα, οι μειωμένοι συντελεστές ΦΠΑ σε ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες (μεταφορές, γυμναστήρια, σχολές χορού, θεάματα αναψυχής) που παραμένουν για όλο το 2025, όπως και τα μέτρα στήριξης στα ακίνητα έως τον Δεκέμβριο του 2025 δεν αναμένεται να έχουν καμία επίδραση καθώς έχει παρέλθει χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους από την εφαρμογή τους.

Επίδραση ενεργειακών αγαθών

Σχετικά με τις πρόσφατες εξελίξεις στα ενεργειακά αγαθά, η διεθνής τιμή του πετρελαίου Brent διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο τον Δεκέμβριο του 2024 στα \$73,8 ανά βαρέλι, σημειώνοντας υποχώρηση 4,9% σε σχέση με ένα έτος πριν. Η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου τον ίδιο μήνα ανήλθε στο 1,05, χαμηλότερα κατά 4% από ότι τον αντίστοιχο μήνα του 2023. Ακολούθως, η μέση τιμή του

πετρελαίου σε ευρώ διαμορφώθηκε σε €70,5 ανά βαρέλι, καταγράφοντας υποχώρηση της τάξης του 1% σε σχέση με ένα έτος νωρίτερα.

Αναφορικά με την προσφορά πετρελαίου, κατά την τελευταία συνεδρίαση τους τον Μάρτιο του 2025 ο OPEC+, συμπεριλαμβανομένου και της Ρωσίας επαναβεβαίωσαν την απόφαση στις 5 Δεκεμβρίου 2024 για την έναρξη μιας σταδιακής επιστροφής των εθελοντικών περικοπών 2,2 εκατ. βαρελιών/ημέρα από την 1η Απριλίου 2025, οι οποίες θα καταργηθούν σταδιακά έως το τέλος Σεπτεμβρίου 2026. Σημειώνεται ότι οι πρόσθετες εθελοντικές περικοπές παραγωγής 1,65 εκατ. βαρελιών/ημέρα που είχαν ανακοινωθεί τον Απρίλιο του 2023 παρατάθηκαν έως το τέλος Δεκεμβρίου του 2026. Οι χώρες του OPEC+ θα πραγματοποιούν μηνιαίες συνεδριάσεις για την επανεξέταση των συνθηκών της αγοράς, με σκοπό τη σταθερότητα της αγοράς πετρελαίου.

Το 2024 η παραγωγή από τα μέλη του OPEC+ ανήλθε σε 35,7 εκατ. βαρέλια ημερησίως, αντιπροσωπεύοντας το 47% της παγκόσμιας παραγωγής πετρελαίου. Σύμφωνα με τα παραπάνω οι διεθνείς οργανισμοί προβλέπουν ότι η παραγωγή πετρελαίου του OPEC+ θα αυξηθεί κατά 0,1 εκατ. βαρέλια/ημέρα το 2025.

Οι περικοπές της παραγωγής του OPEC+ είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση των παγκόσμιων αποθεμάτων πετρελαίου κατά περίπου 0,7 εκατ. βαρέλια/ημέρα μέχρι τον Απρίλιο του 2025.

Η αύξηση της παραγωγής πετρελαίου το 2025 θα προέλθει κυρίως από χώρες εκτός του OPEC, λόγω της συνεχιζόμενης συγκράτησης της παραγωγής εκ μέρους του OPEC+. Σύμφωνα με εκτιμήσεις αναλυτών²⁰, η συνολική παγκόσμια παραγωγή πετρελαίου το 2025 αναμένεται να αυξηθεί κατά 1,9 εκατ. b/d το 2025 αύξηση η οποία θα προέρχεται περισσότερο από τις χώρες εκτός OPEC+ παρά στις χώρες OPEC+.

Αναλυτικά, η παγκόσμια παραγωγή πετρελαίου εκτός του OPEC+ εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 1,8 εκατ. β/ημέρα το 2025, με το μεγαλύτερο μέρος της προβλεπόμενης αύξησης να προέρχεται από τις χώρες της αμερικάνικης ηπείρου και συγκεκριμένα από τις Ηνωμένες Πολιτείες, Οι ΗΠΑ εξακολουθούν να παράγουν περισσότερο πετρέλαιο από οποιαδήποτε άλλη χώρα, με την αύξηση της ημερήσιας παραγωγής τους να εκτιμάται σε 0,6 εκατ. β/ημέρα το 2025. Επιπρόσθετα, η ημερήσια παραγωγή πετρελαίου στον Καναδά αναμένεται να αυξηθεί κατά 0,3 εκατ. βαρέλια ημερησίως το τρέχον έτος, ενώ στη Βραζιλία λόγω των νέων πλωτών μονάδες παραγωγής αναμένεται αύξηση κατά 0,1 εκατ. βαρέλια ημερησίως το 2025.

Επομένως, αναμένεται ότι η επακόλουθη αύξηση της παραγωγής του OPEC+ και η συνεχιζόμενη αύξηση της προσφοράς εκτός του OPEC+ θα οδηγήσουν σε μέση αύξηση των αποθεμάτων κατά 0,1 εκατ. βαρέλια/ημέρα κατά το υπόλοιπο του 2025.

Η παγκόσμια κατανάλωση υγρών καυσίμων αναμένεται να αυξηθεί κατά 1,3 εκατ. βαρέλια ημερησίως το 2025, με τις χώρες εκτός OOSΑ να οδηγούν σχεδόν το σύνολο της παγκόσμιας αύξησης της κατανάλωσης πετρελαίου στις προβλέψεις μας. Μεγάλο μέρος αυτής της αύξησης είναι στην Ασία, όπου η Ινδία είναι πλέον η κύρια πηγή αύξησης της παγκόσμιας ζήτησης πετρελαίου.

²⁰ Energy International Agency, Short-Term Energy Outlook, Μάρτιος 2025

Παγκόσμια ζήτηση

Οι προοπτικές της παγκόσμιας ανάπτυξης το 2025 φαίνεται να επιδεινώνονται σύμφωνα με τις μακροοικονομικές προβλέψεις διεθνών οργανισμών²¹. Ειδικότερα, η άνοδος του παγκόσμιου ΑΕΠ αναμένεται να διαμορφωθεί το 2025, σε περίπου 3,1%, χαμηλότερα από τον ρυθμό που προβλεπόταν τον Δεκέμβριο του 2024 (3,3%), λόγω κυρίως της αυξημένης αβεβαιότητας που επιβαρύνουν τις επενδύσεις και την καταναλωτική ζήτηση.

Επιπλέον, οι πρόσφατοι δείκτες δραστηριότητας υποδηλώνουν εξασθένηση των παγκόσμιων προοπτικών ανάπτυξης. Το επιχειρηματικό και το καταναλωτικό κλίμα έχουν αποδυναμωθεί σε ορισμένες χώρες. Οι πληθωριστικές πιέσεις εξακολουθούν να παραμένουν σε πολλές οικονομίες. Ταυτόχρονα, η αβεβαιότητα στον τομέα της πολιτικής είναι υψηλή και παραμένουν σημαντικοί κίνδυνοι. Ο περαιτέρω κατακερματισμός της παγκόσμιας οικονομίας αποτελεί βασική ανησυχία. Ο πληθωρισμός που θα ήταν υψηλότερος από τον αναμενόμενο θα προκαλούσε πιο περιοριστική νομισματική πολιτική και θα μπορούσε να οδηγήσει σε διασπαστικές ανατιμήσεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Στα θετικά, οι συμφωνίες που μειώνουν τους δασμούς από τα τρέχοντα επίπεδα θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ισχυρότερη ανάπτυξη.

Η ετήσια αύξηση του ΑΕΠ στις Η.Π.Α. αναμένεται να διαμορφωθεί σε 2,2% το 2025 (ΟΟΣΑ, Μάρτιος 2025), χωρίς να ενσωματώνονται οι επιπτώσεις από τις ραγδαίες εξελίξεις του Απριλίου στο μέτωπο του εμπορικού πολέμου, χαμηλότερα από την προηγούμενη πρόβλεψη κατά 0,2π.μ. τον Δεκέμβριο του 2024, λόγω της πολιτικής αβεβαιότητας. Σε χαμηλότερα επίπεδα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ευρωζώνη σε 1,0% το 2025, λόγω της ιδιωτικής κατανάλωσης καθώς τα πραγματικά εισοδήματα ενισχύονται, αλλά και της τόνωσης των επενδύσεων από την πιστωτική χαλάρωση και την εκταμίευση κεφαλαίων. Η ανάπτυξη στην Κίνα αναμένεται να υποχωρήσει στο 4,8% το 2025, λόγω κυρίως της υποτονικής καταναλωτικής ζήτησης.

Σε αυτό το πλαίσιο εξελίξεων γίνεται υπόθεση ότι η μέση τιμή του πετρελαίου το 2025 θα διαμορφωθεί στα \$74/βαρέλι, σημειώνοντας μείωση 8,1% σε σχέση με το 2024, κυρίως λόγω της μείωσης της παγκόσμιας ζήτησης. Αντίστοιχα, γίνεται υπόθεση ότι η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου θα διαμορφωθεί στο 1,06 κατά μέσο όρο το 2025, μειωμένη κατά 2% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Ακολούθως, η μέση τιμή του πετρελαίου σε ευρώ αναμένεται να ανέλθει στα €69,8/βαρέλι, μειωμένη κατά 6,2% σε σχέση με το 2024.

Συνεκτιμώντας τις παραπάνω τάσεις και εξελίξεις στους κυριότερους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν τις τιμές καταναλωτή **προβλέπεται πως ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή θα ενισχυθεί ήπια το τρέχον έτος, με ρυθμό στην περιοχή του 2,8%, λόγω κυρίως της τόνωσης της εγχώριας ζήτησης.**

Από την άλλη ωστόσο, οι αβεβαιότητες γύρω από την εξέλιξη των τιμών το τρέχον έτος είναι ιδιαίτερα έντονες. Η κλιμάκωση των πολεμικών διαταραχών στη Μέση Ανατολή ενδέχεται να αποσταθεροποιήσει τις αγορές ενέργειας και να επιφέρει περαιτέρω αύξηση των τιμών του πετρελαίου, και κατ' επέκταση και του πληθωρισμού.

Κρίσιμος παράγοντας για την εξέλιξη των τιμών στο τρέχον έτος αποτελούν οι προστατευτικές πολιτικές των ΗΠΑ, με την επιβολή δασμών να εντείνει την αβεβαιότητα στις διεθνείς αγορές, διαταράσσοντας τις εμπορικές σχέσεις και επηρεάζοντας αρνητικά την παγκόσμια οικονομία. Η

²¹ OECD Economic Outlook, Interim Report «Steering through uncertainty», Μάρτιος 2025

αμερικανική κυβέρνηση προχώρησε πρόσφατα στην επιβολή πρόσθετων δασμών και την αναθεώρηση εμπορικών συμφωνιών με χώρες που θεωρεί ότι ανταγωνίζονται αθέμιτα την αμερικανική βιομηχανία. Οι εμπορικοί δασμοί –που είτε επιβάλλονται είτε απλώς απειλούνται– σε χώρες όπως η Κίνα, και η Ε.Ε., προκαλούν αλυσιδωτές αντιδράσεις στις διεθνείς αγορές, αυξάνοντας το κόστος παραγωγής, το οποίο συχνά μετακυλίεται στους καταναλωτές. Ως αποτέλεσμα, η επιβολή εμπορικών περιορισμών ενδέχεται να προκαλέσει διαταραχές στις εμπορικές ροές, ελλείψεις προϊόντων και, κατά συνέπεια, περαιτέρω άνοδο του πληθωρισμού.

Τέλος, οι αναταραχές στην Ερυθρά θάλασσα έχουν επιφέρει καθυστερήσεις στην διακίνηση των εμπορευμάτων προς την Ευρώπη καθώς τα εμπορικά πλοία, πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων και δεξαμενόπλοια διέρχονται από το Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας, με το μεταφορικό κόστος να διογκώνεται και εν τέλει να επιδρά αυξητικά στις τιμές.

Από την άλλη, αρνητική επίδραση στις τιμές μπορεί να επιφέρει η περαιτέρω ενίσχυση του ευρώ, Η συνεπακόλουθη μείωση των τιμών των εισαγόμενων αγαθών θα επιδράσει πτωτικά στο κόστος παραγωγής για τις εγχώριες επιχειρήσεις, εξέλιξη που ενδέχεται να επιφέρει υποχώρηση των τιμών.

Σημαντική πληροφόρηση για την εξέλιξη των τιμών το επόμενο χρονικό διάστημα παρέχουν και τα αποτελέσματα των μηνιαίων ερευνών οικονομικής συγκυρίας του IOBE, τα οποία συνιστούν πρόδρομες ενδείξεις για την εξέλιξή τους από την πλευρά της προσφοράς.

Οι τάσεις στις προβλέψεις μεταβολών των τιμών είναι μικτές κατά το α' τρίμηνο του 2025 έναντι του δ' τριμήνου του προηγούμενου έτους. Συγκεκριμένα, οι προβλέψεις των τιμών κινούνται ήπια πτωτικά στο Λιανικό εμπόριο και εντονότερα, ενώ αντίθετα σημειώνεται μικρή αύξηση στη Βιομηχανία και σημαντική ενίσχυση στις Υπηρεσίες και τις Κατασκευές. Ως προς την αντίστοιχη περυσινή τριμηνιαία περίοδο, οι προσδοκίες για την εξέλιξη των τιμών κατέγραψαν ήπια ανοδική μεταβολή στις Υπηρεσίες, στο Λιανικό εμπόριο και στη Βιομηχανία και υποχώρηση στις Ιδιωτικές Κατασκευές. Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, οι προβλέψεις της πορείας των τιμών το α' τρίμηνο του έτους ενισχύθηκαν ήπια σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο. Συγκεκριμένα, ο δείκτης διαμορφώθηκε στις +8 μονάδες από +6 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ ενισχύθηκε κατά 9 μονάδες σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2024. Από τις επιχειρήσεις του τομέα, το 9% αναμένει πτώση τιμών βραχυπρόθεσμα, ενώ ενισχύεται στο 17% (από 15%) το ποσοστό όσων προβλέπουν άνοδό τους, με το υπόλοιπο 75% να αναμένει σταθερότητα.

Στο Λιανικό Εμπόριο, το ισοζύγιο των +24 μονάδων στις τιμές των επιχειρήσεων του τομέα κατά το προηγούμενο τρίμηνο υποχωρεί κατά 10 μονάδες, ενώ παράλληλα βρέθηκε 27 μονάδες χαμηλότερα σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2024. Από τις επιχειρήσεις του τομέα, το 9% αναμένει πτώση τιμών βραχυπρόθεσμα, ενώ εξασθενεί στο 22% (από 27%) το ποσοστό όσων προβλέπουν άνοδό τους, με το υπόλοιπο 69% να αναμένει σταθερότητα. Στους επιμέρους κλάδους του Λιανικού Εμπορίου, οι μεταβολές στις προβλέψεις των τιμών το α' τρίμηνο του 2025 σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο ήταν μικτές στους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους. Στον κλάδο Τροφίμων -Ποτών, στα Υφάσματα-Ένδυση-Υπόδηση και στα Είδη Οικιακού εξοπλισμού το ισοζύγιο των τιμών κινήθηκε αισθητά πτωτικά, ενώ αντίθετα στους κλάδους Οχημάτων-Ανταλλακτικών και στα Πολυκαταστήματα ο σχετικός δείκτης κινήθηκε ήπια ανοδικά.

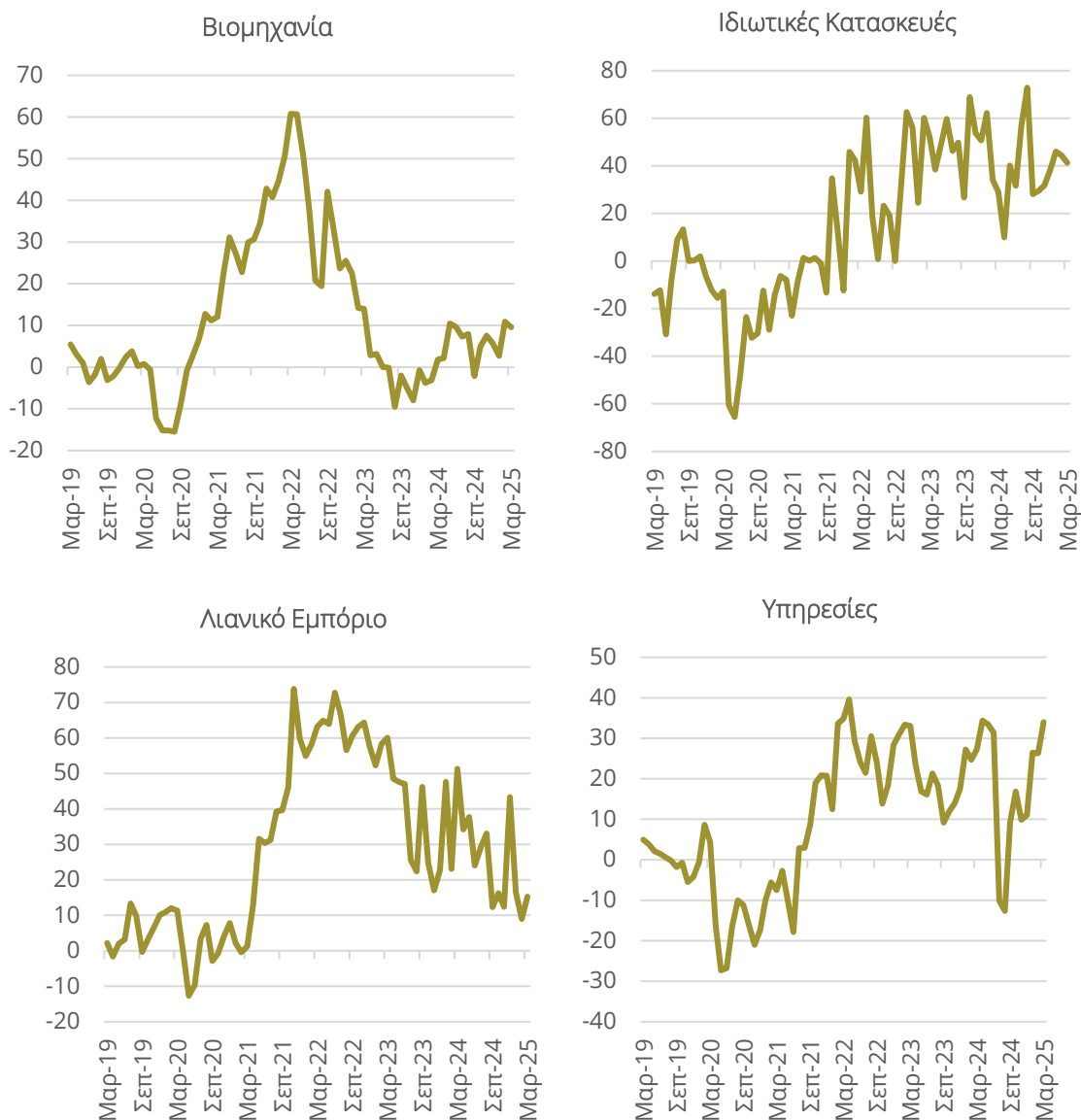
Ο μέσος δείκτης πρόβλεψης της μεταβολής των τιμών στις Υπηρεσίες το εξεταζόμενο τρίμηνο αυξήθηκε σημαντικά σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο και διαμορφώθηκε στις +29 (από +13) μονάδες, ενώ παράλληλα κινήθηκε οριακά υψηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη μέση επίδοση του α' τρίμ. 2024 (+26 μον.). Το εξεταζόμενο τρίμηνο, μόλις το 1% (από 5%) των επιχειρήσεων του κλάδου αναμένει μείωση τιμών, ενώ αντίθετα το 30% από 17% το προηγούμενο τρίμηνο αναμένει άνοδο. Στους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους, ο σχετικός δείκτης ενισχύθηκε έντονα σχεδόν σε όλους τους κλάδους με εξαίρεση τον κλάδο Χερσαίων Μεταφορών, όπου δεν σημειώθηκε μεταβολή σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο.

Τέλος, στον τομέα των Ιδιωτικών Κατασκευών, το θετικό ισοζύγιο των +33 μονάδων του προηγούμενου τριμήνου ενισχύθηκε ήπια στις +44 μονάδες, έχοντας παράλληλα μεταβληθεί οριακά σε σύγκριση με το αντίστοιχο επίπεδο του 2024 (+42 μον.). Επιπλέον, μόλις το 2% των επιχειρήσεων του τομέα προβλέπει υποχώρηση των τιμών του κλάδου, ενώ το ποσοστό εκείνων που αναμένουν άνοδο διαμορφώνεται στο 45% (από 36%), με το υπόλοιπο 53% (από 62%) να προβλέπει σταθερότητα τιμών.

Διάγραμμα 3.27

Προβλέψεις για εξέλιξη τιμών στο επόμενο τρίμηνο (ισοζύγιο απαντήσεων = διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων)

Πηγή: IOBE

Οι τάσεις στις προβλέψεις μεταβολών των τιμών είναι μικτές κατά το α' τρίμηνο του 2025 έναντι του δ' τριμήνου του προηγούμενου έτους. Οι προβλέψεις των τιμών κινούνται ήπια πτωτικά στο Λιανικό εμπόριο και εντονότερα, ενώ αντίθετα σημειώνεται μικρή αύξηση στη Βιομηχανία και σημαντική ενίσχυση στις Υπηρεσίες και τις Κατασκευές.

4 ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ²²

- Η περιγραφική ανάλυση επιλεγμένων δεικτών σε περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, αναδεικνύει πως υπάρχουν περιθώρια για βελτίωση και ευκαιρίες για σύγκλιση των ελληνικών περιφερειών σε μια σειρά από τομείς.
- Η μείωση και γήρανση του πληθυσμού αποτελούν εθνικό πρόβλημα, σχετίζονται με τους ρυθμούς ανάπτυξης σε περιφερειακό επίπεδο, ενώ παρουσιάζουν μειωμένη ένταση σε επιμέρους περιοχές όπως η Κρήτη και το Νότιο Αιγαίο. Οι γεννήσεις υπολείπονται των θανάτων πλέον και στις 13 περιφέρειες. Η τάση μετριάζεται από θετικές καθαρές μεταναστευτικές ροές σε 10 περιφέρειες.
- Η οικονομική δραστηριότητα παρουσιάζει αμείωτα υψηλή συγκέντρωση στην Αττική, όπου καταγράφεται με διαφορά και το υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Ο ρυθμός επενδύσεων και πιστωτικής επέκτασης ανακάμπουν με διαφορετική ταχύτητα μεταξύ των περιφερειών.
- Το μερίδιο απασχόλησης στον τριτογενή τομέα αυξάνεται. Αντιθέτως, το μερίδιο απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα έχει μειωθεί ή παραμένει στάσιμο, πλην του Βορείου Αιγαίου, ενώ το μερίδιο στον δευτερογενή τομέα έχει ενισχυθεί μόνο σε Πελοπόννησο και Στερεά Ελλάδα.
- Η ανάγκη για σύγκλιση μεταξύ περιφερειών σε βασικούς οικονομικούς δείκτες παραμένει βασικός στόχος και πρόκληση, καθώς οι περιφέρειες των δύο μεγαλύτερων αστικών κέντρων και μεγάλο μέρος της νησιωτικής Ελλάδας καταγράφουν ταχύτερες επιδόσεις σε πολλούς τομείς.
- Η ετερογένεια μεταξύ περιφερειών σε βασικούς κοινωνικούς δείκτες και η απόκλιση από τον μέσο Ευρωπαϊκό όρο παραμένει έντονη, όπως για θέματα εισοδηματικής ανισότητας, υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής προστασίας.
- Τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά των περιφερειών έχουν άμεσο αντίκτυπο στην διαχείριση πολιτικών του περιβάλλοντος και της χωροταξίας.

²² Το κεφάλαιο βασίζεται σε πρόσφατη μελέτη που εκπονήθηκε από το IOBE, με την υποστήριξη του Παρατηρητηρίου Περιφερειακών Πολιτικών (2^ο τεύχος Έκθεσης).

Εισαγωγή

Η περιφερειακή ανάπτυξη αποτελεί βασικό στόχο πολιτικής τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σε εθνικό επίπεδο, αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την επίτευξη βασικών στόχων που συμπεριλαμβάνουν την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή, την πολιτική σταθερότητα και την ανταγωνιστικότητα, σε ένα ολόενα και πιο περίπλοκο και διασυνδεδεμένο διεθνές περιβάλλον. Στο ευρωπαϊκό επίπεδο, αποτελεί τον πυρήνα της αποστολής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για τη δημιουργία μιας ευημερούσας και κοινωνικοοικονομικά συνεκτικής Ευρώπης. Καθώς η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και διεύρυνση προχωρούν, η μείωση των διαπεριφερειακών ανισοτήτων επιτρέπει την ενίσχυση των θεμελίων του ευρωπαϊκού οικοδομήματος και αποτελεί προϋπόθεση για ένα περισσότερο βιώσιμο και συμπεριληπτικό μέλλον για όλους τους πολίτες της ΕΕ.

Με γνώμονα την σημαντικότητα της καταγραφής των περιφερειακών δεδομένων με σκοπό την αναγνώριση των πλεονεκτημάτων αλλά και των περιθωρίων για βελτίωση των Ελληνικών περιφερειών, η ανάλυση εστιάζει σε επιλεγμένους δείκτες σχετικά με: (α) τις συνιστώσες των δημογραφικών τάσεων ανά περιφέρεια, όπως αυτές προκύπτουν από το φυσικό και το μεταναστευτικό ισοζύγιο, (β) την οικονομική δραστηριότητα και επιχειρηματικότητα, (γ) τον χρηματοπιστωτικό τομέα, (δ) την αγορά εργασίας, (ε) τις κοινωνικές υπηρεσίες και κοινωνική ένταξη, και τέλος (στ) τον πολιτισμό, το περιβάλλον και την χωροταξία.

Περίληπτικά, οι ελληνικές περιφέρειες παρουσιάζουν έντονες διακυμάνσεις σε βασικούς τομείς ανάπτυξης. Στη δημογραφία, παρατηρείται μια γενικότερη τάση μείωσης και γήρανσης του πληθυσμού, με τις περισσότερες περιφέρειες να καταγράφουν περισσότερους θανάτους από γεννήσεις. Ωστόσο, σε ορισμένες περιοχές, όπως τα νησιά του Αιγαίου, αυτή η τάση εξισορροπείται από θετικά μεταναστευτικά ισοζύγια. Οικονομικά, η Αττική συνεχίζει να κυριαρχεί, συγκεντρώνοντας σχεδόν το μισό του εθνικού ΑΕΠ, ενώ άλλες περιφέρειες εμφανίζουν ανομοιόμορφους ρυθμούς ανάκαμψης. Παράλληλα, διαπιστώνονται σημαντικές κοινωνικές ανισότητες, ιδιαίτερα στον τομέα της υγείας, της κοινωνικής πρόνοιας και των εισοδημάτων, με τις αστικές και τουριστικές περιοχές να διατηρούν σαφή πλεονέκτημα. Στην αγορά εργασίας, παρόλο που η ανεργία μειώνεται σταδιακά, οι περιφερειακές διαφορές παραμένουν έντονες. Επίσης, το ποσοστό αυτοαπασχόλησης εξακολουθεί να είναι υψηλό, ιδιαίτερα εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων.

Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, απαιτείται μια ολιστική προσέγγιση που θα ενισχύσει τις παραγωγικές επενδύσεις, θα βελτιώσει τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού και θα προωθήσει την καινοτομία. Παράλληλα, είναι απαραίτητη η ενίσχυση των κοινωνικών πολιτικών, με έμφαση στην υγεία, την εκπαίδευση και την κοινωνική ένταξη. Ο τουρισμός, ως βασικός πυλώνας ανάπτυξης, πρέπει να αναπτυχθεί με βιώσιμο τρόπο, σε συνδυασμό με την προστασία του περιβάλλοντος και την αναβάθμιση των υποδομών. Η συστηματική παρακολούθηση των δεικτών και η προσαρμογή των πολιτικών στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε περιφέρειας θα αποτελέσουν καθοριστικούς παράγοντες για μια πιο ισορροπημένη και δίκαιη ανάπτυξη σε όλη τη χώρα.

Δημογραφικές τάσεις

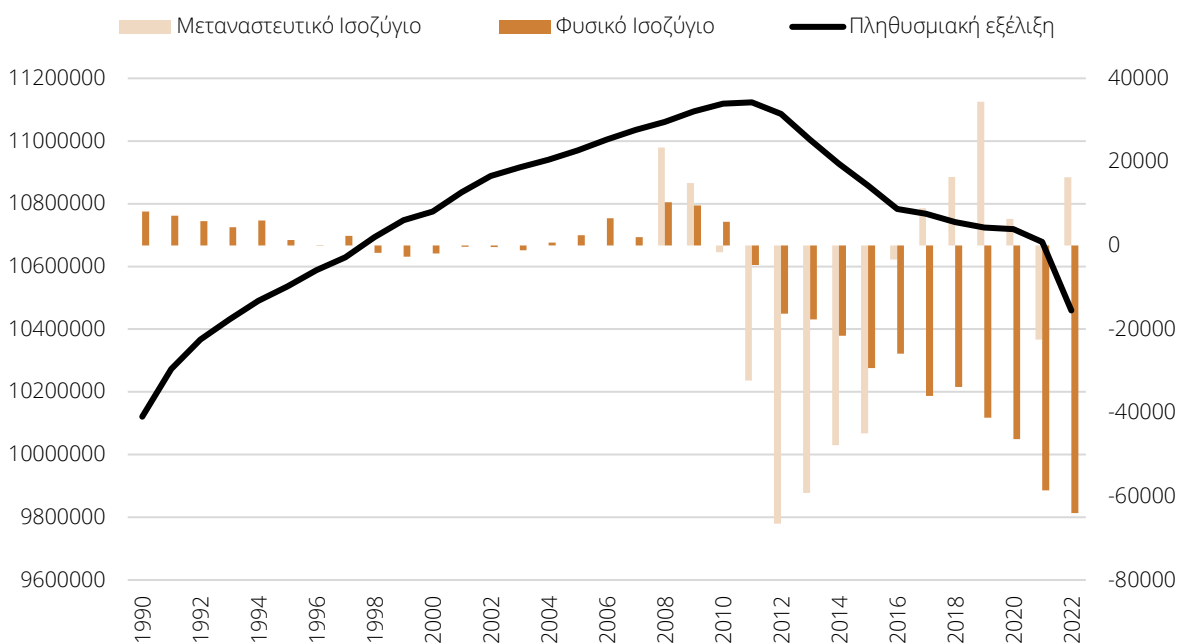
Η δημογραφική συρρίκνωση και η γήρανση του πληθυσμού αποτελούν δύο αλληλένδετα και εξαιρετικά περίπλοκα ζητήματα που απειλούν τη βιωσιμότητα της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας. Η αρνητική πορεία του φυσικού ισοζυγίου, που καταγράφεται πλέον σε όλες τις περιφέρειες της χώρας, αναδεικνύει την επιτακτική ανάγκη για άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου. Η μείωση των γεννήσεων, σε συνδυασμό με την αύξηση του μέσου όρου ηλικίας των μητέρων, δημιουργούν ένα μείγμα που επιδεινώνει το δημογραφικό πρόβλημα.

Επιπρόσθετα, το μεταναστευτικό ισοζύγιο, αν και συμβάλλει στην αναχαίτιση της πληθυσμιακής μείωσης σε ορισμένες περιφέρειες, δεν αρκεί για να αντιστρέψει την αρνητική της τάση. Η Κρήτη αποτελεί μια ιδιαίτερη περίπτωση, όπου το θετικό μεταναστευτικό ισοζύγιο υπερκαλύπτει το οριακά αρνητικό φυσικό ισοζύγιο, με αποτέλεσμα να παρουσιάζει οριακά θετικό ρυθμό πληθυσμιακής ανάπτυξης. Ωστόσο, αυτή η εξέλιξη δεν είναι αρκετή για να αντισταθμίσει την πληθυσμιακή μείωση που καταγράφεται στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας.

Οι επιπτώσεις της δημογραφικής συρρίκνωσης και της γήρανσης του πληθυσμού είναι πολυδιάσπαστες και αγγίζουν διάφορους τομείς της κοινωνικής και οικονομικής ζωής. Η μείωση του εργατικού δυναμικού, η αύξηση των δαπανών για την κοινωνική ασφάλιση και την υγειονομική περίθαλψη, καθώς και η συρρίκνωση της καταναλωτικής βάσης, αποτελούν ορισμένες μόνο από τις προκλήσεις που ενδέχεται να επηρεάσουν την εγχώρια οικονομία και κοινωνία.

Διάγραμμα 4.1.

Η Πληθυσμιακή εξέλιξη και οι δύο βασικοί παράγοντές της, το φυσικό και το μεταναστευτικό ισοζύγιο

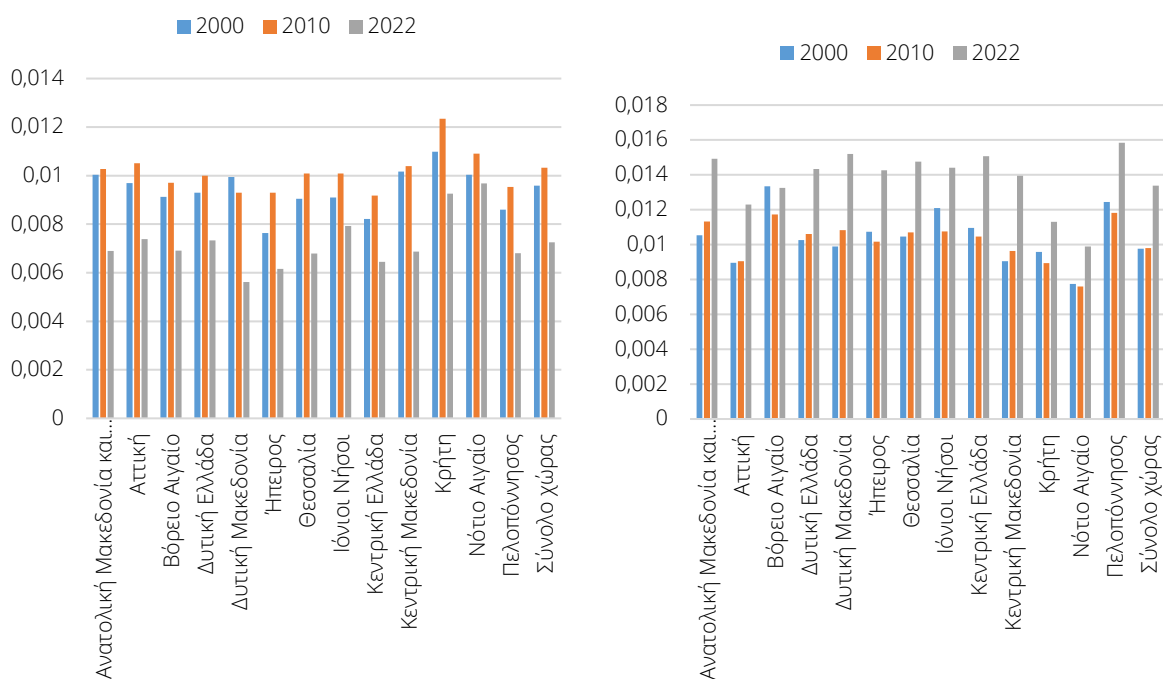

Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Η ανάγκη για την υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης και μακροπρόθεσμης στρατηγικής για την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος είναι επιτακτική. Οι πολιτικές που αφορούν το φυσικό ισοζύγιο, όπως η στήριξη της οικογένειας, η ενίσχυση των δομών φροντίδας παιδιών και η προώθηση της ισότητας των φύλων, απαιτούν χρόνο για να αποδώσουν καρπούς. Ωστόσο, αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός βιώσιμου δημογραφικού μέλλοντος. Παράλληλα, οι πολιτικές ενίσχυσης του μεταναστευτικού ισοζυγίου, όπως η προσέλκυση νέων και καταρτισμένων μεταναστών, μπορούν να συμβάλουν στην άμεση αντιμετώπιση της πληθυσμιακής μείωσης. Ωστόσο, η ενσωμάτωση των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία και η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής αποτελούν κρίσιμες προκλήσεις που απαιτούν προσεκτικό σχεδιασμό και εφαρμογή.

Διάγραμμα 4.2.

Κατά κεφαλήν γεννήσεις (αριστερό πάνελ) και κατά κεφαλήν θάνατοι (δεξιό πάνελ) ανά περιφέρεια ανά τα έτη

Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

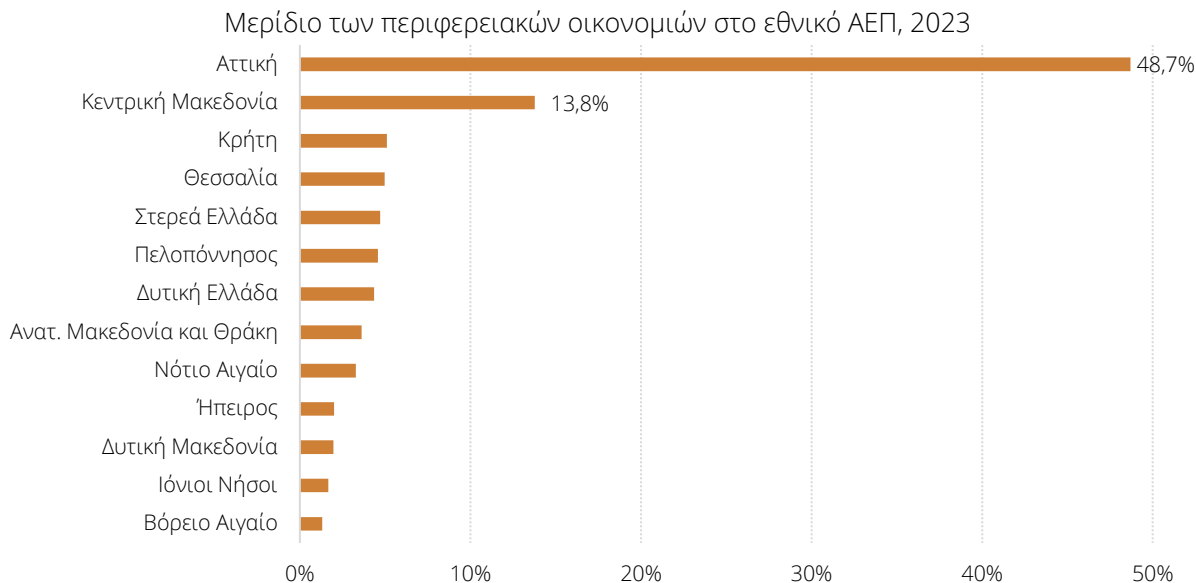
Οικονομική Δραστηριότητα και Επιχειρηματικότητα

Η οικονομική δραστηριότητα στην Ελλάδα παρουσιάζει μια έντονη συγκέντρωση στις δύο μεγάλες αστικές περιφέρειες, την Αττική και τη Θεσσαλονίκη, με την Αττική να κατέχει μια κυρίαρχη θέση. Η περιφέρεια της Αττικής συμβάλλει σχεδόν στο μισό του συνολικού ΑΕΠ της χώρας, ενώ παράλληλα συγκεντρώνει πάνω από το ένα τρίτο των συνολικών επενδύσεων και περισσότερο από το μισό των εξαγωγών. Αυτή η υπερσυγκέντρωση οικονομικής δραστηριότητας στην Αττική αναδεικνύει την ανάγκη για την προώθηση μιας πιο ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης.

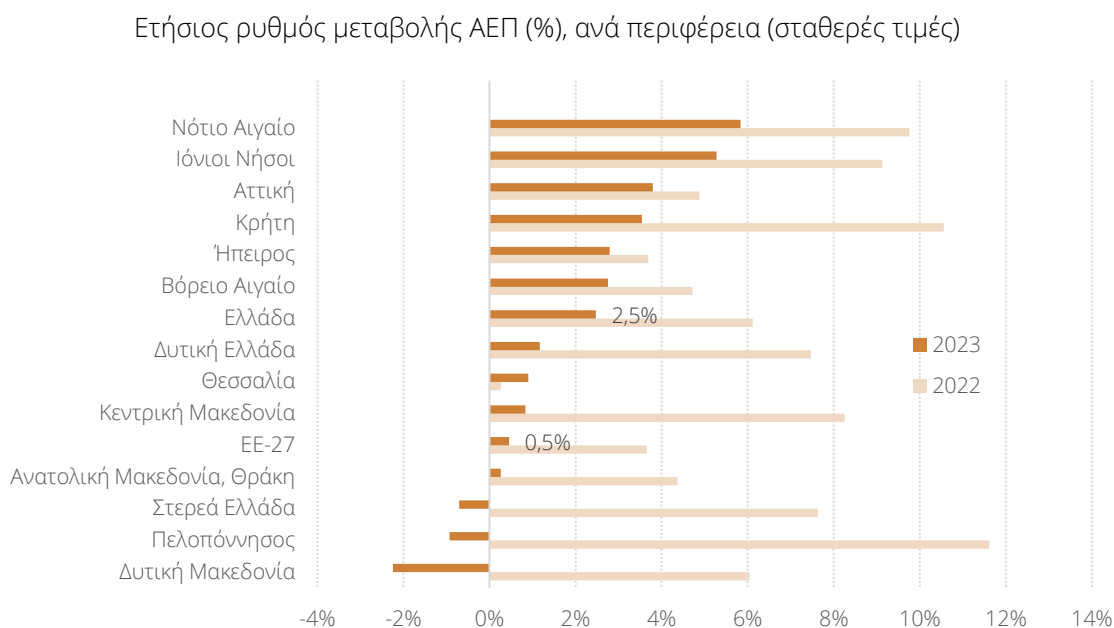
Διάγραμμα 4.3.

Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Παρά όμως τις σημαντικές αποκλίσεις στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ των περιφερειών, παρατηρείται μια ενθαρρυντική αναπτυξιακή δυναμική τόσο στην ηπειρωτική όσο και στη νησιωτική Ελλάδα. Περιφέρειες όπως η το Νότιο Αιγαίο, η Κρήτη τα Ιόνια Νησιά και η Αττική ξεχωρίζουν για την έντονη τους ανάπτυξη. Η ανάκαμψη των πάγιων επενδύσεων, ιδίως στη νησιωτική Ελλάδα και στην Ήπειρο, αποτελεί ένα θετικό σημάδι για την οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών αυτών. Ωστόσο, το επενδυτικό κενό σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο παραμένει σημαντικό και απαιτεί περαιτέρω προσπάθειες για την προσέλκυση επενδύσεων.

Διάγραμμα 4.4.

Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Η στροφή του παραγωγικού υποδείγματος προς παραγωγικές επενδύσεις και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας σε εξωστρεφείς τομείς με υψηλή προστιθέμενη αξία αποτελούν προτεραιότητες πολιτικής για την ελληνική κυβέρνηση. Η ανάγκη για τη διαφοροποίηση της οικονομίας και την προώθηση της καινοτομίας είναι επιτακτική για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χώρας. Παρά την έντονη διαπεριφερειακή ετερογένεια και τη συστηματική απόσταση από την Ευρώπη στο ποσοστό του εργατικού δυναμικού που απασχολείται σε τομείς επιστήμης και τεχνολογίας, παρατηρείται μια θετική τάση στην αύξηση του αριθμού των απασχολουμένων σε θέσεις Έρευνας και Ανάπτυξης. Αυτή η αύξηση, που καταγράφηκε την περίοδο 2019-2021 σε πολλές ελληνικές περιφέρειες, είναι σύμφωνη με την ευρωπαϊκή τάση και υποδηλώνει την αυξανόμενη σημασία που δίνεται στην έρευνα και την καινοτομία.

Εν κατακλείδι, η ελληνική οικονομία παρουσιάζει μια μικτή εικόνα, με έντονη συγκέντρωση οικονομικής δραστηριότητας στις μεγάλες αστικές περιφέρειες, αλλά και με ενθαρρυντικά σημάδια αναπτυξιακής δυναμικής σε άλλες περιφέρειες. Η προώθηση μιας ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης, η ενίσχυση των επενδύσεων, η στροφή προς την καινοτομία και η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου αποτελούν κρίσιμες προκλήσεις για την επίτευξη βιώσιμης και διατηρήσιμης οικονομικής ανάπτυξης.

Χρηματοπιστωτικός Τομέας

Η ανάλυση των χρηματοοικονομικών δεικτών σε περιφερειακό επίπεδο αποκαλύπτει μια αξιοσημείωτη ετερογένεια, υπογραμμίζοντας τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζουν οι τράπεζες στην τοπική οικονομική ανάπτυξη. Η διαφοροποίηση στις τραπεζικές καταθέσεις, τις χορηγήσεις και την πιστωτική επέκταση μεταξύ των περιφερειών, υποδηλώνει την ανάγκη για προσαρμοσμένες στρατηγικές που λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε περιοχής. Περιφέρειες όπως η Κρήτη, η Αττική, το Νότιο Αιγαίο, τα Ιόνια Νησιά και η Ήπειρος, καταγράφουν υψηλές επιδόσεις σε επιλεγμένους χρηματοοικονομικούς δείκτες. Αυτό υποδηλώνει την ύπαρξη ενός ώριμου και δυναμικού τραπεζικού συστήματος στις περιοχές αυτές, το οποίο στηρίζει την τοπική επιχειρηματικότητα και την οικονομική ανάπτυξη. Αντίθετα, περιφέρειες όπως η Δυτική Πελοπόννησος, η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, το Βόρειο Αιγαίο και η Δυτική Ελλάδα, παρουσιάζουν περιθώρια βελτίωσης στους χρηματοοικονομικούς δείκτες. Η σύγκλιση αυτών των περιφερειών με τις υπόλοιπες αποτελεί μια ευκαιρία για την ενίσχυση της οικονομικής τους ανάπτυξης και την άρση των περιφερειακών ανισοτήτων.

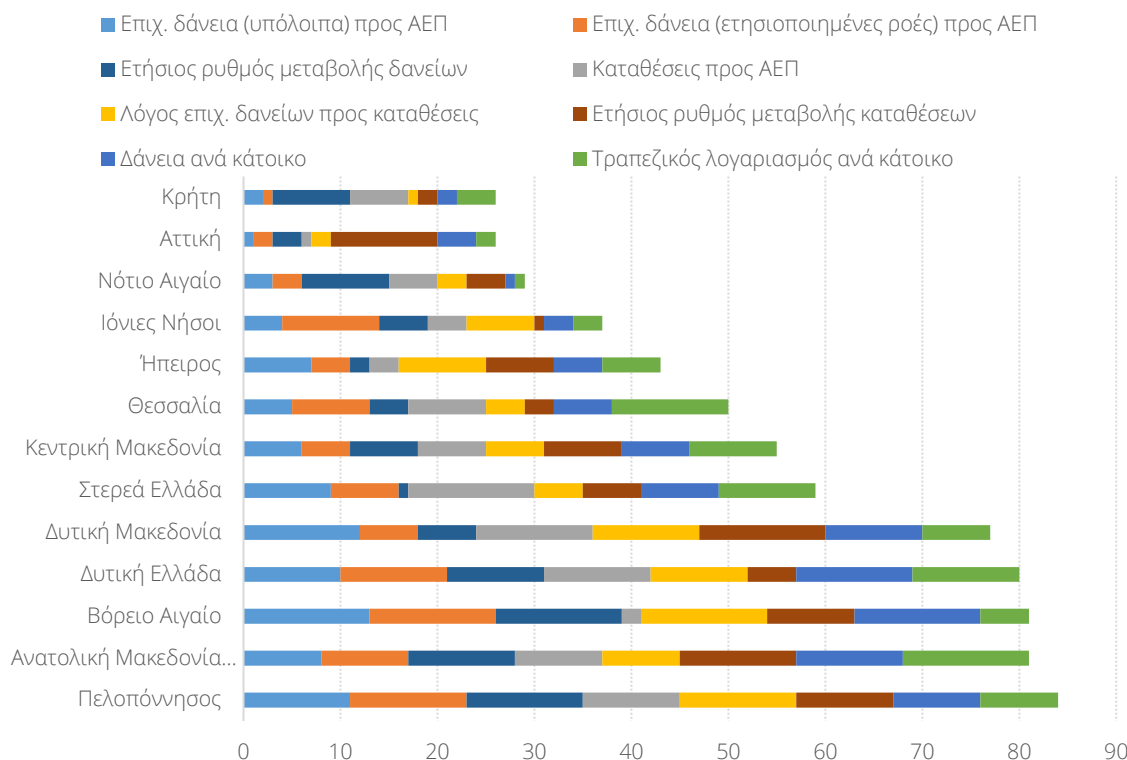
Σε ό,τι αφορά τις πρόσφατες τάσεις, η Δυτική Μακεδονία, η Θεσσαλία και η Δυτική Ελλάδα κατέγραψαν θετικά δείγματα σύγκλισης και ανόδου στην σχετική κατάταξη το 2023. Αυτό υποδηλώνει την εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών και στρατηγικών που συμβάλλουν στην ενίσχυση του τραπεζικού συστήματος στις περιοχές αυτές. Αντίθετα, η Κεντρική Μακεδονία, η Αττική, η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη και το Νότιο Αιγαίο, παρουσίασαν υποχώρηση στη σχετική μέση κατάταξη. Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη για επαγρύπνηση και την υιοθέτηση μέτρων που θα διασφαλίσουν τη σταθερότητα και την ανάπτυξη του τραπεζικού συστήματος στις περιοχές αυτές. Η ευρεία πρόσβαση των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων στο τραπεζικό σύστημα, η ενίσχυση του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού και η αξιοποίηση της χρηματοοικονομικής τεχνολογίας (fintech) αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για την αναβάθμιση του χρηματοδοτικού ρόλου των τραπεζών στην τοπική και εθνική οικονομία. Η υιοθέτηση

καινοτόμων λύσεων και η προώθηση της ψηφιακής τραπεζικής μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ανταγωνιστικότητας του τραπεζικού συστήματος.

Διάγραμμα 4.5.

Κατάταξη περιφερειών με βάση επιλεγμένους δείκτες για το χρηματοπιστωτικό σύστημα

Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Συμπερασματικά, η μείωση της ετερογένειας στους χρηματοοικονομικούς δείκτες και η ενίσχυση του ρόλου των τραπεζών στην τοπική οικονομική ανάπτυξη αποτελούν προτεραιότητες για την ελληνική οικονομία. Η υιοθέτηση στοχευμένων πολιτικών και στρατηγικών, που λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε περιφέρειας, είναι απαραίτητη για την επίτευξη βιώσιμης και ισόρροπης ανάπτυξης.

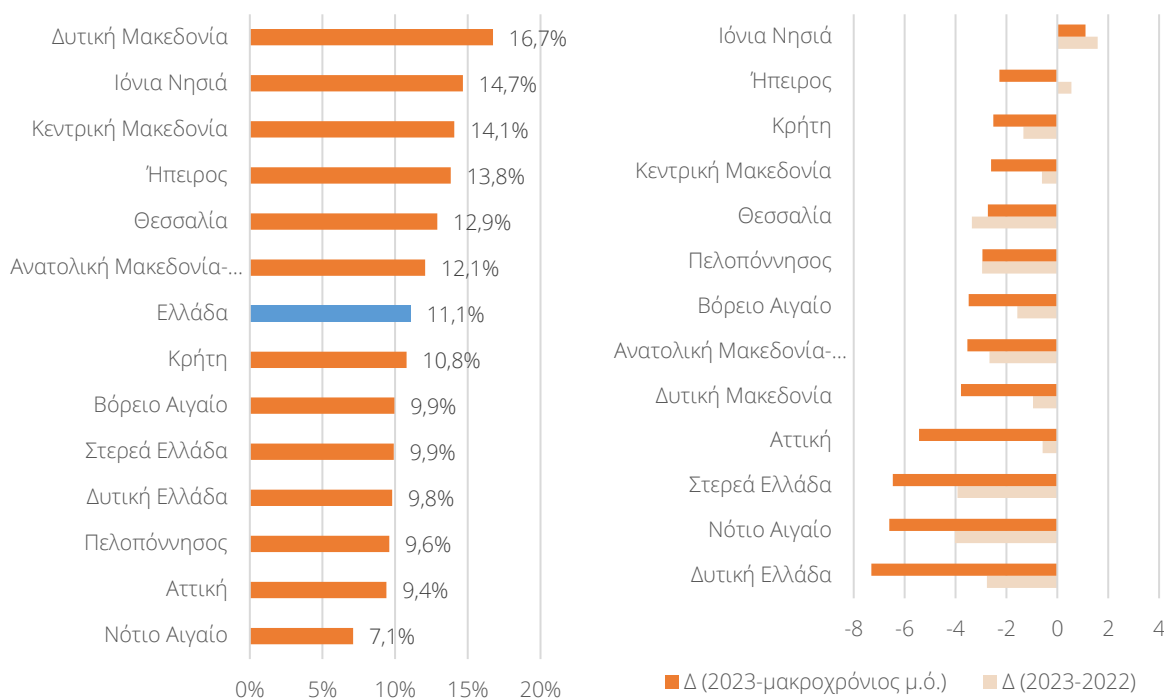
Αγορά εργασίας

Η δυναμική της αγοράς εργασίας στην Ελλάδα παρουσιάζει μια εικόνα με αντιφατικά στοιχεία, όπου η μείωση της ανεργίας συνυπάρχει με σημαντικές περιφερειακές ανισότητες και προκλήσεις. Ενώ το ποσοστό ανεργίας συρρικνώθηκε περαιτέρω το 2023 σε 11 από τις 13 περιφέρειες, παραμένει ανησυχητικά υψηλή η διασπορά του μεταξύ των περιφερειών. Η εξαίρεση των Ιονίων Νήσων και της Ηπείρου, όπου η ανεργία αυξήθηκε, υπογραμμίζει την ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις σε αυτές τις περιοχές. Η ισχυρότερη πτώση της ανεργίας το 2023 καταγράφηκε στη Δυτική Ελλάδα, το Νότιο Αιγαίο και τη Στερεά Ελλάδα, γεγονός που υποδηλώνει την αποτελεσματικότητα των πολιτικών απασχόλησης σε αυτές τις περιοχές. Ωστόσο, η Δυτική Μακεδονία συνεχίζει να αντιμετωπίζει το οξύτερο πρόβλημα ανεργίας, απαιτώντας άμεση και ουσιαστική στήριξη. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της ελληνικής αγοράς εργασίας είναι το

υψηλό ποσοστό αυτοαπασχόλησης, το οποίο είναι υπερδιπλάσιο στην ελληνική περιφέρεια σε σχέση με την Αττική. Αυτό το φαινόμενο υποδηλώνει την ανάγκη για την ενίσχυση της μισθωτής απασχόλησης στην περιφέρεια, καθώς και για την υποστήριξη των αυτοαπασχολούμενων μέσω προγραμμάτων κατάρτισης και χρηματοδότησης.

Διάγραμμα 4.6.

Ποσοστό (αριστερό πάνελ) και μεταβολή του ποσοστού ανεργίας (δεξιό πάνελ), 2023

Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

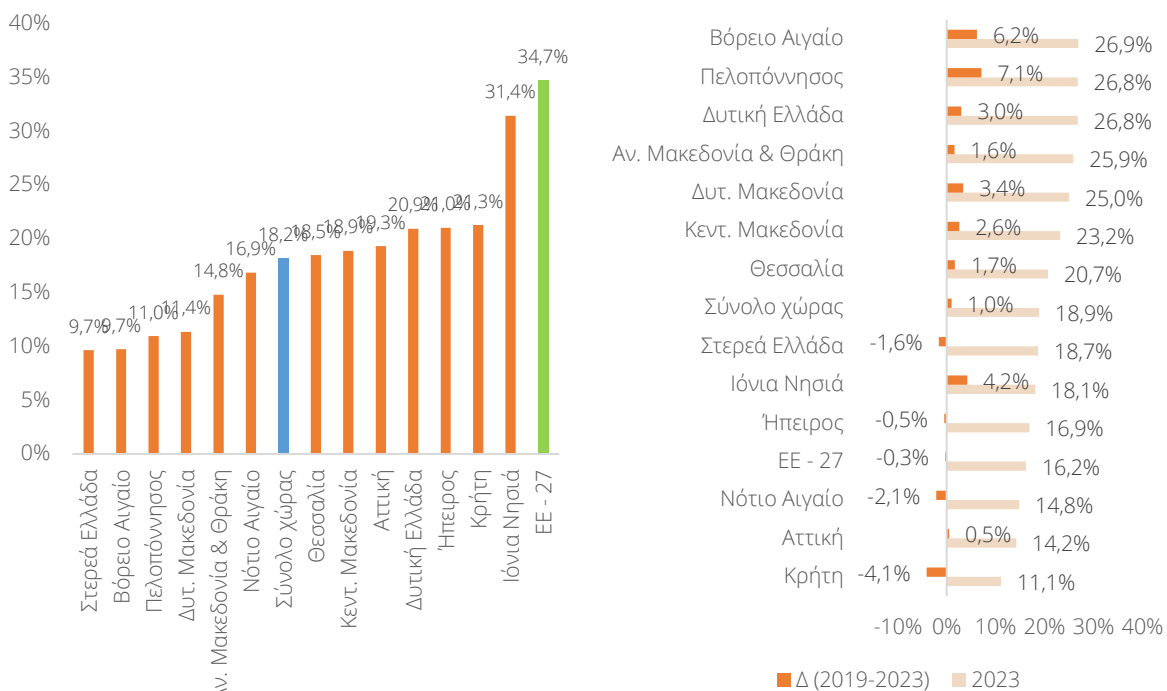
Η συμμετοχή στην αγορά εργασίας παραμένει χαμηλότερη του μέσου ευρωπαϊκού όρου σε 12 από τις 13 ελληνικές περιφέρειες, γεγονός που υπογραμμίζει την ανάγκη για την εφαρμογή πολιτικών που θα ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στην αγορά εργασίας. Η κατανομή της απασχόλησης μεταξύ πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα διαφέρει σημαντικά μεταξύ των περιφερειών, αντανakλώντας τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής. Ωστόσο, μια κοινή μακροχρόνια τάση είναι η αύξηση του μεριδίου απασχόλησης στον τριτογενή τομέα, γεγονός που υποδηλώνει την ανάγκη για την προσαρμογή των πολιτικών απασχόλησης στις νέες τάσεις της αγοράς εργασίας. Η ενίσχυση της συμμετοχής στην επίσημη αγορά εργασίας, η άμβλυνση της διαπεριφερειακής διασποράς του ποσοστού ανεργίας, η τόνωση της ανάπτυξης της μισθωτής απασχόλησης στην περιφέρεια και η αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού αποτελούν κρίσιμες προτεραιότητες για την ελληνική κυβέρνηση. Η εφαρμογή στοχευμένων πολιτικών και προγραμμάτων, που λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε περιφέρειας, είναι απαραίτητη για την επίτευξη βιώσιμης και ισόρροπης ανάπτυξης της αγοράς εργασίας.

Κοινωνικές Υπηρεσίες και Κοινωνική Ένταξη

Η ένταση της ανισότητας εισοδήματος και φύλου αμβλύθηκε οριακά το 2023, ενώ παραμένει ανομοιογενής μεταξύ των περιφερειών. Το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών ανακάμπτει, ωστόσο από χαμηλή βάση, ενώ ο κίνδυνος φτώχειας συνεχίζει να αποτελεί σημαντική πρόκληση. Το ελληνικό σύστημα κοινωνικής πρόνοιας αμβλύνει μόνο μερικώς τον κίνδυνο φτώχειας, ο οποίος καταγράφει υψηλή διασπορά και μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, από 11,1% (Κρήτη) έως και 26,9% (Βόρειο Αιγαίο) του τοπικού πληθυσμού. Οι γυναίκες απασχολούνται λιγότερο από τους άνδρες. Η απόκλιση, αν και παραμένει σε όλες τις περιφέρειες μεγαλύτερη από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο (10,2%), αμβλύθηκε το 2023 και κυμάνθηκε μεταξύ 15,6% (Αττική) και 29,3% (Στερεά Ελλάδα) του συνόλου της απασχόλησης. Κρίνεται σκόπιμο οι περιφερειακές πολιτικές να δώσουν έμφαση στην άμβλυνση του κινδύνου φτώχειας και της διασποράς αυτού, μέσα από βελτίωση της αποδοτικότητας του συστήματος κοινωνικών μεταβιβάσεων, καθώς και στοχευμένων μέτρων για την μείωση της ανισότητας εισοδήματος και φύλου στην απασχόληση.

Διάγραμμα 4.7.

Επίδραση κοινωνικών μεταβιβάσεων (πλην συντάξεων) στην μείωση της φτώχειας (ποσοστιαία μείωση του ποσοστού φτώχειας) ανά περιφέρεια (αριστερό πάνελ) και Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (δεξιό πάνελ), 2023

Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Στον τομέα της υγείας, παρατηρούνται σημαντικές διαφορές στις υποδομές ανά περιφέρεια, που εν μέρει αντανακλώνται στη διασπορά των αυτοαναφερόμενων μη εξυπηρετούμενων ιατρικών αναγκών, οι οποίες καταγράφουν αύξηση την περίοδο 2018-2023 σε όλες τις περιφέρειες, ενώ είναι πολύ υψηλότερες του μέσου όρου στην ΕΕ. Στον τομέα της εκπαίδευσης, οι περισσότερες ελληνικές περιφέρειες (με εξαίρεση την Ήπειρο και την Αττική) υπολείπονται του μέσου όρου της

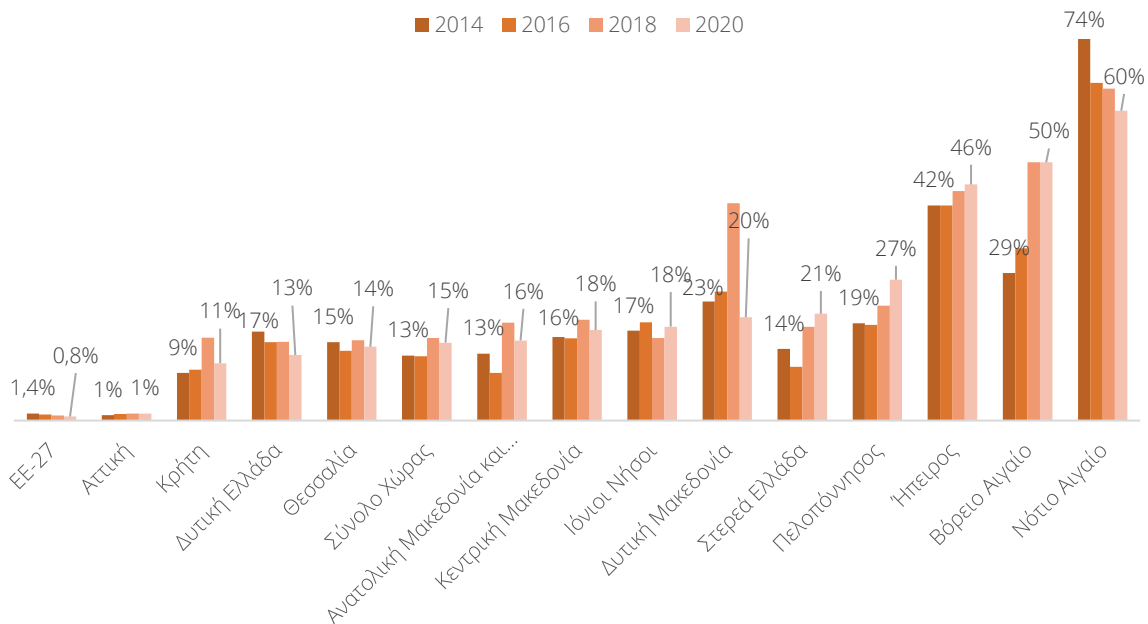
ΕΕ-27 στην απόκτηση τίτλων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά πολύ περισσότερο στο ποσοστό του πληθυσμού που συνεχίζει την εκπαίδευσή του σε μεγαλύτερες ηλικίες. Από την σκοπιά της άσκησης πολιτικής, κρίνεται σκόπιμο να δοθεί προτεραιότητα σε επενδύσεις στις περιφερειακές υποδομές σε υγεία και παιδεία, καθώς και στον στρατηγικό σχεδιασμό αυτών για την αποτελεσματικότερη κάλυψη των αναγκών του πληθυσμού, δεδομένων των δημογραφικών προκλήσεων και επαγγελματικών απαιτήσεων.

Περιβάλλον, χωροταξία, τουρισμός

Στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων, γεωγραφικές ιδιαιτερότητες όπως η απόσταση των νησιωτικών περιοχών και η ορεινή μορφολογία θέτουν σημαντικούς περιορισμούς. Ενδεικτικά, η αποτέφρωση εξακολουθεί να αποτελεί βασική επιλογή σε περιοχές όπως η Ήπειρος, το Βόρειο και Νότιο Αιγαίο, σε αντιδιαστολή με Ευρωπαϊκές πρακτικές και με στόχους «πράσινης» μετάβασης. Είναι κρίσιμο η περιφερειακή διοίκηση να δώσει προτεραιότητα στην αναβάθμιση των υποδομών διαχείρισης αποβλήτων προς μεθόδους οι οποίες θα διευκολύνουν την επίτευξη των «πράσινων» στόχων.

Διάγραμμα 4.8.

Ποσοστό μονάδων αποτέφρωσης στο σύνολο των μονάδων διαχείρισης αποβλήτων ανά περιφέρεια

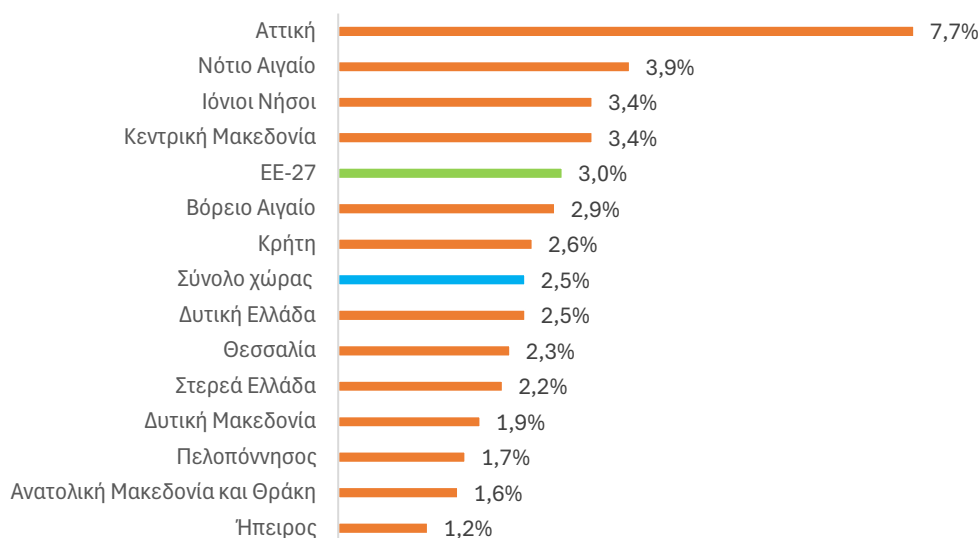

Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Περαιτέρω, οι περισσότερες περιφέρειες της χώρας έχουν χαμηλότερο ποσοστό χρήσεων γης για δίκτυα συγκριτικά με τον μέσο όρο της ΕΕ-27. Ειδικότερα, το σιδηροδρομικό δίκτυο σημειώνει διαχρονική στασιμότητα ή συρρίκνωση στις περισσότερες περιφέρειες της χώρας. Καθώς ο σιδηρόδρομος αποτελεί ένα από τα περιβαλλοντικά πλέον φιλικά μέσα μεταφοράς, κρίνεται σκόπιμο να δοθεί προτεραιότητα σε επενδύσεις και άρση γραφειοκρατικών ή άλλων εμποδίων για την αναβάθμιση του δικτύου, τόσο διαπεριφερειακά όσο και με γειτονικές χώρες.

Διάγραμμα 4.9.

Χρήσεις γης για δίκτυα ανά περιφέρεια, 2018

Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Ως προς τουριστικούς δείκτες, εν μέσω διαδοχικών ετών ρεκόρ σε διεθνείς αφίξεις και έσοδα, τα επίπεδα πληρότητας των ξενοδοχειακών καταλυμάτων διαφέρουν συστηματικά μεταξύ περιφερειών και για το 2023, ενώ παρουσιάζουν σταδιακή αύξηση. Το μερίδιο απασχόλησης σε χώρους πολιτισμού στο σύνολο της απασχόλησης σημειώνει σημαντική αύξηση στην νησιωτική Ελλάδα και στην Αττική, ενώ συρρίκνωση σημειώνεται στην ηπειρωτική Ελλάδα. Θα ήταν υψηλής σημασίας να προταχθεί ένα βιώσιμο και ολιστικό στρατηγικό σχέδιο για τον τουρισμό, το οποίο θα αναδεικνύει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε περιφέρειας.

Συμπεράσματα

Μέσα από την ανάλυση, κάθε μία από τις ελληνικές περιφέρειες αναδεικνύεται ως μια μοναδική οντότητα με το δικό της χαρακτήρα και ιδιαιτερότητες. Όλες μαζί, συνθέτουν την ελληνική πραγματικότητα και την ποικιλομορφία που την χαρακτηρίζει. Και ενώ η τελευταία αποτελεί αναμφίβολα συγκριτικό πλεονέκτημα για τη χώρα (για παράδειγμα ως προς τη γεωμορφολογία της ή σε τομείς όπως ο πολιτισμός και ο τουρισμός), παράλληλα, οι περιφερειακές ανισότητες αποτελούν μια σημαντική πρόκληση ως προς την ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.

Η ανάλυση επιλεγμένων δεικτών σε περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο αποκαλύπτει ευκαιρίες βελτίωσης και σύγκλισης μεταξύ των ελληνικών περιφερειών σε διάφορους τομείς. Η δημογραφική συρρίκνωση και η γήρανση παραμένουν σημαντικές εθνικές προκλήσεις, με τις γεννήσεις να υστερούν των θανάτων σε 13 περιφέρειες, αν και θετικά μεταναστευτικά ισοζύγια εξομαλύνουν την κατάσταση σε 10 από αυτές. Η οικονομική δραστηριότητα παραμένει συγκεντρωμένη στην Αττική, η οποία διατηρεί το υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, ενώ η ανάκαμψη των επενδύσεων και της πιστωτικής επέκτασης ποικίλλει ανά περιοχή. Παρατηρούνται έντονες διαφορές σε κοινωνικούς δείκτες, όπως η εισοδηματική ανισότητα, η πρόσβαση στην υγεία και η κοινωνική προστασία, με τις αστικές και νησιωτικές περιφέρειες να ξεχωρίζουν θετικά. Η βελτίωση της αγοράς εργασίας είναι ανομοιόμορφη, με τη μείωση της ανεργίας να μην είναι

ομοιόμορφη και τα ποσοστά αυτοαπασχόλησης να είναι σημαντικά υψηλότερα εκτός Αττικής. Τα κενά σε υποδομές περιβάλλοντος και μεταφορών, ιδιαίτερα στη διαχείριση αποβλήτων και τα σιδηροδρομικά δίκτυα, υπογραμμίζουν την ανάγκη για βιώσιμες επενδύσεις.

Οι πολιτικές θα πρέπει να εστιάζουν σε παραγωγικές επενδύσεις, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την ανάπτυξη δεξιοτήτων για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και τη σύγκλιση με ευρωπαϊκά πρότυπα. Η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, των υπηρεσιών υγείας και των εκπαιδευτικών υποδομών είναι καίρια, μαζί με μέτρα για την καταπολέμηση της φτώχειας και των φυλετικών ανισοτήτων στην απασχόληση. Οι τουριστικές στρατηγικές θα πρέπει να προωθούν βιώσιμη και περιφερειακά εξειδικευμένη ανάπτυξη. Μια συντονισμένη, βασισμένη σε δεδομένα προσέγγιση είναι απαραίτητη για τη σχεδίαση πολιτικών που ανταποκρίνονται στις ανάγκες κάθε περιφέρειας και εξασφαλίζουν μακροπρόθεσμη οικονομική και κοινωνική συνοχή. Η συνεχής παρακολούθηση αυτών των τάσεων θα βοηθήσει στη δημιουργία αποτελεσματικών παρεμβάσεων που βασίζονται σε έγκαιρα δεδομένα και αντιμετωπίζουν εξελισσόμενες προκλήσεις.

Σε ένα βαθμό, οι διαφορές και ανισότητες μεταξύ των περιφερειών αποτυπώνουν το διαφορετικό σημείο εκκίνησης και τα σχετικά πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα της κάθε γεωγραφικής περιοχής. Επίσης, αποτυπώνουν την πορεία των οικονομικών μεταβολών στην Ελλάδα από μια ιστορική σκοπιά και σε συνδυασμό με το γενικότερο υπόδειγμα οικονομικής ανάπτυξης της χώρας και την αστικοποίηση. Σε κάθε περίπτωση, τα ευρήματα της ανάλυσης συμβάλουν στη συστηματική καταγραφή των τάσεων στις ελληνικές περιφέρειες, η οποία συνεισφέρει στο δημόσιο διάλογο για την άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων, ώστε η χώρα να καταγράψει τα επόμενα χρόνια το είδος εκείνο της οικονομικής ανάπτυξης που θα είναι διατηρήσιμη, ισόρροπη και κοινωνικά βιώσιμη.

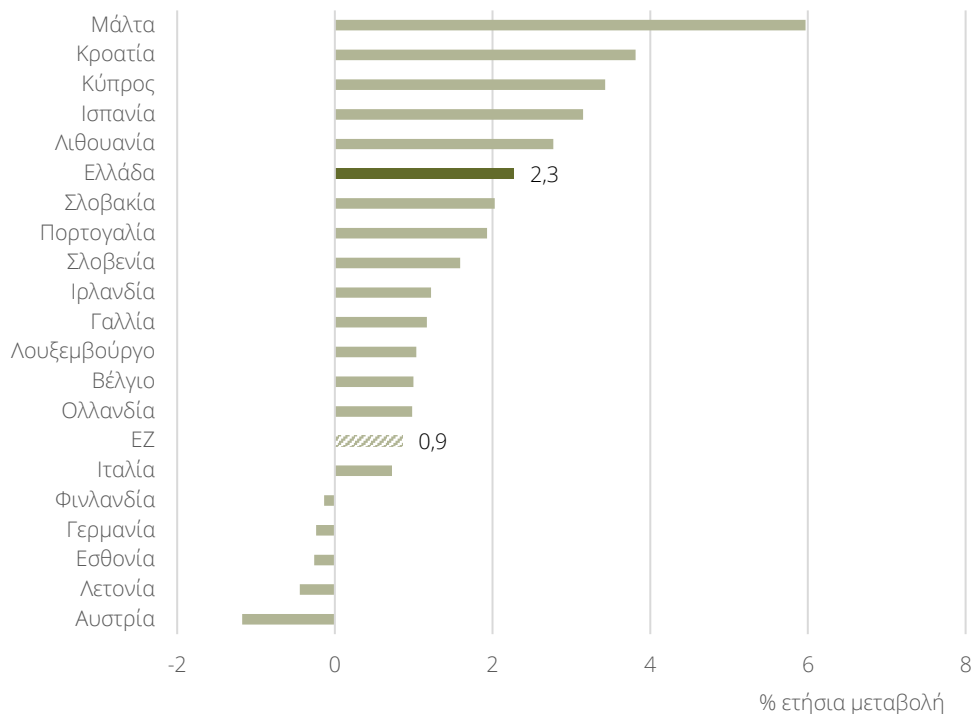

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Διάγραμμα 1

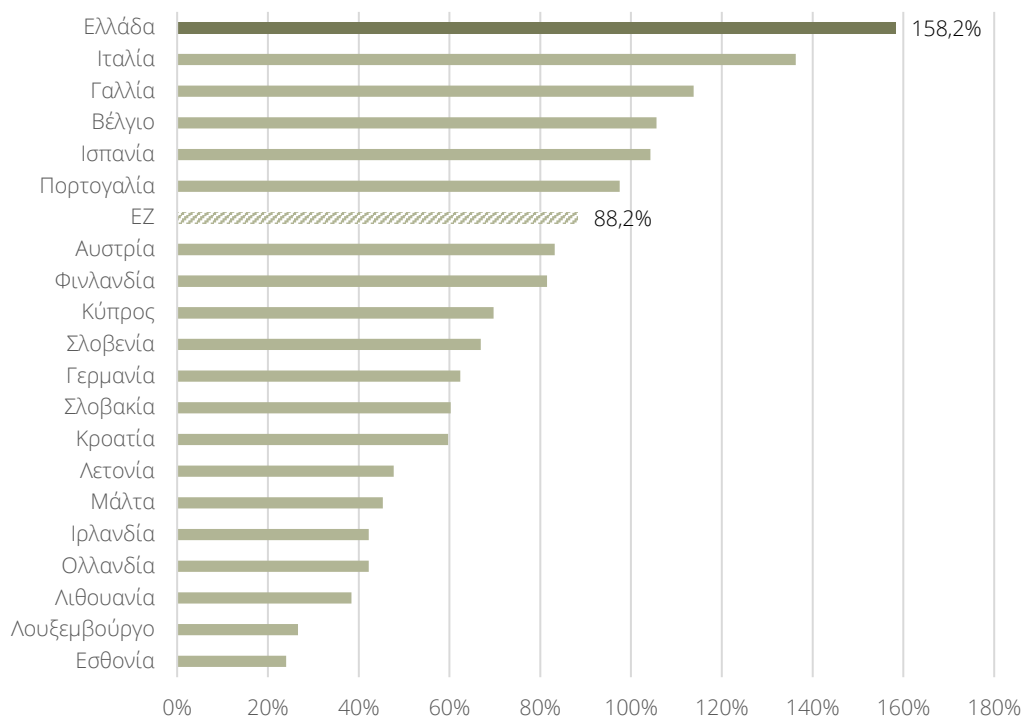
Ρυθμός Μεταβολής ετήσιου πραγματικού ΑΕΠ, 2024

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 2

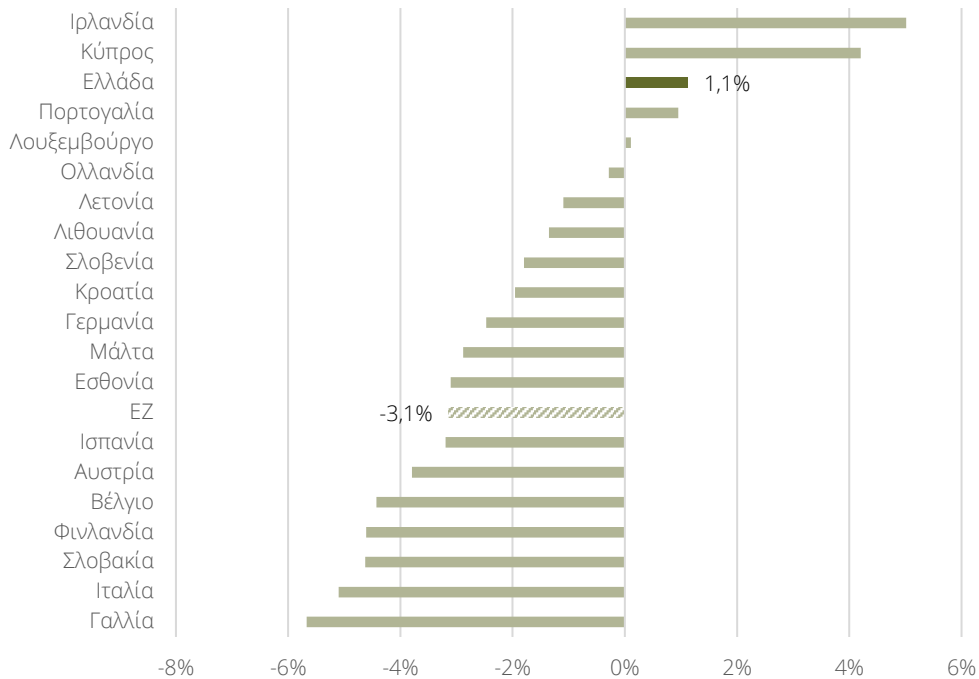
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ, γ' τρίμ. 2024

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 3

Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ, γ' τρίμ. 2024

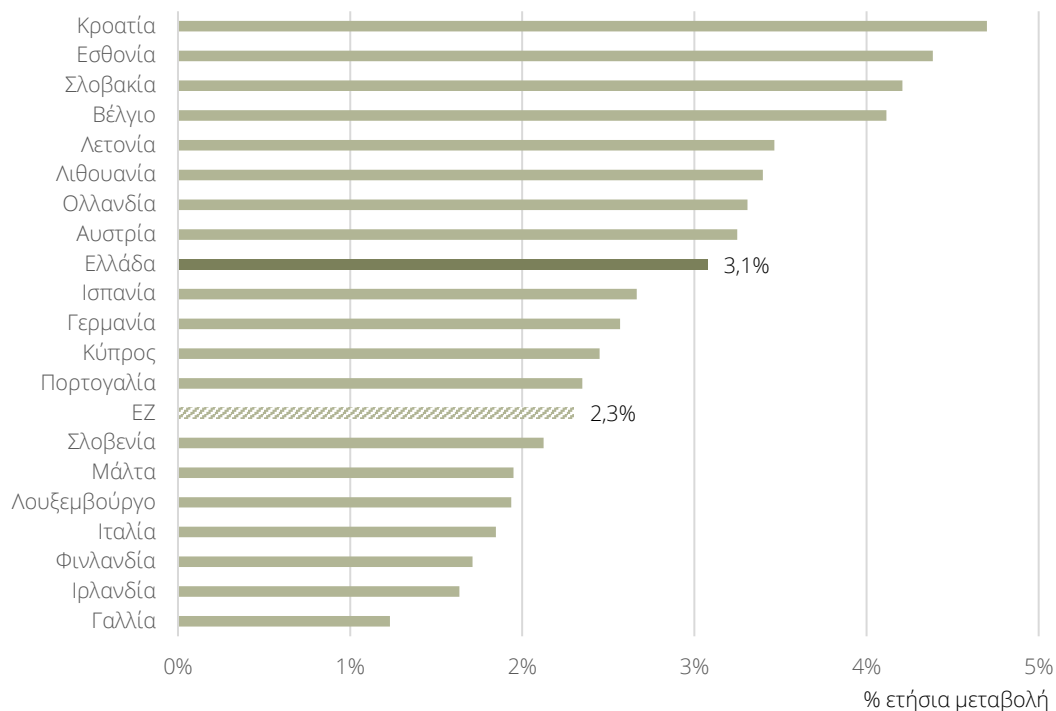

(*) Ετησιοποιημένα στοιχεία, (κινητός μέσος όρος 4 τριμήνων, έως και το γ' τρίμ. 2024)

Πηγή: Eurostat

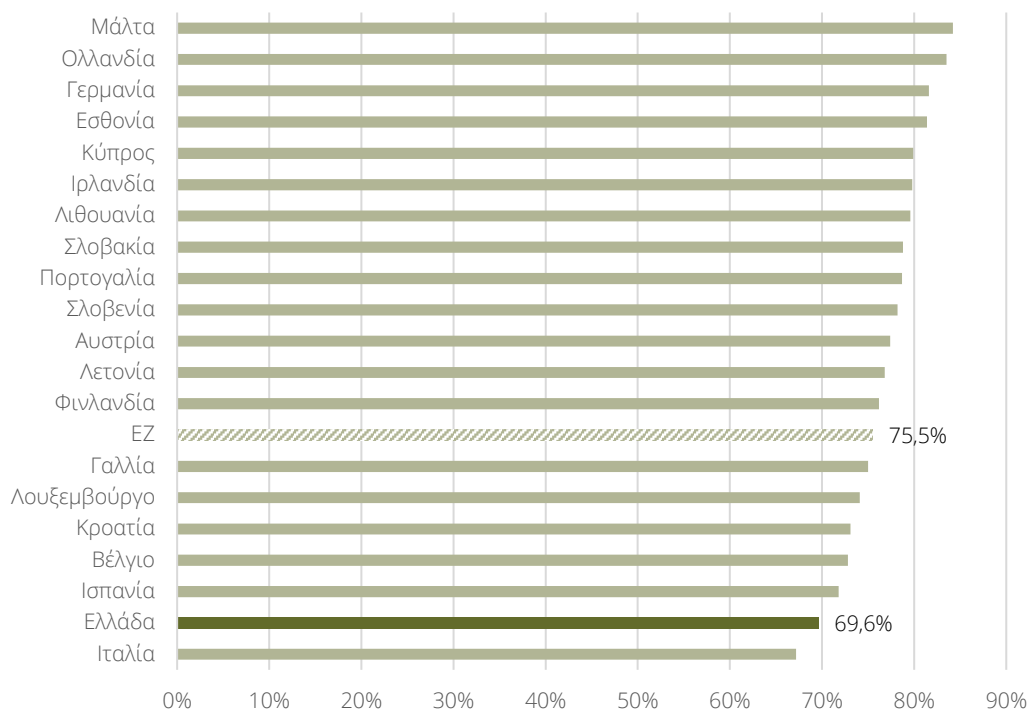
Διάγραμμα 4

Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή, Ιανουάριος - Μάρτιος 2025

Πηγή: Eurostat

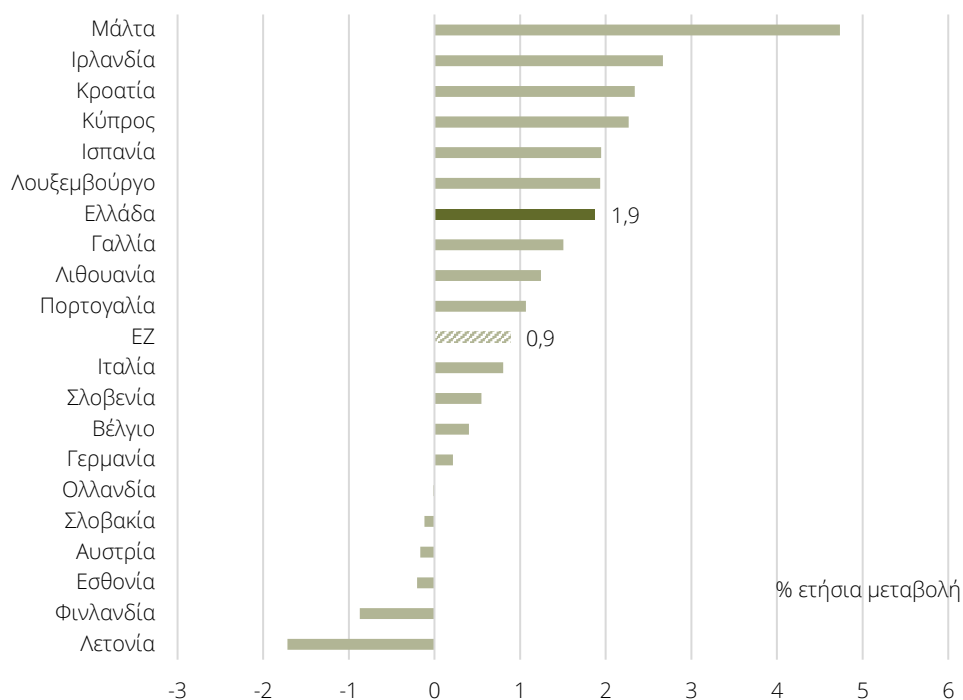
Διάγραμμα 5
Απασχόληση, δ' τρίμ. 2024 (*)

(*) % απασχολούμενων ηλικίας 20-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου πληθυσμού

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 6
Μεταβολή απασχόλησης, δ' τρίμ. 2024 (*)

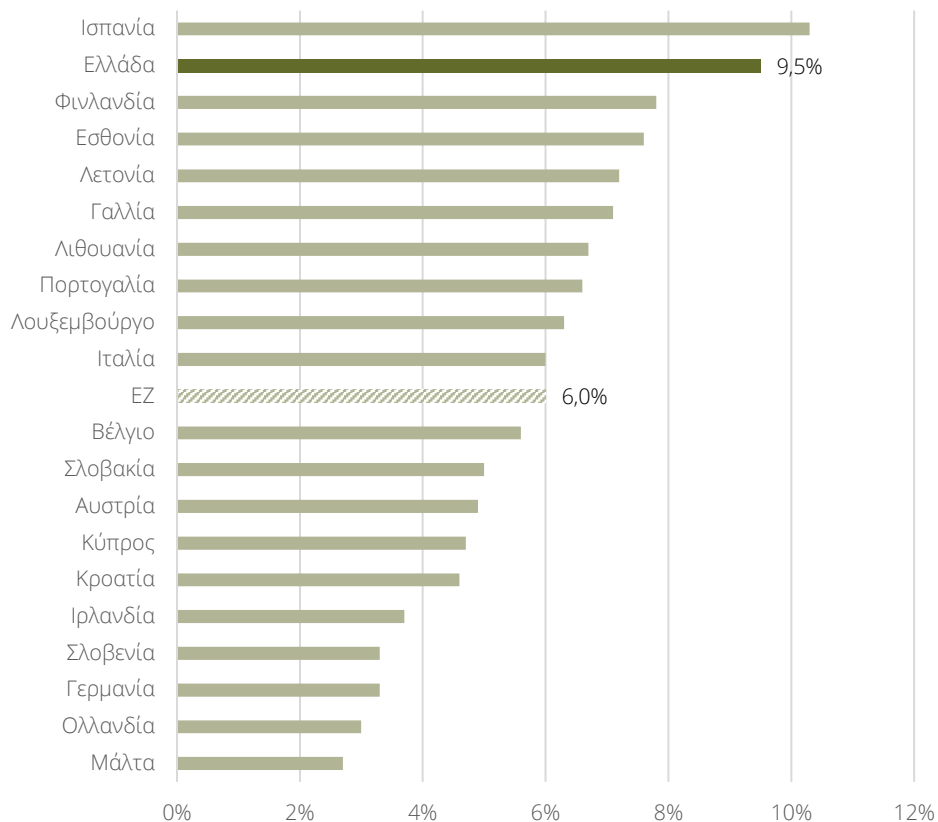

(*) αφορά απασχολούμενους ηλικίας 20-64 ετών

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 7

Ανεργία, δ' τρίμ. 2024 (*)

(*) % ανέργων ηλικίας 20-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου ενεργού πληθυσμού, μη εποχικά διορθωμένα στοιχεία

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Eurostat